

119. Tiistaina 8 päivänä lokakuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys eduskunnan kansainvälisten sihteeristöjen hallinnon uudelleenjärjestämiseen liittyväksi lainsäädännöksi 3585

Hallituksen esitys 97/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 12/1996 vp

2) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan virkamiehistä annetun lain, eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan kanslian ohjesäännön, eduskunnan tili-säännön ja Eduskunnan kirjaston ohjesäännön eräiden säännösten muuttamisesta 3586

Puhemiesneuvoston ehdotus 2/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 13/1996 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 90/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 14/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi palo- ja pelastustoimesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta 3587

Hallituksen esitys 111/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 15/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan seurakunnille suoritettavasta verohyvityksestä annetun lain kumoamisesta 3587

Hallituksen esitys 123/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 16/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi yksityisistä teistä annetun lain 37 §:n muuttamisesta . ,,

Hallituksen esitys 115/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 7/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi merimieseläkelain 1 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 108/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 17/1996 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi Etelämantereen ympäristönsuojelusta ja rikoslain muuttamisesta sekä Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys 101/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 5/1996 vp

Toinen käsittely

9) Hallituksen esitys ulosotonhaltijan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi 3588

Hallituksen esitys 92/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 10/1996 vp

10) Hallituksen esitys laiksi ulosoton vi-
ranomaisia ja muutoksenhakua sekä ulos-
otonhaltijan lakkauttamista koskevan uu-
distuksen siirtymäsäännöksistä 3588

Hallituksen esitys 93/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1996 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

11) Hallituksen esitys vuoden 1996 toi-
seksi lisätalousarvioksi 3589

Hallituksen esitys 132/1996 vp

12) Hallituksen esitys laiksi yhdyskun-
tapalvelusta ja eräksi siihen liittyviksi
laiksi 3636

Hallituksen esitys 144/1996 vp

13) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain
muuttamisesta 3638

Hallituksen esitys 145/1996 vp

14) Hallituksen esitys laiksi kriminaali-
huollon järjestämisestä ja rahoituksesta .. 3640

Hallituksen esitys 146/1996 vp

15) Hallituksen esitys laeiksi onnetto-
muuksien tutkinnasta annetun lain ja meri-
lain 18 luvun muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 147/1996 vp

16) Hallituksen esitys luottolaitosten,
sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöi-
den valvonnan tehostamiseksi ..... ,,

Hallituksen esitys 150/1996 vp

17) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvove-
rosta ..... ,,

Hallituksen esitys 151/1996 vp

18) Hallituksen esitys Ison-Britannian
ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningas-
kunnan kanssa tulon ja omaisuuden kak-
sinkertaisen verotuksen sekä veron kiertä-
misen estämiseksi tehdyn sopimuksen
muuttamista koskevan pöytäkirjan eräi-
den määräysten hyväksymisestä 3646

Hallituksen esitys 152/1996 vp

19) Hallituksen esitys Pohjoismaiden
välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan
kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi
tehdyn sopimuksen eräiden määräysten
hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys 153/1996 vp

20) Hallituksen esitys valtion asuntora-
haston varainhankintavaltuuksista vuon-
na 1997 3647

Hallituksen esitys 154/1996 vp

21) Hallituksen esitys laiksi veronkanto-
lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 155/1996 vp

22) Hallituksen esitys laiksi ammatillis-
ten oppilaitosten oppilaiden opintososiaa-
lisista eduista annetun lain muuttamisesta
ja laiksi lukiolain 26 d §:n kumoamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 156/1996 vp

23) Hallituksen esitys laiksi vieraskieli-
sistä yksityisistä kouluista annetun lain
2 §:n muuttamisesta 3649

Hallituksen esitys 157/1996 vp

24) Hallituksen esitys laiksi eräistä ku-
vataiteen tekijöille suoritettavista apura-
hoista 3650

Hallituksen esitys 158/1996 vp

25) Hallituksen esitys laeiksi peruskou-
lulain ja kehitysvammaisten erityishuollos-
ta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 159/1996 vp

26) Hallituksen esitys laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta 3655

Hallituksen esitys 160/1996 vp

27) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 161/1996 vp

28) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta 3656

Hallituksen esitys 162/1996 vp

29) Hallituksen esitys telemarkkinalaiksi ja laiksi telehallinnosta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 163/1996 vp

30) Hallituksen esitys laiksi julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasausyhtiöstä 3659

Hallituksen esitys 164/1996 vp

31) Hallituksen esitys laiksi julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasauksesta ..... ,,

Hallituksen esitys 165/1996 vp

32) Hallituksen esitys laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 166/1996 vp

33) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi . 3667

Hallituksen esitys 167/1996 vp

34) Hallituksen esitys kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien sosiaalivakuustustoimikuntaa koskevien säännösten muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 168/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Aura, Backman, Halonen, Heinonen, Hellberg, Helle, Huotari, Kalliomäki, Karhunen, Kempainen, Kiljunen, Kiviniemi, Koski M., Laitinen, Leppänen P., Liikkanen, Luhtanen, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Ojala A., Roos, Savela, Taina, Tiuri, Tulonen, Veteläinen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kempainen, Huotari, Aura, Luhtanen, Helle ja Backman.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Backman, Halonen, Heinonen, Kalliomäki ja Taina sekä yksityisasioiden takia edustajat Helle ja Tulonen,

tästä ja huomisesta päivästä sairauden takia ed. Karhunen, virkatehtävien takia ed. Alho sekä yksityisasioiden takia edustajat Kiljunen ja Wahlström sekä

tämän kuun 11 päivään yksityisasioiden takia edustajat Hellberg ja A. Ojala.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys eduskunnan kansainvälisten sihteeristöjen hallinnon uudelleenjärjestämiseen liittyväksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 97/1996 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 12/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan virkamiehistä annetun lain, eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan kanslian ohjesäännön, eduskunnan tilisäännön ja Eduskunnan kirjaston ohjesäännön eräiden säännösten muuttamisesta

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Puhemiesneuvoston ehdotus 2/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 13/1996 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen pääte-
tään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta,
joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi
päätetään ainoassa käsittelyssä puhemiesneu-
voston ehdotukseen sisällyvistä ehdotuksista
eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan kans-
lian ohjesäännön, eduskunnan tilisäännön ja
Eduskunnan kirjaston ohjesäännön muuttami-
sesta. Käsitteilyn pohjana on hallintovaliokun-
nan mietintö n:o 13.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Eduskunta ryhtyy puhemiesneuvoston ehdo-
tukseen sisältyvien muiden päätösehdotusten yk-
sityskohtaiseen käsittelyyn.

2. Ehdotus eduskunnan päätökseksi eduskun-
nan työjärjestyksen 8 §:n muuttamisesta

8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike
hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Eduskunta päättäne, että nyt
hyväksytty eduskunnan työjärjestyksen muutos
tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Hyväksytään.

3. Ehdotus eduskunnan päätökseksi eduskun-
nan kanslian ohjesäännön muuttamisesta

4, 10, 12, 14, 16, 24, 26 ja 32 §, voimaantulo-
säännös, johtolause ja nimike hyväksytään kes-
kustelutta.

Puhemies: Eduskunta päättäne, että nyt
hyväksytty eduskunnan kanslian ohjesäännön
muutos tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta
1997.

Hyväksytään.

4. Ehdotus eduskunnan päätökseksi eduskun-
nan tilisäännön muuttamisesta

2, 5 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja
nimike hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Eduskunta päättäne, että nyt
hyväksytty eduskunnan tilisäännön muutos tulee
voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Hyväksytään.

5. Ehdotus eduskunnan päätökseksi Edus-
kunnan kirjaston ohjesäännön 1 §:n muuttami-
sesta

1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike
hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Eduskunta päättäne, että nyt
hyväksytty Eduskunnan kirjaston ohjesäännön
muutos tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta
1997.

Hyväksytään.

Puhemies: Eduskunta päättäne, että
eduskunnan päätökset eduskunnan kanslian oh-
jesäännön, eduskunnan tilisäännön ja Eduskun-
nan kirjaston ohjesäännön 1 §:n muuttamisesta
julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

**3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttami-
sesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 90/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty
lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi palo- ja pelastustoimesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 111/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 15/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan seurakunnille suoritettavasta verohyvityksestä annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 123/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 16/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi yksityisistä teistä annetun lain 37 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 115/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 7/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi merimieseläkelain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 108/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 17/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi Etelämantereen ympäristönsuojelusta ja rikoslain muuttamisesta sekä Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 101/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 5/1996 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätehtään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ympäristövaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ympäristövaliokunnan mietinnön ensimmäiseen pontteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys ulosotonhaltijan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 92/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 10/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 1 luvun 5 § ja luvun otsikko, 3 luvun 2—5, 7, 19, 20, 21, 21 b, 22, 23, 34 d ja 39—41 § ja luvun otsikko, 4 luvun 7, 14, 22, 25 ja 28 § ja luvun otsikko, 5 luvun 1, 6, 21 ja 24 § ja luvun otsikko, 6 luvun 3, 12, 24 ja 25 § ja luvun otsikko, 7 luvun 5 § ja luvun otsikko, 8 luvun 4, 6 ja 7 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 1—4, 6 ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 52, 68 ja 79 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 11 luvun 15 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 41 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 17 ja 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 10, 11 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 12, 13, 13 a ja 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 54 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 216 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

15. lakiehdotuksen 58 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

16. lakiehdotuksen 38 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

17. lakiehdotuksen 15 ja 65 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

18. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

19. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

20. lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

21. lakiehdotuksen 76 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

22. lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

23. lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

24. lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

25. lakiehdotuksen 288 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

26. lakiehdotuksen 43 ja 55 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi ulosoton viranomaisia ja muutoksenhakua sekä ulosotonhaltijan lakkauttamista koskevan uudistuksen siirtymäsäännöksistä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 93/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—11 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys vuoden 1996 toiseksi lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 132/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Nyt annettava kuluvan vuoden toinen lisätalousarvio sisältää oikeastaan saman tyyppisen viestin kuin joitakin aikoja sitten keskusteltu valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvio. Nimitäin valtiontalous alkaa olla luotettavalla pohjalalla. Jos ensi vuoden talousarviota kuvattiin luottamuksen ja toivon budjetiksi, tämä lisäbudjetti osaltaan vahvistaa sitä yleiskuvaa.

Vastoin kaikkia mustamaalauksia tämän vuoden valtion nettolainanottotarve tulee jäämään selvästi alle 40 miljardin markan. Mehän muistamme varsin hyvin viime kevään, jolloin ennustaja toisensa jälkeen pyrki esittämään 50 ja 60 miljardin markan välillä vaihtelevia lukuja, joita oppositiokin taisi tässä salissa tarjoilla. Silloin nämä väitteet tiedettiin vääriksi, mutta siinäpä vain sitten jouduttiin ikään kuin juupas — eipäsväittelyyn. Nyt alkaa tulla näyttöä.

Haluan todeta, että huolimatta siitä, että lisäbudjetissa nyt tuloutetaan eräitä korkotuloja — vaikkei sitäkään otettaisi huomioon — me jääme joka tapauksessa niin nettolainanotossa kuin alijäämässäkään alle sen luvun, joka valtiovarainministeriöstä jo viime helmikuussa ilmoitettiin. Silloinhan keskustelimme ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä aika lailla pitkään siitä, miten tämän budjettivuoden tilinpäätöksen käy. Totesin jo silloin, että ne muutokset, jotka aiheutuvat odotettua heikommin kehittyneestä työllisyydestä, ajetaan toiseen lisäbudjettiin, niin kuin nyt tapahtuu.

Lisäbudjetissa suurimmat yksittäiset erät muodostuvat ensinnäkin puhtaasti päätösperäisistä menoista, kuten Spondasta, joka on suurin yksittäinen kokonaisuus menopuolella. Sitten on budjettiautomaattikaan liittyviä kysymyksiä, juuri työllisyytilanteen odotettua heikompi kehitys. Me arvioimme sen vuosi sitten tälle vuodelle talousarviota tehtäessä liian optimisti-

sesti. Siitä aiheutuvat runsaan 2 miljardin markan lisäykset, jotka nyt siis maksatetaan tällä lisäbudjetilla. Edelleen lisäbudjettiin on normaalin tavan mukaisesti kerätty kaikki eduskunnan jo päättämät tai muuten päätösperäiset ylitykset.

Lisäbudjetin valmistelun yhteydessä on paljon puhuttu valtionyhtiöiden myyntituloista, joita tässä tuloutetaan Valmet Oy:n osalta kertyneet 2 miljardia markkaa. Voidaan sanoa, että niistä noin 800 miljoonaa markkaa kohdentuu tavalla, jota voidaan kuvata teollisen pohjan vahvistumiseksi. Mutta haluan jo tässä yhteydessä korostaa, että tuohon summaan sisältyy muun muassa 350 miljoonan markan arvosta osakejärjestelyjä, jotka kaikissa tapauksissa olisivat olleet välttämättömiä. Siihen 800 miljoonan summaan sisältyy myös 200 miljoonan määräraha radanpidon perustoihin, mikä on katsottu kaiken tapahtuneen valossa hyvin tarpeelliseksi.

Haluan korostaa sitä, että valtionyhtiöiden myyntitulot eivät suinkaan ole sellainen avoin piikki, joka aukenisi sen jälkeen, kun varsinainen talousarvio on tehty, seuraavassa lisätalousarviossa ikään kuin joululahjapakettina. Sellaisia käyttötarkoituksia ei tulla jatkossakaan valtionyhtiöiden myyntituloille sallimaan.

Niinpä voidaan todeta, että valtionyhtiöiden myyntituloja myös tässä lisäbudjetissa käytetään lainamäärän alentamiseen, ja tuota käyttötarkoitusta on pidettävä aivan oikeana. On joskus pyritty väittämään, että valtionyhtiöiden myyntitulojen ohjaaminen budjetin yleiskatteeseen olisi jotenkin epäilyttävää taloudenpitoa. Minä haluan huomauttaa, että valtionyhtiöihin on ohjattu huomattava määrä veronmaksajien, valtion, rahaa osakepääoman korotuksina, jotka ovat määrältään miljardiluokkaa. On aivan oikein, kun ajatuksellisesti ainakin voidaan kuvitella niiden osakepääomakorotusten nyt rasittavan velkataakkaamme, että sitten, kun tapahtuu realisoiteja, niistä myös tuota velkataakkaa pyritään pienentämään.

Lisäbudjetissa on toista miljardia markkaa sellaisia määrärahoja, joiden voidaan katsoa edistävän työllisyytilannetta. Niistä osa on niitä samoja, jotka luettelun jo äsken kuuluviksi ainakin ajatuksellisesti myös siihen piikkiin, jonka valtionyhtiöiden myyntitulot ovat avanneet. Epäilemättä juuri radanpitoon osoitettava 200 miljoonaa markkaa on sellainen summa, jolla myös voidaan ottaa huomioon, niin kuin eräissä muissakin lisäbudjetin menokohteissa, alueellisiakin tarpeita, sikäli kuin ne oikeutettuja ovat.

Tältä pohjalta budjetissa on myös selkeä Itä-Suomi-painotus.

Arvoisat kansanedustajat! Haluan vielä kertaalleen todeta, että lisäbudjetin keskeisin viesti on siinä, että me haluamme edelleenkin ylläpitää sitä luottamusta, jota valtiontalouden hoitoon on tunnettu. Sitä, mikä on saavutettu, kannattaa ylläpitää.

Edustajat Kempainen ja Huotari merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö puhui valtiontalouden tarkasta hoidosta. Viittaan lisätalousarviossa olevaan Spondan omaisuuden hankintaan ja toisaalta pankkitukimomenttiin. Eduskunnassa on edellytetty useassa yhteydessä, että omaisuudenhoitoyhtiöiden, joita valtiolla on nyt jo neljä viisi kappaletta, hallinto toteutetaisiin niin, että niihin tulisi jokin parlamentaarinen valvonta. Mehän tiedämme, että omaisuudenhoitoyhtiöiden valvonta on sillä tasolla kuin silloin, kun niitä alkujaan lähdettiin pankkitukisioihin perustamaan.

Omaisuudenhoitoyhtiöiden hallinto on edelleen vain viipynyt, ja kuitenkin nyt kulkee 40—50 miljardia rahaa kokonaan budjettitalouden, yhteiskunnan tehokkaan valvonnan ulkopuolella. Tarvittaisiin ehkä jokin yhteinen hallintoneuvosto, jossa olisi asiantuntijoita ja yhteiskunnallista valvontaa. Aiotaanko omaisuudenhoitoyhtiöissä oleva mittava omaisuusmassa saattaa jollakin tavalla eduskunnan parempaan hallintaan?

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri kertoi, että valtion nettovelanottotarve ei nousekaan sellaisiin lukemiin, joista joskus on kenties puhuttu. Valtion varsinaisessa budjettiesityksessähän puhuttiin 35 miljardista markasta. Haluan kiinnittää huomiota siihen, että asiantuntijoiden antaman selvityksen mukaan nettorahoitustarve nousee 44,7 miljardiin markkaan tälle vuodelle. Olen kirjannut valiokunnassa kuulemani lukeman muistiin.

Mitä tulee nimenomaan lainanottoon, tietysti voitaisiin ajatella, että jos valtion omaisuutta olisi myyty vielä vähän enemmän kuin nyt tosiasiasa budjetin yleiskatteeksi, lainaa tarvitsisi ottaa vielä vähemmän. Olennaista on katsoa, miten nettorahoitustarpeen käy. Nettorahoitustarve

kasvaa viimeisten tietojen mukaan 44,7 miljardiin markkaan.

Lisäksi sanon ääneen, että ymmärtääkseni osittain lisävelanoton ja nettorahoitustarpeen summien aika suuren eron selittää myös aiemmin otettu velka, joka ei näy tämän vuoden budjetissa ja jota nyt voidaan käyttää myös budjetin katteeksi. Sen velan taustan varmaan ministeri Niinistö tietää ja ehkä kertoo meille kaikille kansanedustajillekin tiedoksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Taannoisissa keskusteluissa, nimenomaan välikysymyskeskustelussa, myös pääministeri Lipponen vakuuttavaan tapaan viittasi budjetin vaikutuksiin Itä-Suomen vaikeaan työllisyys- ja taloustilanteeseen. Näin ollen oli syytä odottaa lisäbudjetilta paljon Itä-Suomen suuntaan. Saattaa olla, mutta näin yksinkertainen ihminen ei oikein löydä sitä lisätalousarviosta. Olisi mukava, jos ministeri Niinistö olisi valottanut yksityiskohtaisesti, mitä varmoja osoituksia Itä-Suomen vaikean tilanteen kohentamiseen lisäbudjetissa on.

Löysin sieltä Ahvenanmaalle 53 miljoonaa markkaa, mutta se on Länsi-Suomen puolella. Se tietysti perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön, en siitä mitään sano. Joka tapauksessa on irvokas ristiriita, jos katsellaan Ahvenanmaata ja katsellaan Itä-Suomea. Ahvenanmaalle on rahaa, Itä-Suomeen vähänlaisesti.

Toivoisin, että jos ministeri käyttää vielä puheenvuoron, hän voisi valaista, kuinka suuri määrä Itä-Suomeen nyt satsataan vaikean tilanteen helpottamiseksi, satsataan sillä tavalla, kuin on sekä valtiovarainministeri luvannut että pääministeri jyreällä äänellä myös aikoinaan.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voim valistaa ed. Aittoniemeä, että budjetissa on Liperin siirtoviemäriin myönnetty 2,5 miljoonaa markkaa eli hallitus on tietysti lunastamassa puheitaan.

Arvoisa puhemies! Ministeri jätti kertomatta oikeastaan lisäbudjetin suurimman uutisen. Se on se, että hallituksen työllisyystavoite on karkaamassa käsisä. Vasta hetki sitten välikysymyskeskustelussa hallitus vakuutti kaikille, että työttömyyden aleneminen on viime kuukausina kiihtynyt. Nyt lisäbudjetissa otetaan lisää rahaa työttömyystukeen noin 2 miljardia markkaa. Selitysosassa todetaan: ”Lisämäärärahan tarve aiheutuu ennakoitua huonommasta työttömyystilanteesta.”

Ensin hallitus teki tälle vuodelle budjetin, joka — kuten monet näkivät ja tiesivät — ei tule edistämään työllisyyttä. Siitä huolimatta tavoitteet olivat komeat eikä määrärahoja työttömyyden kustannuksiin varattu riittävästi. Nyt joudutaan loppuvuodelle paikkaamaan asiaa 2 miljardilla markalla, joka passiiviseen tukeen osoitettuna on järkyttävän suuri summa.

Hallitus on sanonut, että sen työllisyystavoitetta ei pidä asettaa lineaarisesti väliaikatavoiteisiin. Tämän vuoden budjetissa hallitus asetti kuluvalle vuodelle selvän työllisyystavoitteen, joka määrärahojen kautta on laskettavissa. Nyt, ennen kuin vuosi on edes lopussa, hallitus joutuu tunnustamaan, että 2 miljardilla meni veikkaus pieleen. Minusta se on aika suuri arvointivirhe.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vanhanen puuttui tärkeään työllisyyskysymykseen, johon itsekkin tahdon puuttua. Hallitus toisaalta poistaa vakituisia työpaikkoja vähentämällä tänä vuonna kuntien valtionosuuksia paljon ja myös tulevana vuonna. Jos ajatellaan sosiaali- ja terveydenhuollon puolta, missä olisi vakituisia virkoja vaikka kuinka paljon, tämä linja johtaa vain uusiin irtisanomisiin ja lomautuksiin.

Työttömyyden puolittamisen tavoite karkaa todella kauas, puhumattakaan siitä ettei ole niitä elementtejä, joilla työllisyyskynnystä madalletaan pienten ja keskisuurten yritysten osalta oleellisesti, vaikka kaikki olemme vuosia kuulleet, mitkä ovat niitä toimia, joilla pienet yrittäjät voivat palkata lisää henkilöstöä.

Vaikka valtiontalouden kuntoon laittaminen sinänsä on erittäin tärkeä asia — ministeri tätä kehui — niin on syytä kysyä, millä hinnalla se on laitettu. Meillä on muun muassa eläkeläiset jaettu niin, että iän perusteella määräytyy, minkä verran saa indeksitarkistuksia. Meillä annetaan verohelpotukset suurituloisille. Kun kunnat saaneeraavat muuten toimintojaan, niin palvelumaksut kuitenkin kasvavat. Eli meillä tapahtuu niin, että nyt valtio vaikeuttaa kuntien mahdollisuuksia selviytyä peruspalveluistaan.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö totesi, että lisätalousarviossa on selkeä painotus Itä-Suomeen. Pääministeri Lipponen oli vierailulla Pohjois-Karjalassa, ja myös hän totesi lehtitiedon mukaan, että lisäbudjetissa valtio ensimmäisen keran tunnusti Itä-Suomen kehittämisalueeksi.

Hän toteaa, että tämä on käännekohta Itä-Suomen historiassa ja hallituksen suhtautumisessa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tietysti ed. Aittoiniemen ja monen muun tavoin kuulla ministeri Niinistöltä, mitä tässä nyt on sellaista käänteentekevää. On tietysti hyvä, jos jatkossa varsinaisen budjettipolitiikka, määrärahojen kohdentaminen ja valtioneuvoston muut päätökset tukevat Itä-Suomen kehitystä.

Mutta mitä ovat ne asiat tässä lisätalousarviossa? Kun olen kysynyt tätä samaa muun muassa Pohjois-Karjalan liitolta, mitä he ovat täältä löytäneet, niin ei siellä ole löydetty juuri mitään erityistä. Olen kysynyt myös työvoimahallinnolta ja muilta piirihallinnon viranomaisilta. Hekin ovat vähän pettyneet. On mennyt julkisuuteen vain sellainen mielikuva, että nyt Itä-Suomeen ropisee rahaa, ja voi olla, että se ehkä lämmittää joitakin ja synnyttää kateutta, niin kuin on varoitettukin jo. Jos syntyy tällainen tilanne, niin tällainen julkisuushan on peräti haitallinen Itä-Suomen kannalta jatkoa ajatellen.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä otti esiin Sponda Oy:n. Haluan nyt muistuttaa sen historiikista. Sehän periytyy viime hallituskaudelta, jolloin hallitus sillä hetkellä kyvyttömänä ottamaan vastuuta tästä kokonaisuudesta ohjasi sen Suomen Pankille. Nyt lunastetaan niitä edellisen hallituksen siinä yhteydessä antamia välipuheita, että Suomen Pankille ei aiheudu tästä operaatiosta lopullista vahinkoa. Kaiken lisäksi me tingimme vielä aika lailla tuota Suomen Pankin vahinkoa. Tästähän Sponda Oy periytyy, vaikka ed. Ala-Nissilä taisi yrittää antaa jotain sellaista kuvaa, että tässä alkaisi jokin uusi pankkituen pää, mistä ei todellakaan ole kysymys. (Välihuutoja keskustan ryhmästä) — On varmasti hyvä kerrata kuitenkin tämä historia.

Mutta eiköhän, ed. Ala-Nissilä, niitä hallintoneuvostoja ole tarpeeksi. Minusta on erittäin tärkeää, että näissä asioissa ne, jotka toimivat, toimivat täydellä vastuulla. Näissä osakeyhtiöissä on hallitus, joka, niin kuin olemme alkaneet pikkuhiljaa oppia, joutuu vastuuseen teoistaan, suhteellisen pienistäkin laiminlyönneistä. Mutta jos olisi hallintoneuvosto, sen suhteen ilmeisesti tässäkin salissa on vielä paljon sellaisia käsityksiä, että jos sattuu olemaan hallintoneuvoston jäsen, niin ei vastaa yhtään mistään muusta kuin kokospalkkioitten nostamisesta. Minusta ei ole kovin perusteltua lähteä rakentamaan tuollaisia hallintoneuvostoja. Eri asia on sitten, jos kansan-

edustajilla on todellista tahtoa esimerkiksi kuulua tällaisen omaisuudenhoitoyhtiön hallitukseen, jossa on sekä valtaa että huomattava määrä myöskin vastuuta. Se saattaisi olla eri tilanne. Mutta keinotekoista valvontajärjestelmää vailla vastuuta en ainakaan minä lähde näihin yhtiöihin hevillä luomaan.

Ed. Pekkarinen. Meillä varmasti molemmilla on yhtä hyvin tiedossa se, että pankkitukeen osoitetut 4 miljardia markkaa — se viimeinen häntä — on tietysti tekijä, joka kasvattaa tässä alijäämää vastaavasti 4 miljardilla markalla. Minä puhuinkin nettolainanotosta, ja kun puhuin täällä keväällä alijäämästä, olen esittänyt lukua 46, jonka alla siis nyt joka tapauksessa kyllä pysytään. Muutoin on miellyttävä havaita, että myös ed. Pekkarinen antaa arvoa sille, että luvut ovat pysyneet hyvin kurissa. (Ed. Pekkarinen: 10 miljardia yli!) — Mutta 20 alle sen, mitä ed. Pekkarinen pelkäsi tai millä pelotti muita.

Edustajille Aittoniemi, Vanhanen ja Väistö, erityisesti ed. Vanhaselle, haluaisin todeta, että kyllä se siltarumpupolitiikan aika on nyt ohi. Sieltä ei kannata hakea mitään vaalitäkyä siitä huolimatta, että meillä vaalit nyt on. Ei ole koottu mitään pientä palapeliä. Ymmärrän, että houkutus siihen voisi olla suuri, mutta ehkä tämä meidän valtiontalouden tilanteemme osoittaa, että juuri tällaisille pikkuhoukutuksille ei nyt passaisi antaa periksi. Sillä antaa nimittäin sen kuvan, että pidetään taloutta hiukan huolettoman miehen tavoin, ja sellaista kuvaa meillä ei ole varaa antaa.

Ehkä tässä tulee vastausta myöskin ed. Lindqvistille, kun hän kyseli, millä hinnalla valtiontaloutta on pidetty pystyssä. Minä väitän, että sillä hinnalla, että jotain jää jäljellekin. Haluan huomauttaa nimittäin, että vaikka meidän nettolainanottomme todella pienenee aika yllättävästikin, niin siitä huolimatta bruttolainaa me joudumme ottamaan aika paljon. Lähimmän kahden vuoden aikana ilmeisesti tulee otettavaksi lähes 300 miljardia markkaa. Nimittäin se velkasalkku, joka periytyy edellisen hallituksen ajalta, alkaa nyt pyöriä. Siellä on viiden vuoden papereita, ja niitä lainoja pitää mennä uudistamaan, kun lyhentääkään ei voi.

Jokainen, joka hivenen osaa laskea, voi pääsääntäisesti ajatella, mitä se tarkoittaisi, jos onnistuisimme täällä antamaan sellaisen hieman huolettoman miehen kuvan, jolla puhumme esimerkiksi prosentin lisää meidän lainakantaamme korkoa. On helppo toimitus sinänsä puhua se yksi pro-

sentti korkokantaan lisää. Siinä menisi sitten tuollainen 3 miljardia lähimmän kahden vuoden aikana taivaan tuuliin. Sen vuoksi olemme kunnioittaneet tässä myöskin tarkkaa budjettipolitiikkaa, joka palvelee kyllä sitä ed. Lindqvistin kaipaamaa näkökulmaa, että olisi jotain, millä voitaisiin perusturva turvata.

Mennään tähän Itä-Suomeen vielä. Niin kuin sanoin, tämä ei ole nyt siltarumpupolitiikan aikaa. Sieltä on turhaa hakea sellaisia hankkeita, jotka olisi pantu kirjoihin ja kansiin vain sen vuoksi, että huomioidaan nyt tuo maankolkka. Tätä asiaa lähestytään sillä tavalla, niin kuin voitte jo yleisperusteluista huomata ja usean erityismäärärahan kohdalla perusteluista havaita, että osoitetaan tietty määräraha esimerkiksi radanpitoon, peruskunnostustöihin, ja siinä yhteydessä lausutaan, että erityisesti itäsuomalaisia kohteita tulisi huomioida. Samalla tavalla on ympäristömäärärahojen kohdalla.

Mutta kyllä tämä käytännössä sitä tarkoittaa, ettei mitä tahansa radanpätkää lähdetä korjailemaan vain korjailemisen ilosta. Totta kai etusijalla on aina oltava todellinen tarve, ja sellaista todellista tarvetta varmasti on Itä-Suomessakin. En ollenkaan nimittäin halua väittääkään, että tällä budjetilla kaikki tarpeet radanpidon osalta tyydytetään. Tässä lähdetään liikkeelle pahimmista epäkohdista ja haetaan niitä myös Itä-Suomesta. Eräänä hivenen johdonmukaisempaan logiikkaan kuin siltarumpuihin perustuvana hankkeena on näkyvissä Viitostien rakentamisen jatko. Sillä tähdätään selvän infrastruktuurin rakentamiseen, ja se on tärkeä asia.

Ed. Aura merkitään läsnä olevaksi.

Liikenneministeri L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Oikeastaan ministeri Niinistön puheenvuoron loppuosassa tuli jo se, mitä tarkoitukseni oli sanoa. Eli edustajat Aittoniemi ja Väistö kysyivät Itä-Suomen kohtaloa ja sitä, miten Itä-Suomi on huomioitu. Itä-Suomi-työryhmän jäsenethän korostivat kovasti Viitostien merkitystä ja tärkeyttä Itä-Suomelle, ja tässä lisätalousarviossa jatkuu nyt Lusi — Koskenmylly-välin parantaminen. Sehän tarkoittaa sitä, että Viitostie kohti Mikkeliä paranee, tosin vain lyhyeltä väliltä, mutta joka tapauksessa se on yksi panostus ja koituu myös Itä-Suomen hyväksi, ja sen tärkeyttä Itä-Suomesta on korostettu.

Samoin radanpidossa pidän erittäin positiivisena sitä, että meidän huonokuntoiseen rata-verkkoomme tässä lisätalousarviossa selkeästi panostetaan 20 miljoonaa markkaa. Miten se raha tullaan tarkkaan käyttämään, se tietysti joudutaan pitkälti vielä harkitsemaan ja tekemään lopulliset suunnitelmat. Mutta voi ehkä sanoa, että suuri osa siitä tulee menemään Helsinki — Tampere-radnan peruskunnostukseen. Mutta loppuosasta, joka on ehkä puolet käytettävissä olevasta rahamäärästä, on kaavailtu erittäin monia ratakankkeita, jotka ovat nimenomaan Itä-Suomen alueella. Se on peruskunnostusta sinnepäin.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun ministeri sanoi, että Pekkarinen on heittänyt 20 miljardia markkaa suuremman summan kuin 45 miljardia, niin se jää pöytäkirjaan, jollei sitä korjaa. Pyydän ministeriä lukemaan aiemmista pöytäkirjoista, mitä täällä on sanottu. Me olemme puhuneet noin 45 miljardin nettoraioitustarpeesta. Ilta-Sanomissa kirjoitin muistaakseni elokuun puolessavälissä ja käytin nimenomaan ilmaisua 45—46 miljardia markkaa. Ministeri, olemmehan me sen verran lystikkäitä kavereita, että melkein mitä tahansa täällä voi heitellä, mutta ei nyt, ministeri, ihan kuitenkaan tällaisia kannattaisi heitellä, jos tämän kairnona pyyntönä saa esittää.

Mitä tulee taas Spondaan ja hallintoasiaan, sanon, että ministeri Niinistön edeltäjät tärkeillä paikoilla sekä valtiovarainministeriössä että Suomen Pankin johdossa — sekä luottamusjohdossa että myös virkajohdossa — olivat mielestäni aivan oikeassa. Ministeri nyt tuntuu kiistävän ja kieltävän edeltäjiensä teot niissä ratkaisuissa, mitä nämä aikanaan tekivät Spondan kohdalla. Niissä oloissa ymmärrän, että ne olivat oikeita ratkaisuja, ja minä annan tunnustuksen myös, ministeri, teidän edeltäjillenne ja koko sille muulekin päätöksentekokoneistolle. Hieman ihmettelen, että te nyt tavallaan vetäydytte vastuusta pois noista ajoista, hieman ihmettelen.

Mitä tulee hallintoneuvostoon, ehkä ed. Ala-Nissilä kertoo siitä tarkemmin. Sanon vain sen, että näin monen kymmenen miljardin markan oleminen budjettitalouden ulkopuolella ilman, että siihen liittyy eduskunnan suoraa kontrollia, on kyllä aika iso juttu, jota väistämättä pitää jossakin vaiheessa tarkastella uudestaan. Tarkoitetaan erityisesti Arsenalia ja nyt myös näitä muita omaisuudenhoidoyhtiöitä, jotka ovat muodostuneet ja muodostumassa.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin vastauksen kaikkia kohtia en ymmärtänyt, esimerkiksi sitä, miten näitä siltoja ilman rumpuja tehdään jatkossa.

Mutta mennäkseni omaisuudenhoitoyhtiöön tosiasia on, että 50 miljardia veronmaksajien varoja on eduskunnan ulkopuolella näissä omaisuudenhoitoyhtiöissä tällä hetkellä. Tosiasia on, että Arsenalin toiminnassa on monia ongelmia velallisten, yritysten ja perheiden kannalta. Näitä ongelmia ei kannata kiistää. Ne tulevat vastaan joka päivä, kun ihmisten parissa liikkuu.

Valtiontarkastusvirasto puuttui muutama vuosi sitten eduskunnan ulkopuolisiin rahastoihin, kun niissä oli muutama sata miljoonaa rahaa, että ne pitäisi paremmin saada eduskunnan valvontaan. Nyt te, ministeri, sanotte, että vaikka on 50 miljardia rahaa ulkopuolella, eduskunnan ei pidä olla siitä erityisen kiinnostunut. Heitätte sivuun tällaisen hallintoneuvostoajattelun tässä. Jos teillä on joku parempi malli, esittäkää ja toteuttakaa se. Mutta kyllä eduskunnalla on oikeus tietää, miten veronmaksajien varoja 50 miljardia käytetään, miten aiotaan omaisuudenhoitoyhtiöiden monia ongelmia ratkaista. Ei se ole meille yhdentekevä asia.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö totesi, että on tärkeää ymmärtää numeroita valtion velan hoidossa, ja näinhän toki on. Meillähän on varmasti yhteiset tavoitteet siinä, että valtion velka on saatava kuriin ja lyhenemään. Mutta toisaalta on myös niin, että täällä varsinainen budjetin esittelyssä oli puheena se, että on yli 5 miljardia nyt muka käytettävissä verohelpotuksiin. Siihen viittasin, että on arvokysymys, mistä annetaan verohelpotuksia ja muita helpotuksia. Siinä olemme olleet eri mieltä. On kansan käsissä, miten kansa ratkaisee, onko tärkeää antaa helpotuksia suurituloisille näinä vaikeina aikoina vai onko tärkeää antaa pienituloisille, niin että me voisimme saada kysyntää kotimarkkinoille ja sitä kautta työllisyyttä paranemaan ja sen myötä kaikille näitä verohelpotuksia. Toki me myönämme, että Suomessa on liian korkea tuloveroaste.

Toisaalta menen myös työttömyyden puolittamiseen. Jos viime hallituksen aikana vaadittiin siellä edessä istuvaa silloista työministeriä tilille siitä, että työttömyys nousi koko ajan eikä tapahtunut edistystä työllistämässä, niin ihmettelen, missä ne äänenpainot ovat muun muassa vasemmalla nyt, kun tuloksia pitäisi odottaa. Toki on

myönnettävä, että tämä on vaikea rakenteellinen ongelma eikä varmasti hetkessä parane. Mutta jos ei mitään toimenpiteitä rakenteellisten uudistusten kuntoon laittamiseksi tehdä, ei parannusta varmasti tapahdukaan.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, jos todella rahaa Itä-Suomen alueen investointeihin ja vaikean työllisyyden kohentamiseen nyt suunnataan merkittävästi, niin kuin olen ymmärtänyt. Mutta jotain tästä kuitenkin puuttuu, ja minusta nyt puheet ja ne teot, joita ollaan tekemässä, eivät välttämättä tunnu käyvän yksiin. Täällä ministeri Linnainmaa, joka nyt lähti pois, totesi, että kuitenkin ainakin puolet tästä radanpidonkin rahasta menee jonnekin Tampereen puoleen. Julkisuuteen on annettu se kuva, että rahojen käytössä on selkeä Itä-Suomi-painotteisuus.

Jos ministeri Niinistö toteaa, että nyt sitten suunnataan näitä rahoja Itä-Suomeen, tulee ikään kuin sellainen kuva, että Itä-Suomikin, Pohjois-Karjala mukaan lukien, oltaisiin hyväksymässä nyt vasta osaksi tätä yhtenäisvaltiota, osaksi Suomea. Eikö normaalinkin rahoituksen turvin pitäisi hoitaa niitä asioita eikä niin, että ne pitää erikseen nyt tässä mainita, eikä niin, että niitä on pitänyt julkisuuteen hyvin voimakkaasti korostaa? Juuri tätä olemme vähän paheksuneet siellä, kun emme ole ymmärtäneet, eikö Itä-Suomen kysymystä olisi voitu vähemmälläkin julkisuudella hoitaa. Olisiko tässä nyt vaaleilla jotain tekemistä asian painotuksen suhteen? Tällainen mielikuva vääjäämättä on herännyt, kun miettii näitä budjetin määrärahoja ja niiden kohdentamista ja vielä sitä, mitä ministeri Linnainmaa täällä muun muassa radanpidon osalta totesi.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itä-Suomessahan todella odotettiin hyvin paljon tältä lisätalousarviolta ja uskottiin, että se tulee pitämään sisällään merkittäviä rahasmuutoksia Itä-Suomen monien ongelmien korjaamiseksi. Näinhän oli annettu ymmärtää, jopa luvattu, aina pääministeriä myöten. Nyt kuitenkin, kun lisätalousarvio on meillä käsissä ja kun kuuli vielä ministeri Niinistön puheenvuoron ja selostuksen, voi todeta, että itä-suomalaiset ovat pettyneet tässä asiassa aika lailla pahasti.

Itä-Suomihan on köyhintä aluetta. Siellä työttömyystilanne on erittäin synkkä, ja todella toivottiin, että nyt lisätalousarvion kautta me saisimme vähän elämisen uskoa tuolle alueelle. Nyt

on käymässä kuitenkin niin, että siellä on pari määrärahaa ratapuolelle Pieksämäen ja Varkauden välille, missä todella radan kunnostukseen tarvitaan markkoja, mutta sillä ei mitään Itä-Suomea nosteta. Viitostien rakentamiseen ohjataan jonkun verran rahaa. Se on myös tärkeä raha, mutta on otettava huomioon Viitostien merkitys. Se on valtakunnan eräs pääväylä, joka matkailutienä on todella merkittävä koko valtakuntaa ajatellen, ja Viitostiellä liikkuu päivittäin erittäin suuret matkustajamäärät. On aivan selvää, että Viitostietä pitää rakentaa, mutta että se menee tavallaan Itä-Suomen piikkiin on tässä mielessä kyllä käsittämätöntä.

Toivommekin Itä-Suomessa, että nyt kun tämä lisäbudjetti on täällä käsittelyssä ja myös varsinainen talousarvio, voisimme ottaa auki molemmat budjetit ja sijoittaa sinne todella merkittävät summat. Jos hallitus sitä haluaa, voin sanoa, että opposition taholta annamme täyden tuen tälle asialle.

Me toisaalta kyllä vähän pelkäämme, että saattaa olla käymässä samalla tavalla tälle Itä-Suomi-työryhmän raportille kuin selvitysmies Pekkasen paperille aikoinaan työllisyysasioissa; se jäi pölyttymään.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ensin vastaan ed. Pekkariselle, joka näyttää juuri saapuvan. Spondastahan otetaan nimenomaan nyt vastuu sillä tavalla, että Suomen Pankki lunastetaan siitä ulos. Tähän asti ei ole kyetty ottamaan sitä vastuuta, ei kyetty ottamaan edellisen hallituksen aikana aikana ymmärrettävistä syistä, kun oltiin tiukilla. Nyt nuo välipuheet oli vain lunastettava ja nyt se vastuu nimenomaan otetaan, mutta valitettavasti se kyllä kasvattaa vähän myöskin alijäämää, josta me puhuimme, itse asiassa 3 miljardilla markalla kaiken kaikkiaan.

Ed. Ala-Nissilä, kun esititte hallintoneuvostoa, minä todella tarkoitin sanoa, että hallintoneuvostoja minusta ei kannata enää perustaa. Päinvastoin lopuistakin kannattaisi pikkuhiljaa hankkiutua eroon. Ei niistä hallintoneuvostoista kovin suurta hyötyä ole ollut, joissa kansanedustajat istuvat. Olisi hyvä nähdä todellisia näyttöjä siitä, paljonko tällaiset hallintoneuvostot ovat saaneet aikaiseksi. Eri asia on sitten se, pitäisikö näiden omaisuudenhoitoyhtiöiden ja omaisuusmassojen hoitavien antaa joku selvitys tai luoda joku muu mekanismi, jolla esimerkiksi koko eduskunta voisi tutustua siihen toimintaan.

Mutta haluan korostaa sitä, että näissä yh-

tiöissä ei suinkaan voida toimia vastuuttomasti. Päinvastoin jokainen liki päivittäin voi sanomalehdistä havaita, minkälainen on osakeyhtiön hallituksen jäsenen todellinen vastuu. Minulla ei ole ollenkaan syytä epäillä, että kaiken tämän jälkeen vielä pankkisektoria sivuavassa maailmassa joku uskaltautuisi hallituksessa toimimaan huolimattomasti. Kyllä veikkaan, että siellä on aika tarkkaan läksy opittu ja tiedetään, että hallitus vastaa jokaisesta virheliikkeestä, jos siinä on huolimattomuutta tai tuottamusta mukana.

Ed. Lindqvistin puheesta, niin kuin ylipäättänäkään keskustalaisista puheenvuoroista, en ole oikein saanut selvää, onko hyvä vai huono asia, että veroja alennetaan. Kun viittasitte siihen, että Suomessa on varsin korkea tuloverotus, se pitää erityisesti paikkansa meillä marginaaliveroprosenttien suhteen, erityisesti niiden suhteen, ja niitä ei nyt olisikaan ilmeisesti saanut alentaa.

Mutta haluan nyt vain huomauttaa, että tuon 5,5 miljardin markan, jonka mainitsitte, koostumushan ei ole ihan sellainen, että se olisi ollut muutoin vapaasti käytettävää rahaa. Tarkoituksena on tuoda miljardin markan energiaveropaketti tänne, jolla kompensoidaan tuloverotuksessa kevennetty 1 miljardi. Toinen tuloverotuksen kevennysmiljardi menee itse asiassa kuntasektorilta, osittain myöskin vasta vastaisuudessa tulevien vastuiden muodossa maksettavaksi. Loppu koostuu aika pitkälti siitä, mitä tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä luvattiin, enkä muista, että keskusta olisi silloin kovin ankarasti kritisoinut sitä, että me pääsimme erittäin myönteiseen ja maltilliseen palkkatarkkaisuun muun muassa sillä tavoin, että hallitus lupasi alentaa tuloveroja. Tämä hallitus tietysti pitää sen, mitä se on luvannut.

Ed. Väistö, on hiukan vaikeaa muotoilla budjettiin sellaista sanontaa, jolla Itä-Suomeen ohjattaisiin rahaa mainitsematta Itä-Suomea. Kun näköjään kannatte murhetta siitä, että tässä yhteydessä mainitaan Itä-Suomi, olisi ollut todella suuri ongelma kirjoittaa sellaista perustelua, jossa mainitsematta Itä-Suomea olisi kuitenkin tarkoitettu Itä-Suomea.

Ed. E10: Rouva puhemies! Ensinnäkin haluaisin esittää pahoitteluni sen käyttäytymisen johdosta, mitä keskustan eduskuntaryhmä täällä nyt esittää, eduskuntaryhmä, joka kuitenkin on hyvin keskeisesti ollut vastuussa maan talouden lähes perikatoon saattamisesta.

Ed. Vanhanen sanoo täällä, että työllisyysvahteet ovat karanneet. Viime vaalikaudella ne

todella karkasivat. Päästiin yli puolen miljoonan työttömän määrään. Nyt olemme kuitenkin tilanteessa, jossa Suomen työttömyys hitaasti mutta varmasti on alenemassa.

Mitä tulee ed. Lindqvistin puheenvuoroon veronalennuksista, olen itse todennut eduskunnan istunnossa aikaisemminkin, että tervehdin niitä suurella tyydytyksellä. Me voimme aina keskustella siitä, kohteleeko verouudistuksen sisältö nyt oikeudenmukaisesti erilaisia palkansaajaryhmiä. Mutta, ed. Lindqvist, aivan varmaa on se, että Suomen työttömyys ei lähde alenemaan, jos ihmisten ostovoimaa ei lisätä. Se on aivan keskeinen sanoma myöskin pienille ja keskisuurille yrittäjille.

Kun esimerkiksi Oecd:n maaraportissa todetaan, että suomalainen ostokysyntä edelleen tämän vuoden alussa oli 25 prosenttia alempi kuin vuonna 90, ed. Lindqvist ja muut keskustalaiset, sieltä lähtee työllisyyden paraneminen. Työpaikat syntyvät vain yrityksissä, joiden tuotteilla ja palveluilla on todellista ostokysyntää. Eivät ne synny tyhjästä tänä päivänä. Sen varmasti ed. Lindqvistkin tietää.

Olen ministeri Niinistön kanssa samaa mieltä siitä, että valtiontalous on hitaasti mutta varmasti tervehtymässä. Siihen viittaa muun muassa meidän lainamäärämme aleneminen. (Ed. Pekkarinen: Mihin nähden?) — Aikaisempaan nähden, ed. Pekkarisen ollessa ministerinä sen hallituksen lainamäärään nähden. — Olkoonkin, että esimerkiksi tänä vuonna otettava velka vielä vastaa 8:aa prosenttia bruttokansantuotteesta. Se on aivan liian suuri. Ensi vuonna, kun päästään noin 30 miljardiin, toivottavasti vähän allekin, sekin on vielä 6 prosenttia bruttokansantuotteestamme. Kun me todennäköisesti ainakin olemme valmistautumassa Emuun siirtymiseen, kyllä minun käsitykseni on, että vuosikymmenen lopulla meillä pitäisi olla mieluiten ylijäämäiset valtion budjetit. Se on kova tavoite, koska Emun olosuhteissa, niin kuin tiedämme, sopeutuminen tulee olemaan laskusuhdanteessa monta kertaa paljon vaikeampaa kuin tänä päivänä. Sen takia me tulemme tarvitsemaan paljon paremman valtion budjettitilanteen, mieluiten ylijäämäisiä budjetteja neljän viiden vuoden sisällä.

Kuitenkin Suomen on tulevaisuudessa talous ja nimenomaan valtiontalous laskettava hyvin voimakkaan talouskasvun varaan. (Ed. Kempainen: Millä se saadaan?) — Kyllä me olemme saamassa entistä voimakkaamman talouskasvun. Viitataan muun muassa siihen, ehkä ed. Kempainenkin eilen havaitsi sen, että Palkan-

saajien tutkimuslaitos ennustaa selvästi voimakkaampaa talouskasvua kuin oli ennustettavissa vielä joitakin kuukausia sitten, mikä merkitsee myöskin sitä, että työllisyys ensi vuonna todennäköisesti paranee selvemmin, kuin olemme tähän asti olettaneet.

Rouva puhemies! Kiinnitän pariin asiaan lyhyesti huomiota.

Toinen on telakkatuki, johon nyt annetaan 40 miljoonaa markkaa tässä budjetissa. Olen ihmetellyt vähän suomalaista telakkatukikeskustelua. Olen osallistunut siihen jo 80-luvun lopulla. Näyttää siltä, että valtion suhtautuminen telakkatukeen on samanlainen. 80-luvun lopulla silloinen kauppa- ja teollisuusministeri Ilkka Suominen aina tyrnäsi ajatuksen telakkatuen antamisesta. Silloinhan telakkatuki oli 26 prosenttia eurooppalaisessa mittakaavassa. Meillä Suomessa ei annettu tällaista telakkatukea. Nythän on vähän siirretty paljon pienempiin telakkatukimääriin. Tällä hetkellä yleisesti telakkatuki, joka on käytössä, on 9 prosenttia. Siinä mielessä kysymyksi on se, miten suomalaiset telakat esimerkiksi kilpaillessaan Japanin, Saksan, Ranskan tai Yhdysvaltojen telakoiden kanssa ilman telakkatukea pystyisivät todella kilpailemaan. (Ed. Kemppainen: Miten luulette maatalouden selviävän?) — Ed. Kemppainen, nyt puhutaan asiaa. Ei puhuta mistään maatalouden ylimääräisistä tuista, joista keskustan aikana aina on puhuttu. Se on ollut lähes ainoa aihe, josta on keskusteltu.

Meidän telakkatyöläisemme varmasti osaavat paljon, mutta ei heidän osaamisensa voi olla niin ylivertaista, että he voittaisivat näiden pitkälle kehittyneiden teollisuusmaiden telakkatyöläiset ja näin me pärjäisimme ilman telakkatukea. Yksi keskeinen asia on se, että telakkatuki on mielestäni parempi kuin työttömyysturva. Me saamme täten enemmän verotuloja ja meillä on vähemmän menoja. Voidaan todeta, että esimerkiksi yksi telakan tukimarkka tuo kaksi veromarkkaa. Mielestäni se on hyvin merkittävää. Hallituksen linja sinänsä Euroopan unionin ja Oecd:n puitteissa on varmasti oikea siinä, että kaikki telakoita ylläpitävät maat luopuvat tuista. Mutta että me suomalaiset tekisimme sen yksipuolisesti, on aivan mahdoton tilanne.

Voidaan todeta esimerkiksi, että Raumalla sijaitsevan Finnyardsin telakan työntekijät maksoivat yli 100 miljoonaa markkaa viime vuonna veroja. En tarkalleen tiedä, mikä oli tuen määrä, mutta joka tapauksessa yli 100 miljoonaa maksettiin veroja. Sen lisäksi tulivat alihankinnan

maksamat verot jne. Mielestäni tukea pitää jatkaa telakoiden osalta niin pitkälle kuin muissakin EU-maissa.

Rouva puhemies! Täällä on pankkituesta tänään myöskin keskusteltu. Lisätalousarvioesityksessä todetaan muun muassa, että pankkitukeen osoitetaan 1 760 miljoonaa markkaa Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin pelastusoperaatioon sitoutuneesta pääomasta aiheutuviin korkokustannuksiin. Mielestäni tämä antaa aiheen meillä keskustella pankkikriisin syvyydestä ja sen kustannuksista Suomessa ja toisaalta myös Suomen Pankin roolista kymmenen viime vuoden aikana ja tällä hetkelläkin, mikä on Suomen Pankin rooli, Suomen Pankin vastuu yleisestä talouspolitiikasta ja erityisesti työllisyydestä.

Suomihan tulee käyttäneeksi, niin kuin me kaikki tiedämme, ilmeisesti noin 50 miljardia markkaa nettona pankkitukeen. Ruotsissa vastaava summa jää 20 miljardiin markkaan suurin piirtein. Mielestäni tämä on asia, jota meidän Suomessakin pitäisi miettiä. Totta kai Ruotsissa pankkikriisi alkoi aikaisemmin, se oli eri aikaan. Eron löytyy syitä, mutta varmasti tämä on asia, jota kannattaa joskus tulevaisuudessa lisäkin selvittää.

Kun seuraa suomalaista talouspoliittista keskustelua erityisesti siltä ajalta, kun keskustakin oli hallituksessa ja kun Suomen Pankin pääjohtaja vielä oli Rolf Kullberg, joka pari viikkoa sitten julkaisi muistelmateoksensa, niin näyttää siltä, että kukaan ei ole tehnyt talouspolitiikassa virheitä, mutta maan talous vain ajautui kuralle. Tämä on aika mielenkiintoista. Ehkä ed. Pekkarinen, joka käyttää seuraavan puheenvuoron, selvittää, että kun kukaan ei tehnyt virheitä, miten ajaututtiin tähän puolen miljoonan työttömän armeijaan ja valtion velkakierteeseen.

Kun esimerkiksi entinen Suomen Pankin pääjohtaja Rolf Kullberg teoksessaan toteaa suurin piirtein, että ”hän lausui ja varoitti”, niin tosiasiahan on se, ettei Suomen Pankin pääjohtaja voi tyytyä siihen, että hän lausuu jotain ja varoittaa, vaan hänen pitää ja olisi pitänyt ryhtyä toimenpiteisiin, joilla nykyinen katastrofi olisi pystytty ainakin rahapolitiikan osalta välttämään.

Helsingin Sanomissa on hyvin mielenkiintoinen Teuvo Arolaisen artikkeli tästä tilanteesta. Hän sanoo, että Kullbergin kirjasta saa kuvan, ettei pankin ulkopuolella ole osattu tai viitsitty perehtyä asioihin tai sitten on oltu puhtaasti pahantahtoisia. Edelleen hän lainaa tässä valtiotieteiden tohtori Antti Kuusterän teosta, joka julkaistiin noin vuosi sitten ja jossa Kuusterä

sanoo seuraavasti: ”Suomen Pankki ja valvonnasta vastanneet viranomaiset sekä koko valtiokoneisto olivat kyvyttömiä näkemään, mihin ollaan menossa. Suomen Pankissa ei seurattu riittävän aktiivisesti pankkien luotonannon nopeata kasvua eikä kiinnitetty huomiota nopean kasvun kokonaistaloudellisiin seurauksiin.” (Ed. Korkeaoja: Mikä hallitus silloin oli?) — Silloin oli jo keskustan hallitus. — (Ed. Kemppainen: Ei ollut!) Piiloon jäivät ne riskit, joita nopean kasvun seurauksena pankkien taseisiin kumuloitui. Nyt kannattaa muistaa, että minä puhun Suomen Pankin roolista tässä, ja Suomen Pankin roolista kannattaa myös keskustella. Ei puhuta nyt hallituksesta, oli hallitus mikä tahansa, vaan kysymys on Suomen Pankista ja Suomen Pankin teoista.

Edelleen tässä lainataan myös toimittaja Heikki Hiilamo, joka toteaa suurin piirtein näin: ”Suppean keskustelun, puolivillaisen valmistelun ja Suomen Pankin itsevaltaisen päätöksenteon vuoksi rahamarkkinat vapautettiin epätahdissa. Samalla laiminlyötiin täydellisesti lainsäädännön uudistaminen. Suomi ei saanut uusia pankki-, pankkivalvonta- tai pörssilakeja, vaikka pelisäännöt muuttuivat täysin.” Näiden lakien valmistelu on Suomen Pankin vastuulla. Siinä mielessä, niin kuin sanoin, herää kysymys siitä, että kun kaikki on mennyt pieleen ja kukaan ei ole tehnyt virheitä, miten tällainen voi olla mahdollista.

Edelleen haluaisin kommentoida paitsi rahamarkkinoiden vapauttamisen osalta myös vahvan markan politiikan osalta. Kullberghan teoksessaan puhuu vakaasta markasta, ei vahvasta markasta. Lyhyesti totean vain sen, miten markkinat reagoivat tähän. Kun Ahon hallitus Esko Ahon johdolla valmisteli yhteiskuntasopimuksen, tarkoitus oli laskea palkka- ja hintatasoa 7 prosentilla. Kuitenkin jouduttiin marraskuussa 91 devalvoimaan 14 prosentilla, ja kun marka sitten vihdoin ja viimein päästettiin kellumaan 8 päivänä syyskuuta 92, marka heikkeni 30—35 prosenttia samana päivänä. (Ed. Aittoniemi: Eihän tämä mitään uutta ole!)

Tässä on kysymys siitä, kuka teki virhearvioita. Siis 45—50 prosentin määrällä Suomen marka heikkeni runsaan vuoden aikana, ja keskusta oli kytkemässä Suomen markkaa ecuun silloisella korkealla arvolla. Tiedän, että keskustan sisällä oli hyvin erilaisia näkemyksiä, mutta tosiasia on myös, että näin tapahtui.

Rouva puhemies! Viimeksi haluaisin keskustella Suomen Pankin eräästä mantrasta, joka on alhainen inflaatio. Viimeksi Jukka Pekkarinen,

joka nyt toimii Helsingin kauppakorkeakoulun kansantalouden professorina, on kirjoittanut Helsingin Sanomiin 23 päivänä syyskuuta artikkelin, jossa hän toteaa: ”Suomen Pankki kiristi rahapolitiikkaa vuoden 1994 alkupuolelta lähtien viime vuoden lopulle asti inflaation hillitsemiseksi. Se oli ylilyönti. Rahapolitiikka myötävaikutti osaltaan siihen, että kokonaistuotanto polki vuoden paikoillaan. Myös viime lokakuussa alkanut huutokauppakoron sinänsä nopea alentaminen on ollut olosuhteisiin nähden pikemminkin varovaista.” Edelleen Pekkarinen toteaa: ”— alhaisen inflaation takia reaalikorko on meillä edelleen liian korkea. Liian kireä rahapolitiikka on hidastanut työllisyyden paranemista.” Tässä artikkelissa professori Pekkarinen nimenomaan peräänkuuluttaa vastuuta myös inflaation määrittelyssä siten, että vastuuta otetaan myös työllisyyden hoidosta.

Minun mielestäni se on aivan oikea lähtökohhta. Ei Suomen Pankki voi toimia siten, että se toimii irrallaan. Se määrittelee esimerkiksi inflaatiotavoitteeksi 2 prosenttia mutta todellisuudessa inflaatio kuitenkin pysyy nollassa ja itse asiassa, niin kuin me tiedämme, heinä — elokuussa Suomen hintataso on laskenut, ja me olemme deflaatiotilanteessa.

Esimerkiksi amerikkalaiset tutkimukset selvästi osoittavat, että inflaatio useimmiten mitataan liian korkeaksi. Todellisuudessa amerikkalaisten tutkimusten mukaan inflaatio on 1,5—2 prosenttiyksikköä alempi kuin luvut osoittavat. Minun mielestäni meidän Suomessa pitää myös eduskunnassa käydä perusteellinen keskustelu tästä, mikä on Suomen Pankin rooli nimenomaan työllisyyden osalta.

Totta kai Suomen Pankki pystyy inflaatiotavoitteensa toteuttamaan, jos se pitää korot varmuuden vuoksi korkealla. Minun mielestäni näin on tapahtunut viimeisten kolmen neljän vuoden aikana. On pidetty korot varmuuden vuoksi korkealla, sanottu, että me hallitsemme hyvin inflaation ja se on hallinnassa. Kun kuuntelee aivan johtavienkin poliitikkojen puheita, niin tuntuu siltä, että pelkästään alhainen inflaatio olisi jokin tavoite. Se ei ole tavoite. Minun mielestäni tavoitehan on mahdollisimman suuri kasvu, ja kannattaa kysyä todella, saammeko me aikaan näin alhaisella inflaatiolla semmoisen kasvun, kuin olisi tarpeellista, jotta me saisimme investoinnit käyntiin ja samalla entistä paremman työllisyyden.

Lopuksi vielä viittaan Pekkarisen artikkeliin siltä osin, mikä koskee inflaatiotavoitteen mää-

rittelemistä. Hän toteaa, että Uudessa-Seelannissa parlamentti määrittelee tämän. Henkilökohdaisesti, rouva puhemies, olen harkitsemassa lakialoitetta siitä, niin että me saisimme keskustelun aikaan inflaatioprosentista ja siitä, että eduskunta hallituksen esityksestä päättäisi inflaatiotavoitteesta ja Suomen Pankki määritteli ne keinot, miten inflaatio pidetään kurissa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toden totta, inflaatio on kohtuullisena yhteiskunnan rattaiden rasva. Mutta kun olen puhetilaisuuksissa ollut viime aikoina, olen aina varoitellut ihmisiä uskomasta sateenkaarihallituksen selittelyjä epäonnistuneen politiikkansa syistä. Nimittäin vuonna 95 kaikki, jotka kynnelle kykenivät, ryntäsivät kommunisteja myöten sateenkaarihallitukseen, koska arvelivat, että kun Ahon hallituksen aikana maan talouden perustukset oli muurattu uudelleen ja talous saatu vakaalle pohjalle, niin nyt on riemumarssia Uralille tavallaan niin kuin Tuntemattomassa sanotaan, vaikka se ei nyt tähän asiaan kuulukaan. Toisin on kuitenkin käynyt, ja nyt syytellään Esko Ahon hallitusta siitä, ettei onnistutakaan, työttömyys ei alene juuri nimeksikään.

Täytyy jälleen, rouva puhemies, sanoa teille, sateenkaarihallituksen edustajille, vaikkei se varsinaisesti tähän lisäbudjettiin kuulukaan, että kun katsotte tunnuslukuja eri yhteiskuntatoimintojen alueella vuoden 1995 ensimmäisen neljänneksen aikana, kun Ahon hallitus lopetti, kaikki oli yhtä hyvässä tai paremmassa tilanteessa kuin tänä päivänä, vienti ja tuotanto nousussa, korot alhaalla, vaihtotase yli 20 miljardia markkaa plussalla, inflaatio alhainen. Ei se ole siitä miksikään muuttunut.

Kaikki olosuhteet oli Ahon hallituksen aikana luotu sen onnettomuuden jälkeen, jonka sinipuna aikanaan aiheutti ja joka purkautui Ahon hallituksen aikana. Eiväthän ne onnettomuudet samanaikaisesti purkautuneet eli Holkerin hallituksen aikana, vaan onnettomuus tapahtui Ahon hallituksen aikana. Siitä selvittiin ja muurattiin uudelleen perustet.

Te luulitte, että nyt marssitaan hienosti. Olette epäonnistuneet ja syyttelette Ahon hallitusta. Katsokaa vuoden 1995 kevättalven lukuja. Huh-tikuusta 1994 huhtikuuhun 1995 työttömyys aleni 46 000:lla. Nyt alenema on ollut eräiden tilastojen mukaan viimeisen vuoden aikana teillä vähän toistakymmentätuhatta. Eräiden tilastojen mukaan työttömyys on vähentynyt vain tuhat

henkeä. Nyt te syyttelette sen takia, että te tiedätte, että asia on toisin, kuin te väitätte.

Ed. Johannes Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kai siinä muurailtiin muutakin kuin ed. Aittoniemen mainitsemia asioita. Pitkältihän valo tulevaisuuteen oli muurattu umpeen 90-luvun alkupuolella vaikeina lamavuosina. Nyt sitten talouden vakauttamisella on saatu positiivisempia talousnäkyviä. Kyllähän siinä osa ansiosta, tietysti kovin vähäinen, on Ahon hallituksellakin.

Oikaisisin paria kohtaa ed. Elon puheenvuorossa. Ensinnäkään pankkilakien valmistelu ei ole Suomen Pankin tehtävä, vaan kyllä se on hallituksen ja siellä ennen kaikkea valtiovarainministerin tehtävänä. Se ei ehkä ollut ajan tasalla sen paremmin 80-luvulla kuin 90-luvullakaan. Suomen Pankkia koskevaan lainsäädäntöön tietysti pankilla on aloiteoikeus ja tavallaan velvollisuuskin pitää se ajantasalla. Sitähän ollaan muuttamassa.

Ed. Elon kommentista kyllä on hyvä palauttaa mieleen se, että Suomen Pankin asema on tähänkin saakka ollut poikkeuksellisen itsenäisen. Kansainvälisessä vertailussa ei monta yhtä itsenäistä keskuspankkia löydy. Kun nyt uuteen Emi-vaiheeseen vedoten vaaditaan, että Suomen Pankkia irrotettaisiin vielä enemmän muusta poliittisesta päätöksenteosta, niin siinä pitää olla tarkkana. Kyllä keskuspankilla pitää olla yhteyttä kansanvaltaiseen mekanismiin, eivätkä mitkään eurooppalaiset normit sinänsä edellytä tässä suhteessa Suomen Pankin aseman olennaista muuttamista. Lainsäädännön modernisointi riittää.

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo puhui pitkään historias-ta, unohti tosin kuitenkin Holkerin hallituksen aikaisen revalvaation, vaikka olisi pitänyt olla jo d-merkkinen muutos siinä vaiheessa. Silloin mentiin 3,5 prosentista vielä vahvempaan, kun olisi pitänyt mennä 3,5 prosenttia heikompaan markkaan.

Työttömyys on parantunut, mutta hän unohti kokonaan koulutuksen. Työllisyysluvut ovat parantuneet, kun katsotaan bruttomääräisesti. Mutta kun katsotaan koulutukseen ohjatut, niin silloin ei löydy juurikaan mitään työttömyyden todellista laskua.

Keväällä oppositiopuolue sai käydä Kesärannassa pääministerin luona. Silloin syntyi keskustelu siitä, minkälaista talouspolitiikkaa päämi-

nisteri Lipposen hallitus haluaa harjoittaa. Hän vakuutti silloin, että harjoitetaan hyvin vahvan markan politiikkaa, jotta kuluttajat saavat halpoja ulkomaisia tuotteita. Onko tämä, ed. Elo, kokonaan jäänyt teiltä huomaamatta?

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elon kritiikki Suomen Pankin roolista on kyllä paljolti oikea. Mutta kun samalla yrititte arvostella keskustaa, niin siinä kyllä arvionne menee tavallaan täysin pieleen sekä sinipunan alkuajoilta, edellisen hallituksen ajoilta että esimerkiksi keskustelussa pääjohtaja Kullbergin ulostulosta viime aikoina. Lukekaapa tarkkaan, minkälaisista vaihtoehdoista puhuttiin tässäkin keskustelussa ja mitä sanottiin niistä syistä, mitkä johtivat hänen eroonsa.

Kun sinipuna aloitti, nimenomaan monen hallituksen jäsenen toimesta todettiin, että silloinen keskusta ei ollut valmis vahvan markan politiikkaan. Todettiin, että keskusta ei ollut valmis vahvan markan politiikkaan, ja sen takia se jätettiin ulos. Myöhemmin on ryhdytty puhumaan vakaasta markasta. Sen, että hallitus ja Suomen Pankki olivat silloin samalla linjalla, kertoo jo se täällä mainittu revalvaatio, jolla edelleen markkaa vahvistettiin.

Mitä tulee edellisen, Ahon hallituksen ja Suomen Pankin välisiin asioihin, sitä politiikkaa tehtiin kyllä vaikeassa saumassa. Siinä hallituksen ja Suomen Pankin linjanvedossa, mitä Kullbergin ja Ahon keskustelun referointi kirjoissa osoittaa, oli kyllä aika kovaa taistelua, että saatiin politiikka tälle rakenneuudistuksen tielle.

Kaiken kaikkiaan, kun ed. Elo lähti noin kaukaa syitä hakemaan, kyllä vahvan markan politiikan syyt saatiin aikaan virheet tehtiin nimenomaan sinipunan aikana. Kaikki aika sen jälkeen on ollut yrityksiä tätä korjata. Ehkä nyt ei ole enää ollut hallituksella ja Suomen Pankilla niin isoa ristiriitaa, koska ei ole ollut välineitäkään ainakaan kelluvan markan politiikan aikana toteuttaa niin erilaista politiikkaa.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä yhdyn hyvin tarkkaan ed. Elon telakkatukea koskevaan linjanvetoon. Ei Suomi voi näin isossa asiassa tehdä yksipuolisia ratkaisuja pystypäin, vaan kyllä sen pitää seurata, mitä tärkeimmät kilpailijamaat tekevät omalle telakkateollisuudelleen. Jos täällä ryhdytään sulkemaan telakoita, ne ovat lopullisia menetyksiä. Niitä ei niin vain kyetä rakentamaan

uudelleen. Samalla menisi iso määrä tärkeää metallimiesten osaamista menojaan. Siitä kärsivät kaikki, myös suomalainen pk-teollisuus ja työllisyys ympäri maata. Tämä saarna, minkä ed. Elo piti, oli oikea. Saarnan osoite oli maan hallitus ja kauppa- ja teollisuusministeriö.

Mutta saman logiikan perusteella, ed. Elo, meidän pitää suhtautua myös, investointi- ja aluepoliittisiin yritystukiin, joitten osalta hallitus on nyt suurin piirtein puolittanut määrärahat Ahon kauteen verrattuna, vaikka mukaan otetaan myös EU:sta tulevat määrärahat. Näitten tukien alasarjojen tarkoittoa käytännössä sitä, että Suomi ei enää pysty käyttämään EU:ssa olevia mahdollisuuksiaan täysimääräisesti hyväksi, mikä ei ole kyllä kansan edun mukaista asioiden hoitamista. Toivon, että ed. Elo lukee tässä asiassa yhtä jämerään tyyliin lakia hallitukselle, kuin luki lakia telakkatukiasiansakin.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo antoi ymmärtää, että me keskustassa olisimme vastustaneet veroalennuksia. Tämä ei pidä paikkaansa. Olemme kritisoineet ainoastaan niiden kohdentamista. Olisimme toivoneet, että ne olisi suunnattu vähäosaisemmalle kansanosalle. Tästähän jäivät paitsi matalapalkka-alat suurimmalta osalta, koska tämä kohdistettiin myöskin kauttaaltaan parempiosaisiin. Yleisesti ottaen voi todeta, että naiset eivät myöskään kovin paljon tästä hyötäneet, kun toimivat yleensä matalapalkka-aloilla.

Jos veronkevennysvaraa oli, niin suuntaaminen oli väärä, ja jos sitä varaa olisi vielä jäänyt tämän lisäksi, olisi tietysti ollut hyvä, että tässä olisi voitu toimia myöskin yrittäjävähäisemmän eli pienyrittäjien työllistämiskynnystä mataltaa. Jos veronkevennykset olisi kohdistettu toisin, niin uskon, että kotimaista kulutuskysyntää olisi pystytty kasvattamaan tehokkaammin kuin nyt luodulla systeemillä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo totesi rahapolitiikasta, että sillä on ollut merkittävä vaikutus paitsi talouden kuralle ajoon myöskin työllisyyteen. Toinen merkittävä seikka työllisyyden osalta, jos menneitä muistellaan, on se linjanveto yleensä, että ei lähdetty elvyttämään siinä taloustilanteessa, missä oltiin, siinä matalasuhdannetilanteessa, jossa toimenpiteitä olisi tarvittu.

Noin viisi vuotta sitten elettiin kohtuullisen hyvässä taloustilanteessa. Jos katsotaan valtion velan kokonaismäärää, se lienee ollut siinä vai-

heessa noin 60 miljardia, vähän päälle, ja työttömyys oli sentään suhteellisen pienissä luvuissa, alle puolet nykyisestä. Yksi merkittävä laman syy sen lisäksi, että rahapolitiikassa tehtiin virheitä, oli se karkea linjanveto, että ei lähdetty käyttämään pohjoismaista mallia matalasuhdanteen aikana. Siinä tilanteessa kun nähdään, että mennään syöksyyn talouden osalta ja normaalikeinot eivät markkinoilla toimi, on yhteiskunnan tehtävä lähteä vaikuttamaan elvyttävästi. Nythän elvytyspolitiikka on tehty siitä huolimatta, että on jo suuri valtion velka. Sitä on pidettävä oikeana vielä tässäkin tilanteessa, mutta se olisi kyllä pitänyt tehdä jo aikaisemmin.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kiinnitän myös ed. Elon puheenvuoron telakkatukiosuuteen huomiota ja yhdyn hänen näkemykseensä siitä, että telakkatuki on Suomessa välttämätöntä niin kauan, kuin kilpailijamaissa telakoita tuetaan. Näyttää siltä, että telakkatuki on aika lailla pysyvä asia. En usko, että esimerkiksi Saksassa jo puhtaasti strategisista syistä annetaan telakkateollisuuden kuolla. Kyllä Euroopan suuret maat — Saksa, Ranska — tulevat tavalla tai toisella turvaamaan sen, että oma telakkateollisuus säilyy, ja se näyttää tarkoittavan sitä, että telakkateollisuutta tuetaan.

Meidänkin linjamme pitäisi olla sellainen, että Suomessakin todetaan, että telakkateollisuuden kilpailukyky turvataan, jotta pitkällä aikavälillä telakat voisivat turvallisesti suunnitella tulevaisuuttaan. Minusta tämä periaate, että nyt viimeiseen asti sanotaan, ettei telakoita tueta, ja sitten viimeisellä hetkellä sanotaan, että jos nyt tämän kerran kuitenkin, johtaa siihen, että pitkäjännitteistä kehitystyötä ei kunnolla voida tehdä. Minusta realiteetit pitäisi tässä asiassa tunnustaa ja Suomessakin lähteä samasta periaatteesta, mistä näkyy Keski-Euroopassa lähettävän, että telakkateollisuuden kilpailuedellytykset turvataan.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En varmasti ehdi kahdessa minuutissa kaikkeen vastata.

Ed. Aittoniemi usein puhuu kyllä erittäin paljon tiedon perusteelta, mutta tällä kertaa hän kyllä erehtyi, kun totesi, että korot olisivat olleet alemmat kuin 95 keväällä tai vaihtotase olisi ollut parempi tai työttömyys jne. Korot, kansanedustaja Aittoniemi, ovat alentuneet yli pari prosenttia siitä, kun hallitus vaihtui. Vaihtotase on jat-

kuvasti parantunut, ja työllisyys, niin kuin totesin, on hitaasti paranemassa.

Ed. Johannes Koskinen sanoi, että oikaisee minun näkemystäni. Rouva puhemies, minä ainoastaan luin Heikki Hiilamon artikkelia. Toistan vielä: ”Suppean keskustelun, puolivillaisen valmistelun ja Suomen Pankin itsevaltaisen päätöksenteon vuoksi rahamarkkinat vapautettiin epätahdissa. Samalla laiminlyötiin täydellisesti lainsäädännön uudistaminen. Suomi ei saanut uusia pankki-, pankkivalvonta- tai pörssi lakeja, vaikka pelisäännöt muuttuivat täysin.” En ottautakaan kantaa eikä Heikki Hiilamokaan tähän, kenen vastuulle pankkilakien valmistelu sinänsä kuului, mutta ymmärtäisin, että Suomen Pankkilakin olisi ollut intressi pankkilakien valmistelun suhteen.

Mitä yleensä tähän keskusteluun tulee, niin herätin sen nimenomaan pankkituen johdosta, jonka kyllä sanon juontuvan jo 80-luvun lopulta. Niitä laskuja me olemme edelleen maksamassa ja monia muita virheitä, joita tässä on tehty, myönnettäköön se nyt suoraan. Minusta kyllä kansanedustajien olisi tulevaisuudessa entistä enemmän syytä paneutua nimenomaan talouskysymyksiin, koska emme me hoida sosiaalipolitiikkaa emmekä mitään muutakaan, jos meillä ei ole rahaa käytettävissä.

Mitä tulee ed. Kempin näkemykseen, niin itse asiassa minä tiedän — olen lukenut — että keskustan sisällä oli hyvin erilaisia näkemyksiä siitä, mikä oli markan oikea arvo. Näin oli varmasti kaikissa johtavissa puolueissa, mutta keskustasta oli silloin keskeisesti vastuussa, ja ilmeisesti, ainakin näin jälkikäteen katsottuna, väärä ratkaisu tehtiin, joista me myös osaksi tänä päivänä maksamme.

Ed. Kääriäisen puheenvuoro oli hyvin rakentava. Minun mielestäni ministeri Niinistön olisi pitänyt ja pitäisi ottaa huomioon myös nämä yritystukikysymykset.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ainoastaan muutama seikkaan jokunen näkemys.

Ed. Elon puheenvuoroja kuuntelen aina hyvin mielelläni. Ne herättävät ajatuksia, joskus monen suuntaisia, mutta herättävät kuitenkin, ja ne puheet ovat monesti myös analyttisiä niin, että niihin on monella tavalla hyvin mielenkiintoista puuttua ja niitä mielenkiintoista kommentoida.

Ensinnäkin täytyy sanoa, kun ed. Elo on sitä mieltä, että inflaatio pitäisi päästää laukkaamaan ja kun hän samaan aikaan on sitä mieltä,

(Ed. Elo: Ei laukkaamaan!) että Suomen pitäisi mennä nopeasti Emun kolmanteen vaiheeseen, että se on muuten yhtälö, jota kannattaisi pohdiskella vähän enemmänkin. Kovin paljon sellaisia Emun kolmanteen vaiheeseen menijöitä en muuten tunne, jotka samaan aikaan vaativat, että inflaatio pitäisi päästää vähän räväkämpään vauhtiin. Ehkä ed. Elo ei tarkoittanut kovin paljon isompaa inflaatiota, mutta ehkä olisi ollut syytä sanoa, tarkoittiko hän puolta vai yhtä vai neljää prosenttiyksikköä. Puheen tämän asian käsittelyn määrällisen puolen perusteella voisi arvella, että hyvinkin monta prosenttia siinä tuli, mutta ehkä ed. Elo tämänkin asian tarkentaa myöhemmin.

Mitä tulee ed. Elon muistelmiin 90-luvun vaihteesta, vuosikymmenen vaihteesta, ja siitä, että Suomi eli ja kuljeskeli liian vahvalla markalla, minä jaan hänen näkemyksensä hyvin pitkälti siitä perusanalyysistä, minkä hän teki. Mutta oli hivenen eriskummallista johtopäätöksen tekeminen siitä, että aikanaan ensin devalvoitiin ja sitten jouduttiin päästämään markka devalvoitumaan ja markka devalvoitui näin ja näin paljon. Siis sellaisen mielikuvan hän loi, että tavallaan nämä paineet, siis markan yliarvostus, olisi syntynyt niiden muutaman kuukauden aikana, jotka Ahon hallitus oli ollut olemassa. Minä olen aivan varma, että kun ed. Elo vähän tarkemmin asiaa miettii, hän tulee havaitsemaan, että ne tosiasialliset yliarvostukset olivat olemassa jo 80-luvun lopulta asti. Ne olivat ennen kaikkea vuonna 90 jo aivan käsittämättömissä korkeuksissa, ja huomattavasti aikaisemmin olisi pitänyt ryhtyä toimiin, joita ed. Elo tässä vaati, eli devalvoimaan.

Myönnän sen, että kesällä 91, kun ilmiselvät tarpeet olivat siihen, että markka olisi devalvoitu, semmoista tahtoa Suomen Pankista valitettavasti ei löytynyt. Ilmeisesti koko pankin johto olisi pitänyt heittää ulos, ennen kuin semmoinen tahtotila olisi syntynyt. Mutta niissä oloissa, joissa Suomi oli sukeltanut jo syvään kriisiin, sellaisenkin ratkaisun tekeminen, että koko johtokunta olisi heitetty ulos, olisi ollut aika kova juttu, josta selviytyminen noin vain koko talouden tärveltymättä kovin paljon olisi ollut erittäin kyseenalaista.

Halusin tällä tavallaan tukea myötäsukaisesti ed. Elon analyysin sitä osaa, mikä mielestäni kyllä todisti, että se yliarvostus syntyi tavallaan pitkän ajan kuluessa. Halusin varmentaa, että todellakaan se ei niitten muutaman kuukauden aikana syntynyt, jotka siinä elettiin devalvoimat-
ta.

Ed. Lahtela, joka täältä lähti pois, oli sitä mieltä, että olisi pitänyt elvyttää silloin 90-luvun alkupuolella. Tuskin koskaan Suomen historian aikana on elvytetty niin rajulla määrällä rahaa kuin vuosina 93 ja 94. Minun ymmärtääkseni ei koskaan ole elvytetty niin paljon kuin silloin. Silloin elvytettiin niin paljon, että lisää rahaa Suomi ei enää maailmalta saanut. Pelkistäen näin kai oli asianlaita.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän lisäbudjettiin, siitä aivan muutama sana.

Ensinnäkin ministeri luonnehti lisäbudjettiesitystä sanoen, että luottamuksen budjetista tavallaan käy tämä lisäbudjettikin samalla tavalla kuin ensi vuoden varsinainen budjetti. Hyvä on, jos luottamusta saadaan synnytettyä. Se on tavattoman toivottavaa, ja toki sitä useampienkin asioiden yhteissummana mielestäni onkin syntynyt. Minusta pitää tunnustaa, että näin on käynyt ja se on tavattoman tärkeä asia meille kaikille.

Mutta lisäbudjetin sisältämät keskeiset tunnusluvut, miten Suomen on käynyt, eivät kyllä sitä kerro, että asiat olisivat menneet ennakoituun suuntaan tai kenties jopa paremmin, niin kuin ministerin puheenvuorosta sai ymmärtää, kuin oli ennakoitu. Muutama luku tämän kummeksuntani taustaksi.

Täällä jo äsken tuli esille, että työttömyyden radikaalisti huonompi kehitys, mitä hallitus aikanaan arvioi, maksaa nyt lisäbudjetissa pari miljardia markkaa lisää suoraan työttömyysmenoihin. Lisäksi iso määrä näistä muista rahoista on sellaisia, jotka ovat nekin toki kohdennetut korkeamman työttömyyden hoitamiseen, kuin alun perin oli varauduttu. Pelkästään erilaisia tempurahoja tarvitaan lähes 2 miljardia markkaa enemmän, kuin oli vielä muutama kuukausi sitten hallituksen arvio. Eli huonoon suuntaan menevä arvio tässä.

Toiseksi, välillisen verotuksen tuotto tänä vuonna vähenee lähes 3 miljardilla markalla siitä, mitä vuoden 96 keltaiseen kirjaan on painettu. Välillisen verotuksen tuotto, joka kertoo nimenomaan taloudellisesta aktiviteetista, vähenee lähes 3 miljardilla markalla. Myönnän, että pluspuolelta löytyy tuloja ja varallisuuden perusteella kannettavien verojen lisääntyminen noin 1,3 miljardia markkaa. Yhtä kaikki talouden aktiviteetti, mikä näkyy ennen kaikkea välillisen verotuksen kehityksenä, ei kerro myönteistä kieltä, vaan kertoo päinvastoin vähän kielteisempää kieltä.

Kolmas seikka, minkä vielä kaivan esille, on valtion budjetin alijäämäisyys, nettovelanotto ja

nettorahoitustarve. Minä haluan vielä alleviivata sitä, että näillä kahdella käsitteellähän voidaan noin myönteisessä mielessä pelata. Ei tarvita välttämättä niin paljon nettovelanottoa, jos myydään valtion omaisuutta vähän enemmän. Vähän pienemmällä, totta kai, nettovelanotolla päästään silloin, jos tähän tapaan menetellään ja jos nämä myyntitulot, niin kuin nyt tässä lisäbudjetissa tehdään, käytetään tosiasiaassa budjetin yleiskatteeksi — asia, johon palaan hieman tarkemmin kohta.

Minä vielä kertaalleen toistan sen, mitä paikaltani äsken sanoin, että valtiovarainvaliokunnan verojaostossa asiantuntijoitten kertoman mukaan nettorahoitustarve nousee tänä vuonna 44,7 miljardiin markkaan. Se on verrattomasti paljon enemmän kuin tämän vuoden varsinaisen budjetin yhteydessä ennusteltiin, aika lähellä sitä, mitä ennen kesälomia ja kesän aikaankin julkisuudessa puhuttiin.

Mitä tulee yhteen yksityiskohtaan, johon äsken jo viittasin, siihen että nyt myydään valtion omaisuutta ja myyntitulot käytetään tosiasiaassa budjetin yleiskatteeksi, tämän kysymyksen tiimoilta katseeni kääntyy väistämättä ennen kaikkea vasemmistoliiton ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän suuntaan. Miksi te hyväksytte tällaisen periaatteen, mitä nyt tässä tapahtuu? Pakon sanelemanako linjanne on muuttunut siitä, mikä oli linjanne vielä kaksi vuotta sitten, vai miten on ymmärrettävissä tämä ratkaisu, mikä nyt on tapahtumassa? Silloin kun muutama vuosi sitten avattiin pää tälle menettelylle, että valtionyhtiöitten omaisuutta voidaan myydä, tiukka periaate oli se, että näistä myynneistä saatavat varat tulee käyttää sellaiseen suomalaiseen työllistämiseen, joka tapahtuu pk-yrittäjyyden tietä ja mahdollisuuksia parantamalla eri tavoin, ennen kaikkea niiden rahoitustarpeen parantamisella. Sitä varten perustettiin oma erillinen yhtiökin, johon piti kanavoida nimenomaan näitä valtionyhtiöiden myynnistä saatavia tuloja.

Nyt minä en tarkkaan muista, mutta sellainen muistikuva on, että hallitus kyllä kanavoi tässä lisäbudjetissakin 40 miljoonaa tai 60 miljoonaa, muutaman kymmenen miljoonaa joka tapauksessa, tähän rahastoon, mutta yli 2 miljardin markan suuruisen valtion omaisuuden myynnistä muutama kymmenen miljoonaa markkaa tähän rahastoon, pienten yritysten ja työvaltaisten yritysten tarpeisiin, on todella mitätön summa eikä vastaa sitä ajatusta, joka aikanaan oli esillä, kun muistaakseni 94 tälle tielle ensimmäisen keran lähdettiin, sitä ajatusta, jota erityisesti sosia-

lidemokraattiset mutta myös vasemmistoliiton kansanedustajat silloin kovasti korostivat.

Minun toiveeni onkin, että ryhti myöskin tässä asiassa vasemmiston keskuudessa nousee. Voisin kuvitella, että se ryhti nousee myöskin kokoomuksen eduskuntaryhmän piirissä. Tiedän, että siinä ryhmässä on monia sellaisia, jotka ovat pienen, työvaltaisen yritystoiminnan ystäviä ja näkevät työllistämisen parantumisen tapahtuvan vain nimenomaan pk-sektorin työllistämisen kautta. Ihmettelenkin tätä linjausta, mikä nyt on tapahtumassa.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Luulempa, että meillä ei ole kovin paljon sittenkään erilaisia näkemyksiä siitä, miten näiden ennusteiden on käynyt. Nimittäin kun tälle vuodelle vuosi sitten tehtiin talousarviota, muistelen muun muassa ed. Pekkarisen lausuneen, että verotulojen kohtaa pitäisi korottaa, joulukuussa vielä viime vuonna. Myöskin teillä oli se kuva, että mennään parempaan suuntaan, kuin mitä sitten tämän vuoden kevät taas näyttikään. Tänä keväänä puolestaan innostuttiin maalaamaan hyvin mustilla väreillä seiniä, jolloinka muun muassa ounasteltiin, että budjetti pettää kymmenillä miljardeilla markoilla aina 60 miljardiin markkaan asti, mitä ei siis ole tapahtunut.

Tuolloin keväällähän me jo keskustelimme siitä, että viimevuotinen työttömyysarvio oli optimistinen. Kevät ja keskitalvi käyttäytyivät toisella tavalla, kuin mitä vielä eduskunnassakin budjettia tehtäessä oletettiin. Minä uskoisin, että me joudumme jatkossakin ehkä varautumaan siihen, että taloudellinen ympäristö alkaa käyttäytyä tavalla, jossa yllätykset ja epäsuunnollisuus ovat ehkä kaikkein suunnollisinta. Siihen pitää vain varautua ja siihen varaudutaan muun muassa tarkalla budjettitaloudella, joka antaa sitten aika lailla pelivaraa.

Kun on puhe valtionyhtiöitten myyntituloista, en oikein ymmärrä; minä kannan saman huolen kuin ed. Pekkarinen siitä, että edelleenkin valtion alijäämä on suuri, edelleenkin valtion velkamäärä on huikean suuri. Mutta jos jaettaisiin vielä lisää myyntituloja, se 1,5 miljardia ehkä, millä sitten rahoitettaisiin tämä lisäbudjetti? Otettaisiin tietysti vastaava määrä sitä pelättyä velkaa lisää, ja siihen ei nyt ole valmiuksia.

Totean, että valtionyhtiöitten myyntitulot ovat aika pitkälti peräisin siitä, että valtion rahoja on pantu näihin yhtiöihin aikanaan, osakepääomiin, osakepääoman korotuksiin. Toisaalta ha-

luan todeta senkin, että niihin käyttötarkoituksiin, joista esimerkiksi eduskunnassa on ollut puhe, teollisen pohjan laajentamiseen, osoitetaan tämän vuoden varsinaisessa budjetissa, myös ensi vuoden varsinaisessa budjetissa, noin 15 miljardia markkaa elikkä moninkertainen määrä siihen nähden, mitä myyntituloja saadaan.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen totesi vuoden 1991 kesän tilanteesta, että yliarvostettu markka oli jo tosiasia 1980-luvun lopulla ja varsinkin vuoden 1991 kesällä. Miksi silloinen hallitus kuitenkin kytki markan ecuun sillä ylikorkealla kurssilla, jos kerta oli yleisesti tiedossa, että näin tilanne on, ja aiheutti sillä tavalla kasvavat paineet ja myöhemmin markan kellutuksen?

Kun ed. Pekkarinen puhui valtionyhtiöiden ja valtion omaisuuden myyntituloista, ne ovat asioita, joissa varmasti hallituksen sisällä on ollut koko ajan erilaisia mielipiteitä. Vasemmistoliitto on lähtenyt siitä, että pitää pysyä kiinni sekä hallituksen ohjelman linjauksissa, mikä koskee valtionyhtiöiden omistusjärjestelyjä, että myöskin hallituksen periaatepäätöksessä, jonka se myöhemmin teki periaatteesta, mihin suunnataan näitä varoja. Mutta kyllä tosiasia on myöskin, että valtion tulopuoli muodostuupa se tällaisista myyntioperaatioista, muodostuupa se velasta, verotuloista jne., on yksi kokonaisuus ja menopuoli on toinen. Tällä tavalla vaihtoehto on tässä tapauksessa aika selkeästi velkamäärän kasvattaminen.

Joka tapauksessa olemme varmasti ed. Pekkarisen kanssa samaa mieltä siitä, että kun valtion omaisuutta myydään, varat pitää ehdottomasti suunnata yritystoiminnan vahvistamiseen ja sillä tavalla teollisen pohjan vahvistamiseen.

Ed. Luhtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin mitä tulee, ed. Pekkarinen, minun inflaatiotavoitteeseeni, arvostelin Suomen Pankkia siitä, että kun se on asettanut 2 prosentin pohjainflaatiotavoitteen, itse asiassa meidän hintamme ovat laskeneet heinä- ja elokuussa. Me olemme deflaatiotilanteessa. Niin kuin totesin, muualla maailmassa ollaan sitä mieltä, että inflaatiomittari ei edes mittaa täsmällisesti inflaatiota, vaan yleensä ilmaisee korkeamman inflaation.

Mielestäni meidän pitäisi Suomessa siirtyä ns. joustavaan inflaatiotavoitteeseen, joka voisi vaihdella 1 ja 3 prosentin välillä, niin että keskiarvo olisi 2 prosenttia. Esimerkiksi ruotsalaiset ovat tätä käyttäneet ja Englannissa tämä on ollut käytössä.

Kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, että inflaatiokeskustelua ei ole vielä loppuun käyty. Esimerkiksi 2 prosentin inflaatiotavoitetta nyt käytetään ympäri maailmaa ja sanotaan, että se sopii Brasilialle, Venäjälle, Saksalle, Suomelle kaikissa suhdannevaiheissa. Hyvät ystävät, näin ei ole asianlaita. Olen ihan varma, että inflaatiokeskustelu tulee jatkumaan. Se on tällä hetkellä jo hyvin paljon voimistumassa. Totean myös, että Kansainvälinen valuuttarahasto joitakin kuukausia sitten sanoi, että 8 prosenttiin asti inflaatio saa nousta ilman, että se vahingoittaa millään tavalla esimerkiksi kansantaloutta. Mielestäni se on hyvin mielenkiintoinen näkemys.

Mitä tulee liian vahvaan markkaan, jonka seurauksia me myöskin tänään olemme maksamassa pankkituen muodossa, totean kyllä, että koko Suomen poliittinen eliitti erehtyi. Se oli näin kaikissa puolueissa. (Ed. Kemppainen: Keskusta heitettiin pois sieltä!) — Kyllä, mutta keskusta oli silloin hallitusvastuussa. Keskusta teki myöskin omat virhepäätöksensä ja nimenomaan hallitusvastuussa.

Mitä tulee elvytykseen, ed. Pekkarisen näkemykseen siitä yhden kyllä. Suomen kansantaloutta on nyt budjettien kautta elvytetty 350 miljardia markkaa viidessä vuodessa, ja se saa riittää. Ei meillä ole kerta kaikkiaan mahdollisuuksia enempään elvytykseen. Meidän pitää saada talous kuriin, se on aivan selvä asia.

Ed. S o i n i n v a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu oikeasta inflaatioprosentista on minusta mielenkiintoinen ja tärkeä. Ed. Pekkarinen, sille että ikään kuin inflaation pitäisi saada laukata, jos ei sitä pidetä nollassa, on olemassa muitakin vaihtoehtoja. Nykyinen nollainflaatio on todella vahingollinen sen takia, että se saa aikaan sen, että reaalikorot ovat väkisin korkeat, koska nimelliskorot eivät voi mennä nollan alapuolelle. Pankit maksavat nyt 1 prosentin talletuskorkoja. Kovin paljon sen alle ne eivät voi maksaa. Sen takia pankkien ulos lainaaman rahan korko ei pysty enää laskemaan.

Toinen seikka on se, että nollainflaatio saa aikaan sen, että hinta- ja palkkarakenne ei pysty muuttumaan, koska monet seikat ovat jäykkiä alaspäin. Esimerkiksi palkkarakenne on jäykkä

alaspäin ja hintarakenne on jäykkä alaspäin. Markkinataloudessa tarvittaisiin suhteellisten hintojen muutosta. Sen takia moderaatti inflaatio minusta — ed. Elo pani sen pikkuisen alas — joku 3 prosenttia keskimäärin voisi olla aika hyvä. Uskon, että jopa Emu-maailmassa voidaan elää samassa inflaatiossa kuin muut, ettei tarvitse koko ajan mennä muiden alapuolelle.

Kysymys valtionyhtiöiden myymisestä on merkittävä. Haluan vain muistuttaa siitä, että merkittävin valtion omaisuuden myynti on se, kun IVO myy kantaverkkonsa ja saa siitä usean miljardin, muistaakseni 6—7 miljardia markkaa, myyntivoittoa, jonka turvin se aikoo häiriköidä sekä kotimaassa että ulkomailla ja sijoittaa tämän kansallisen rahan esimerkiksi muiden maiden energiahuoltoon. Järkevästi toimiva omistaja tulouttaisi ensin osinkoina voiton itselleen ja saisi sen rahan hyötykäyttöön, kun se nyt on enemmän haittakäytössä.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö puheenvuorossaan edelleen toisti sitä, että luottamus ja usko ovat tärkeitä asioita. Näkemykseni mukaan tällaisessa taloustilanteessa tieto ja taito talouspolitiikassa ovat ehdottoman tärkeitä, koska velka, jota nyt otetaan 15—20 prosenttia budjetin kokonaiskatteeksi, johtaa siihen, että 25 000 markan sosiaalipoliittinen siirto, joka kolmihenkiselle perheelle tänä päivänä budjetissa ohjataan, on velaksi eletty. Näin ei tilanne voi jatkua. Pitää selkokielisesti kansalle kertoa, missä me kuljemme, eikä puhua vain niin, että me uskomme ja toivomme, että me tästä selviämme.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta lisäbudjetissa on elvytetty aika varovaisesti työllisyyttä myymällä esimerkiksi valtion osakkeita vähän päälle 2 miljardilla markalla. Aivan hyvin voitaisiin myydä valtion metsiä, kiinteistöjä ja muuta omaisuutta ja kasvattaa tuo määrä 20 miljardiin markkaan ja elvyttää tällä. Meillä on vaikka kuinka paljon elvyttämistä. Esimerkiksi tieverkosto rapautuu tällä hetkellä, teollisuuden tarvitsemat keskeiset rautatiet vaativat kunnostusta jnp. Mielestäni hallitus voisi uudestaan miettiä, mitä kaikkea on myytävissä ja kuinka paljon on teollisuuteen ja nimenomaan pienyrityksiin tätä kautta sijoitettavissa, että saataisiin vauhtia kotimarkkinateollisuuteen.

Tämä on varovainen avaus, hyvä sinänsä, mutta kovin varovainen.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan oikaista ed. Soininvaaran puheenvuoroa. Hän sanoi, että IVO saa myyntivoittoa 6—7 miljardia markkaa myydessään kantaverkon. Tuo 6 miljardia markkaa on IVOlle myyntihinta eikä verkosta saatava voitto.

Täytyy sanoa, mitä lisäbudjettiin tulee, että sinänsä on hieman sääli se, että kun hallitus asettaa tiettyjä menokattotavoitteita, niissä ei kuitenkaan kyetä pysymään. Edellisen hallituksen aikana tavoitteeksi asetettiin 173 miljardia markkaa ja enimmillään päädyttiin 200 miljardiin markkaan. Tämän hallituksen aikana tavoitteeksi on asetettu 193 miljardia ja nyt mennään kuitenkin 201 miljardiin markkaan. Tietysti tässä kaikessa on tietyllä tavalla ymmärrettävät perustelunsa.

Kun täällä on arvosteltu sitä, että hallitus arvioi liian positiivisesti budjettikehitystä, tältä osin täytyy todeta, että Oecd:ssä on tehty se havainto, että kaikkien maiden valtiovarainministeriöt arvioivat aivan liian optimistisesti oman maansa kehityksen. Luulen, että ensi vuoden osalta se tulee korostumaan erityisesti siitä syystä, että kun eri maat pyrkivät täyttämään Emun kolmannen vaiheen kriteerit, valtiovarainministeriöt pyrkivät jo arvioinneissaan pääsemään tuloksiin, jotka johtaisivat siihen, että kriteerit täyttyvät. Siitä syystä parlamenteissa onkin syytä olla jossain määrin varovaisia valtiovarainministeriöiden arvioiden suhteen. Tätä positiivista arviointia tapahtui myöskin edellisen hallituksen aikana.

Mitä tulee siihen, että valtionyhtiöiden myyntivoittoja ja tuottoja käytetään myös valtion velan kattamiseen, niin mikäli oikein muistan, näin tehtiin myös edellisen hallituksen aikana.

Mitä tulee valtion sijoitusrahastoyhtiöön, oikeastaan siellä on varsin runsaasti tällä hetkellä pääomaa, joten voidaan sanoa, että riskirahoitusta tässä maassa tällä hetkellä riittää ja siitä ei ole pulaa. Tietysti, jos näin tilanne on, on tarkoituksenmukaista, että valtion velkaa lyhennetään, koska mitä pienempi velka meillä on huomenna, sitä enemmän meillä on ylihuomenna mahdollisuuksia käyttää valtion rahoitusta ehkä parempiin ja tarkoituksenmukaisempiin hankkeisiin.

Inflaation suhteen haluan todeta, että nykyinen alhainen inflaatio johtuu siitä, että Suomen talous on sairas. Se ei ole tavoite. Tavoitteena on enintään 2 prosentin joustava inflaatio, mutta totuus on se, että talous vaatii joustoja ja 2—3 prosentin inflaatio on joustavuutta.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Mitä ensinnäkin inflaatioon tulee, en minä ole mikään nollainflaation tai deflaation kannattaja. Pankkivaltuutettuja on ainakin kaksi paikalla, ja he tietävät, että päinvastoin Suomen Pankin pankkivaltuustossakin olen arvostellut sitä, että liian lyhyin askelein sitä asetta, joka pankin käsissä on, eli huutokauppakorkoa on alennettu. Mutta sanon myös sen, että ei se mikään hokkuspokkuskonsti ole, että päästetään inflaatio irti jnp., eikä se sovi myöskään Emu-raameihin mielestäni. Olen yllättynyt, jos joku on sitä mieltä, että 6—7 prosentin inflaatio sopii Emu-raameihin. Sitä en ole ennen kuullut, mutta se siitä.

Mitä ministeri Niinistön kommenttiin tulee arviosta, mitä keskusta esitti verotuoton kasvuksi, minulla on vastalause viime syksyltä. Siellä sivulla 73 sanotaan, että keskusta arvioi nimenomaan, että noin 1,8 miljardia markkaa on tulojen ja varallisuuden, lähinnä näiden, perusteella tulevien verotuottojen enemmyyden hallituksen esitykseen verrattuna. Näin kai onkin, että jonkin verran enemmän tulon ja varallisuuden perusteella verotuottoja tuleekin ja menetykset tulevat olemaan näköjään enemmänkin nimenomaan välillisen verotuksen puolella.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee valtion omaisuuden myyntiin, viime vaalikaudella perustettiin pääomasijoitusyhtiö ja sinne kanavoitiin muistini mukaan 300—400 miljoonaa markkaa rahaa. Siinä olen hieman eri mieltä kuin ed. Sasi, että yksityisillä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä edelleenkin on riskirahan saannin tarpeita todella paljon. Periaatteesta, joka aikoinaan omaksuttiin, että niin kauan kuin pk-sektoria ei ole saatu startatuksi, omaisuuden myynnin tuloja käytetään pk-sektorin tarpeisiin, minusta edelleen täytyisi pitää kiinni. Voi olla, että tulee vastaan aika, jolloin voidaan käyttää yleiskatteeksi surutta, mutta se aika ymmärtääkseni vielä ei ole käsillä.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Siitä huolimatta, että ministeri Niinistö poistui salista, rohkenen palata kuitenkin hänen keskustelun avanneeseen puheenvuoroonsa, jossa hän totesi, että valtiontalous on nyt luotettavalla pohjalla. Näinhän se ajatus oli. Tämä oli ikään kuin suoraan, edellistenkin valtiovarainministerien käyttämänä, käsikirjasta napattu lause, joka toistuu aina silloin, kun lisätalousarvioita esitellään. Jotenkin tutunomainen se oli, ja arvelen, että tulevatkin valtiovarainministerit

tällä tavalla asian esittelevät. Siinä ei mitään poikkeuksellista sinänsä ollut.

Mitä tulee yleiseen ilmapiiriin, on totta, että siinä on joitakin myönteisiä elementtejä. Optimisempi henki on tällä hetkellä näköpiirissä. Siitä kertovat erilaiset tutkimustulokset. Kulutushalukkuus ja -aktiiviteetti ovat lisääntymässä, mutta onnettominta on todella se, että työttömyys on edelleen toivottoman hitaassa laskussa ja sen rakenteelliset ongelmat erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden osalta kaatumassa meille päälle.

Vaikka ed. Pekkarinen myös poistui täältä salista, en malta olla palaamatta edellisen hallituksen politiikkaan niiltä osin, että aikamoista hurskastelua tässä nyt keskustan taholta harrastetaan. Edellisen hallituksen aikana eduskuntaan tuotiin neljätoista lisätalousarviota, joilla lisättiin valtion menoja yli 60 miljardia markkaa. Sellaista toimintaa se oli. Muun muassa valtiontilintarkastajat puuttuivat siihen aktiivisesti vaatien, että sellaisesta elämänmenosta pitää päästä irti, jota edellinen hallitus näiltä osin harjoitti.

Mitä tulee valtionyhtiöistä käytävään keskusteluun, tässä on paradoksi tietysti se, että nythän vasta vain käytetään edellisen hallituksen valtuuksilla saatuja myyntituloja lähinnä Valmetista ja esitetään lisävaltuuksien myöntämistä Imatran Voimalle. Ne valtuudet, jotka nyt käytetään, ovat aivan hallitusohjelman mukaisia. Kehottaisin edustajia Aittoniemeä, Väistöä, Kempaista ja erityisesti Pekkarista lukemaan lisätalousarvion ensimmäisen sivun oikeanpuoleisen palstan toisen kokonaisen kappaleen. Siinä se koko filosofia on.

Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarvioesitykseen sisältyy työllisyyttä edistäviä määrärahoja noin 1 200 miljoonaa markkaa, joten esitys näiltä osin ylittää tavanomaisen työllisyysbudjetin koon.

Merkittävästi esityksen loppusummaa kasvatetaan kuitenkin Skopin yhteiskunnalle ja veronmaksajille aiheuttaman laskun jälkiselvittely. Voi vain todeta, että kalliiksi kävi suomalainen pankkitukiratkaisu ja -järjestelmä.

Edelleen loppusummaa kasvattaa luonnollisesti työttömyyden odotettua hitaamman paranemisen aiheuttama työttömyysmenojen ennakoitua suurempi määrä. Tämän tietää ed. Pekkarinen vallan hyvin, että näiltä osin tosiasiat nyt korjataan, eikä siinä ole mitään ihmeellistä. Ed. Pekkarinen oli niin pitkään valtioneuvoston jäsen, että hän tietää hyvin, että loppuvuodesta pitää budjetti tasapainottaa. Nyt paikataan vält-

tämättömiä menoja. Tilanne on johtanut siihen, että muun muassa työttömyysturvaan tulee lisää rahoitusta, työttömyyskassoille avustuksia miljardi markkaa ja työmarkkinatukeen 1,2 miljardia markkaa, jotka ovat välttämättömiä menoja sen vuoksi, että työttömyys ei alentunut siinä määrin kuin oli oletettu.

Arvoisa puhemies! Minä myös pidän myönteisenä sitä, että lisätalousarvioon sisältyy telakkatuki, kun sen poistamisesta ei kerran EU:ssa voitu yhdessä sopia. On sen sijaan valitettavaa, että jäänmurtajatilaus ei tässä yhteydessä edennyt, vaikka vientivolyymin kasvaessa sille olisi nyt tarvetta ja erityisesti, jos normaalitalvista, joita meillä viime aikoina on ollut, vielä poiketaan niin, että tulisi normaalia hankalampi talvi. Nyt jo on ollut joitakin kuljetushäiriöitä. Kun merenkulku on yksi osa suomalaista logistiikkajärjestelmää, kannattaa muistaa se, että Suomen vientikustannukset logistiikan osalta muihin Euroopan maihin ovat huomattavan korkeat, noin 11 prosenttia tuotteen hinnasta. Englannissa osuus on vain 5 prosenttia. Tässä mielessä on aivan välttämätöntä, että meillä on ensiluokkaiset tie-, rautatie- ja vesiliikenneväylät, ja jäänmurtajat on tunnustettu osaksi infraamme. Pitäisin välttämättömänä sitä, että nopeasti voitaisiin tehdä päätös siitä, että uusi jäänmurtaja voitaisiin rakentaa, ja Suomessa sillä olisi vaikutus kotimaiseen telakkateollisuuteen.

Todettakoon muuten telakkateollisuudesta se, että 80-luvun alussa tässä maassa oli noin 17 000—18 000 telakkateollisuuden työpaikkaa, mutta tällä hetkellä ne työpaikat ovat laskeneet noin 7 500:een. Kun tiedämme, mikä tilanne esimerkiksi Raumalla Finnyardsin osalta nyt on, siellä on 1 300 työntekijästä 350 lomautettu. Todennäköisesti lomautuksia tulee lisää. Uusia tilauksia ei ole tullut. Stenan optiot neljästä uudesta katamaraanityyppisestä aluksesta ovat tulematta. Siellä eletään todella kohtalonhetkiä.

Vakavasti pelkään, että jos ei nopeasti jäänmurtajatilausta saada ja toivon mukaan Raumalle, siellä uhkaa näivettyminen ja koko telakkateollisuus länsirannikolla on aika tavalla uhatuna, niin muodoin myös laaja alihankintaverkosto pk-yritysten osalta, jotka tällä hetkellä myös työllistävät telakkateollisuuden ohella.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto olisi halunnut pitää valtionyhtiöt puhtaasti valtionyhtiöinä käyttäen niitä teollisuus-, työllisyys-, alue- ja ympäristöpolitiikan välineinä. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että yhtiöissä ei olisi yhtään yksityistä omistusta, vaan valtio huolehtisi pääoma-

huollosta. Tässä suhteessa edelliset hallitukset jo ottivat linjakseen sen, että edes sitä määrää, mitä valtionyhtiöt antoivat osinkoja valtiolle, ei palautettu pääomahuollon kautta valtionyhtiöille, ja tällä tavalla valtionyhtiöt joutuivat vaikeaan tilanteeseen.

Tällä hetkellä valtiontalous ei kuitenkaan anna edellytyksiä pääomahuoltoon. Lisäksi ajan henki on sellainen, että muut ryhmät eivät näe valtionyhtiöillä mitään yhteiskunnallista välinearvoa. Kun sekä edellinen hallitus että sen edeltäjät avasivat tietä yksityiselle osaomistukselle valtionyhtiöissä, kävi selväksi, ettei välinekäytölle ole yhteiskunnassa laajempaa tukea. Vasemmistoliitto oli eduskunnassa viimeisenä ryhmänä puolustamassa valtionyhtiöiden omaisuusrakennetta sillä pohjalla, millä se on aikaisemmin ollut.

Kyynisesti voisin todeta, ettei ole mitään järkeä taas siinä, että valtio on omistajana kuin kuka tahansa yksityinen, joten on parempi vapauttaa valtionyhtiöissä olevat pääomaresurssit ja käyttää ne teollisen tuotannon edellytysten parantamiseen, kuten lisätalousarviossa nyt esitetään sen ensimmäisellä sivulla oikealla palstalla toisessa kokonaisessa kappaleessa. Ed. Aittoniemi, lukekaa tämä kappale!

Arvoisa puhemies! Toisaalta niissä valtionyhtiöissä, joissa valtiolla on määräysvalta, mielestäni on edellytettävä, että yhtiöt noudattavat hyvää asiallista henkilöstöpolitiikkaa käytännössä eikä pelkästään juhlapuheissa.

Arvoisa puhemies! Työllisyysongelmaa ei yksin poisteta lisätalousarvion määrärahoja korottamalla. Siinä voisi herkästi käydä jopa niin, että jos niin mittavat menot katettaisiin verojen korotuksilla, korotukset saattaisivat puolestaan hävittää jopa enemmän työpaikkoja, kuin budjettipanostuksella syntyisi. Ei valtiontalouden nykyjama kestäisi lisävelkaantumistakaan. Siksi budjettimäärärahojen ohella on haettava myös muita keinoja.

Eduskuntaryhmämme on koko budjettikäsittelyn sekä lisäbudjettikäsittelyn ajan pitänyt vahvasti työllisyyttä esillä. Nyt, kun vaatimuksetamme on ryhdytty tarkistamaan työllisyysohjelmaa, olemme siinä mukana omalla panoksellamme. Nyt aion ehdottaa muutamia esityksiä, jotka tulisi erityisesti ottaa huomioon valmisteltaessa tulevaa lisätalousarviota, joka mahdollisesti ensi keväänä eduskunnalle esitellään. Työllisyysohjelman tarkistamisessa olisi paikallaan päättää lisäkeinoista, joita luettelen nyt vain muutamia:

Kotitalouksille voitaisiin myöntää verotuksessa peruskorjausvähennys. Peruskorjausavus-

tus voitaisiin laajentaa myös pientaloihin. Rakentamiseen myönnettäisiin määräaikainen arvonlisäveroprosentin alennus. Tätä listaa voitaisiin harkita täydennettäväksi asuntolainojen verovähennysoikeuden määräaikaisella lisäämisellä. Näillä keinoilla voitaisiin sysätä liikkeelle rakentamista nyt, kun korkotilanne on otollinen ja kotitalouksien velkaantuminen on merkittävästi jopa vähentynyt. Kuntien investointeja saataisiin myös varmasti houkuteltua liikkeelle jälkirahoitusmallin avulla.

Työaikakysymystä ei myöskään tule hallituksessa sivuuttaa. Työajan lyhentämistä ja työn uudelleenjakoa voisi edistää keventämällä työnantajan sivukuluja niissä yrityksissä, jotka jakavat työtä tai lyhentävät työaika siten, että se kasvattaa työllisten määrää. Kuntien työaika-keiluja on voimakkaasti lisättävä ja niiden kannustavuutta on parannettava. Edelleen hallituksen tulisi olla aktiivinen työmarkkinajärjestöjen suuntaan, jotta nämä etenisivät työaikakysymyksissä eivätkä jököttäisi paikallaan, niin kuin nyt näyttää olevan.

Työllisyyttä voidaan parantaa työvaltaisten yritysten arvonlisäveron alennuksella. Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että verokiilaa kasvattavana tekijänä meillä on aivan liian vähän tuotu esille arvonlisäveron vaikutus, kun on askarreltu muiden verokiilan osatekijöiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Tuloveron alentamista on jatkettava. Vieläkään ei ole päästy siihen tasoon, josta lähdettiin liikkeelle laman alkaessa. Kevenys olisi jatkossa suunnattava selkeämmin pienituloisille palkansaajille ja myös eläkeläisille.

Haluan tässä yhteydessä huomauttaa, kun valtiovarainministeri ei ole paikalla, rouva liikenneministerille, joka edustaa hallitusta, että lyhytaikaisten työsuhteiden vastaanottamista on helpotettu, mutta jotakin on jäänyt tekemättä. Keikkatöiden eläke- ja muu sosiaaliturva on saatettava vastaamaan pidempiä työsuhteita. Tämä on erityisen tärkeää työntekijän itsensä kannalta, mutta tärkeää myös siksi, ettei yritysten välinen kilpailuasema vääristy siitä, että jokin yritys välttyy työnantajamaksuilta sillä, että se pätkee työsuhteet yksipäiväisiksi ja kierrättää työntekijöitä maksujen välttämiseksi lukuisten näennäistyöntantajien kirjoissa. Tässä mielessä odotan hallitukselta uusia avauksia ja todella toivoisin nopeasti saatavan selvityksen, mitä hallitus aikoo tässä suhteessa tehdä.

Arvoisa puhemies! Me painotamme työllisyyden tärkeyttä niin työttömän näkökulmasta kuin

siitäkin näkökulmasta, että se on koko yhteiskunnalle ensiarvoisen tärkeä asia. Mielestäni tässä suhteessa ei aivan riittävästi ole tehty.

Ed. Helle merkitään läsnä olevaksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Liikenneministeri L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Ed. Laaksonen korosti voimakkaasti uuden jäänmurtajan tarpeellisuutta, ja tältä osin ilmoitan vain jakavani näkemykset hänen kanssaan. On erittäin tärkeää, että meillä on niin vahva jäänmurtajalähtö, että me voimme olla varmoja siitä, että jäänmurtajien puuttuminen ei ole esteenä kaupallemme, koska ulkomaankaupastamme ja viennistämme valtaosa kulkee meritse. Tietysti tänä päivänä voidaan myöskin sanoa, että telakoiden työllisyystilanne on huolehtuttava ja tämä olisi, vaikkakin joutuu kansainväliseen kilpailutukseen, todennäköisesti tuonut hyvän lisän työllisyyteen. Siinä mielessä toivon, että tätä jatkossa voidaan uudelleen vielä pohtia.

Jokaisessa talousarviokeskustelussa ja lisätalousarviokeskustelussa liikenneministeriö on omalta osaltaan kaikin voimin pyrkinyt viemään eteenpäin tilausvaltuutusta, mutta valitettavasti valtiovarainministeriö ei ole katsonut, että tähän olisi vielä ollut taloudellisia mahdollisuuksia. Katsotaan, miten jatkossa käy.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei täällä salissa varmasti kukaan vastusta telakkatukea, paitsi mitä ed. Kuisma ja ed. Bremer, jos sattuvat sillä päällä olemaan, mutta eivät varmaan hekään todellisuudessa.

Mitä tulee kuuteentoista lisäbudjettiin viime hallituskauden aikana, (Ed. Laaksonen: Neljätoista!) — neljäntoista, lähellä kuitenkin — se on ihan selvä asia ja on ihan luontainen seuraus senaikaisista tilanteista. Ahon hallituksen aikanaan elettiin kaaoksen vallassa syistä, jotka tiedämme, ja konkreettisena lähtökohtana voidaan lähteä siitä, että kun vuoden 91 budjetti oli selvästi rakennettu plussan puolelle, jo heinä — elokuussa nähtiin, että se tulee olemaan 20 miljardia markkaa alijäämäinen. Se on ilman muuta selvä asia, että tässä tapauksessa ja tilanteiden kulkiessa tätä rataa lisäbudjeteillahan asiaa korjataan. Lisäbudjetithan ovat tiettyllä tavalla kuin

verensiirto sairaalapotilaalle. Jos ei potilas parane, niin täytyy antaa uusia verensiirtoja. Tohtori ed. Tiusanen varmasti tietää, että tällaista tapahtuu, jos ei tahdo oikein puna nousta kasvoille: uutta verensiirtoa, ja uutta lisäbudjettia vaan valtion osalta.

Mitä tulee hurskasteluun, kun ed. Laaksonen puhui, että me hurskastelisimme, niin se on hurskastelua, mitä te viimeksi puhuitte. Te taas siirräte seuraavaan veronkevennyskauteen sitä, että annetaan vähätuloisille veronkevennystä. Lipposen hallitus on leikannut nimenomaan vähätuloisilta ja nyt te kohdistatte veronkevennykset suurituloisiin. Se on aika härskiä. Se on hurskastelua puhua, että syksyllä kaikki on toisin, seuraavalla kerralla sitten annetaan vähätuloisille. Ette te anna mitään vähätuloisille. Se on osoittautunut aivan selväksi, ja se on, ed. Laaksonen, hurskastelua.

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laaksonen puuttui peruskorjauslainamahdollisuuden myöntämiseen myös pientaloihin. Vielä parempi olisi, jos sitä laajennettaisiin niin, että ensiasunnon hankinnassa voitaisiin olla vahvasti mukana korkovähennyksen myötä ja muillakin verohelpotuksen keinoilla helpottaa työllisyystilannetta. Nimitäin kyllä 13 miljardin työministeriön määrärahoista osan järkevästi voisi ohjata myös tuotannolliseen toimintaan, jota voisi olla esimerkiksi ihmisten innostaminen edelleen omistamaan myös omia kotejaan.

Mitä tulee telakkapuoleen, siitähän käytiin kevättalvella voimakas väantö. Olin itse voimakkaasti sitä mieltä, että telakkatukea Suomessa pitää maksaa juuri niin kauan, kuin sitä Oecd-alueella yleensä maksetaan. Se, että ministerit Kalliomäki ja Niinistö olivat vahvasti toista mieltä, aiheutti sen, että telakoidemme tilauskanta tällä hetkellä on aukollinen ja aiheuttaa lomautuspaineita. Tilanne normaalioloissa telakkapuolella ei välttämättä juuri niin huono ole, kuin ed. Laaksonen puheenvuorossaan totesi. Vuosikymmenien saatossa on tapahtunut rakennemuutos siltä osin, että osa toimituksia on siirtynyt maakuntiin ja sitä kautta työllisyys on kohullisesti kuitenkin tallessa.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari kommenttia ed. Laaksonen sinänsä hyvään puheenvuoroon. Te arvostelitte valtionyhtiöitten myyntiä. Niin te arvostelitte sitä edellisenkin hallituksen aikana edellisellä

eduskuntakaudella, ja ymmärrän varsin hyvin, koska se on aina kuulunut teidän, sanoisinko, aatteenne peruslähtökohtiin. Nyt te olette itse myymässä valtionyhtiöitä ja valtion omaisuutta. Totean vain, että kaus olette pois poikenneet vanhoista periaatteistanne.

Mitä tulee mainintaanne siitä, että veroale pitäisi kohdentaa enemmän pienituloisia suosivaksi, niin siihen on mahdollisuus eduskuntakäsittelyssä. Me olemme, ed. Laaksonen, mukana siinä, mikäli te haluatte. Aivan niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, nythän ale suuntautuu vahvasti suurituloisille. Olen laskenut, että 50 000 markkaa kuukaudessa tienaa saa vuodessa nettona 12 500 markkaa, kun sen sijaan 5 000 markkaa kuukaudessa ansaitseva saa 1 800 markkaa vuodessa. Näillä prosenteilla on yritetty hämätä, mutta prosenteilla ei osteta, vaan nimenomaan markeilla ostetaan leipää ja vaatteita.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kolmeen asiaan haluaisin kiinnittää huomion.

Ensinnäkin tämä merenkulun tilanne. Olisin toivonut, että ministeri Niinistö olisi ollut täällä paikalla, koska tiedän, että liikenneministeri on tätä jäänmurtaja-asiaa ollut ajamassa, merenkulkuhallitus on ollut sitä ajamassa ja merenkulkujärjestöt on tämän takana. Meillä on ollut kuusi poikkeuksellisen epänormaalia talvea takana jääolosuhteiden puolesta. Mutta toissa talvena meillä oli jo jonkin verran vientiteollisuuden kannalta häiriöitä, vaikka ei ollut lähellekään normaalitalvi. Voidaan kuvitella, mitä tapahtuu, jos palataan normaalitalviin, esimerkiksi vuoden 87 olosuhteisiin. Sitten voi olla jo häiriöitä.

Mitä tulee ed. Aittoniemen puheenvuoroon, niin hän kyllä tahallaan ymmärsi puheenvuoroni väärin taikka ei kuunnellut, miten asiaa lähestyin. Totesin, että annan tässä eväitä jatkovalmistelulle niistä painopisteistä, joita haluamme korjata sen vuoksi, että ne eivät ole tässä korjaantuneet meidän mielestämme riittäväällä tavalla.

Saman sanon ed. Ryhäselle, mitä tulee valtionyhtiön myyntiin. Senkin totesin. Mielestäni puheenvuorossani oli rehellinen analyysi tästä tilanteesta. Me olemme nyt vain sen tilanteen edessä, että käytämme edellisen hallituksen päätösten mukaisia valtuuksia, niitä tuloutuksia, jotka ovat tulleet, sillä tavalla kuin hallitusohjelmassa on sovittu. Tässä on nyt uusi lisävaltuutus, jossa olemme ensimmäistä kertaa mukana, ja tämä koskee IVOa, ja suhtaudun edelleen tähän kriittisesti. 2/3 kuitenkin säilyy valtion määräys-

valtaa tämänkin jälkeen tässä. Totesin myös sen ankaran tosiasian ja tilanteen, mikä tällä hetkellä valtiontaloudessa on, että sieltä nyt ei ole liikenevässä pääomakorotuksena valtionyhtiöille siinä määrin, kuin olisi tarvetta, ja edellytin valtionyhtiöiltä, missä valtion omaisuutta on, hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstön mukaan ottamista tulevissa järjestelyissä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi totesi, että Ahon hallituksen aikana vallitsi kaaos. Näin varmasti oli. Ja sen kaaoksen laineet heiluttavat vielä tätäkin lisäbudjettia. Edellisen hallituksen aikana todellakin työttömyys kaksi- ja puolikertaistui ja valtiovelka viisinkertaistui. Nyt tässä budjetissa jälleen tämä eduskunta joutuu paikkaamaan pankkitukea. Se joutuu tarkentamaan sadoilla miljoonilla työttömyysmenoja, koska työttömyys on vähentynyt odotettua hitaammin. Toisaalta voidaan todeta sekín, että tämä lisäbudjetti ainakin yrittää tehostaa työttömyyden hoitoa, 1 200 miljoonalla markalla pyrkii työllisyyttä edistämään.

Samalla voidaan kuitenkin todeta, niin kuin tämäkin lisäbudjetti toteaa, että kotimarkkinoiden kehitys on ollut edelleenkin epätasaista. Mitä se on suomeksi? Sitä että kotimainen kysyntä ei ole ollut kyllin selvää ja voimakasta. Tässä voimme varmasti olla yhtä mieltä siitä, että ne, jotka tämän kysynnän tekevät, ennen muuta ovat pieni- ja keskituloisia. He käyvät päivittäistavara-kaupoissa, ja heille käteenjäävään rahasummaan vaikuttaa nimenomaan verotuksen keventäminen, jos se todellakin kohdennetaan heihin.

Pieni- ja keskituloisia verotetaan aivan kohtuuttomasti ja myös eläkeläisiä. Toteaisin tässäkin eduskunnan pöytäkirjoihin, että vasta valmistuneiden tutkimusten mukaan 6 250 markan kuukausieläkettä ja sitä suurempia eläkkeitä verotetaan voimakkaammin kuin vastaavaa ansiotuloa.

Henkilökohtaisesti pidän arvossa sitä keskustelua, mikä täällä jäänmurtajista on käyty, ja sitä, että liikenneministeri seuraa tätä lisäbudjettikeskustelua. Radanpitoon tulee siis noin 200 miljoonaa markkaa lisää. Tämä on lisäbudjetti, jossa tämä 200 miljoonaa annetaan. Toisaalta tulisi toimia niin, että varsinainen budjetti vuosittain huomioisi realistiset radanpidon tarpeet niin, ettei Valtionrautateiden, VR-Yhtymän tarvitsisi kiikkua lisäbudjeteilla vuodesta toiseen, vaan tarpeellinen, turvallinen, kehittävä radanpito toteutettaisiin jo varsinaisissa talousarvioissa. Myös liikennevaliokunta on kannanotossaan

vuoden 97 budjettiesitykseen tähän kiinnittänyt huomiota.

Mutta kaiken kaikkiaan on positiivinen asia, että radanpitoon tulee lisää rahaa ja myös siihen, mikä koskee Itä-Suomea, mihin ed. Aittoniemi tuossa välihuusi. Tasoristeyksiä pyritään poistamaan nimenomaan transitolinjalta maamme rajalta Suomenlahden satamiin. Ohjelma on nyt osalta tämän lisäbudjettirahoilla käynnistynyt.

Toinen yksityiskohta, jonka voimme lukea tämän hallituksen esityksen sivuilta, on se, että alkoholiuomavero jää 370 miljoonaa markkaa alle arvioitun. Mielestäni hallituksen tulisi tässä asiassa liikahtaa ja Suomen tarkistaa oma alkoholiverotuksensa ensinnäkin vastaamaan realismia ja toiseksi sellaiseksi, että suomalainen panimoteollisuus ylipäättänsä selviäisi näistä haasteista, jotka etenkin ensi vuoden alusta maattamme ja Suomen panimoteollisuutta kohtaavat. Tämä on nimenomaan myös työllisyyskysymys. Elintarviketyöläisten työttömyys on ollut mittavaa luokkaa tähänkin saakka.

Sitten täällä keskusteltiin IVOsta, IVO:n kantaverkon myynnistä. Mielestäni tähän sopisi se huomio, että on vähintään kyseenalaista, että IVO saa erityisverokohtelun valtiolta tästä myyntivoitostaan. Ainakin tällainen suunnitelma käsittääkseni on keskustelussa ja tullee hyväksytyksikin. Eli samaan aikaan, kun sähköverouudistuksessa eläkeläiset ja työttömät maksavat enemmän sähköveroa kuin aikaisemmin, varsinainen hyvinkin kuvaannollisesti sähkötuoittajajätti ja sen kantaverkkomyyntivoitto jää huomattavasti normaalia kevyemmälle verotukselle. Tätä ei todellakaan voida pitää hyväksyttävänä.

Edelleenkin se kritiikki, mitä on todettu omaisuudenhoito-yhtiö Arsenalia kohtaan, on varmasti ollut paikallaan. Arsenal on yllättävän monellakin tavoin ja toistuvasti vaikeuttanut normaalia liike-elämää ja yritysten toimintaa, esimerkiksi velkasaneerauksessa olevien yritysten selviämistä, totean esimerkkinä Kotkan Telakka Oy:n, hyvinkin kyseenalaisin perustein. Tämänkin asian selvittäminen on mielestäni tarpeen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että niiden pieneläkeläisten kannalta, jotka elää kitkuttavat pienillä eläkkeillä, maksavat kalliita lääkemaksuja, joiden lääkekulut ja terveydenhoitokulut kasvavat ja jotka maksavat entistä korkeampaa maksua energiasta ja tulevat sitä tekemään, on varsin perusteltua vaatia hallitukselta toteutettujen työllisyyttä edistävien toimenpiteiden lisäksi

lisää työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. Se nimenomaan parantaa ennen muuta maan kansantalouden ja valtiontalouden tilaa. Pitää myöskin vaatia nimenomaan pieni- ja keskituloisten verotuksen helpottamista.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Ensiksikin totean valittaen, että kun keskustellaan eduskunnassa lisäbudjetista, kumpikaan valtiovainministeri ei ole paikalla. Olettaisi, että tämä keskustelu olisi niin tärkeä, että ministerit järjestäisivät kiireitään eduskunnan aikatauluun vähän paremmin sopivasti.

Varsinaisessa budjettikeskustelussa kokouksen ryhmäpuhujat ed. Zyskowicz lupasi, kun keskustan taholta oli arvosteltu sitä, että budjettiin ei liity riittävästi työllistäviä toimia, että nimenomaan lisäbudjetin yhteydessä hallitus joutuu tekemään työllisyyspoliittisen kurkistuksen. Onko tässä lisäbudjetissa tällaista kurkistusta suoritettu, ei ole ainakaan minulle valjennut eikä näytä valjenneen myöskään muille eduskunnan jäsenille. Hallituksen itsellensä asettama työllisyyden hoidon tavoite ei toteudu edelleenkään tällä lisäbudjetilla. Työllisyyden tavoite karkaa automaattisesti, väijäämättömästi, ja ne toimenpiteet, joita hallitus tavallaan yrittää tehdä, eivät johda mihinkään tulokseen. Budjettiesityksessä, keltaisessa kirjassa, on kyllä esimerkiksi mainintoja työelämän joustoista, mutta näyttää olevan niin, että niitä ei kyetä tekemään.

Vaikka hallitus kehuukin voimakkaasti sillä, että hallituksen sisällä on hyvä yhteistyö ja sovinnon henki, niin tämä yhteistyö ei kuitenkaan näy tuottavan tulosta. Syntyy ainoastaan nuluksen nauvoja, ristiriitoja, joita on muun muassa työelämän joustokysymyksissä, veropainotuksissa, leikkausten painotuksissa. Nämä ristiriidat laikaistaan maton alle, niitä ei rohjeta katsoa silmiin. Tällainen politiikka ei synnytä mitään muuta kuin jatkossa epäluottamusta: Puuttuu jäntevä, riittävän rohkea ote käydä vaikeisiin asioihin käsiksi.

Edelleen talousarviokeskustelussa luvattiin puuttua lisäbudjetin yhteydessä voimakkaasti Itä-Suomen kysymykseen. Koko Itä-Suomi-kysymyksen on noussut hyvin korkealta tasolta esille. Muun muassa presidentti Ahtisaari kulkiessaan maakuntamatkoilla on pitänyt tärkeänä, että Suomea asutetaan reunoja myöten, tehdään kaikkemme, jotta hallitsematonta muuttoliikettä ei syntyisi. Nimenomaan pääministerin toimesta on asetettu aikoinaan Itä-Suomi-työryhmä, joka on laatinutkin monia monia ehdotuksia Itä-Suo-

men hyväksi. Mutta lisäbudjettiin, niin kuin ei varsinaiseen budjettiesitykseenkään, ole löytynyt kuin korkeintaan muruja. Olen itse laskeskelut, että sieltä häthätää löytyy noin 30 miljoonaa markkaa, joilla rakennetaan kahdeksisen kilometriä tietä. Tuo 30 miljoonaa markkaa on keskikokoisen kaupungin menetys valtionosuusleikkauksissa. Esimerkiksi Kuopion kaupungin menetys on jo paljon suurempi.

Itä-Suomi on todellakin vaarassa. Suuret alueet ovat vaarassa autoitua. Tämä aiheuttaa luonnollisesti suuria kansantaloudellisia menetyksiä: Menetetään hyviä kouluja, sairaaloita, terveydenhuoltolaitoksia, huomattavasti koko infrastruktuuria.

Sen sijaan nämä ongelmat Ruuhka-Suomessa muuttovoittoalueilla ovat toisen suuntaisia. Nykyisessä kotikaupungissani Espoossa, minne muuttaa huomattavan kokoisen kunnan verran joka vuosi uutta väkeä, kaupunginjohtajan ilmoituksen mukaan muuten olisi mahdollisuuksia veroäyriä alentaa, mutta ei siksi, että varat tarvitaan uusien palveluiden rakentamiseen. Joudutaan rakentamaan kouluja, terveyskeskuksia, koko infrastruktuuria, koska lisää väkeä tulee.

On vielä erikseen huomattava tämän hallitsemattoman muuttoliikkeen uhat ihmisille, ihmisten hyvälle elämälle. Juurettomuus ja pahoinvointi uhkaavat lisääntyä hyvin voimakkaasti sekä muuttovoittoalueilla että ennen kaikkea muuttotappioalueilla. Tämä kehitys on pysähdytettävä, mutta siihen, vaikka luvattu on hallituksen taholta, lisäbudjetissa ei ole kuitenkaan osoitettu tarpeellisia varoja.

Suomen taloustilanne, arvoisa puhemies, on ollut viime aikoina hyvä, mutta yhä lisää velkaa otetaan, vuonna 97 ilmeisesti noin 50 miljardia markkaa. Milloin hallituksen taholta aiotaan näitä velkoja ryhtyä maksamaan? Onko odotettavissa lähiaikoina jonkin sortista velanhoitosuunnitelmaa, jonkinlaista velanhoito-ohjelmaa, koska joskus näitä velkoja on myöskin ruvettava maksamaan? Tällä hetkellähän korot edustavat jo toiseksi suurinta budjetin menoerää. Joku on laskenut, että viikoittaisten korkojen määrä on satasten seteleitä pinoksi laitettuna kymmenen kertaa stadionin tornin korkuinen nippu. (Ed. Aittoniemi: Minä en usko. Laskettu väärin!) — Näin on joku laskenut.

Täällä kiinnitettiin huomiota useissa puheenvuoroissa aivan oikein inflaatiokysymykseen, muun muassa edustajat Elo, Soininvaara ja Pekkarinen. Tähän on syytä todeta, että nämä pu-

heenvuorot olivat yhden suuntaisia ja osoittivat vastuuta yli aaterajojen. Viime päivinä olen itsekin lukenut vakavasti otettavia talousihmisiä, jotka ovat analysoineet sitä, mistä täälläkin esille tullut Suomen talouden sairaus johtuu. Se johtuu deflatorisesta politiikasta, tästä pattitilanteesta. Jonkin sorttinen, ehkä 3—5 prosentin, inflaatio laukaisisi pattitilanteen, ja pyörät lähtisivät pyörimään. Nykytilanteessa — olemme sen nähneet — ei mitään kehitystä tapahdu.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti lisäbudjetti on pettymys kaikissa näissä asioissa, joita tässä olen koettanut tuoda esille. Erityisen suurta huolta kannan muuttoliikkeestä, joka uhkaa tulla hallitsemattomaksi.

Ed. Backman merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ryhänen on merkittävä saarnamies. Hän piti tämän puheen nyt toiseen kertaan. Edellinen kerta oli ensimmäisen lisäbudjetin yhteydessä. Nyt oli toinen. Näillä kahdella puheella oli kuitenkin yksi hyvin merkittävä ero.

Edellisessä puheenvuorossa ed. Ryhänen keskäsuussa lupasi, että hän tulee meidän kaikkien muiden puheenvuorot, erikoisesti hallituspuolueiden puheenvuorot, saattamaan lukemattomina versioina kansan luettaviksi ja arvioitaviksi. Minä olen kansan parissa liikkunut, eikä ed. Ryhäsen toimenpiteistä ole näkynyt häivääkään. Hän on pettänyt kansaa ja meitä edustajaverieita. Me olimme aivan vakuuttuneita, että tällä tavalla saamme julkisuutta, tulemme kuuluisiksi, eikä mitään sen suuntaista ole ollut häivääkään tapahtumassa. Minä armottomasti moitin ed. Ryhästä. Hän on katteeton mies. Ei tuommoisia puheita viitsi enää kolmanteen kertaan kuunnella!

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ryhäsen puheenvuoron päähuomio oli, hänen sanojensa mukaan, hallitsemattoman muuttoliikkeen vaaroissa. On tietysti aivan totta, että kun talous lähtee kohenemaan, tulee herkästi tilanne, jossa ihmisiä hakeutuu sinne, missä talouden elpyminen voimakaimmin ja ensimmäisenä näkyy. Totta kai jaan ed. Ryhäsen huolen siitä, että tasapuolinen maan kehittämisen on tarpeen eikä tällaista liiallista väestön muuttoa voi missään mielessä pitää posi-

tiivisena, mutta ei tätä myöskään pidä dramatisoida. Jotkut asiantuntijat ovat todenneet, että ei tämä muuttoliike dramaattisella tasolla ole.

Ed. Ryhänen viittasi Espoon tilanteeseen, Espoon väkiluvun kasvuun, joka on 4 000—5 000 vuodessa. Kyllä siitä kuitenkin erittäin suuri osa tulee pelkästään siitä, että siellä on sellaista väkeä, joka tekee uusia espoolaisia ihan kunnan rajojen sisäpuolella, elikkä syntyvyydellä selittyy suuri osa. Espoossa, niin kuin täällä pääkaupungissakin, näkyy aika merkittävänä myöskin maahanmuuttajien määrä. Läheskään kaikki väestönkasvu, joka Espoossa on, ei tule Suomen sisäisestä muuttoliikkeestä.

Ne rahamäärävertailut — en muista, mistä Stadionin torni-vertaus tuli — ovat tietysti hyvin dramaattisia. Valtion velkahan on satasen nippuina maantien laitaan laitettuna 400 kilometriä, ja nettorahoitustarve eli noin 40 miljardia on 40 kilometriä nippuina satasia peräkkäin; ovathan ne tietysti dramaattisia juttuja. Se vain osoittaa sen, kuinka tärkeätä on valtiontalouden kuntoon saattaminen ja sillä tavalla velkaantumisen hillitseminen, mitä tämä hallitus pyrkii tekemään.

Ed. Saarineen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puutun ed. Ryhäsen puheen siihen kohtaan, jossa hän peräänkuulutti inflaatiokehityksen sallimista. Olen hänen kanssaan eri mieltä. Jos me pidämme mallivaltioina niitä maita, joissa talous on kunnossa ja joissa tavalliset ihmisetkin voivat hyvin, niin kyllä siellä kansantalous lähtee muista lähtökohdista kuin kiihtyneestä inflaatiosta. Tässä mielessä toivoisin, että ed. Ryhänen vähän voisi tarkistaa ja tarkentaa kantaansa. Inflaatio ei ole ratkaisu meidän ongelmiimme. Päinvastaisia tapauksia maailmalla on vaikka kuinka paljon, miten kansojen ja kansalaisten on käynyt, kun inflaatio on päästetty valloilleen.

Ed. Ryhänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähdetään tästä viimeisestä liikkeelle. Kyllä inflaation suhteen on erimielisyyksiä. Mutta viittasin juuri siihen, että useista eri ryhmistä tulevissa puheenvuoroissa oltiin jokseenkin samaa mieltä minun kanssani. Muun muassa ed. Elo käytti hyvin ansiokkaan puheenvuoron tästä. Kysyisin vastaavasti ed. Saariselta: Onko teidän mielestänne tämän nykyisen deflatorisen politiikan tien päässä näkyvissä jotakin valoa? Minun mielestäni ei ole.

Mitä taas ed. Pulliaisen tulee, totean, että hän ei kuunnellut minun puheenvuoroani tälläkään

kertaa, ei ilmeisesti myöskään kesäkuussa. Kyllä tämä oli kokonaan eri puhe. Se voidaan myöhemmin pöytäkirjoista tarkistaa. Olen myös omalta osaltani tätä lupaustani saattaa teidän puheenne kansalaisten tietoon koettanut eri puhetilaisuuksissa noudattaa, joten en minä, ed. Pulliainen, ole pettänyt teitä enkä myöskään kansaa tässä asiassa. Soisin kyllä, että teidän puheenne jaisivat maailmalla huomattavasti enemmän julkisuutta. Valitettavasti näin ei kuitenkaan tapahdu. Silloin totuus tulisi ihmisten tietoon ja he muuttaisivat käytöstään monella tavalla, muun muassa tulevissa vaaleissa.

Kun ed. Uotila puhui Espoosta, niin minä viittasin Espoon kaupunginjohtajan omaan ilmoitukseen tästä asiasta. Suuri osa kaupungin väkiluvun kasvusta johtuu nimenomaan ulkoa tulevasta muuttoliikkeestä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Aikoinaan, kun käsiteltiin varsinaista talousarviota, siinä yhteydessä oli puheena, että tulee lisätalousarvio. Silloin Suomen keskustan edustajat tässä salissa jotenkin ilakoivat sillä, että lisätalousarviosta tulee vaalibudjetti. Nyt kun siitä ei ole tullutkaan vaalibudjetti, tuntuu pettymys ainakin ed. Ryhäsen puheessa. Hän taisi poistua kyllä salista. Mutta hänhän totesi jotenkin pettyneellä mielialalla, että tästähän nyt ei tullutkaan oikeastaan semmoista, kuin piti tulla. Tämä on aika suora lainaus.

Muuttoliikkeestä ja yleensä Itä-Suomesta on kovasti puhuttu ja koulujen kiinni laittamisesta. Kyllä minä ainakin luulen, että tiedän, millä tavalla koulut kestävät pystyssä. Vai onko Itä-Suomessa unohdettu koko juttu, miten sitä hoidetaan? Niin kuin ystävä, veli, täällä todisti, Etelä-Suomessa osataan vielä tämäkin tempu tehdä sillä tavalla, että sisäisestikin tulee eikä tarvitse tulla ulkoapäin koulunkäyjien tänne Etelä-Suomeen.

Mutta tästä itse asiasta, lisätalousarviosta.

Tässähän nyt joitakin asioita on todistettu siinä mielessä, että talouden suunta on vakautumaan päin. Ennakoitu lainanotto alittuu, näyttää siltä, ja kaikkeen suunniteltuun ei tarvitse ottaakaan lainaa. Voidaan vähän tarkistaa siltäkin puolen, mikä on ihan hyvä asia.

Tässä on kuitenkin myönteisiä asioita elvyttävään suuntaan. Työllisyyteen on satsattu rahaa, ja saa nähdä, mitä se antaa. Mutta todennäköisesti se joitakin uusia työpaikkoja antaa ja myös koulutuksen puolella lisää koulutuspaikkoja ja sitä kautta edistää tulevaisuutta ja tietotaitoa,

mistä pitäisi olla seuraamuksena parempi työllisyys.

Mutta yksi asia on kieltämättä totta, kun katsoo työttömyyteen satsattuja varoja. Ne näyttävät sen, että se ennuste, mikä aikaisemmin on oletettu, ei ole toteutunut. Työttömyyskassoille joudutaan antamaan lisää varoja, jotta ne selviytyvät velvoitteistaan, ja se on näköjään 1 000 miljoonaa markkaa.

Mutta kun kokonaisuutena katsoo työttömyysturvaan satsattuja varoja, nehan ovat perusturvan ja ansioturvan osalta yhteensä 8 700 miljoonaa tämän korjatun esityksen jälkeen. Kun vertaa kokonaisuuteen ja siihen, mitä maksetaan esimerkiksi vain korkoina viimeisessä eli Valtionvelan pääluokassa, näkyy se, että yksinään ulkomaille eli ulkomaalaisille sijoittajille, jotka ovat meille Suomeen antaneet rahaa, maksetaan 12 miljardia. Se summa on iso siihen verrattuna, kun ajatellaan, mitä käytetään työttömyyskorvauksiin kokonaisuutena. Valtionvelan hoitoon käytetty raha menee sijoittajille. Se menee pois sosiaaliturvasta, ja se on huolestuttavaa. Lisäksi ovat kotimaiset sijoittajat. Näin koko korkomäärä turpoo 2,5-kertaiseksi. Jos tätä vertaa lyhyesti, niin sehän tarkoittaa sitä, että jos meillä ei ulkomaille menevää virtaa olisi, mehan voisimme työttömyyskorvaukset reilusti kaksinkertaistaa. Minä en sitä esitä, mutta ajatuksena kuitenkin voisi kuvitella, miten paljon väljemmin meillä olisivat asioiden hoidon suhteen asiat.

Valtionyhtiöpolitiikasta en malta olla sanomatta jotain. On totta, että tässä syödään eli myydään pysyvämpää omaisuutta, joka on valtion omistuksessa, ja me käytämme sitä syömisseniin. Tämä on ollut jotenkin huono suunta kokonaisuutena. Edellinen hallitushan tämän linjoitti, ja silloin lähdettiin aika tiuhassa tahdissa tähän toimenpiteeseen. Kuten aikaisemmin olen todennut, valitettavasti tämä hallitus jatkaa sitä tietä, samaa omaisuuden tuhoamista. Sehän on vähän sama, kuin että minä kävisin polttamaan omassa talossani huonekaluja uunissa ja sitten kävisin purkamaan ulkoseinää. Ensi talvi varmaan vielä pärjättäisiin johonkin asti, mutta sitten se kyllä loppuisi. Tavallaan syömme niitä pääomia, joita on aikaisemmin tienattu, ja se ei ole kestävän kehityksen tie missään tapauksessa valtiontalouden osalta.

Toinen huolestuttava seikka on siinä, kun ed. M. Pohjola puhui siitä, että valtion metsätkin pitää myydä maapohjineen kaikkineen. Tällä hetkellä sentään Metsähallituksen maat ja metsät vielä ovat poliittisessa ohjauksessa niin, että

eduskunta on voinut säädellä, miten siellä hoideaan työllisyyttä, mikä on koneellistumisaste. Jos se omaisuus lasketaan villiin tilaan, yhtiötetään ja pannaan vapaasti markkinatalouden pelisääntöjen mukaan toimimaan, niin se tietää useita satoja työpaikkoja vähemmän. Sen tyyppistä mallia ei soisi Suomessa tapahtuvan. Valtion metsien yhtiöittämisestä on puhuttu jo vuosikymmeniä ja tähän mennessä sitä on vielä saatu hillittyä.

Metsät ovat meidän kansallisomaisuuttamme, mutta en tiedä, miten tässä markkinavoimien tiimelyksessä käy. Ehdotetaan, että nekin pannaan yksityiselle alttarille. Voi tapahtua niin, että eri muodoissa, konkurssien seurauksena tai kun sijoitetaan johonkin yhtiöön, metsät tulevat siirtymään jopa ulkomaiseen omistukseen, niin kuin on tapahtunut menneinä aikoina, että monet meidän yrityksemme ovat kansainvälisten pääomien armoilla. Viimeksi itse kävin Nokia Oy:ssä, ja sekin on sataprosenttisesti amerikkalainen yhtiö. Vaikka tuntuu, että WC-paperi, jota käytetään, on suomalaisen firman, mutta valitettavasti niin ei ole, (Ed. Johannes Koskinen: Nokian paperi, ei kännykät!) — Nokian pehmopaperit, ed. Johannes Koskinen.

Sen takia toivoisin tulevissa linjoituksissa, että vaikka tässä vielä valtion omaisuutta käytetään syöntimenoihin, niin jatkossa sitä käytetään sillä tavalla, että se luo uusia työpaikkoja ja uutta tulevaisuutta. Mitenkään häpeä ei ole, että valtionyhtiöitä on olemassa, ja niillä on merkittävä asema suomalaisessa teollisuudessa.

Täällä jotkut ovat aikaisemmin puhuneet siitä, miten yrityksiä rahoitetaan, ja meidän hiljattain olimme tutustumassa valiokuntana Valtiontakuukeskukseen. Siellä tuntui olevan takuita tulemassa vaikka miten paljon, kun se liittyy vientiin, eli uuteen teollisuuteen saadaan takuita, vakuuksia, mutta aina pitää olla omaa riskiä. Tässä on se ongelma, että pankit tänä päivänä, vaikka niillä on paljon varoja, eivät ole kovin halukkaita omaa riskiään kantamaan, vaikka valtioneuvosto olisikin olemassa puolelle lainasta. Niin kuin te väitteitte, he takaavat puolet siitä, 50-prosenttisesti, mutta loppu on sitten saatava jostakin muualta. Tämä on se pahin ongelma, johon pitäisi myös etsiä ratkaisu. Onko mahdollista, että myös Valtiontakuukeskuksen kautta joissakin isoissa hankkeissa, jotka ovat merkittäviä kansantalouden kannalta ja joiden tulevaisuus nähdään valoisana, takaus olisi suurempikin?

Sitten pienten kuntien ongelmasta, joka oikeastaan kuuluisi lisätalousarvioon. Tänä päivänä

nähän on se hankala ongelma, että on kuntia, joissa talous ei välttämättä ole niin hyvä, kuin yleisesti lehdistä lukee ja täällä on kuullut ministerienkin toteavan. On kuntia, joissa ei pystytä omarahoitusosuuksia kattamaan muun muassa homevauriokoulujen osalta.

Yksi tällainen kunta on Pohjois-Karjalan eteläpäässä Kesälahti. Se on hyvä esimerkki siitä, missä liiskussa kunta sinällään voi olla, tietysti osin omien tekemistensä takia. Mutta velkamäärä kunnassa asukasta kohti on suhteellisen korkea, lähes 10 000 markkaa, ja kun on pieni kunta, niin se ei pysty rahoittamaan yläasteen saneerausta. Siellä on todettu, että koulu menee talven aikana kokonaan kiinni. Yläaste menee kokonaan kiinni, mikä tarkoittaa pakoon lähtemistä ties miten pitkäksi aikaa, jos rahoitusta ei tule. Korjauksen arvo, jos se kokonaisuutena tehdään, on lähes 10 miljoonaa. Sen kokoisesta kunnasta ei löydy 50:tä prosenttia millään opilla. Ei kuulemma saada talousarvioon mistään niin paljon rahaa, että voitaisiin se koulu kunnostaa.

Sen vuoksi myös lisätalousarvion kuuluisen tyyppinen ajattelu, että tiukkaa harkintaa käyttäen tällaisissa suurtyöttömyyden ja heikon talouden kunnissa voitaisiin harkinnanvaraisesti myöntää muun muassa homevauriokoulujen osalta suurempi avustusprosentti kuin 50. Näkisin, että se olisi kaikkien etu. Luulen, että niitä kouluja on Suomessa muuallakin.

Sitten Itä-Suomi-problematiikkaan. Siinähan on luvattu paljon. Joillakin on sellainen käsitys, että Itä-Suomi alkaa Itäkeskuksesta ja Helsingin ja Lahden välisestä moottoritiestä. Itä-Suomeen voidaan mennä sitäkin kautta, se on ihan totta, mutta jotenkin se käsite on aika laaja. Lisätalousarviossa on kyllä joitakin hankkeita, jotka voidaan lukea tulevaan suureen Itä-Suomen läänin. Läänipäätöstähän ei ole vielä tehty. Se tullaan tekemään ilmeisesti myöhemmin ja tiukan äänestyksen jälkeen, en tiedä; toivon mukaan sitä ei tehdä.

Mutta jos katsoo Itä-Suomen itäisintä laitaa, mistä itsekkin olen, niin lisätalousarviosta ei löydy meidän ratakankkeisiimme sellaisia perustavanlaatuisia rahoja, joiden toivossa on elletty. Jotakin perusparannusta vähän löytyy. Merkittävä hanke, joka pitäisi saada kuntoon, on tietysti Värttilästä tuleva kiskotie Joensuuun, Kontiomäkeen ja siitä Ouluun. Se on merkittävä puutavarankuljetusväylä, se on raaka-aineiden ja myös tuotteiden kuljetusväylä. Ennemmin tai myöhemmin se pitää saada kuntoon. Jos sen yhä annetaan rapistua, se tarkoittaa sitä, että kohta

sillä ei pysty kulkemaan kuin hyvin vajavalla asteella ja hyvin hitaasti. Se ei ainakaan sen alueen kehityksen apu ole, päinvastoin. Kainosti toivon, kun tiedän, että tähän lisätalousarvioon ei ilmeisesti satoja miljoonia lisää saada, että se tulee jatkossa varsinaiseen talousarvioon.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela otti useita olennaisia kysymyksiä puheenvuorossaan esille, ensinnäkin valtiontalouden tasapainotuksen. Kyllä se voi toteutua kestäväällä tavalla vain niin, että työttömyyden taso tuntuvasti alenee. On saatava työtä, on saatava työllisyys paremmaksi.

Toisena asiana hän kiinnitti huomiota kuntien mahdollisuuksiin ja talouteen. On ollut käsittämätöntä, että monet ministerit edelleenkin vaativat kuntia työllistämään enemmän ja samanaikaisesti alentamaan veroäyriä hintaa ja investoimaan lisää. Ed. Lahtela toi aivan oikein esiin, että kunnissa tämä tilanne näyttää toisin, varsinkin jos on muun muassa erityyppisiä homeiden vaurioittamia kouluja tai muita julkisia rakennuksia, joiden korjaus pitäisi toteuttaa kiireellisesti. Ei siellä ole edellytyksiä tähän, ellei valtion rahoitusta tuntuvasti nopeuteta ja paranneta sen tasoa. Opetusministeriö on kuitenkin, ed. Lahtela, valitettavasti tainnut lähettää kuntiin kirjeen, jossa todetaan, että homevauriot eivät ole peruste jouduttaa näiden rakennusten valtionrahoituksen järjestämistä, niiden peruskorjausta. Minusta tämä on väärin. Näissä kunnissa pitäisi ehdottomasti tukea tällaista välttämättömien rakennusinvestointien aikaansaamista ja nopeuttamista erityisesti juuri työllisyysyhtiä.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hirveän paljon ei ole vastaan väittämistä siihen, mitä ed. Väistö totesi jatkaen siitä, mitä kunnista puhuin.

Pysyvien työpaikkojen saannista lienee hyvin monia käsityksiä. Jos on kuunnellut keskustan työreformiajatuksia, en usko, että niillä konsteilla ainakaan Itä-Suomeen tai koko maahan tehtäisiin uusia työpaikkoja, vaan meidän pitäisi löytää uusi ajattelu. Kun niin paljon on mennä vuosina menty alaspäin ja tuhattu ihan perusteellisesti työpaikkoja, meidän pitää ottaa tavoitteeksi uudelleenteollistaminen ja luoda myös sen edellytykset, mutta ei sillä tavalla, että lähdetään keskustan työreformiajatusten mukaan, että pitää joustoja saada lisää ja työmarkkinat tavaltaan epävarmaan asentoon ja ihmiset kurjemmin

toimeen tulemaan. Kyllä perusturvan pitää olla kunnossa ja tarvitaan vähimmäissäännöt, jotka määräytyvät lakien ja työehtosopimusten mukaan.

Ed. Rask: Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarviossa saadaan tarpeellista lisäsatsausta työllisyyteen. Rahaa on tulossa muun muassa rata- ja tiehankkeisiin, sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin ja työllisyysmenoihin.

Me ihmiset kaipaamme myönteisiä asioita. Kuitenkin tänäkin päivänä tässä salissa on ollut ilmassa vähän sellainen henki, että mikkään ei oo oikeestaan mittään. Erityisesti Itä-Suomen kansanedustajien murheet ovat kuulostaneet kohuttomilta, kun kuitenkin tässäkin lisätalousarviossa useissa kohdin otetaan esille Itä-Suomen hankkeita. Se, että ne eivät ole täsmällisesti ilmaistuja, on tietysti huoli, mutta aivan sama huoli on ollut Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelun kompensatioista. Nekin ovat budjetissa vain yleisperusteluissa, eikä niitä ole budjetin sisällä yksityiskohtaisesti eritelty.

Pääministeri Lipposen hallitusta on moitittu huonosta aluepolitiikan hoidosta. Aluepolitiikka on kyllä muutakin kuin pelkästään valtionosuuksia. Jo tässä lisätalousarviossa on mielestäni löydettävissä parikin sellaista kohtaa, jotka mielestäni ovat aluepolitiikkaa.

Lapin vajaatuloisten metsien kunnostamisesta annettun lain mukaisiin töihin on 3 miljoonan markan lisäraha tulossa.

Maseudun sähköistämiseen 3,6 miljoonan markan lisäsatsaus. Tuolla rahalla on tarkoitus sähköistää saariston kotitalouksia. Sen lisäksi rahaa voidaan käyttää Enontekiön ja Muonion liittämiseksi kantaverkkoon. On hyvä asia, että koko Suomi liittyisi sähkön kantaverkkoon. Enontekiön ja Muonion liittäminen kantaverkkoon on aloitettu vuonna 92 kolmannessa lisätalousarviossa, jolloin siihen annettiin 37 miljoonaa markkaa. Nyt lisäbudjetin lisärahoituksella on tarkoitus nostaa valtionavustusta niin, että se kattaa 90 prosenttia Enontekiön kunnalle ja Muonion sähkösuuskunnalle aiheutuvista kustannuksista. Tämä on oikein hyvä asia.

Rouva puhemies! Tästäkään lisäbudjetista ei löytynyt määrärahoja uuden jäänmurtajan hankkimiseksi. Olemme tänään kuulleet liikenneministerin kannattavan tätä hanketta ja hänen toiveensa siitä, että tulevaisuudessa jäänmurtajakalustoa voitaisiin vahvistaa. Kuitenkin lisäbudjetin merenkululaitoksen toimintamomentille

ollaan myöntämässä lisärahaa ja sitä perustellaan sillä, että tarve johtuu ennakoitua ankarammasta talvesta ja jäänmurtajatoiminnalle siitä johtuvista lisämenoista. Tarvitsemme todellakin uuden jäänmurtajan välttämättä, jotta Suomen vientiteollisuuden vienti voisi tapahtua häiriöittä.

Telakkatukeen on tulossa rahaa. Se on varmasti paikallaan, mutta oikeastaan kun ajattelee jäänmurtajatilasta, niin se olisi puhtainta telakkatukea ja hyvin tervettä, koska sillä työllistettäisiin suomalaisia. En tiedä tarkalleen, kuinka kauan jäänmurtajan rakentaminen kestää, varmaan pari kolme vuotta, mutta valtakunnan ykkösennustajaksi nostettu Sammakkomieshän on ennustanut lumista ja ankaraa talvea. Siihen ei jäänmurtaja, vaikka heti tilattaisiin, taitaisi ehtiä, mutta tulevaisuudessa sillä on käyttöä kyllä.

Pieni yksityiskohta lukiessa pisti silmään. Suomihan on tilastoinnin luvattu maa; työttömät ihmiset tilastoidaan kuukausittain oikein kahdella eri tilastoinnilla. Sen tähden ihmettelen, että täällä todetaan esimerkiksi lapsilisien lisärahan tarvetta olevan sen takia, että sisaruskorotuksia saavia on arvioitua suurempi määrä. Lisämäärärahaa tarvitaan myös peruskoulujen ennakoitua suurempien oppilasmäärien takia. En missään nimessä, rouva puhemies, vastusta sinne tulevaa 25 miljoonan markan lisämäärärahaa, mutta ihmettelen vain, että kummasti tilastointi ei ole saavuttanut budjetin tekijöitä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aikaisemmin jotkut ovat todenneet, että kun valtakunnan parhaat asiantuntijat ovat ennustaneet jotakin, niin heitä pitäisi uskoa. Kun menestystä katsoo, niin ei heihin hirveästi ole luottamista, mutta ed. Rask toi erityisen hyvän näkökulman tästä Sammakkomiestä. Hänethän voisi ottaa talouden ennustajaksi. Ei kuin kyselisi sammakolta, miten tässä mennään. Ainakin tätä ennen varmaan ihan yhtä hyvä vastaus olisi tullut kuin asiantuntijoilta. En tiedä, pystyvätkö nykyisin virkamiehet paremmin ennustamaan.

Itse asiaan. Ed. Rask viittasi Itä-Suomen edustajiin, ei ihan niin suoraan, että ruikuttavat, mutta Itä-Suomi mainittiin kuitenkin. En haluaisi asettaa itä- ja pohjoissuomalaisia vastakkain. Molemmat olemme kurjilta alueilta, mutta Itä-Suomea on kuitenkin kohdeltu huomattavasti nuivemmin. Vanhojen metsien suojelun kompensatiosta ette, ed. Rask, löydä yhtään kohtaa,

jossa todetaan, että Pohjois-Karjalaan kompensoidaan jotain, vaikka siellä pannaan pakettiin metsää ihan samalla tavalla kuin Lapissakin, Lapissa pannaan vähän enemmän. Mutta meiltä jäävät kompensatiot pois. En halua tästä tehdä syrjäseutujen kädenvääntöä, mutta toivoisi aina tasapuolisuutta näissäkin asioissa, että katsottaisiin menetykset myös Itä-Suomen ja Pohjois-Karjalan osalta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rask minun käsitykseni mukaan kaipasi jotakin positiivista tästä lisätalousarviosta, mutta kyllä tilanne on varsin erikoinen tässä keskustelussa sikäli, että ei tästä esityksestä mitään positiivista ole löytänyt ministeri Niinistököän. Hän yritti tosissaan etsiä sieltä kuin silmäneulan kanssa, mutta ei hän löytänyt mitään positiivista. Eivät tästä ole löytäneet hallituspuolueiden edustajatkaan minkäänlaista positiivista.

Päinvastoin, negatiivista on se, että Itä-Suomelle luvattiin selkeästi pääministerin ja valtiovarainministerin taholta tässä lisätalousarviossa merkittävää satsausta sen vaikeuksien auttamiseksi ja sen tukemiseksi. Ne vaikeudet ovat niin suuria siellä, että siinä ei jokin Liperin tien siltarumpu auta kyllä mitään, jos siellä jokin sellainen maininta on. Toisin sanoen Itä-Suomea koskien on niin suuri pettymys ollut, etteivät yksinomaan Itä-Suomen edustajat ole joutuneet sitä kantaamaan, vaan me Länsi-Suomen edustajat, jotka olemme tietysti alueellisesti hyvin kiinnostuneita lähinnä omasta alueestamme, olemme tunteneet syvää myötätuntoa Itä-Suomen kansanedustajia kohtaan siinä, että he ovat joutuneet tällaisen petoksen kohteeksi. Tämä on aivan selkeästi nyt nähtävissä. En minä ole koskaan tavannut tällaista petosta politiikassa, kuin tässä nyt on tapahtunut verrattuna siihen, mitä etukäteen pääministerin ja muiden taholta luvattiin Itä-Suomen auttamiseksi. Näin se on. Vai eikö luvattu? Mitä mieltä olette, opposition edustajat?

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rask kaipasi myönteistä näkemystä. Kyllä minä ed. Aittoniemen yhtyen voin todeta, että onhan tässä sinänsä ihan tärkeä määräraha: Viinjärvi — Ylämylly-siirtoviemäri Liperiin 2,5 miljoonaa markkaa.

Mutta, arvoisa puhemies, jos hallitus nyt näkee, että tämä nimetty raha ja kenties tämän lisäksi jotain könttärahoista tulevaa rahaa tarkoittaa sitä, että nyt Itä-Suomi on erityisenä pai-

nopistena, tai niin kuin ed. Lahtela totesi, Itä-Suomen yhtenä heikoimmista maakunnista Pohjois-Karjala eritoten, niin ei tämä kyllä vastaa siihen lupaukseen, mikä annettiin. Jo ensi vuoden varsinaiseen talousarvioon piti tulla olennaisesti niitä esityksiä, joita Itä-Suomi-työryhmä valmisteli ja esitti väliraportissaan. Ei niitä siellä näy. Sitten odotimme, kun meille luvattiin, että tässä syksyn lisätalousarviossa ne rahat erityisesti tulevat esille. Valitettavasti ei niitä näy tässä-kään siinä mitassa, kuin luvattiin. Niin kuin ed. Aittoniemi totesi, kyllä tämä on erittäin suuri pettymys.

Nyt on tietysti siirretty taas aikataulua, niin kuin työttömyyden puoliintumisenkin osalta sanoen, että ehkä vuoden 98 varsinaiseen talousarvioon tulee tätä rahaa. Onkohan tämä sitä keskustelua, mitä pääministeri kaipasi todeten, että ei yksittäisiin asioihin pitäisi takertua, kun tarvitaan näkemyksellistä keskustelua? Näin hän viime viikonvaihteessa Pohjois-Karjalassa lehtitiedon mukaan totesi.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En todellakaan halua, että tässä vastakainasetellaan, kaikkein vähiten Pohjois- ja Itä-Suomea. Mutta se, mitä olin peräämässä, on se, että kyllä meidän on mietittävä myös puheitamme ja myönnettävä tosiasiat silloin, kun joskus on jotakin myönteistäkin sanottu. Kyllä täällä, jos yhtä sivua katson, todetaan työllisyyspoliittisen valtionavun investoinneista, että "lisämääräraha käytetään erityisesti valtion tukemiin korjaushankkeisiin ja muihin investointeihin etenkin Itä-Suomen alueella" ja: "Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi. Lisämääräraha käytetään valtion työvirastojen kohteisiin työllisyyden turvaamiseksi etenkin Itä-Suomen alueella". Eli kyllä ainakin lupaukset ovat olemassa, joita kyllä meidän kaikkien on syytä perätä.

Sitä, että ed. Aittoniemi ei löydä tästä mitään myönteistä, minä en pidä ollenkaan erikoisena asiana.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö luonnehti lisätalousarviota luottamusta ylläpitäväksi ja vahvistavaksi. Kyllä tähän näkemykseen voin jollakin tavoin yhtyä, ja onhan tämä näkemys saanut tukea viimeaikaisista niin kuluttajille kuin yrityksillekin tehdyistä suhdannebarometreistä.

Tätä tämän vuoden lisätalousarviota katetaan aika merkittävässä määrin valtionyhtiöiden osakkeista saatavilla varoilla. Näitä tulotuksia

lisätalousarviossa on kaiken kaikkiaan runsaat 2 miljardia. Valtiovarainministeriö ja ministeri Niinistö eivät nähtävästi kuitenkaan hyväksy sitä, että nämä myyntitulot jollakin tavalla korvamerkittäisiin esimerkiksi uuden valtionjohtoisien yritystoiminnan generoimiseen taikka yleensäkin yritysten toimintaedellytysten parantamiseen. Voidaan tietysti todeta, ettei rahoilla ole korvamerkkiä, että osaketulotkin voidaan käyttää budjetin yleiskatteeksi. Mutta onko tämä linjaus pitkällä aikavälillä järkevää.

Onneksi tässä lisätalousarviossa on lähdetty siitä, että omistusjärjestelyistä saatavia varoja ohjataan edes noin 800 miljoonaa teollisen tuotannon edellytysten vahvistamiseen ja rakenteen uusimiseen. Muun muassa Kera ja Tekes saavat lisäpanostuksia. Tämä on hyvä, sillä kyllä pienten ja keskisuurten yritysten merkitys Suomen kansantaloudessa on erittäin suuri. Se on ratkaiseva. Viime vuosina alle 500 työntekijän yritykset ovat työllistäneet noin 65 prosenttia kaikkien yritysten työvoimasta. Pk-yritysten merkitys on korostunut erityisesti laman aikana niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, erityisesti siksi, että suuret yritykset eivät enää ole jatkaneet totuttua kasvuaan. Myös julkisen sektorin mahdollisuudet luoda oleellisesti uusia työpaikkoja ovat näinä aikoina sangen rajalliset.

Pienet ja keskisuuret yritykset muodostavatkin eräänlaisen kansantalouden optiovarannon. Mitä enemmän meillä kansantaloudessa on pk-yrityksiä, sitä enemmän niiden joukossa on tulevia menestyviä suuryrityksiä, tulevia kansantalouden vetureita.

Kun mietitään, mitkä ovat menestyvän yrityksen tekijöitä, niin yksi yrityksen tärkeimmistä resursseista on henkinen pääoma. Se vaikuttaa päätösten ja johtamisen tasoon yrityksissä, siihen miten toimintaympäristön tarjoamat mahdollisuudet osataan käyttää ja miten resurssirajoitteista voidaan selvitä. Tämä asettaa meidän koulutusjärjestelmällemme suuria haasteita. On ehkä tässä yhteydessä todettava, että Oecd ei viimeisimmässä Suomea koskevassa maaraportissaan antanut kovin korkeaa arvosanaa meidän koulutusjärjestelmästämme.

Toinen menestyksen tae on ainutlaatuinen, kilpailijoihin verrattuna ylivoimainen tuote. Tärkeää on tietysti, että tämä ylivoimaisuus saadaan myös viestitettyä asiakkaille ja tuotteen ylivoimatekijät eivät ole kilpailijoiden kopioitavissa. Tämän tekijän osalta tutkimus ja tuotekehitys ovat avainasemassa. Tässä mielessä periaatepää-

tös tutkimusrahoituksen kasvattamisesta lähi-vuosina 2,9 prosenttiin bruttokansantuotteesta on kauaskantoinen.

Mutta kyllä pääomankin, kapitaalın, osuus on merkittävä. Monissa yritysten menestystekijöitä koskevissa tutkimuksissa on tutkittu yrityksen alkupääoman määrän yhteyttä yrityksen menestymiseen. Yhteyden on havaittu olevan positiivinen. Ensinnäkin riittävä määrä alkupääomaa mahdollistaa panostamisen uuteen hankkeeseen, jolloin liikkeelle ei tarvitse lähteä keskeneräisten tuotteiden kanssa. Toiseksi kohtuullisen suuri alkupääoma antaa lisäaikaa, jos asiat eivät suju odotetusti, jos esimerkiksi tuotekehitykseen menee aikaa enemmän kuin arvioitiin. Ehkä yhteys on osoittautunut positiiviseksi myös sen takia, että hyvin suunnitellut, realistiset ja vakuuttavat hankkeet saavat yleensä enemmän alkurahoitusta.

Käsiteltävässä lisätalousarviossa pyritään omalta vähäiseltä osaltaan vastaamaan pk-yritysten lisääntyvään pääoman tarpeeseen, riittä-mättömästi mutta kylläkin oikean suuntaisesti, sillä lisääntyvä investointitoiminta lisää pääomien kysyntää. Niinpä lisävaltuuksien myöntäminen Keralle heijastunee aikanaan uusina työ-paikkoina.

Joku tietysti sanoo, että elinkelpoinen yritys löytää kyllä rahoituksensa muutenkin kuin julkiselta vallalta. Minä en välttämättä usko tähän. Sen sijaan uskon, että ilman julkisen vallan yritysrahoitusinstrumentteja olisi moni tällä hetkelä hyvin menestyksekkäskin yritys jäänyt synty-mättä. Julkisen vallan laina ja avustus ovat olleet, ja uskon, että ovat vastakin, tärkeitä yritysten alkurahoituslähteitä.

Myönnän kyllä sen, että yritystukijärjestelmä sinänsä on sangen monimutkainen kokonaisuus. Yritystuillahan voi pahimmillaan olla kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Tukea saava yritys voi pahimmillaan syrjäyttää markkinoilta vanhan, tukea saamattoman yrityksen jne. Täytyy vain todeta, että meillä on valitettavan vähän tutkit-tua tietoa siitä, millaisia vaikutuksia yritystuilla itse asiassa on ollut.

Lisätalousarviossa myös Tekes saa lisämyön-tövaltuuksia. Tekesin kohderyhmänähän ovat erityisesti pienet ja keski-suuret teknologiayrityk-set. Tämä on erittäin tärkeä kohde, sillä kyllä kansantalouden kannalta pienet ja keski-suuret teknologiayritykset ovat erittäin haluttuja, monestakin syystä. Yleisesti voidaan todeta, että niiden työllistävä vaikutus on muita yrityksiä suurempi. Tämä johtuu yleensä siitä, että niiden

eloonjäämisprosentti on keskimääräistä kor-keampi.

Totesin edellä, että meillä on sangen vähän tietoa yritystutkimusta, yleensä julkisen tuen vai-kutuksesta yritysten toimintaan, jotain kuiten-kin. Esimerkiksi Ari Salonen havaitsi 1995 teke-mässään tutkimuksessa tilastollisesti merkittä-vän positiivisen yhteyden suomalaisten teknolo-giayritysten kansainvälisen kasvun ja julkiselta vallalta saatujen avustusten välillä, erityisesti Keran myöntämien avustusten osalta. Joidenkin avustuslähteiden osalta on toki ollut havaittavis-sa jopa negatiivistakin korrelaatiota, joten tästä on epäiltävissä, että julkinen valta pystyisi koh-dentamaan tukensa nykyistä tehokkaammin. Eli yhä enemmän me tarvitsisimme tutkimus- ja seur-rantatietoa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi pari sanaa telak-katuesta. Siitä ovat täällä useat muutkin puhu-jat tänään jotakin maininneet. Telakkatuen kä-sittely on meillä ollut kaiken kaikkiaan sangen poukkoilevaa. Joillakin tahoilla ilmeisesti oli tarkoituksena, että Suomi seuraa Ruotsia ja luopuu telakkateollisuudesta kokonaan. On-neksi tilanne näyttää nyt vakiintuvan ja suoma-laiset telakat voivat kilpailla tilauksista tasaver-taisesti muiden Euroopan unionin alueiden telakoiden kanssa.

Ed. Laaksonen ja joku toinenkin edustaja otti esiin jäänmurtajan. Olisin mielelläni nähnyt sen tässä lisätalousarviossa. Se olisi omalta osaltaan tuonut työtä suomalaisille telakoille, ja uskon, että se olisi tuonut erityisesti sitä Finnyardsille, joka on tällä hetkellä hyvin suurissa akuuteissa ongelmissa laajoine irtisanomisineen ja lomau-tuksineen. Valitettavasti vain täytyy todeta, että valtiovarainministerin punakynä osui juuri tähän kohteeseen ja jäänmurtaja osoitetusta tar-peesta huolimatta ei tähän lisätalousarvioon sisälly.

Ed. Jo en p a l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kallion sinänsä ansiok-kaasta pohdinnasta suomalaisen pk-yritystoi-minnan ja yleensä elinkeinotoiminnan edistämi-sestä puuttui ainakin yksi tärkeä ulottuvuus, sama ulottuvuus, joka puuttuu myös valmisteilla olevasta teollisuuspoliittisesta selonteosta: sel-keä kannanotto siihen, miten aiotaan turvata Suomessa elinkeinoelämän sähköenergiahuolto. On aivan selvä asia, että ei kuulu lisätalousar-vioon pohtia sitä, missä vaiheessa annetaan lupa viidennelle ydinvoimalalle ja missä vaiheessa rat-kaistaan myönteisesti Vuotoksen tekoaltaan ra-

kentaminen, mutta tätä keskustelua tässä yhteiskunnassa kaivataan, koska sitä odottaa ja edellyttää suomalainen teollisuus, sitä omistava kansallinen ja kansainvälinen pääoma, ja siitä hyvin moni asia tulevaisuudessa on kiinni. Tämän asian tarkastelu ed. Kallion hyvään puheenvuoroon liitettynä olisi ollut ehkä kohdallaan.

Mitä tulee jäänmurtaja-asiaan, olimme eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle saamassa informaatiota merenkävijöiltä jokunen aika sitten. Heidän käsityksensä olivat kyllä sellaiset, ettei täällä ole tarvetta lisääjäänmurtajakapasiteetin rakentamiselle. Kyse on siitä, miten voidaan nykyinen kapasiteetti, jota on Ruotsissa, jota on Suomessa, jota on venäläisillä ja jota on Saksassa, käyttää Itämeren alueella tehokkaammalla tavalla hyödyksi. Laivoja on riittävästi, mutta käytössä on vielä ongelmia.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kallion puheenvuorossa oli hyvää analyysia, niin kuin ed. Joenpalo totesi. Siinä on toinenkin ulottuvuus, joka mielestäni pitäisi ottaa huomioon, kuin energiapolitiikka. Ed. Kallio esitti analyysia tuotannon ja rahoituksen osalta, mutta se kolmas asia, mikä pitää muistaa huomioida ja pitäisi ottaa koulutuksessa huomioon, on markkinointi. Meillähan tällä hetkellä se on lastenkengissä jollakin tavalla. Meillähan on hyviä tuotteita, mutta me emme osaa myydä niitä. Meiltä puuttuu kulttuurikokemusta, millä tavalla viedä tuotteita, myydä tuotteita, saada kaupaksi ulkomailla, vaikka meillä on paljon työttömiä ihmisiä sillä alalla ja sellaisia ihmisiä, joista tulisi hyviä myyntimiehiä. Heihin pitäisi satsata. Jos nimittäin ei saada tuotteita myytyä, turha niitä on tuottaakaan. Tässä on sellainen iso kysymys, jonka pitäisi näkyä läpi jokaisessa asiassa koulutuksen osalta, että myyntitekniikka ja tämä koulutus olisi mukana kaikissa näissä ohjelmissa.

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ed. Joenpalon kanssa aivan samaa mieltä siitä, että meiltä puuttuu selkeä energiapoliittinen päätöksentekokyky. Meillähan on nähtävissä, että meille tulee energiapula viimeistään ensi vuosituhannen alussa. Siitä huolimatta me emme ole kyenneet tekemään minäkäänlaisia päätöksiä, joilla puutteeseen vastattaisiin. Meidän täytyy muistaa se, että päätöksiä energiatuotannosta voidaan toteuttaa vain sängen pitkällä viiveellä. Se vaatii vähintään viisi vuotta, joidenkin hankkeiden osalta ehkä pidem-

päänkin. Tässä suhteessa odottaisin hallitukselta enemmän aloitteellisuutta.

Mitä tulee ed. Lahtelan puheenvuoroon, kylähän ilmeisesti niin on, että meillä monet pienyrittäjät hallitsevat tekemisen, osaavat tuottaa tavaroita, mutta tuotteen markkinointi on puutteellista. Eli siihen tarvitaan lisäkoulutuspanostuksia, neuvoa ja opastusta.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarvio tulee tarpeelliseen aikaan nimenomaan Suomen Pankin kohdalla, koska tällä ohjataan Suomen Pankkiin 2,7 miljardia markkaa rahaa. Kuka on tutustunut Suomen Pankin tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseen, tietää sen, että raha tulee todella tarpeeseen. Siinä on eduskunnalla tulevaisuudessa pohtimista, kuinka turvataan Suomen Pankin toimintaedellytykset niin, että se kykenee suoriutumaan omista tehtävistään.

Talouspolitiikkaa pitää sovittaa yhteen rahapolitiikan kanssa niin, että se luo toimintaedellytykset koko yhteiskunnassa. Intohimot, jotka pääsivät valloille vuosikymmenen vaihteessa, ovat aiheuttaneet yhteiskuntaan taloudellisen sortuman. Kun lähdettiin miettimään sitä, mikälainen on yhteiskunta tilanteessa, jossa ei ole enää inflaatiota, ei kukaan nähnyt vastausta, mutta kokeilunhalu oli suuri. Siksi kaikki keinot ovat olleet tähän asti luvallisia, laillisia.

Inflaation vastainen taistelu on aiheuttanut ylilyöntejä, on ajautettu deflaatiotilanteeseen ja kansantalouden kurjistumiseen. Tämä ei ole lyhyen aikavälin tapahtuma. Tämä juontaa alkunsa jo 80-luvun loppupuolelta, jolloin olisi pitänyt ymmärtää rahapolitiikan vapautumisen myötä myös se, että sitä, mitä yhteiskunnassa tapahtuu, pitää seurata. Vapaa raha ja samanaikaisesti idänkaupan romahtaminen aikaansaiivat yritysten ylivelkaantumisen ja konkurssiaallon.

Vuonna 86 dollarin vaihtokurssi oli lähes 7 markkaa, ja vuonna 91 samasta dollarista sai 3,50 markkaa, pikkuisen reilusti: 3,60—3,80. Tällä viiden vuoden jaksolla palkat olivat kuitenkin merkittävästi nousseet, sosiaalietuisuudet nousseet eli yritykset olivat menettäneet suhteellisen kilpailukykyänsä. Suhteellinen kilpailukyky on se, millä turvataan yrittämisen edellytykset. Koska bruttopalkat olivat nousseet ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja myös taloudellisessa murroksessa jouduttiin merkittävästi nostamaan, syntyi paljon puhuttu verokiila, yrittäjille senaikaisilla kotimarkkinoilla myös tilanne, jos-

sa tuontihinnat tulivat halvemmiksi kuin kotimarkkinahinnat. Näin ollen yritykset menettivät lopullisesti kilpailukykynsä.

Tämä on historiallinen opetus, eikä tästä ole vielä kukaan oppittu riittävästi. Tänä päivänä valmistaudutaan erm-kytkentään ja sitä kautta Emuun menoon ja uskotaan, että nykyjärjestelmällä ja nykykustannuksilla meillä olisi kilpailukykyä. Tosiasia on kuitenkin se, että meillä ei tälläkään hetkellä ole sisämarkkinoilla kilpailukykyä eikä myöskään Emu-ratkaisu turvaa sitä. Meidän vientimme suuntautuu tänä päivänä 55-prosenttisesti sisämarkkinoille ja 45-prosenttisesti ulos unionin alueelta. Kasvualue on tällä hetkellä unionin ulkopuolella. Emu-ratkaisun jälkeen meidän kasvualueemme on sidoksissa näihin ulkoihin valuuttoihin. Ei Emu-ratkaisu vapauta meidän yrityksiämme valuuttariskeistä, niin kuin valtiovarainministeriön selvitys Emusta hyvin onneksista yrityksiä vakuuttaa. Meille jäävät edelleen unionin reunama-alueena erittäin suuret riskit sen suhteen, mitä sitten Amerikka ja muut vahvan valuutan alueet tulevat tekemään, siis sillä tavalla vahvat, että ne antavat mahdollisesti dollarinsa liikkua heikompaan suuntaan suhteessa Emuun ja pitävät huolen silloin omasta suhteellisesta kilpailukykyvystään.

Meillä verotus viime vuosina on kiihtynyt hyvin voimakkaasti. Hallituksen päätös, että yritysten varaukset on purettava tulevissa verotuksissa, aiheuttaa sen, että yritysten käyttöpääomista joudutaan tulouttamaan verotuksessa 7—8 miljardia markkaa. Lisätalousarviossa osoitetaan jo pieni määrä Keran kautta yrityksille mahdollisuutta lisätä käyttöpääomaansa. Mutta tällä verotusratkaisulla se vietään moninkertaisesti pois. Onkin syytä edelleen vedota hallituspuolueiden kansanedustajiin, että saisitte valtiovarainministeriöön sen verran järjeä, että ei tällä verotusratkaisulla tukahduteta sitä yrittämisen edellytysten kasvua, jota yhteiskunnassa tarvitaan.

Muutenkin yleensä verotuksen kohdalla on tapahtunut aikataulullista kiristymistä siinä mielessä, että esimerkiksi tämän vuoden tammikuussa päättynyt tilikausi jo valmistuttuaan aiheuttaa sen, että jos on verotettavaa tuloa enemmän kuin ennakkoerot edellyttävät, veron tasaus on maksettava nyt loka — marraskuun aikana. Aikaisemman käytännön mukaan tilanne olisi sellainen, että 96 valmistunut tilinpäätös aiheuttaisi veroilmoituksen jätön vuoden 97 tammikuussa ja verotus valmistuisi saman vuoden loppupuolella ja tulisi täytäntöön

pantavaksi vasta syksyllä 97, eli me olemme vuoden etuajassa. Tämä on myös huomioon otettava, kun katsotaan yritysten toimintaedellytyksiä. Siis yritykset joutuvat keräämään rahoja pelkästään verojen maksuun.

Valtion velasta tässä salissa on tänään puhuttu moneen eri otteeseen. Itse kannan huolta siitä, että 15—20 prosenttia vuositasolla valtion budjetin kulut ylittävät tulot. Tämä on sillä tavalla holtitonta taloudenpitoa, että monta vuotta vahvakaan kansantalous tällaista ei kestä, kun varsinkaan ei ole päästy käsiksi siihen akuuttiin ongelmaan, joka yhteiskuntaa nakertaa. Työttömyys on perusongelma, ja koska meillä on velvollisuus pitää huolta niistä ihmisistä, jotka eivät ansiotulon myötä kykene itseään elättämään ja toimeentuloansa turvaamaan, niin se on valtion tuen turvin hoidettava. Siksi valtiontalous on muutaman vuoden päästä täysin umpikujassa.

Sosiaaliset tulonsiirrot ovat merkittävä osa, ja jossakin vastauspuheenvuorossani totesinkin, että valtion velan korko on kolmihenkestä perhettä kohti ensi vuonna noin 25 000 markkaa. Jos ja kun korot maksetaan, silloin tämä sosiaalinen tulonsiirto tältä osin olisi kyettävä leikkaamaan taikka toisaalta mieluummin tuloja olisi kyettävä lisäämään.

Pääministeri Lipponen on useaan eri otteeseen puhunut kuntien työllistämistä. Kuntien pitäisi luoda uusia työpaikkoja ja työllistää. Tulossa olevat valtionosuusleikkaukset kunnille kuitenkin aiheuttavat sen, että kunnat joutuvat hyvin tarkkaan harkitsemaan, mikä niiden taloudellinen sietokyky on tässä tilanteessa. Itse kunnallisen luottamusmiehenä näkisin, että kykenisimme auttamaan akuutissa työttömyysilanteessa olevia kirvesmiehiä ja saamaan aikaan todella kunnollisia investointikohteita. Kysymys vain ei ole pelkästä tahdosta, vaan myös rahasta ja asioiden hoitokyvystä.

Tässä tilanteessa voisikin ottaa avuksi työministeriön määrärahat ainakin osittain. Työministeriössä on 13 miljardin budjetti. Jos sieltä 5 miljardia markkaa ohjattaisiin aktiiviseen työllistämiseen passiivisen maksamisen sijasta, voitaisiin saada aikamoinen ketjureaktio aikaan. Energiahuolto on yksi asia. Nimenomaan siinä kotimaisen energian rakentaminen ja veroratkaisut niin, että ne suosivat kotimaista energiaa, mahdollistaisivat myös työministeriön hallinnonalalla helpompia päiviä.

On todettava, että kunnossa oleva kansantalous on turva koko yhteiskunnalle. Koulutus ja

sosiaaliturva tulevat silloin kunnolla hoidettua. Tässä taloudellisessa tilanteessa usko ja toivo eivät riitä. Tarvitaan myös tietoa ja taitoa valtiontalouden hallinnassa.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluaisin ed. Salon puheenvuorosta todeta seuraavaa:

Mitä tulee kuntien sietokykyyn selviytyä velvoitteista, jota ajatusta pääministeri Lipponen on esittänyt, on todettava, että kyllähän kuntien taloustilanne on tällä hetkellä huomattavasti vahvempi kuin Ahon hallituksen vuosina kertaa-kaan. Silloinhan tehtiin rankimmat leikkaukset, ja kun tuli vielä ankara lama, se oli sellaista kunnallistaloutta, jota oli todella vaikea hoitaa. Pääministerihän on tarkentanut näkemyksiään. Hän on sanonut, että niiden kuntien, joilla on maksukykyä, tehtävä olisi tarkistaa äyriensä hintoja ja myös työllistää väkeä. Pääministeri tietää hyvin niin kuin mekin, että kaikki kunnat eivät ole samassa tilanteessa.

Kaiken kaikkiaan ed. Salon esittämästä ajatuksesta verotuksesta ja sen vaikutuksista täytyy sanoa, että se meni tällä kertaa ohi otsatukan, mutta pitääpä ottaa paperit ja lukea, mitä te oikein tarkoittitte. Ainakin tämä oli huomattavasti vaikeampaa kuin se urheiluseurojen talkootyön verotusmuutos, johon minäkin nimeni laitoin, kun keräsitte nimiä. Mutta voi tästä esityksestä löytyä jotakin järkeäkin.

Ed. Salon analyysi 80-luvun lopulta oli siinä mielessä puutteellinen, että hän jätti erään keskeisen kustannustekijän kokonaan mainitsematta. Nimittäin kustannusrakennettahan väärästi erittäin voimakkaasti tuolloin meidän maataloustulopolitiikkamme. Maataloustulo muodostui ei, niin kuin yrityksissä, tuottavuuden kasvun myötä vaan vallan muilla keinoilla, ja silloin tehtiin täysin virheellisiä veroteknisiä investointeja ja kaikkea muuta. Tämän järjestelmän kustannuspaineet purettiin tekemällä devalvaatio, antamalla inflaation juosta, ja sen politiikan tie on nyt loppuun käyty. Se oli todella ankaraa ja vahingollista tälle kansakunnalle, ja sen politiikan virheistä maksetaan pitkään hintaa.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Joenpalo itse asiassa jo puuttuikin siihen asiaan, johon itsekkin ajattelin puuttua, eli kun puheenvuoron käyttäjän ed. Salo viittasi pääministeri Lipposeen, niin kyllähän täytyisi aika tarkasti lukea kaikki se, mitä pääministeri tässä on sanonut, että ei jäisi varaa

niin löysille tulkinnoille, kuin mihin ed. Salo josain määrin nyt syyllistyi.

Arvoisa rouva puhemies! Minua tässä jäi vaivaamaan yksi seikka. Kun ed. Salo puhui yritysten suhteellisen kilpailukyyn tärkeydestä, niin se oli aivan totta. Suhteellinen kilpailukyky on tärkeä tekijä. Siihen asti olemme samaa mieltä. Mutta sitten hän otti suhteellisen kilpailukyyn tärkeimmäksi kustannustekijäksi palkat, siis sen, että muka palkat ovat nousseet niin paljon, että suhteellinen kilpailukyky on heikentynyt. Tämä on täysin käsittämätöntä puhetta. Se on sitä hyvin äärioikeistolaista hallanhuurua, jota työmarkkinoille kepu tällä hetkellä yrittää tarjoilla, siis sitä, että jos tässä asiassa jonkun täytyy joutua, niin se on aina duunari, aina palkansaaja. Näinhän ei tietenkään voi olla.

Se ilmeisesti oli ed. Salon lipsahdus, kun hän sanoi, että jos me sidomme valuuttamme ulos, niin sen jälkeen me olemme ulkomaisten valuuttojen armoilla. Itse asiassa sillä prosessillahan me juuri olemme pyrkimässä siihen, että me emme olisi. Nyt me olemme ulkomaisten valuuttojen armoilla tavalla, joka on täysin kohtalokas kansantaloudelle ja myös yrittäjille, joita ymmärtääkseni ed. Salo pyrkii edustamaan.

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkonen, yrittäjiä saan vielä toistaiseksi edustaa. He ovat oikein minut siihen valinneet, muualla kyllä kuin tänne eduskuntaan, mutta ovat olleet siinäkin vaikuttamassa.

Tämä valuutta-asia on juuri niin, että se on puolet ja puolet jatkossakin. Me emme koskaan pääse reuna-alueena läheskään turvaan valuuttamuutoksilta, olemmepa Emussa tai ulkopuolella. Mutta meidän oma päätöksentekomme valuuttapolitiikassa on Emussa kuitenkin mennyt. Me emme voi vaikuttaa siihen silloin, kun me olemme liittyneet Emuun. (Ed. Kekkonen: Aivan väärä tulkinta!) — Aivan varmasti on väärä tulkinta, mutta se on minun tulkintani.

Totesin, että palkat ja palkkojen sivukulut ovat nousseet ja se tapahtui samaan aikaan, kun valuuttakurssit muuttuivat täysin päinvastaiseen suuntaan. Minä voin piirtää kahvilan pöydässä sen paperille, ed. Kekkonen, niin sitten voimme yhdessä todeta, että asia on juuri näin.

Ed. Joenpalolle totean, että yritysverotus on tietenkin pikkuisen ongelmallinen, ja jos ei halua tuntea kansantalouden selua, niin silloin ei myöskään tunne yritysverotusproblematiikkaa, joka kuitenkin yrittäjille on varsin tärkeä.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Nyt valtiovarainvaliokuntaan lähtevä toinen lisätalousarvio sattuu sopivasti juuri kunnallis- ja europarlamenttivaalien alle. Näinhän sen olla pitääkin. Näinhän enemmistöhallitus tietenkin tekee ja tuo tässä budjetissa tärkeitä asioita. Sanoisin, että hyvin paljon tässä on teknisiä kysymyksiä, mutta on tässä tiettyjä painotuksia, joita täällä nyt on jo tämän iltapäivän aikana käsitelty.

Kyllähän budjetti selvästi antaa pieniä muruja, voi sanoa näin, äänestäjille ja kohdentaa niitä myös, tosin hyvin lievällä kädellä, Itä-Suomeenkin. Ainakin voidaan puhetilaisuuksissa ja muissa todistaa, että kyllähän on yritetty ja jotain aikaansaatuakin, että budjetti on täällä käsittelyssä ja tästä hyvää sitten seuraa, kun osaatte oikealla tavalla tulevissa vaaleissa käyttäytyä. (Ed. Joenpalo: Vähän on mennyttä kulttuuria tuo!) — Näin asia muuten on, ed. Joenpalo. Ei kannata ollenkaan muuta väittää. Juuri tällä tavalla hallitus tekee ja tulevat tekemään tulevatkin hallitukset. Näin tulee olemaan.

Täällä ed. Kallio totesi, että hän jollakin tavoin voi yhtyä siihen käsitykseen, minkä ministeri Niinistö toi esille, että tämä budjetti pitää yllä luottamusta. Minusta oli aika mielenkiintoista, että ed. Kallio totesi, että ”jollakin tavoin” voi yhtyä, ja näinhän tietenkin asia on. Tokihan tästä budjetista myönteistäkin löytyy. On totta, niin kuin yleisperusteluissa todetaan, että ”kansantalouden ulkoinen tila on parantunut, mutta kotimarkkinoiden kehitys on edelleen hyvin epätasainen”. Voi jatkaa myös todeten, että se on valikoiva tällä hetkellä, kun katsotaan, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Eli niillä, joilla on mennyt hyvin, menee entistä paremmin ja niillä, joilla on mennyt huonosti, menee entistä huonommin. Näinhän juuri tällä hetkellä on käymässä. Kyllä tämä lisäbudjettiesitysikin omalla tavallaan tätä kehitystä valitettavasti tulee lisäämään.

Myönteisinä on toki todettava esimerkiksi liikenneministeriön pääluokassa rautateille osoitettu 200 miljoonaa ja myös teiden kehittämiseen osoitettu 30 miljoonaa markkaa. Se on aivan oikein, ja suunta voisi olla vielä nopeampikin tällä puolen.

Arvoisa puhemies! Koska olen maatalousjaoissa ja myös maatalousbudjettia siellä käsitellessämme, haluan tähän muutamalla sanalla puuttua. Täällä on jo nyt ed. Joenpalo tuonut esille, että ne ongelmat ovat nyt tasavallasta lähes poistuneet, kun maatalouskysymyksissä on päästy toiseen linjaan eli Euroopan unioni määrää, mi-

ten meillä maatalouden marssijärjestys tapahtuu. Mutta luulen, että eivät ongelmat yhteiskunnasta ole poistuneet, vaikka Euroopan unioniin on menty. Tilalle on tullut uusia ja ehkä paljon vaikeampia tavallisen kansalaisen kannalta, kuin maatalouskysymys tai, sanotaan, itsenäisen kansakunnan oma maatalouspolitiikka on tähän saakka ollut.

Maa- ja metsätalousministeriön määrärahoja leikataan 92 miljoonalla markalla, ja siellä on merkittävänä maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen leikkaus 78,5 miljoonaa markkaa. Voi todeta muuten, että maatalouspääluokka tällä kertaa on hyvin paljon myös tekninen. Täällä hoidetaan eräitä asioita, jotka on teknisesti hoidettava. Mielenkiintoista on taas kerran todeta, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle joudutaan perustamaan lisää virkoja, jotka johtuvat yksinomaan EU-byrokratiasta ja sen tuomasta lisätyömäärästä. Se on minusta perusteltua, jotta asiat voidaan edes jollakin tavalla tyydyttävästi hoitaa ja viljelijäväestö voisi luottaa byrokraattiseen hallintojärjestelmään, joka on voimakkaasti EU:n myötä meillä kasvanut.

Onhan siellä pieniä murusia myös Pohjois-Suomeen. 15 miljoonaa markkaa, jolla torjutaan Pohjois-Suomea uhkaavaa männynsiemenpulaa. Sekin on varmasti ihan sinänsä myönteinen asia. Myönteistä on myös se, että metsäkeskukset ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio saavat lisää 19,4 miljoonaa markkaa. Voi sanoa näin, että valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto on tähän asiaan jo vuosia kiinnittänyt huomiota ja tätä on käsitelty ja tullaan varmasti myönteisellä tavalla käsittelemään tästä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Mutta kun äsken kuulin salista, että tämä budjetti ei syöllistyisi siltarumpolitiikkaan tai vastaavaan, kyllä minusta erittäin hyvä asia on, haluan alleviivata sitä, että täällä on nimenomaan Itä-Suomea ajatellen vesistöhankeisiin 10 miljoonaa markkaa, jopa onnittelien hallitusta siitä, kuka ministeri tämän on sinne ajanutkaan vai ovatko Itä-Suomen kansanedustajat pystyneet vaikuttamaan, että tällaiset rahat on saatu. Mutta jos jokin niin tämä on kyllä sitä siltarumpolitiikkaa, mitä tämäkin hallitus harjoittaa.

Haluankin lukea nyt eduskunnan pöytäkirjoihin sen, että tämä 10 miljoonaa markkaa esitetään kohdennettavaksi siten, että siitä rahaa tulee Sairilan alueen syöttövesijohtoon ja siirtoviemäriin Mikkeliin, Kuopion — Siilinjärven yhdysvesijohtoon, Pitkälähti — Hiltulanlahti-yhdysvesijohtoon Kuopioon, Sonkajärvi — Viere-

mä-yhdysvesijohtoon Sonkajärvelle, Jaaman syöttövesijohtoon Rääkkylään, Särämän syöttövesijohtoon Kajaaniin ja Paltamon syöttövesijohtoon Paltamoon sekä pieniin vesistöhankeisiin 2,2 miljoonaa markkaa.

Minusta tämä on hyvä asia. En ollenkaan puhu tätä sillä, että tämä on huono asia, että tämä on tänne saatu. Mutta tämä osoittaa, että aivan samanlaista raadollista, pientä politiikkaa tämäkin hallitus harjoittaa ja tuo näitä hankkeita ja vaalien alla on kosiskelemassa nyt sitten itä-suomalaisia. Minä sanon, että se on hyvä asia, että edes vaalien alla annetaan pieniä rahoja tänne. Täällä on syytetty edellisen hallituksen erästä ministeriä, joka tarmokkaasti toimi kehitysalueen ja aluepolitiikan puolesta, ja nyt on tehty aivan samalla tavalla. Minusta tästä ei ole mitään pahaa sanottavaa, päinvastoin haluan tämän myönteisenä todeta eduskunnan pöytäkirjoihin.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä muutama ajatus maataloudesta ja siitä, miten hallitus sitä kohtelee varsinkin varsinaisessa budjetissa, mutta myös lisäbudjetissa.

Olisi voitu tehdä selviä parannuksia eli tuoda määräraha, jolla esimerkiksi maitokiintiöasia olisi hoidettu. Nythän on julkisuudessa ollut tietoa ja myös kyselytunnilla viime viikolla kuulimme, että maatalousministeriö on valmistelemassa esitystä, että maitokiintiön 6 prosentin tasaleikkaus tapahtuisi koko maassa. Tämä tuntuu kohtuuttomalta tänä päivänä ennen kaikkea niitä nuoria viljelijöitä ja erityisesti pohjoisen tukialueen viljelijöitä kohtaan, joiden tilanne on kohtuuttoman vaikea.

Tutkija Kuhmonen on selvittänyt jokin aika sitten juuri maatalouden asemaa pohjoisella tukialueella, sitä että kun nyt kansallista tukea leikataan lopullisesti 750 miljoonalla markalla, mitä se tekee pohjoisen alueen maataloudelle. On aivan selvää, että rakennemuutos ei pelasta maataloutta eikä maaseutua Pohjois-Suomessa. Hänen tutkimuksestaan käy esimerkiksi ilmi se, että jos aikoo tuotantoa jatkaa ja pitää sen ennallaan, ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin että tulot putoavat rajusti. Jos aikoo laajentaa tuotantoa tällä hetkellä, se tietää velkämäärän kasvua, se tietää uusia riskejä ja työmäärän kasvua. Tästä seurauksena on se, että ennen kaikkea maidontuotantotilat tulevat lopettamaan Pohjois-Suomen alueella hyvin nopeassa tahdissa.

Tämän takia olisi välttämätöntä, että hallitus nimenomaan tekisi poliittisia ratkaisuja ja pyrki poliittisesti vaikuttamaan vielä EU:n piirissä

siihen, että saataisiin tälle kiintiölle jatkoaikaa, koska tuotanto tulee varmasti puolen vuoden kuluttua voimakkaasti supistumaan.

Toinen asia, joka on ollut maatalouden kanalta erittäin ikävä — täällä on viitattu veropoliittikkaan — on energiaverokysymys. Tässä on kyllä todettava valitettavasti, että hallituspuoleissa oli varmasti useita yksittäisiä edustajia ja ministereitäkin, jotka olivat valmiit energiaverotuskysymyksen myös maatalouden kohdalta hoitamaan myönteisellä tavalla, mutta valitettavasti ratkaisu, joka viime perjantaina on tehty, lisää maatalouden kustannustaakkaa 50 miljoonalla markalla pysyvästi. Toki siitä saadaan pientä kompensatiota ensimmäisinä vuosina, mutta kuitenkin maatalouden taakkaa ollaan tältäkin osin lisäämässä. Kyllähän asia on niin, että mitä enemmän perheviljelmäpohjaista maataloutta kuritetaan, sitä enemmän luovutetaan maatalousmarkkinointia tuonnille, toisin sanoen tuetaan ulkomaista tuottajaa ja ulkomaista elintarviketeollisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä käsitykseni tällä hetkellä, kun lisäbudjetti lähtee valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä kehui metsäpuolen lisäpanostuksia tässä, mutta onhan selvää, ettei lisäbudjetilla isänmaata rakenneta. Sillä painotetaan tiettyjä asioita, ja minusta tässä painotettiin ihan oikein.

Ed. Vihriälä on myös liikenne- ja valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston jäsen, ja tässä lisäbudjetissahan tullaan erittäin lähelle meidän edellyttämäämme keskeisten vientiteollisuuden rataosien kunnonnostamistavoitetta. Muun muassa Itä-Suomeen suunnataan 100 miljoonaa markkaa tästä 200 miljoonasta markasta juuri metsäteollisuuden keskeisten, paino- ja nopeusrajoitusten piirissä olevien rataosien peruskorjaamiseen.

Samoin työllisyysmäärärahoja suunnataan hyvällä tavalla. Itä-Suomi on 20 prosenttia bruttokansantuotteeltaan muuta maata heikompi. Se on Portugalin ja Espanjan tasolla, vähän viileämpää vain. Eli tässä suhteessa tarvitaan ehdottomasti tällaista lähestymistapaa. Toki ongelmia on muuallakin.

Maataloudesta sanoisin, että maatalouden tukien kokonaismäärä on kyllä aika mahtava. Se on viime vuosina kasvanut. Viime vuonna maatalousyrittäjistä koki maksuvaikeuksia vain 5 prosenttia. Verrataanpa mihinkä väestöryh-

mään tahansa tässä maassa, niin luku on erikoisen pieni. Kysymys on tietysti siitä, että siellä on syntynyt kyllä ongelmia. Huomenna on muun muassa hallituspuolueiden vastaavien ja ministeri Hemilän välillä neuvottelu jälleen siitä, millä tavalla 141 artiklan mukaista eli eteläisen Suomen tukea ja toisaalta pohjoisen tukea pitäisi katsoa. Me sosialidemokraatit edellytämme ainakin, että tukea suunnataan tarkkoilla kriteereillä oikein eikä ammuta haulikolla velka- ja vero-rahoja niin kuin ennen vanhaan. Eli erityisesti Pohjois-Suomen investointien kynnykset täytyisi madaltaa.

Maitokiintiöiden leikkaamisasia on todella ikävä. Maakiintiöitä kun ei ylitetä, niin tässä tilanteessa niitten tuottajien, jotka ovat velkarakalla ostaneet tuotantoa, kiintiön leikkaaminen on kyllä kohtuuton tilanne. Kun vertaa heitä ilmakiintiötä omaaviin tuottajiin, niin tähän on mieletön tilanne. Vaikka maa- ja metsätalousministeriön virkamiehet ovat komission kanssa töppäilleet, kyllä tähän täytyy sellainen järjestely löytää, jossa voidaan varmistaa päätoimisten maidontuottajien asema tässä tilanteessa.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yhdyn siinä suhteessa ed. Vihriälän näkemykseen, että ei minunkaan mielestäni tällaisissa siltarumpuhankkeissa mitään pahaa ole. Kyllä niitten tulee näkyä eduskunnan budjetissa ja meillä on täysi oikeus keskustella hankkeista, joita maakuntiin tulee. Sen takiahan me täällä olemme, ja hieman ihmettelen valtiotöidenministeri Niinistön puheenvuoroa näiltä osin, että hän näin jyrkästi pilkkasi meitä, jotka pienillä asioilla täällä liikumme. Eihän meillä kaikilla ole mahdollisuutta osallistua näihin suuriin linjoihin, ja sitä paitsi: Mitä suuremmat linjat, sitä enemmän annamme virkamiehille valtaa myös valtiontalouden toteuttamisen suhteen.

Siinä mielessä on poikettu entisestä ajasta, että kun on siirrytty maakuntien kehittämislain myötä tällaiseen ohjelma- ja perustaiseen maakuntien kehittämiseen, ne hankkeet eivät voikaan näkyä aivan samalla tavalla budjetissa kuin vanhoina hyvinä aikoina, mutta kyllä hallituksen tulisi liittää budjetin asiakirjoihin ne hankkeet, joita eri ministeriöt ovat toteuttamassa ensi vuonna ja tulevien vuosien budjeteissa. Nyt ne ovat monen pyynnön ja rukoilun jälkeen vasta saatavissa ministeriöistä, jos senkään jälkeen saa. Meidän tehtävämme täällä on viedä eteenpäin maakunnallisia hankkeita, koska niitä tarvitaan maakunnissa; sen takia niistä täällä puhutaan.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minullakin hieman säpäli "siltarumpupolitiikka" ministerin puheenvuorossa. Yksinkertaisesti lisäbudjettien luonne on kautta aikojen ollut sellainen: Niissä käsitellään käytännön asioita, sellaisia asioita, jotka kenties ovat jääneet vähän suvantoon silloin, kun on näitä suuria linjoja vedelty. Minusta varsinaisen budjetin ja lisäbudjetin olennainen ero on juuri tässä. Varsinainen budjetti luo linjan, miten valtiontaloutta hoidetaan, lisäbudjetti tekee käytäntöä. Siltarummuista on tietysti kiitollista puhua, ja nykyisenä maailmanaikana, kun politiikkaan liitettävä sanasto jossain määrin herättää hymyilyä, siltarumpu tässä suhteessa on mitä kiitollisin.

Puuttumatta siltarumpuihin sen enempää viitataan siihen, että ed. Vihriälä puhui maidon ja viljan suhteesta, pohjoisen ja etelän suhteesta ja pitkähäkällä kaarella kytki tähän EU-kehityksen. Mielestäni kyllä nimenomaan MTK:n ja sitä kautta Suomen keskustan olisi syytä katsella peiliin, kun olemme tässä tilanteessa, missä olemme. On hiukan liian helppo ratkaisu syyttää EU:ta sen kaltaisesta maatalouspolitiikasta, jossa meillä on tavattoman pitkä perinne, joka perinne on itse asiassa syntynyt paljon ennen kuin EU:ta on ollut olemassakaan.

Sitten, arvoisa rouva puhemies, kun ed. Vihriälä asettaa lisäbudjetin motiiviksi vaalit, niin se on ehkä vähän halpa konsti. Ajatellaanpa, että tätä lisäbudjettia ei olisi tullut nyt, niin ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Kekkonen!

Puhuja: ... siitä se meteli vasta syntyisi: eivät saa edes lisäbudjettia aikaan!

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän maitokiintiöasian toivoisi olevan myös hallituksen yhteinen asia siinä mielessä, että on epäjohdonmukaisuutta selkeästi unionin taholta, kun edellytetään, että Suomen tilakiintiöitä leikataan, vaikka maakiintiötä ei ylitetäkään. Jos nyt ajaututaan tasaleikkauksiin, ne laiskat kiintiöt, jotka eivät ole käytössä, saavat osakseen saman kuin aktiivikiintiöt, ja ne tuottajat, jotka ovat tehneet investointinsa ja rakentaneet toimintaympäristönsä sille pohjalle, että nykytuotannolla on selviämisen mahdollisuus, joutuvat leikkauksen jälkeen miettimään, mistä saa lisärahaa, jotta voi ostaa ne kiintiöt takaisin. Tämä on käsitämätön kierre. Toivon

mukaan ed. Rajamäki kykenee hallituspuolueen edustajana tämän asian jenkaamaan pääministerin kanssa kuntoon niin, että Suomi voi tehdä unionille selkeän esityksen, miten niistä virheistä, joita on syntynyt, päästäisiin yli.

Ed. Vi h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä ed. Joenpalon näkemykseen siitä, että tässä salissa voidaan myöskin käsitellä pieniä asioita. Myös on totta se, mitä ed. Kekkonen totesi sanoen, että varsinainen budjetti luo linjat; näinhän on. Mutta on tietenkin totta, en sano sitä kielteisessä mielessä ollenkaan, että tietenkin vaalit sattuvat sopivaan aikaan ja lisäbudjetti oli annettava ja asiat hoidettava. Niin kuin olemme kuulleet, hallitus pyrkii siihen, että ensi vuoden aikana lisäbudjetit ei kovin paljon tulisi, jos ei ole ihan välttämätöntä. On tietenkin aivan oikea linja, että pystyttäisiin menot tällä tavalla ennakoimaan.

Vi e l ä palaan ed. Joenpalon puheeseen. Olen aivan samaa mieltä siitä, että budjettikirja, niin lisäbudjetti kuin varsinainen budjettikirja, on sen 13 vuoden aikana, mitkä itse olen tässä salissa ollut, mennyt aivan hulluun suuntaan. Toisin sanoen siellä on vain nimikkeet ja loppusummat ja ei oikeastaan tiedetä enää, mitä päätetään. Siinä mielessä olisi kyllä erittäin tärkeää, että eduskunta ryhdistäytyisi. Kyllä paperia löytyy tässä maassa, niin että voidaan tehdä vähän paksumpia esityksiä, panna perustelut ja selvitykset, mihin rahat kohdennetaan. Sitä vartenhan me täällä olemme, ja siinä suhteessa on kyllä helppo olla samaa mieltä, kuin täällä esitettiin.

Mit ä ed. Rajamäen puheenvuoroon tulee nimenomaan liikenneministeriön kohdalla, totesin myönteisesti sen, että nyt ministeriö on niitä linjauksia, mitä liikennejaostossa on tehty ja valtiovarainvaliokunnassa, lähtenyt viemään eteenpäin, tosin vasta lievästi.

Maatalouden kohdalta ed. Rajamäen kanssa voin olla hyvin paljon samaa mieltä siitä, että nyt Pohjois-Suomen asia ja investointiasia pitäisi pystyä järkevästi hoitamaan ja maitokiintiö on vaikea.

Ed. Kekkoselle: En ollenkaan kiistä, etteikö keskusta voi katsoa peruutuspeiliin ja katsoa, mitä sieltä näkyy, ja myös MTK. Vaikka siinä maatalouspoliittisessa linjassa, jota sodan jälkeen on hoidettu, on virheitäkin, väitän, että siinä on ollut myös erittäin paljon hyvää koko kansakunnalle, enkä panisi sitä romukoppaan. Meillä on hoidettu se paremmin kuin monissa Keski-Euroopan maissa, jos ajatellaan kokonaisuutta.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Itä-Suomi, Pohjois-Karjala siinä joukossa, tarvitsee välttämättä kansallisia erityistoimenpiteitä. Tämän asian nostaa esille hyvin selkeästi viime perjantaina valmistunut Yrjö Niskasen johtaman Itä-Suomi-työryhmän raportti. Sama asia on tullut esiin mielestäni hyvin myös täällä salissa. Käydyssä keskustelussa on nähty Itä-Suomen vaikeudet. Siellä on alhainen tuotannon jalostusaste. Siellä on epädullinen elinkeinorakenne. Siellä on myös monilla alueilla epädullinen väestörakenne. Koulutustaso on ollut pitkään muuta maata alhaisempi, jos kohta koulutukseen tehdyt investoinnit, yliopistojen aikaansaaminen, Itä-Suomen korkeakoulujen aikaansaaminen, samoin kuin ammattikorkeakoulut nyt ja ammatillinen koulutus ylipäättänsä, ovat jo tekemässä myönteistä tulosta tässä suhteessa. Mutta siellä on myös rakenteellisesti erittäin korkea ja vaikea työttömyys.

Arvoisa puhemies! Kun Lipposen hallitus asetti Itä-Suomi-työryhmän — keskustakin sitä kovasti oli aikanaan vaatimassa — syntyi sellainen tilanne, että kiirehdittiin työryhmältä välimietintöä ja esityksiä jo vuoden 97 varsinaiseen talousarvioon. Valitettavasti tässä suhteessa peityimme. Niitä esityksiä siellä ei näy. Tuossa yhteydessä luvattiin, että syksyn ensimmäisessä lisätalousarviossa, juuri nyt käsiteltävänä olevassa, näitä hankkeita jo on tuntuvasti. Syntyi sellainen myönteinen odotus, että tällä lisätalousarviolle todella panostetaan tuntuvasti ja voimakkaasti itäisen Suomen vaikeaan tilanteeseen, niin kuin luvattiin. Valitettavasti tässäkin suhteessa on nyt jouduttu pettymään. Etenkään Pohjois-Karjalan osalle yksittäisiin hankkeisiin varoja ei ole liiemmästi. Todennäköisesti myös muilta budjetin momenteilta liikeneviä varoja on sittenkin niukasti.

Jos kuitenkin tällä kaikella on saatu aikaan se, että itäisen Suomen vaikea tilanne niin hallituksen piirissä kuin myös täällä eduskunnassa on tiedostettu ja on syntynyt ja syntymässä sellainen tahtotila, että todella kaikissa yhteyksissä itäisen Suomen ongelmiin halutaan yhdessä hakea myönteistä ratkaisua, niin tämä keskustelu on ollut paikallaan.

Pelkkä keskustelu ei kuitenkaan riitä, niin kuin me kaikki tiedämme, työllisyyden hoidon ja työttömyyden puolittamisen osalta. Sitä keskusteluhan tässä salissa on hyvin paljon käyty, ja tulokset ovat sinällään olleet valitettavan niukat tähän mennessä.

Arvoisa puhemies! Itäisen Suomen alueelle siis

tarvitaan lisätoimia. Sen tulevaisuudennäkymät ovat poikkeuksellisen huonot. Kehitys ei ole lähtenyt orastavasta nousukaudesta ja talouden vakaudesta huolimatta liikkeelle. Investointeja on niukasti. Sinne siis on perusteltua syytä kohdentaa erityisiä, muusta maasta poikkeavia, tehokkaampia toimenpiteitä, ratkaisuja ja erilaisia määrärahoja. Yritystoiminnan menestymisen edellytyksiä ja alueen yritysten kilpailukykyä on kyettävä parantamaan. Pohjois-Karjalasta ja muista maakunnista on kyettävä tekemään kilpailukykyisiä yritystoiminnan sijoituspaikkakuntia.

Vain näin kokonaisuudessaan kyetään elinolojen parantamisessa sellaisiin toimenpiteisiin, että myös uhkaavaa ja vahvistuvaa poismuuttoa kyetään hillitsemään ja pysähdyttämään. Ymmärtääkseni tässäkin suhteessa on vallinnut aika lailla suuri yksituumaisuus. Käsiin räjähtävä muuttoliike ei voi olla myöskään vastaanottavien alueiden etu tässä työttömyyden tilanteessa ja tilanteessa, jossa joudutaan monin verroin kalliisti rakentamaan uusia palveluja uusille alueille ja entinen palveluvarustus jää käyttämättä.

Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa kohdennetaan aivan oikein rata- ja tiehankkeisiin lisää rahaa. On todettu, että ne ovat meidän elinkeinorakenteemme ja erityisesti suurteollisuuden, kuten metsäteollisuuden, kannalta tärkeitä. Otan esille yhden hankkeen, joka on hyvin kauan odottanut vuoroaan, ja se on Nurmes — Kontiomäki-rautatien peruskorjaus. Nyt on selkeästi nähtävissä, että tämän rautatien käyttö tuntuvasti tulee lisääntymään. Oulun suuntaan tarvitaan lisää kuljetusyhteyksiä, tavarankuljetusta, ja perustelut sille, että tämä korjaushanke nyt vihdoin saataisiin käyntiin, ovat kaiken aikaa vahvistumassa.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalouseläminen on hyvin keskeisellä sijalla itäisessä Suomessa, on aina ollut ja on edelleenkin työn ja toimeentulon antajana. Tilojen ja tuotannon kehittämiseen pitäisi mielestäni löytää keinoja, myös investointien käynnistämiseen. Nythän ne ovat aika lailla olleet pysähdyksissä johtuen paljolti siitä, että myös rahoitusjärjestelmät ovat olleet vielä seisaussissa. Askeisissä keskustelussa nousi esiin myös se huoli, että maidon tuotannon kannalta tärkeä tilojen kehittäminen ja kiintiöiden tilanne on myös luomassa omia uhkia lähinnä uhkaavan kiintiöiden leikkauksen vuoksi. Tämän vuoksi olisi erittäin tärkeää, että sitä leikkausta, mitä nyt ministeriössä ollaan valmistelemaan, ei toteuteta. Sehän on rakenteellisen kehittämisen

kannalta mitä tuhoisin. Eniten kärsivät ne tilat, jotka ovat yritystään kehittäneet, ostaneet lisää kiintiötä, valmistautumassa kenties investointeihin. Näillä tiloilla yleensä on niitä nuoria viljelijöitä, joita kylissä erityisen kipeästi jatkossakin tarvitaan.

Kotieläintalouteen ja maidontuotantoon liittyy myös kysymys lomituspalveluista. Se on myös hyvin merkittävä työllisyyskysymys. On ollut perin masentavaa, että määrärahojen leikkaus, josta eniten ne alueet kärsivät, missä lomitustoiminta on parhaiten hoidettu, on nähty hallituksen piirissä hyvin keskeisenä tavoitteena, ja niinpä tälle vuodelle varsinaisessa budjetissa määrärahaa leikattiin 250 miljoonalla markalla.

Nyt tässä lisätalousarviossa esitetään lomituspalveluihin lisää rahaa 162 miljoonaa ja perusteluina todetaan, että lisämäärärahan tarve aiheutuu lomittajien palkkauskustannusten noususta, irtisanomis- ja lomauttamisilmoitusaikojen palkkakustannusten sekä sijaisvun arvioitua suuremmasta käytöstä. Siis nyt ollaan todella tässä tilanteessa, että lomittajia on irtisanottu, lomautettu, ja nyt siitä aiheutuu tietysti kustannuksia, työpanos on jäänyt ja jää käyttämättä. Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, näkisin niin, että kaikki mahdollisuudet työllisyyden hoidon ja työpaikkojen säilyttämisen osalta pitäisi ehdottomasti käyttää tässä vaikeassa tilanteessa erityisesti niillä alueilla, joilla se on koko elinkeinopohjan kannalta kaikkein tärkeintä ja myös tulevaisuutta ajatellen tärkeää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S.-L. Anttila.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli ihan sympaattista, että ed. Väistö puhui niin lämpimästi itäisestä Suomesta. Itsekin väljästi tulkittuna sieltä kotoisin olevana olen pohdiskellut useasti, mikä sen kohtalo tulee olemaan.

Kun ed. Vihriälä, joka valitettavasti on jo lähtenyt pois, äskettäin luetteli aikamoisen listan hankkeista — se oli juuri siinä osassa keskustelua, jossa puhuttiin siltarumpupoliitikasta — niin kyllähän ne hankkeet poikkeuksetta kohdistuivat Itä-Suomeen, aivan niin kuin ed. Väistö muistaa ja tässä totesi. Mutta ilmeisesti olennaisempaa kuin nämä yksittäiset hankkeet on se, että kysymys itäisestä Suomesta on nostettu ihan pääministerin suulla agendaan, poliittisen kes-

kustelun päiväjärjestykseen. Se minusta tässä kaikessa on tärkeää. Siitä meillä on lupa odottaa myös tuloksia.

Mitä tulee muuttoliikkeeseen, joka ilmiselvästi on kiihtymässä, sitäkään ei pitäisi käsitellä kovin kaavamaisesti. Tänään katselin joitain tietoja muuttoliikkeestä. Siinä oli hyvin selkeästi merkillä pantavissa se seikka, että korkeakoulu-kaupungit ovat muuton kohteita. Siitä seuraa se, että asiaa on katseltava hiukan eri vinkkelistä, kuin mitä yleensä hyvin yleisessä keskustelussa muuttoliikkeestä puhutaan.

Mutta tähän yhteyteen, arvoisa rouva puhemies, minusta olisi hyvä palauttaa yhdessä asiassa 60-luvun poliittinen keskustelu mieleen. Rafael Paasio tuolloin ehdotti kasvukeskusajattelua.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Väistön kannanottoja muuttoliikkeestä ajattelin vähän samalla tavalla kommentoida kuin ed. Kekkonen. Muuttoliikettä on monenlaista. Tällä hetkellä meillä on menossa sen tyyppistä muuttoliikettä, että maaseutumaisemista hakeudutaan asutuskeskuksiin. Toista muuttoliikettä on se, kun hakeudutaan vaikka itäisestä Suomesta johonkin Ruuhka-Suomeen katsomaan sieltä leipää, löytyykö sieltä paremmin kuin itärajoilta.

Maatalouspolitiikkaan: Niin kuin jotkut jo aikaisemmin ovat todenneet, Suomessa liian orgaanisesti on noudatettu MTK:laista maatalouspolitiikkaa. Minä puhuisin enemmänkin maaseutupolitiikasta, eli se pitäisi laajentaa sille puolelle ja katsoa niitä mahdollisuuksia, mitä muutaakin meillä on kuin kotieläin- ja viljantuotantoa. Siinä eittämättä tulee kysymys, millä tavalla peltoja voidaan hyödyntää johonkin muuhun tuotantoon, vaikka yrttien kasvattamiseen, joista on puutetta muualla maailmassa, puhtaista luonnontuotteista. Kaiken lisäksi meidän luontais- tuotekaupoissamme näkyy sellaisia pusseja, missä on kyltti, että se onkin muualla kuin Suomessa tuotettu. Siinä on yksi mahdollisuus.

Minä puhuisin laajemmin maaseutupolitiikasta, kun etsitään niitä keinoja, millä tavalla korvataan sitä menetystä, mitä nyt on jo tapahtunut ja tulee jatkossakin tapahtumaan. Nimittäin tilakoot joka tapauksessa isonevat. En tiedä, onko se hyvä vai huono asia, mutta sieltä mahdollisuuksia pitää löytää enemmän. Se tarkoittaa myös sitä, että muiden maaseutuammattien, vaikka metsurien osalta ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö puhui lämpimästi Itä-Suomen heikoista kehitysnäkymistä. Itse edustan aivan läntisintä Suomea. Kuitenkin sydämeni sykkii erittäin lämpimästi Itä-Suomen kehittämisen puolesta. Todella toivon, että Itä-Suomi saataisiin ehkä samoille sijoille, millä ollaan Länsi-Suomessa tänä päivänä. Kiinnitän huomiota kuitenkin kahteen seikkaan.

Ensinnäkin ed. Väistö peräänkuulutti valtiovallan vastuuta Itä-Suomen kehittämässä. Kysyn vain, ovatko Itä-Suomen kunnat tehneet voitavansa oman alueensa ja sen kilpailukyvyyn kehittämiseksi. Tässä suhteessa luulen, että Itä-Suomen kunnilla on erittäin paljon tehtävää.

Toinen seikka, jossa Länsi- ja Itä-Suomi kulkevat rinta rinnan ja käsi kädessä, on poikkitaiteellisuudenmahdollisuuksien parantaminen. Tässä jos missään koko valtakunnan puitteissa Itä- ja Länsi-Suomen tulisi löytää toisensa poikkiratojen ja poikkimaanteiden rakentamisen osalta. Todella toivon, että tällä tavalla Länsi-Suomi voisi auttaa Itä-Suomea ja vastaavasti Itä-Suomi tuottaa ja viedä tuotteensa Länsi-Suomen satamien kautta maailmanmarkkinoille.

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse Itä-Suomesta kotoisin ja lähtöisin olevana olin todella iloinen siitä, että ed. Väistö tarttui Itä-Suomen kehittämiseen. Varmasti suhtautuisimme suopeasti niihin hankkeisiin, jos tässä niitä vielä enemmän olisi, niin kuin olisimme toivoneet.

Toteaisin kuitenkin, että kun ed. Väistö kaipasi kohdennettuja kohteita Itä-Suomen kehittämiseen, kyllä esimerkiksi liikenneministeriön hallinnonalalta sellaisia löytyy, Mikkelin teiden kehittämiseen jne.

Mutta sitten toteaisin sen, että kyllä minä siitä lähdän, että nyt kun valtionyhtiöiden myynnistä käytettäviä tuloja tässä ikään kuin tuloutetaan, niillä kehitetään, pistetään eteenpäin 900 miljoonaa markkaa erilaisiin hankkeisiin — esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle Keran osakepääoman korottamiseen, teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistämiseen varsin runsaasti miljoonia, samoin korkeakoulujen ja Suomen Akatemian tutkimustoiminnan edistämiseen eli lähinnä tulevaisuuden rakennepuiden kehittämiseen — niin näistä rahoista osa koiuu ilman muuta Itä-Suomen hyväksi aivan

samalla tavalla kuin muun Suomen. Tässä, rouva puhemies, ei tietysti auta muu kuin seurata, kuinka rahat kohdentuvat ja kuinka niillä koko maata kehitetään ja sen työllisyyttä pidemmällä tähtäimellä parannetaan. Pidän todella lähtökohtana sitä, että Itä-Suomen tulee saada näistä voimavaroista osansa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos puhuttaisiin taas vähän totuuttakin välillä asiassa.

Täällä ovat monet kansanedustajat, samoin kuin ed. Väistö äsken, peräänkuuluttaneet Itä-Suomen kehittämistä siltä perusteelta, että pitäisi löytyä rahaa tie- ja rautatiekohteisiin. Niitä tietenkin minäkin odottelin tuossa lisätalousarviossa. Se antaa tietysti hetkellisesti työtä joillekin ja muutamille, pieneksi aikaa, ja on tietysti pidemmälläkin tähtäimellä tärkeää siinä mielessä, että se luo sen infrastruktuurin. — Nyt tämä sana tuli ensimmäistä kertaa kakeltelematta suustani, minä olen kehityskykyinen nuorukainen vielä, ed. Kekkonen. — Sillä on siinä mielessä pidempiaikainen vaikutus totta kai pitkälle eteenpäin.

Mutta itärajan ja Itä-Suomen ongelma, mitä lähemmäs mennään itärajaa, on routaraja, Venäjän kammo, Neuvostoliiton kammo siinä suunnassa. Sinne ei ole kukaan yrittäjä koskaan tunkenut itseään, jos rintamailla on ollut mahdollisuus yrittää. Näin on tänä päivänäkin vielä alitajuisesti; kukaan ei mene sille rajalle, missä on suuri, mahtava Neuvostoliitto. On ollut nimitäin vikkelät askeleet joskus kotia päin niiltä kumilta. Siinä suhteessa teollisuuden osalta monta yritystä on jäänyt perustamatta sille suunnalle siitä syystä, että se on routaraja, joka hyvin voimakkaasti hohkaa siellä idän puolelta. En minä nyt halua tässä mitään kansainvälistä politiikkaa puhua, mutta tämäkin asia on otettava huomioon

Kun tulevaisuutta suunnitellaan, kyllä tarvitaan tietysti Lipposen perustamia ryhmiä ja komiteoita miettimään. Itä-Suomen ongelmat eivät ole helposti ratkaistavissa. Se on aivan varma asia, ja taustalla on kysymys, mistä tässä sanoin. Saatatte hymyillä — minä tykkään, kun näen hymyileviä ihmisiä, jos te itkisitte kaikki täällä, niin sehän olisi kamala asia. Mutta tästä on kysymys, Venäjän vaikutuksesta, Neuvostoliiton vaikutuksesta pitkällä tähtäimellä pitkässä juoksussa.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti on niin, että Itä-Suomen

ongelmat eivät ole helposti ratkaistavia. Sen me siellä asuvat ja siellä eri tehtävissä toimineet kyllä tiedämme. Mutta me tietysti näemme niin, että Venäjän suunta voi olla meille myös mahdollisuus. Tässä mielessä uskomme, että sama nähdään myös valtiovallan taholla, kun erilaista yhteistyötä siihen suuntaan on virinnyt ja toivon mukaan saamme lisää vieriämään.

Muuttoliikkeen kohdalta toteaisin — siihen ed. Lahtela muun muassa kiinnitti huomiota, samoin ed. Kekkonen — että kyllä me tarvitsemme elävän, elinvoimaisen maaseudun kasvukeskusten tai vahvempien keskusten ympärille. Se on aivan välttämätöntä. Pitää olla vuorovaikutus ja pitää olla, niin kuin täällä todettiin, myös laaja-alaisempaa maaseutupolitiikkaa niin, että se sisältää paitsi työn myös asumisen edellytykset, siis työmahdollisuudet, asumisen edellytykset, toimeentuloedellytykset laajasti ja myös eri palvelut ja liikenneyhteydet. Tässä mielessä sellainen maaseutupolitiikka, joka perinteisesti on ollut vahvaa, eli sellainen, että on vahvoja maatiloja, on monimuotoisia maatiloja, mutta on myös muuta yritystoimintaa ja palveluja, on erittäin tärkeää. Varmaankaan kunnat eivät ole tehneet kaikkea. Siinä on parantamisen varaa. Mutta tukea tarvitaan myös valtiolta. Vastuu kuuluu yhtä lailla valtiolle, koko maasta huolehtiminen.

Taas näistä valtionihtiöiden myyntien tulouduksista tietysti tässä näkisimme, että enemmän kuin se oikeutettu osuus ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia täynnä, ed. Väistö!

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämän vuoden toinen lisätalousarvio pitää sisällään merkittävän lisäpanostuksen työllisyyden hoitoon, noin 2 miljardia markkaa, joka on varsin merkittävä tuki passiivisuudelle. Kun tämän vuoden talousarviota laadittiin, oli jo selvästi tunnistettavissa, että ennakoitu 3,8 prosentin talouskasvuennuste on ylioptimistinen. Nyt olemme valmiit hyväksymään jopa hallituspuolueiden taholta sen, että talouskasvu ei ole edennyt ennakoidulla tavalla, työttömyys ei ole ratkennut ja hallituksen asettama työttömyyden puolittamistavoite etäännytyy koko ajan. Minusta tämä on kysymys, johonka on syytä tarttua ja todella kysyä, onko hallituksella edes tarkoitus toteuttaa asettamansa päätavoite elikkä työttömyyden puolittaminen.

Se, että käydyssä keskustelussa on varsin vahvasti tullut esille palkansaajien ja yrittäjien risti-

riitä jälleen kerran, on erittäin harmillista. Minusta erityisesti tämä on noussut esille ihan näissä edellä käytetyissä puheenvuoroissa, joissa aika voimakkaasti on puututtu maatalouden ja maatalouspolitiikan virheisiin näkemättä sitä, että kuitenkin maatalouden tukemisella me olemme luoneet työtä, luoneet merkittävää lisäarvoa suomalaisen yhteiskuntaan. Tänäkin vuonna me päädyimme noin 40 miljardin markan panostukseen työttömyyden osalta. Minä hämmästelen sitä, että tämän panostuksen kritiikki on jäänyt tässäkin lisätalousarviokeskustelussa aika vähäiseksi. Erityisesti hallituspuolueiden taholta koen, että on aika lailla turruttu nykyiseen työttömyystasoon ja merkittävää läpimurtoa työttömyyden alentamiseksi ei pyritä edes etsimään. Minusta tämä on kysymys, jonka haluan nostaa varsin vahvasti esille.

Nimittäin kyllä nyt on jo hyvin selvästi luettava se, että hallitusohjelman ja tämän vuoden ja ensi vuodenaikana talousarvioon rakennetuilla ratkaisulla me emme saa työttömyyteen mitään merkittävää muutosta. Kun otetaan huomioon lisäksi se, että vahva sitoutuminen Emu-kriteereiden täyttämiseen ja EU-integraation vahvistamiseen merkitsee sitä, että me yhä syvemmin ja vahvemmin liittoudumme Eurooppaan, jossa työttömyys ei suinkaan ole vähenevä vaan pikemminkin vahvistuva tosiasia, minusta tämä luo lähtökohdan, että meidän pitäisi nykyistä selvästi vahvemmin hakea niitä kansallisia ratkaisuja, joiden varassa me todella merkittävästi pystymme alentamaan työttömyyttä.

Sieltä tulenkin siihen, että nyt lisätalousarvioon sisältyy useampia erimuotoisia panostuksia, joilla työttömyyteen välittömästi pyritään vaikuttamaan. Tässä on käyty keskustelua siitä, missä määrin täällä on näitä siltarumpupanostuksia. Ymmärrän, että tietysti tasossa varmasti nekin ovat edelleen paikallaan, mutta erityisesti peräänkuuluttaisin sitä, että kun kuitenkin käytetään pari miljardia edelleen työttömyyden ylläpitämiseen, eikö olisi aika jo rohkeammille keinoille.

Tässä on käyty keskustelua, jossa on tartuttu Itä-Suomi-valintaan, joka sisältyy tähän lisätalousarvioon, ja uskon, että poliittisesti olemme varsin laajasti sitä mieltä, että Itä-Suomenkin oloista on pidettävä huolta. Mutta ennen kaikkea minusta on tärkeää, että me emme unohda mitään osaa maastamme vaan ylläpidämme tasapuolista kehittämistä. Ajattelen pohjoissuomalaisena niitä lähtökohtia, mitkä ovat meidänkin alueellamme monin paikoin nähtävissä, erittäin

korkea ja vaikea työttömyys, ja uskon, että näihin ongelmiin tarvitaan lisäruisketta. Missä muodossa se tullaan jatkossa tekemään? Meidän pitäisi enemmän ottaa huomioon sitä aloitteellisuutta, mikä on alueilla. Olisinkin toivonut, että lisäbudjetissa olisi ollut tällaisia uusia kokeiluja, joissa olisi todella merkittävämmiin panostettu ehkä hieman riskiäkin ottaen uusiin työmahdollisuuksiin ja työtä luoviin hankkeisiin. Minusta lisäbudjetin linjaa hallitsee edelleen vanhakanainen perusajattelu.

Se, minkä haluan myönteisenä asiana tuoda esille, on se, että Tekesille ja Keralle on varattu lisämäärärahoja nimenomaan tuotannollisen yritystoiminnan vauhdittamiseen. Mutta silti ajattelen, että näilläkin alueilla meidän pitäisi mennä rohkeampiin panostuksiin nimenomaan vientitoiminnan ja kansainvälisyyden edistämiseksi.

Edellä ed. Aittoniemi palautti mieliin, mitä Neuvostoliiton aika ja yhteistyö Neuvostoliiton kanssa merkitsi. Vaikka Neuvostoliiton hajomisesta on jo vuosia, ei ole vielä kukaan myöhäistä analysoida, mitä todella merkitsivät markkinoiden näkökulmasta ne luottamukselliset vaihdantasuhteet, jotka olivat Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Minusta me edelleen aliarvioimme sen, mitä merkitsee kansainvälisten markkinoiden valloittaminen, mitä merkitsee kansainvälisten luottamuksellisten markkinayhteyksien luominen, mitä se todella merkitsee investointina.

Jos ajattelemme Euroopan unionin jäsenyyden tuomia etuja suomalaisille yrityksille ja erityisesti pk-yrityksille, me monta kertaa liioittelemmme näiden sisämarkkinoiden merkitystä nimenomaan sen vuoksi, että ne ovat maailman kilpailluimmat markkinat. Ei sinne yksikään pieni yritys mene helpolla. Se edellyttää pitkäjänteistä investointia, ja tällä hetkellä ne ratkaisut ja toimintatavat, joilla me tuemme pienten kansainvälistyvien yritysten markkinaponnistuksia, ovat täysin riittämättömiä.

Minä otan esimerkiksi sen, minkä olen jossakin aikaisemmassakin yhteydessä nostanut esille: Miksi me emme esimerkiksi kokeile alueellisten markkinointikeskusten toimintamahdollisuuksia, joille annettaisiin todella vähän poikkeukselliset resurssit, voimavarat, ja tällä tavalla aktivoitaisiin kansainvälistä markkinointia, luotaisiin todella lisäarvoa alueellisiin liiketoimintoihin ja tällä tavalla työtä ja sellaista osaamista ja kokemusta, joka tuo työtä suomalaisil-

le? Minusta tämän tyyppinen näkökulma on jäänyt varsin laimeaksi tässä koko lisätalousarviototeutuksessa.

Sitten haluan vielä puuttua työhallinnon sisällä tapahtuneeseen toimintakokonaisuuteen, selvitysmiestyöhön, jossa on paneuduttu paikalliseen aloitteellisuuteen ja kumppanuusyhteistyöhön. Minä jopa ajattelin, että kun tällainen selvitysmiestyö on nyt edennyt, parillakymmenellä paikkakunnalla lähtökohtaisesti pyritään aloittamaan kumppanuusyhteistyötä, joka avaa uusia työmahdollisuuksia, tämä olisi ollut erinomainen kokeilumahdollisuus, johon olisi tämän lisäbudjetin kautta suunnattu todella uudenlaisten yhteistyörakenteiden toteuttamiseen ja tätä kautta uuden työn luomiseen merkittävä panostus. Nyt hyvin helposti tämänkin tyyppistä merkittävää ponnistusta jää hidastamaan se, että rahoituspäätökset ja tuleva resursointi kulkevat siinä määrin viiveellä, että asiat eivät toivotulla tavalla tule etenemään.

Kaiken kaikkiaan minä otan vielä esille koko tämän nykyisen hallitustyön ehkä keskeisimmän ongelman, vahvan sitoutumisen etujärjestöihin ja kolmikantayhteistyöhön. Ymmärrän, että hallituspuolueet, erityisesti sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto, ovat valmiit tätä viimeiseen asti puolustamaan, enkä tee tyhjäksi etujärjestöjen merkitystä.

Mutta haluan korostaa, että työelämän muutos on nyt vahva, kun taas se aikakausi, jossa vahva ammattiyhdistysliike rakentui, oli nimenomaan aikakausi, jolloin suuret yritykset ja julkinen sektori vahvistuivat Suomessa. Uusi työ tulee rakentumaan pääsääntöisesti pienten yritysten ja itsensä työllistäjien kautta. Se edellyttää hyvin pitkälle menevää joustavuutta kaikessa työelämää koskevassa toiminnassa. Se koskettaa lainsäädäntötyötä, se koskettaa niitä käytäntöön, asiakaslähtöiseen toimintatapaan liittyviä sovellutuksia, mitä tarvitaan, jotta me olemme suomalaisina mukana siinä kilpailussa, joka tänä päivänä ulottuu ja tunkeutuu kaikkien.

Sen vuoksi odottaisin, että tapahtuisi ei niin, että hallitus kaikissa ratkaisuissaan alistuu tavaltaan etujärjestöjen vaatimuksiin, vaan nimenomaan niinpäin, että hallitus on se edelläkävijä, jonka johdolla riittävän nopeassa tahdissa uudistetaan työelämää, uudistetaan yrittäjyyttä ja työelämää vapauttavaa lainsäädäntöä, joka kuitenkin viime kädessä on edellytys sille, että Suomessa työttömyys alenee ja työ kaiken kaikkiaan lisääntyy.

Viimeisenä asiana otan vielä Suomen Pankin roolin. Ihan alkuvaiheen keskustelussa kysyttiin, mikä on se tavoiteasetanta, mikä pitäisi poliittisesti asettaa Suomen Pankille. En pysty tähän suoraan vastaamaan, onko se inflaatioprosentti, mikä se on. Mutta minusta tämä on kysymys, johon olisi erinomaisen tärkeää puuttua vahvemmin. Nimittäin se irrallisuus, mikä on nyt poliittisen toiminnan ja Suomen Pankin välillä, ei suinkaan ole luomassa pohjaa sille, että me onnistumme niissä tavoitteissa, mitä politiikalla pyritään asettamaan. Sen vuoksi tavalla tai toisella pitäisi löytää vahvempi ja elävämpi kytkentä poliittiseen päätöksentekoon. Tähän liittyy koko suomalaisen rahoitusjärjestelmän tulevaisuus.

On viitattu myös siihen, miten hoidetaan omaisuudenhoitoyhtiöitä, millä tavalla me tässäkin lisäbudjetissa joudumme vielä tietyllä tavalla antamaan pankkitukea. Mitä me joudumme vielä tulevaisuudessa panostamaan pankkeihin, on minusta aika ison kysymyksen takana. Nimittäin suomalaisten pankkien toiminta ei ole tällä hetkellä vielä riittävän tervettä normaalin otto- ja antolainauksen kautta. Sekin, että tähän päästään, edellyttää sitä, että saamme työllisyyden selvästi paremmalle tasolle, saamme aktiivisen yritystoiminnan huomattavasti nykyistä parempiin lähtökohtiin. Sitä kautta rakentuu pohja myös kaiken kaikkiaan terveemmälle yhteiskuntakehitykselle.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karjulan varsin perusteellinen ja hyvä puheenvuoro piti sisällään hyvin monia asioita. Haluaisin vain täsmentää edelleen sitä, että kilpailu on kovaa sisämarkkinoilla. Sitä todistaa se, että 55 prosenttia Suomen viennistä tänä päivänä suuntautuu sisämarkkinoille ja 45 prosenttia ulos ja tämä 55 prosentin siivu on enemmän supistumassa kuin kasvamassa. Kasvu on löydettävä ulkopuolelta. Jotta sisämarkkinasiivu ei supistu, joudutaan tekemään todella aktiivisesti töitä ja keksimään uusia keinoja olaksemme kilpailukykyisiä. Se on lohdullista, että unionin ulkopuolelle suuntautuva vienti kasvaa 7 prosentin vuosivauhdilla. Sieltä se varsinaisen talouskasvu siltä osin tulee.

Huoli pankkien toimintaympäristöstä on varsin perusteltu. Tosin esimerkiksi Suomen Pankissa ei kovinkaan suurta huolta kanneta siitä, mikä pankkiemme lukumäärä vuosituhannen alussa on. Itse olen kysynyt sitä pääjohtaja Hämäläiseltä. Hän vastasi silloin, että ”saattaa meillä yksi olla”.

Ed. **L a h t e l a** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karjula ihan oikein toteasi, että työttömyyden puolittaminen loittonee. Sitä ei voi kiistää. Jos ei uusia konsteja keksitä, kyllä tässä sillä tavalla käy, että kun tämä hallituskausi on loppuillaan, on todennäköistä, että työttömyyttä ei ole puolitettu. Mutta en nyt ihan toivottomaksi vielä heittäytyisi.

Sitten yhä edelleen joustavuudesta ja henkseli- en räpsyttelystä vai olivatko ne sukkanauhajoustoja vai mitä ne ovat. Minä en usko yhä edelleen- kään, että sillä tavalla työttömyyden ongelmaa ratkaistaan. Lisäksi tähän kytketään vielä kolmi- kantayhteistyön peikkona näkeminen, ikään kuin se olisi paha asia. Tällä hetkellä kolmikan- tayhteistyössä olevat tahot ammattiyhdistysliik- keen puolella ovat aktiivisimmin pyrkineet vai- kuttamaan siihen, että tehtäisiin jotakin vaikka työajan jaon puolella, koska se on pitemmän tähtäyksen asia, jolla oikeasti saadaan alas työt- tömyyttä, joka johtuu automaatiosta. Sillä puo- lella on ollut aktiivisia kannanottoja ja haluja löytää ratkaisu siihen, mutta enemmän tuntuu, että työnantajapiirien puolella, sen kolmikan- tayhteistyötahon puolella, ei ole niinkään haluk- kuutta työajan jakamiseen ollut. Työntekijäpuo- lella ja toimihenkilöpuolella järjestöissä on koko ajan oikeastaan vaadittu sitä. Siinä mielessä nä- kisin kolmikantayhteistyön päinvastoin vahvu- deksi, niin että sillä puolella voidaan jopa sopien päästä sellaiseen lopputulokseen, että työttö- myys voitaisiin puolittaa ja myöhemmin voittaa- kin, koska eihän puolittaminen ole kuin välietap- pi.

Ed. **P e l t o m o** (vastauspuheenvuoro): Ar- voisa puhemies! Ihan tähän kolmikantayhteis- työhön ed. Karjulalle. Tässä nähdään juuri edel- lisen ja nykyisen hallituksen ero, kun puhutaan suhtautumisesta kolmikantaan. Edellisen halli- tuksen aikana eivät tahtoneet asiat edetä juuri- kaan kolmikannassa, se oli enemmän sanelua. Lipposen hallitus on jo hallitusohjelmassaan läh- tenyt siitä, että yli kaksimiljoonaisia palkansaa- jakuntaa ei ohiteta, vaan kolmikantayhteistyössä neuvotellen ja kunnioittaen kaikkia osapuolia yritetään hakea ratkaisuja. Kaikki hallitusohjel- masta tähän saakka esillä olleet ratkaisut ovat myös edenneet. Niistä asioista, jotka ovat vielä neuvottelematta, on tulossa vielä isoja asioita tämän syksyn aikana ja varmasti ensi vuonnakin. Uskon, että neuvotteluteitse syntyy ratkaisuja. Totta kai, jos kolmikannassa ei saada ratkaisuja aikaan, hallituksen on otettava asiat itselleen ja

tuotava ne jonkinlaisena kompromissina edus- kuntaan.

Toinen asia, olen aivan samaa mieltä ed. Kar- julan kanssa kansainvälisyydestä ja siitä, että meillä ei todellakaan ole riittävästi markkinointi- ihmisiä, jotka voisivat tehdä hyvää työtä, myydä suomalaisia tuotteita maailmalla. Tässä yhtenä parannuskeinona tulisi olla koulutuspaikkojen lisääminen. Me tarvitsemme hyvin paljon kau- pallista koulutusta, joka kohdistuu nimenomaan ulkomailla markkinoiviin henkilöihin. Tätä meiltä puuttuu, ja tähän toivoisin kiinnitettävän koulutuspaikkoja luotaessa huomiota.

Ed. **A i t t o n i e m i** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Perinteisen pankkitoiminnan kannattavuus ja kohtuullisen inflaation vaati- mus kulkevat käsi kädessä. Pankkitoiminta saa tulonsa siitä, että se ottaa sisään rahaa ottolai- nauksena ja lainaa sitä uudelleen ulospäin ja saa korkomarginaalin tästä. Vaikka pankki saisi kuinka paljon rahaa sisään, jos se ei pysty sitä ulospäin lainaamaan, niin pankilla menee huo- nosti. Nykyisin ei pankeista oteta lainaa. Ja miksi ei oteta? Ei kai kukaan sijoita omia ja vielä vä- hemmän lainarahoja, jos tietää, että se, minkä ostaa, esimerkiksi asunto-osake, metsäpalsta, huvila, tontti, mikä hyvänsä, on viiden vuoden kuluttua saman hintainen tai ehkä deflaation kautta halvempi kuin ostettaessa. Se on hyvin huonoa kauppaa, jos otan lainaa pankista, vaika- saisin 6 prosentin korolla, viideksi vuodeksi ja viiden vuoden kuluttua myyn ostamani, mihin rahat sijoitin, ehkä halvemmalla hintaa, kuin mitä olin maksanut. Se on vähän huonoa hom- maa. Se on sama kuin siemenviljakauppa, että syksyllä myy ja keväällä ostaa.

Jos käsitin ed. Karjulan puheen oikein, niin hän myös kosketteli näitä asioita antamatta in- flaatiokysymykseen sellaisenaan vastausta.

Näillä perusteilla, kun Suomessa on inflaatio nollassa tai ollaan todellisuudessa deflaation puolella, pankkien perinteinen pankkitoiminta ei kannata ja yhteiskunnan talous ei lähde liikkeel- le. Mutta aina kuvitellaan, että pitäisi olla 10 prosentin inflaatio. Eihän sitä ole kukaan vaati- nut, vaan olen aina lähtenyt siitä, että 3—4 pro- senttia kun on ja pikkuinen varaus vähän isom- mastakin ja pikku pelko, niin silloin alkavat pyö- rät pyöriä, koska inflaatio on yhteiskunnan rat- taiden rasva.

Ed. **K e k k o n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karjula mielestäni

vähän kohtuuttoman kovaa käsitteli kolmikantayhteistyötä. Ed. Karjula, me kokeilimme sitä, että kolmikantayhteistyötä ei ole, kaudella 91—95. Mikä oli tulos? Puoli miljoonaa työtöntä ei toki johtunut pelkästään siitä, mutta oli sellaisena rasvana, johon ed. Aittoniemi vähän toisessa yhteydessä viittasi. Yhteiskuntarauha, jota olen ymmärtänyt aivan erityisesti kunnioitettavan keskustan piirissä, järkkyy tavalla, jota ei ollut tapahtunut miesmuistiin, eikä mitään vastaavaa ole ollut näköpiirissä tämän hallituksen aikana. Siis tämä reitti, ed. Karjula, on kokeiltu, ja minusta tulokset eivät olleet ollenkaan myönteiset, pikemminkin päinvastoin.

Ed. Karjula kaipasi myöskin analyysia vanhasta Neuvostoliiton-kaupasta, jos oikein ymmärsin. Se on varmaan ihan tarpeellinen, mutta täytynee rehelliisyyden nimessä todeta, että sen tutkimuksen arvo on enemmänkin historiatieteen kuin taloustieteen puolella. Sitä maailmaa, johon se kauppa aikoinaan liittyi, ei ole, ja hyvin monet yhteiskuntaoppineet epäilevät, että sitä ei enää tulekaan. Taloustieteellistä merkitystä sillä analyysillä tuskin on.

Yleisesti ottaen ed. Karjulan puheenvuorokyllä piti sisällään viitteitä rohkeammista kokeiluista, mitä hän puheenvuorossansa kaipasi.

Ed. Karjula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkonen edellä, samoin ed. Peltomo, tarttuivat kolmikantayhteistyöhön puolustaan sitä. Minä näen tällaisen yhteisen sopimisen arvon nimenomaan siitä lähtökohdasta, että ymmärretään niitä vaikeuksia, mitkä yhteiskunnassa tällä hetkellä ovat. Etujärjestöjen itsekäs ajattelu ei näe kokonaisuutta, vaan jokainen etujärjestö puolustaa omia lähtökohtiaan, omia jäseniään, ja sen vuoksi hallitukselta vaaditaan enemmän. Sen vastakohtana ei ole yhteiskunnan rauhattomuus, vaan tämän keskustelun johtaminen ja uusien ratkaisujen aikaansaaminen, jota kautta me pääsemme kiinni työttömyyteen ja parempaan työllisyyteen.

Haluan vielä kommentoida ed. Kekkonen neuvostokaupan analyysiä. Muuta merkitystä sillä ei ole kuin se, että me paremmin ymmärtäisimme tulevaisuutta ja sitä vaikeutta, mitä merkitsee terveän talouden aikakauden palauttaminen tässä kansainvälisessä kilpailussa, missä me tällä hetkellä elämme ja missä me elämme huomispäivänä. Vastaavaa markkinayhteyttä, vaihdantayhteyttä, millä meillä oli Neuvostoliiton kanssa, ei löydy Euroopan unionin sisältä eikä muista kauppablokeista. Me olemme armo-

tomassa kilpailussa, käyttäisin jopa termiä taloussodassa, jossa ei jaeta näennäisiä palkintoja. Sen vuoksi kolmikantayhteistyönkin piirissä näiden ajankohtaisten ongelmien nöyrempi lähestyminen on ehdoton edellytys.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Kommenttipuheenvuoro ensin ed. Karjulalle. Sitä kommenttoitiin ansiokkaasti jo aikaisemmissa puheenvuoroissa. Minusta on väärin sanoa, että etujärjestöt ajattelevat vain jäsenistönsä etuja ja ajavat vain niitä. Minä uskallan väittää, että esimerkiksi suomalainen ammattiyhdistysliike on kantanut tästä yhteiskunnasta paljon laajempaa vastuuta kuin pelkästään oman jäsenistön etu. Totta kai oman jäsenistön etu on yhteneväinen yhteiskunnan edun kanssa monessa suhteessa. Siinä tilanteessa, mikä esimerkiksi viime hallituskaudella oli tämän talon rappusten edessä murrostorstaina — olin läsnä siellä portaiden alapäässä — siinä vaiheessa, kun kymmenien poliisien ketjut meinasivat pettää väkisin, en ollut huolissani sisällä istuvien, ”piileskelevien”, kansanedustajien kohtalosta, vaan tämän suomalaisen yhteiskunnan kohtalosta. En todellakaan kaipaa sellaista vastakkainasettelua. Kyllä sopiminen, kolmikantayhteistyö, yhdessä muutosten tekeminen on paljon järkevämpää kuin sellainen vastakkainasettelu, mitä viime vaalikaudella tapahtui.

Kaiken kaikkiaan meinasin jättää koko puheenvuoron käyttämättä, koska odotin tilaisuutta käyttää vastauspuheenvuoro aiheesta telakkatuki. Odotin, että kyllä varmasti tässä salissa joku kritisoi telakkatukea, minkä jälkeen voin käyttää vastauspuheenvuoron sitä puolustaakseni. Mutta olen erittäin iloinen siitä, että vaikka monta puheenvuoroa käytettiin kosketellen telakkatukea, yhtään sitä kritisoivaa puheenvuoroa ei tullut, ja vastauspuheenvuoron luonteen tiedosta en voinut vastauspuheenvuorossa mennä näitä puheenvuoroja ainoastaan kannattamaan. Nähtävästi eduskunta ainakin on ymmärtänyt sen, että telakkatuki tässä tilanteessa on välttämättömyys. Suomalaisen laivanrakentajan ja suomalaisen laivanrakennusteollisuuden on saatava olla samalla viivalla kuin kilpailijamaidenkin laivanrakentajat.

Taustallahan on pyrkimys Oecd:n piirissä saada aikaan sopimus, jotta telakkatuki voitaisiin poistaa koko maailmasta. Ongelmana on — yllätys yllätys — vapaan kaupan suurin puolustaja, nimellisesti, USA. USA vastustaa tätä Oecd:n piirissä. Japani on taas ilmoittanut, että Japani ei

tule Oecd-telakkatukisopimukseen liittymään, ellei USA tee sitä ensin. Kun heidän osaltaan on tämä tilanne, EU taas on päättänyt jatkaa EU:n piirissä omaa tukipolitiikkaansa ja päättänyt viime päätöksellä jatkaa sitä vuoden 97 loppuun. Kun Oecd:ssä ja EU:ssa on tilanne tämä, on aivan välttämätöntä, että Suomessa tukea myös samoilla ehdoilla jatketaan.

Kesällä minä säikähdin ja moni muu säikähti ja ihmetteli varsin paljon kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäen linjauksia, jopa kahteen kertaan esitettyjä linjauksia, että Suomessa telakkatukea ei jatketa, vaikka sitä muualla jatkettaisiin. Sillä ehkä pyrittiin vaikuttamaan EU:n piirissä käytyihin telakkatukineuvotteluihin jollakin tavalla siihen suuntaan, että EU:ssa tuet poistava sopimus todella saataisiin aikaan. Mutta laivanrakentajien ja kaikkien tämän kokonaisuuden ymmärtävien piirissä se otettiin aikamoisella ihmetyksellä vastaan. Onneksi nyt lisätalousarvio osoittaa, että järki on tässä mielessä koko hallituksen piirissä voittanut.

Mikäli oikein olen ymmärtänyt lisäbudjetin tekstiä, on päätetty järkevöittää tuen antamisen ehtoja. Ensinnäkin tilausvaltuutusta, johon tuki voisi kohdistua, on nostettu 2 miljardista 6 miljardiin. Se antaa pelivaraa ottaa varsin suuriakin tilauksia vastaan. Täytyy muistaa, että kun Kvaerner Masa-Yards muutamia vuosia sitten sai neljän kaasutankkerin tilauksen Turkuun, sen kaupan arvo oli muistaakseni 7 miljardia markkaa eli suurin yksittäinen vientikauppa Suomen teollisuuden historiassa. Laivakaupat eivät ole mitään nippelikauppaa.

Se, että on annettu harkintavaltaa ylittää tuen osoittaminen myös yli 500 miljoonan tilaukseen siten, että harkinnan mukaan prosentti voisi olla enemmän kuin 9 — niin olen asian tulkinut — on myös tärkeää, koska 500 miljoonan tilaus yksittäisenä laivanakin on aika pieni laiva nykyään. Iso loistoristeilijä maksaa 1—1,5 miljardia, ja jos miljardin laivaan saadaan vain 500 miljoonan osalta tätä tukea, silloinhan se tarkoittaa 4,5 prosentin tukea koko tilaukselle ja silloin jo eriarvoinen asema syntyy.

Ongelma voi olla jollakin tavalla vuoden 99 loppu toimittamisen ajankohtana. Tämä tarkoittaa sitä, että kun Suomen telakat ovat erilaisessa tilanteessa, vaikein tilanne on Raumalla Finnyardsilla. Turussa myös ovat lomautukset päällä ja lisälomautuksia tulee koko ajan, ellei tilauksia saada lisää. Helsingin telakalla, jonka ehkä parhaiten tunnen, on hyvä tilauskanta, on vielä neljä keskeneräistä miljardiluokan risteilijäläivää ra-

kenteilla. Mutta kun laivanrakennus on hyvin pitkäjänteistä touhua suunnitteluaikeinen, valmisteluaikeinen, tilauksia on saatava monta vuotta etukäteen. Esimerkiksi Helsingin telakan osalta nyt käydään neuvotteluja tilauksista, joita tilauksia ei saada kotiin, ellei tilauksia sopiessa voida ottaa huomioon EU-tukea, eli tilauksia on oltava ikään kuin perstaskussa vähän pitemmällä aikavälillä. Tämä voi olla jonkinlainen ongelma.

Toinen asia, mikä koskee telakkateollisuutta ja monta muutakin teollisuudenalaa tällä hetkellä, on markan korkea arvo. Se ongelma ei poistu tällä tuellakaan. Koska markan kurssi ennen kaikkea dollariin nähden on niin korkea, se ainakin telakoiden edustajien mukaan on aikamoinen este tällä hetkellä saada tilauksia tähän maahan. Tähän voi sitten viitata, kun puhutaan markan mahdollisesta kytkennästä ermiin: Jos se tällä kurssilla kytketään, silloin tämä ongelma ainakin jossakin määrin jää myös pysyvämmäksi.

On puhuttu jäänmurtajatilauksesta, ja olen myös erittäin tyytyväinen siitä, että liikenneministeri ja liikenneministeriö on ainakin tämän uuden jäänmurtajan tilausta ollut vaatimassa. Toivottavasti myös VM-taholla asia ymmärretään ja piakkoin liikkeelle saadaan.

Ihan lopuksi kommentti: On puhuttu tänään erittäin paljon inflaatiosta ja jotenkin olen kokenut, että se on uusi keskustelunaihe, ja on ollut ihan perusteltu ja puheenvuoroja. Jos ikään kuin puoltaan omalta osaltaan valitsee, minäkin olen sitä mieltä, että tällainen, että matalan inflaation periaatteella ajaudutaan nollainflaatioon, jopa deflaation puolelle, on ongelmallinen tilanne. Eihän ole haettukaan näin alhaista inflaatiota, vaan se on ikään kuin ruokkinut itseään, ja siihen on jouduttu. Kun Suomen Pankki ei ole tarpeeksi nopeasti ja aktiivisesti reagoinut siihen esimerkiksi korkoja alentamalla tarpeeksi nopeasti, on menty näin alas. Oikea inflaatiotaso pitäisi nähdä ennen kaikkea kilpailijamaiden inflaatioon verrattuna. Ei puhuta laukkaaavasta inflaatiosta, ei varmasti puhuta 4—5 prosentistakaan tänä päivänä, mutta 1—2 prosentista voidaan varmaan puhua. Tähän sisältyy ongelmia. Minä uskon, että keskustelu inflaation tasosta ei edes tähän iltaan varmaan pääty.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se markkinahäiriö, joka keväällä syntyi siitä, että tosissaan ministeri Kalliomäki oli tiukasti sitä mieltä, että suomalaiset eivät enää telakkatukea maksa, aiheutti ed. Uo-

tilan entisen työnantajan päässä aikamoista raavintaa, koska kysymyshän on siitä, että Suomesta vietävät laivat on pääsääntöisesti hinnoiteltu dollaripohjaisesti lukuun ottamatta joitakin jenikauppoja. Olen ihmetellyt sitä, että Suomen rahamaailmasta päättävät eivät ole ottaneet huomioon vientiteollisuuden vaatimuksia, että markan ulkoinen arvo vastaisi suomalaisen teollisuuden kannattavuuden vaatimusta. Meidän olemme viime aikoina nyt saaneet viestiä siitä, kuinka teollisuuden kannattavuus on selkeästi heikentynyt, ja lisätalousarvion yhteydessä sitäkin asiaa olisi voinut varmaan syvemmilläkin käsitellä.

Mutta kolmikanta-asiassa tulee nyt vain se eteen, minkä ed. Uotila siihen asiaan puuttessaan unohti, että viime hallituskauden alussa oli tiin vielä itsenäisessä Suomessa, nyt ollaan uni-ni-Suomessa. Aho vei maatalousväestön uni-niin, nyt Lipponen vie ammattiyhdistysliikkeen unioniin ja sitä kautta ermiin ja Emuun. Sen jälkeen ei tarvita kolmikantaa, vaan markkinat määräävät, mitä työväestölle tehdään.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Uotilan asiantuntemusta telakka- ja metallimiehen hommissa ei voi kukaan kyseenalaistaa, ja siihen liittyy paljon myös järjestötoimintaan liittyvää asiantuntemusta. Olen samaa mieltä kuin ed. Uotila siitä, että telakkatuen käyttämättä jättäminen on kansallista hölmöyttä. Ei se ole ministeri Kalliomäki, joka sitä ajaa, vaan ymmärtääkseni ministeriön virkamiehet ovat tätä mieltä. Me olemme liian ortodokseja tukiasioissamme. Kyse on kansainvälisestä kilpailusta, ja siellä voidaan samoin ehdoin tukea myöntäen pärjätä kilpailussa kuin meidän keskeiset kilpailijamme. Toinen asia on se, että kotimarkkinoilla toimivan teollisuuden tuessa on oltava tarkkana, koska se vääristää kilpailua ja vie sitä kautta työpaikkoja ja pohjaa pois kestävältä teollisuuspoliittiselta kehitykseltä.

Mitä tulee markan arvon käyttämiseen kilpailuväliseenä, se ei ole kestävä tie. Kyllähän kilpailukyvyyn pitää olla teknologian kehityksen ja tutkimuksen pohjalla eikä niin, että jatkuvasti markan arvolla spekuloiden yritetään hankkia jotakin etua, joka ei todellakaan kestä kuin tilauksesta toiseen. Paremmat lääkkeet tähän asiaan on löydettävä.

Ed. Salon puheenvuoron johdosta toteaisin, että Suomi on aivan yhtä itsenäinen nyt kuin vuosi sitten, kuin viisi vuotta sitten. Ei tässä ole

itsenäisyyden suhteen yhtään mitään menetetty, ja Aho pääministerinä ollessaan vei koko Suomen kansan unionin jäseneksi, ei pelkästään maataloustuottajia, vaikka joskus tuntuu siltä, että näin asiat olisivatkin.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Joenpalolle: Totesin vain, että tällä hetkellä markan korkea kurssi vaikeuttaa sopimusten tekemistä dollariperusteisissa kaupoissa. Se on fakta, ei sille voi mitään. Se, millä tilanne voidaan muuttaa, onko siihen mitään keinoja tai keppihevosiä, kun markka kuitenkin periaatteessa kelluu, kun toinen kysymys, mutta tämä on ongelma nimenomaan dollarin kurssiin nähden.

Ed. Salolle: Minusta kolmikantayhteistyötä, hyvää yhteistyötä eri etujärjestöjen, eri intressitahojen kanssa, tarvitaan vähintäänkin yhtä paljon EU:n jäsenvaltiona EU:n sisällä, kuin on tarvittu EU:n ulkopuolella toimiessa.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ihan kommenttina alkuun ed. Ilkka Joenpalolle: Varmasti sellainen uhkaava tilanne valtakunnassa on ollut pitkäänkin ja toistuvasti, että ministerit saattavat olla ikään kuin virkamiestensä poliittisia sihteereitä ja virkamiehet tosiasiaa johtavat, eivät niinkään poliittisesti vastuunalaiset ministerit. Tämä tuli mieleen toimittaja Hannu Taanilan luonnehdinnasta, joka taisi olla viikonlopun Helsingin Sanomissa.

Pyysin puheenvuoron nimenomaan tämän illan teemasta, joka inflaation lisäksi on ollut valitsevana. Se on teiden ja rataverkon kunto. Aivan loppumetreillähän liikenneministerikin on ollut paikalla, mikä sinänsä on hyvä. Huolta on jaettu yhteisesti liikenne- ja rataverkon kunnosta teollisuuden toiminnan kannalta ja monesta muusta näkökulmasta. Sekin näkökulma lienee hyvä vielä todeta, että myös pidemmällä tähtäimellä nimenomaan ympäristönäkökulma vaatii hyvää rataverkkoa. Lyhyet lentoliikenneyhteydet on paljon viisaampaa korjata nopeilla junilla. Tähän näkökulmaan nähden ristiriidassa ovat sitten ne puuhut, jotka tähtäävät joidenkin uusien avauksien tekemiseen. Esimerkiksi vesiliikenteen puolella kanavointijatuksia on esitelty, uusia vesiliikenneväyliä. Nimenomaan se on tässä vaiheessa hukkaan heitettyä, aiheetonta ja tarpeetonta energiaa ja usein myös rahaa. Valtakunnan etu vaatisi nimenomaan, puhemies, ajan tasalla olevaa tehokasta, toimivaa rata- ja tieliikenneverkkoa.

Ed. Peltomö: Arvoisa puhemies! Aivan illan teemaan eli lisäbudjettiin ja määrärahojen suuntautumiseen.

Tänään on kovasti puollettu Itä-Suomea ja unohdettu Länsi-Suomi, jossa on erittäin vaikea työttömyystilanne, varsinkin Satakunnassa. Porissa työttömyysaste on ollut yli 25 prosenttia pitkälti, jo 70-luvun lopusta saakka. Korostaisin juuri tasapuolisuutta. Onkohan Suomessa enää muita maakuntia kuin Satakunta, missä ei ole vielä esimerkiksi moottoriliikennetietä? Valtatie 2 nimenomaan siltä suunnalta, kun se menee satamiin, Porin satamaan, on erittäin huonokuntoinen. Se on 50-luvulla rakennettu ja sen jälkeen juurikaan ei parannuksia ole saatu aikaan. Liikenne on valtavasti lisääntynyt, nimenomaan raskas liikenne. Se edellyttäisi, että siellä olisi vähintään nelikaistaista tietä.

Edelleen, Satakunnassa on kaksi varuskuntaa, Niinisalo ja Säkyli, jotka ovat jääneet ilman määrärahoja ja tarvitsisivat surkeasti peruskorjaukseen varoja, varsinkin kun kummassakin varuskunnassa on erittäin paljon kansainvälisiä tehtäviä, YK-koulutusta jne.

Edelleen telakkatuesta, joka tällä kertaa myös koskettaa Satakuntaa ja Raumaa. Olisi paljon aikaisemmassa vaiheessa pitänyt nimenomaan tämä telakkatukipäätös tehdä. Finnyardsilla on yli 300 lomautettu ja saman verran kohta irtisanoitaan, ellei niitä neljää alumiinialustilausta sinne pikapuoliin saada. Tällä hetkellä tilanne näyttää todella synkältä.

Kun mietitään todellakin alueellista panostusta, pitäisi myös muistaa se, että Länsi-Suomikin on olemassa.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Paljon täällä on puhuttu tässä kohdassa edellisen hallituksen huonoista suhteista ammattijärjestöihin. Ed. Uotila lähti täältä pois. Olisin häneltä kysynytkin suoraan, kuka se kolmikannassa yllytti työväkeä hallitusta vastaan. Tuskin se hallitus oli. On naurettavaa todistella, minkä vuoksi hallituksessa nyt on hyvät yhteydet ammattijärjestöihin. Tietenkin näin on, kun samat henkilöt ovat tai ainakin ovat olleet ammattijärjestöjen johdossa, jotka täällä erää istuvat tässä salissa. Eihän kukaan omiensa kanssa riitele, ei ammattijärjestökään sentään. Se ei ole suuri saavutus, kun hallitus nyt ensiksi kysyy SAK:lta, voidaanko tällainen päätös tehdä, ja sitten pontevasti tekee näin, tekee muka itsellisiä päätöksiä. Puhutaan markan kelluttamisesta samassa yhteydessä. Kyllä nyt olisi jo aika laittaa ammattijärjestöt

kellumaan. Katsottaisiin sitten viiden vuoden päästä, minkälaiseen tasoon ne voitaisiin noteerata.

Ed. Jönvall: Rouva puhemies! Alkuilasta keskustelimme salissa siitä, onko meillä oikeus olla eduskunnassa myös maakunnan poliittikkoina viemässä eteenpäin vähäpätöisiä ja vaatimattomia hankkeita. Ministeri Niinistö aikaisemmin tuomitsi aika selvin sanoin sen siltarumpolitiikan, jota me tällä hetkellä salissa olevat uskallamme joka tapauksessa tehdä.

Tässä mielessä ajattelin minäkin hieman siltarummuista puhua ja yhdyin tuohon näkemykseen, jonka ed. Peltomö toi julki. Kun lähdetään seuraavaksi kehittämään valtakunnallista tieverkkoa, on Valtatie 2:n oltava sen suunnittelun kärjessä. On löydettävä mahdollisimman nopeasti varat tien järeään peruskorjaukseen, ei niin, että rakennettaisiin uusia linjauksia tai tehtäisiin kokonaan uusi tie, vaan nykyiselle paikalle järeästi peruskorjaten.

Tästä siirrynkien ed. Tiusasen puheenvuoroon, kun hän puhui nopeiden yhteyksien aikaansaamisesta. Mikä ihmeen kiire täällä Suomessa on? Mitä hyötyä on kansantaloudelle, jos Tampereelta pääsee 10 minuuttia nopeammin Helsinkiin supernopealla junalla, tai mitä hyötyä on kansantaloudellisesti rakentaa kokonaan uusi rautatieyhteys Lahdesta ohittaen Riihimäen jonnekin Helsingin seudulle? Silloin 10 minuuttia nopeammin pääsevät savolaiset Helsinkiin, mutta mitä se rikastuttaa Suomea tai mitä hyötyä siitä on meidän kaupankäynnille? Jos jotakin tehdään, pitää perusparantaa nykyistä verkostoa järeästi ja vanhoissa linjoissa pitäytyen. Se on kestävää ympäristökehitystä myös.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemi kyseli, kuka yllytti työväestöä hallitusta vastaan edellisen hallituksen aikana, kun mielenosoituksia oli. Kyllä se oli hallitus itse, joka uhkaamalla leikata työntekijöiden ja työttömien etuja pakotti työntekijät mielenosoitukseen hallitusta vastaan. Mielestäni se on Suomen perustuslain mukainen oikeus. Silloin on myöskin oikeus puolustaa niitä oikeuksia ja osoittaa mieltä.

Sitä samaa myöskin minä tänä päivänä ihmettelen, että miksi nyt, kun leikataan, ei ole mielenosoituksia, sillä se on todella ihmetyksen aikaa, että ihmiset ovat tyytyneet näihin selityksiin ja jatkuviin leikkauksiin. Ehkä sekin aika tulee, että mieltä osoitetaan, ja varmasti se joskus tulee.

Toivottavasti se purkautuu rauhallisesti, ettei johda mihinkään väkivaltaisuuksiin.

Tänä iltana on puhuttu myöskin siltarumpu-politiikasta. On tietenkin mielestäni parempi, että rakennetaan siltarumpuja ja puhutaan siltarummuista kuin tykinputkipolitiikasta, mitä tässäkin hallituksen lisäbudjetissa esitetään. Minun mielestäni se on paljon järkevämpää työllistämistä sentään kuin se, että työllisyysperusteilla voimakkaasti lisätään asetuotantoa.

Näistä liikenneväylyistä olen samaa mieltä niiden edustajien kanssa, jotka puolustavat perusliikennevälineitten elikkä rautateiden ja maanteiden peruskunnostusta. Jos tämä maa meinaa menestyä, kyllä rataverkon ja erityisesti päärataverkon tulee olla kunnossa, jotta kuljetukset voidaan asianmukaisesti hoitaa.

Ed. Saari: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänä iltana puhuttu monessa puheenvuorossa myös inflaatiosta. Se on ilmiönä vain niin erikoinen, että sitä ei voi millään hallinnollisella päätöksellä tai nappia painamalla säädellä ja määritellä. Sen vuoksi kuulun niihin, jotka kyllä vieroksuvat inflaation liikkeelle päästämistä ja sellaisten päätösten tekemistä, jotka kiihdyttäsivät inflatorista kehitystä.

Aluepoliittisesti täällä vedotaan hyvin perustellusti milloin minkäkin ilmansuunnan puolesta. Muistuttaisin omassa puheenvuorossani, että Etelä-Suomi, nimenomaan Uudenmaan lääni, on Suomen veturilääni. Pidän ihan ihmeellisinä niitä puheita, että esimerkiksi Helsingin kaupungilta aiotaan riistää pääkaupungin asema silloin, kun puhutaan lääniuudistuksesta. Luontevin ja toimivin ratkaisu siinä yhteydessä tietysti olisi, että Etelä-Suomen läänin pääkaupunkina toimisi Helsinki.

Kun nyt puhutaan siitä, että muuttovirta käy kaupunkiin, juuri tänään tuli radiosta ohjelma, jossa selviteltiin, mitenkä ihmiset Euroopassa asuvat ja mitenkä Eurooppa on kaupungistunut, ja Suomen luvut ovat kansainvälisessä vertailussa hyvin vaatimattomalla, vähäisellä tasolla. Meillä väki asuu vielä aika runsaslukuisesti maaseudulla verrattuna eurooppalaisiin kansoihin.

Lopuksi muutama sana keskustapuolueen vastuun kantamisesta. Puolue, joka on kyllä kehittänyt maata aikanaan nimenomaan punamullan aikana, lähiaikojen politiikassa vyöryttää vastuun Holkerin tai Lipposen hallitukselle, hyvä niin. Mutta kun on kysymys Ahon kaudesta, te väistätte vastuunne ja vyörytätte sen am-

mattiyhdistysliikkeen hartioille, joka ei ole hallituksen kabineteissa ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä! Siirtykää puhujakorokkeelle, jos haluatte jatkaa.

Puhuja: Minä lopetan tähän.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Minusta on käyty oikeaa keskustelua siitä, ketä kansanedustajat täällä edustavat. Eikö ole niin, että paitsi että olemme Suomen kansan edustajia, me olemme kukin valittuja joltakin alueelta ja olemme sen alueen edustajia? Minusta tämä on lähtökohhta, että kunkin tehtävänä on totta kai katsoa oman alueensa kannalta asioita, jotta kokonaisuus voisi olla mahdollisimman hyvä. Sehän on välttämätöntä. Totta kai tavoitteena näin ollen pitää olla, että koko Suomi elää. Ei voi ajatella niin, että jokin alue on muita parempi tai jonkin alueen ihmiset ovat muita parempia. Pitäisi huolehtia budjettipolitiikan kautta, määrärahojen kohdentamisen kautta ja erilaisten toimenpiteitten avulla siitä, että kaikkialla on edellytykset elää ja tehdä työtä ja toimia.

Tässä katsannossa se keskustelu, mitä on telakkatyöstä käyty, on ollut minusta terveellistä. Ei meidän pidä olla niin puhdasoppisia, että me lähemme ensimmäisenä lupomaan telakkatuesta, kun muut maat eivät ole siitä luopuneet, ja menetämme näin työpaikkoja.

Samaa keskustelua pitäisi käydä ja samassa hengessä myös siitä, miten Suomessa ylläpidetään ja edistetään maatilojen elinvoimaa ja omaa elintarviketaloutta ja tuotantoa ja säilytetään työpaikkoja siellä. Eikö tässäkin asiassa meidän pitäisi olla itsekkäitä terveellä tavalla ja eikö hallituksen tehtävänä olisi nyt EU-politiikassa huolehtia oman maan kaikkinaisten etujen varjelemisesta ja siitä, että me kykenemme ne säilyttämään?

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Venäjällä kirjoitetaan historiaa uudelleen ja Saksassa kirjoitetaan vissiin historiaa uudelleen ja ilmeisesti Suomessakin joitakin kohtia kirjoitetaan uudelleen. Mutta tässä jollakin tavalla tuntuu, niin kuin ed. Saarinen totesi, että Ahon hallituksen kohdalla on semmoinen musta aukko meidän historiassamme ja jotkut haluavat sen yksipuolisesti kirjoittaa. Silloin oli kaikki hyvästi eikä sillä kohdalla tapahtunut mitään? Vesi seiso. Se on sitä.

Mutta ed. Myllyniemen puheenvuorosta oikeastaan innostuin lakkoilusta ja ay-liikkeen asemasta ja siitä, miksi ammattiyhdistysliike on noussut hallitusta vastaan. Minusta se tekee sitä tehtävää, jota sen ay-liikkeenä kuuluu tehdä. Se puolustaa jäsenistönsä etuja. Suomalainen ay-liike on kuitenkin aika vastuuntuntoinen sillä lailla, että se ei koskaan ole lähtenyt ihan tyhjänpäiten puolustautumaan, vaan silloin kun jotkut jäsenistön edut ovat kovasti uhattuina.

Elikkä on se periaate, joka joskus talvisodan aikaan tammikuun kihlauksessa sovittiin, että tunnustettiin ammattiyhdistysliike tasavertaiseksi neuvottelukumppaniksi. Jos sitä periaatetta kovasti loukataan, on ihan oikein minusta, että se nostaakin niskavillat pystyyn ja iskee kantapäät maahan ja sanoo, että ei, ei viedä ihan näin pitkälle tässä. Se tapahtui Ahon hallituksen aikaan, tapahtui Lipposen hallituksen aikaan. Minusta se on ihan hyvä asia. Pidetään sitä rikkautena, että meillä on kuitenkin sen verran hyvä ja vastuuntuntoinen ay-liike, kuin tällä hetkellä on. Monissa muissa maissa nimittäin opetellaan näitä asioita ja ne sorretut ihmiset katsovat oppia Suomesta.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Kuopalle totean, että kyllä maailmasta aseita saa nyt ja tulevaisuudessa. Meidän on turha olla kovin nättinirkkoisia. Jos menee kaupaksi, niin tehdään ja myydään. Ei ainakaan minun omaatuntoani soimaa yhtään tämä asia.

Mitä tulee inflaatioon, ei inflaatio sellaisenaan ole mikään itsetarkoitus. Mutta sellainen yhteiskunta, joka on deflaation puolella, on sairas tavalla tai toisella, niin kuin Suomi on tällä hetkellä. Se näkyy siinä, että me käytännössä olemme nollatason alapuolella. Siinä vaiheessa, kun inflaatio näyttää 3:a prosenttia, Suomella alkaa olla puna poskilla ja se alkaa tervehtyä.

Mitä tulee veturiin Helsinki vastaan muu maa, näin varmasti on, mutta totean, että Tampere ei ole saanut näinä vuosina mitään tukea. Se aikaan pudotettiin pois tukialueena. Sitä on sorsittu joka asiassa, mutta minä luulen, että Tampere ja Pirkanmaa vielä porhaltaa Helsingin ohitse jossakin vaiheessa. Tampereella on sentään vero-äyrikin vain 16,5 prosenttia, kun sitä nyt laskeetaan, niin että saisi tämä pääkaupunkiseutu huolestua.

Ed. Saarinen puhui keskustan hallitsemisesta sosialidemokraattien kanssa. Olen aina ollut sitä mieltä, että on suuri vahinko, että punamultayh-

teistyö Suomessa loppui 87. Katsokaa, minkälaista oli kehitys vuoteen 87, ja katsokaa, minkälaista se on ollut vuodesta 87 tähän päivään. En viitsi, kun varmasti aikakin loppuu, luetella tunnuslukuja, mutta se on kauhistuttava putous, mitä on sen jälkeen pudottu, kun punamultayhdistyö Suomesta loppui. Kyllä minä olen ollut aina tätä mieltä. Olen joka paikassa julkisissa esiintymisissä ollut sitä mieltä, ja sen pystyy perustelemaan, jos haluaa, ihan helposti, mutta siihen nyt ei ole aikaa.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa ihmetteli aivan oikein ammattijärjestöjen tämänhetkistä hampaattomuutta. Hän puhui tästä asiasta aivan rehellisesti. Rehellisesti puhui varmaan myös ed. Lahtela, mutta ei toki voi olla niin, että ammattijärjestö nousee hallitusta vastaan, niin kuin viime hallituksen aikana oli. Se oli nimenomaan mielenosoitusta hallituksen ja eduskunnan päätöksiä vastaan. Riidelkööt keskenään niin työnantajat kuin ammattijärjestökin kohtuudella, mutta älkööt painostako eduskuntaa omilla tekemisillään.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty keskustelua inflaatiosta ja deflaatiosta. Deflaatio saattaa olla useillekin aika outo käsite. Malliesimerkki on siitä nimenomaan asuntopuolella. On ihmetelty, miksei rakenneta, mutta se johtuu juuri deflaatiosta.

Kansakouluesimerkki siitä: Kaveri osti huoneiston vuonna 90 ja maksoi siitä 400 000 ja on maksanut monta vuotta siitä korkoja ja lyhennyksiä niin, että lainan pääoma on tällä hetkellä 320 000. Nyt kun asunto pitää myydä, asunto menee, lyhennykset menee ja jää vielä 60 000 velkaa jäljelle. Tämä on seurausta deflatorisesta politiikasta ja aiheuttaa tietenkin sen, että usko yhteiskunnassa muuhun kuin siihen, että raha pitää säilyttää pankissa, on mennyt. Kun laiska raha palkitaan pankissa, kansantalous ei voi kasvaa ja kehittyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys laiksi yhdyskuntapalvelusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 144/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Olen suhtautunut yhdyskuntapalveluun rangaistuksena hyvin kriittisesti erityisesti silloin, kun kysymyksessä on täysi-ikäinen henkilö taikka moninkertainen rikoksenuusija, joka siis on saanut jo useita ehdottomia vankeusrangaistuksia, jotka jo sinänsä ovat tällä hetkellä harvinaisia. Esitys jatkaa oikeusministeriön virkamiesten vuosia jatkunutta linjaa, jolla he pyrkivät todistamaan, ettei rangaistuksilla olisi enää mitään merkitystä rikoksia ennalta ehkäisevässä mielessä. Tämäkin kannanotto virkamiesten puolelta tuntuu ihmeelliseltä senkin vuoksi, että oikeusministeri Häkämies aivan hiljattain lehtien palstoilla totesi juuri päinvastaisen käsityksensä. Erityisesti hän mainitsi silloin talousrikokset. Eli kovemmilla rangaistuksilla on ollut tehoa. Saman suuntaista kokemusta on myös USA:sta, joka ei kyllä ole millään tavalla esimerkiksi sopiva tässä asiassa.

Yhdyskuntapalveluun tuomitaan 70-prosenttisesti törkeät rattijuopot. Virkamiehet ovat ovelasti, anteeksi tuo ”ovelasti” lain yleisperusteluisa sivulla 4 kertoneet, kuinka tätä rangaistusta on sovellettu rattijuopumukseen. Tällä johdetaan tavallista lukijaa ja kuulijaa harhaan. Tavalliseen rattijuopumukseen syylistynyttä ei hevillä ehdottomaan vankeuteen tuomita, vaan hänet päästetään aina sakolla. On erikoista, että yhdyskuntapalveluun voidaan tuomita henkilö, jolla on jo 6—7 aikaisempaa ehdotonta vankeusrangaistusta, jotka kaikki on yksi kerrallaan muutettu yhdyskuntapalvelukseksi. Tätäkö eduskunta on tarkoittanut ja halunnut?

Siis yhteen laskien ihminen, joka on muutamassa vuodessa syylistynyt 5—7 törkeään rattijuopumukseen ja vain luojan onnesta ei ole aiheuttanut ihmishenkien menetyksiä, voidaan edelleen tuomita esimerkiksi 50—100 tunnin yhteiskuntapalveluun. Tämä rangaistus kärsitään esimerkiksi vanhainkodissa siivoamassa taikka korjaustehtävissä. Siis pullon Koskenkorvaa naamaansa juoneella ja autoa ajamaan lähteneellä on uhkana viikon parin siivouspalvelu vanhainkodissa. Onko se pelottava tulevaisuus törkeälle rattijuopolle?

Aivan erityisesti epäilen Kriminaaliyhdistys ry:tä täytäntöönpanoviranomaisena. Kuinka yhdistys toimii vankilaviranomaisten sijaisena?

Heillä on toimistonsa Suomessa vain muutamilla kymmenillä paikkakunnilla, joten valvonta joudutaan suorittamaan jopa satojen kilometrien etäisyydeltä. Yksi esimerkki: Kun tunnettu kuusamolainen — aivan keksitty kuntanimi — on saanut 100 tuntia palveluvollisuutta paikallisessa vanhainkodissa, hän käy siellä uskollisesti kerran tai pari, mutta sitten laiminlyö palveluksensa. Onko uskottavaa, että tämän henkilön hyvin tunteva vanhainkodin henkilökunta viitsii ilmiäntää miehen, koska tietää, että tämä heidän ansiostaan tai syystä joutuu vankilaan? Epäilen tällaista rangaistuskäytäntöä, rangaistuksen soveltamista.

Kun tätä rangaistusmuotoa voidaan käyttää myös pahoinpitelijöiden rankaisemiseen, ei tarvitse ihmetellä, minkä vuoksi Suomessa pahoinpitelyrikokset ovat määrältään huomattavasti suuremmat kuin muissa Euroopan maissa ja moninkertaiset verrattuna esimerkiksi Ruotsiin. Kun Ruotsissa lyöt toista niin, että syntyy vammoja, on rangaistuksena aina vähintään kuukausi vankeutta, joka ei ole ehdollista ja jota ei puoliteta eikä ainakaan lasketa kolmannekseen, kuten Suomessa tällä erää tapahtuu, vaan se yksi kuukausi, 30 päivää, kärsitään vankilassa päivästä päivään siitä pahoinpitelystä. Yhdyskuntapalvelua ei saisikaan yleensä käyttää rangaistusmuotona väkivaltarikoksissa.

Lakivaliokunnan tulee perehtyä tähän lakiesitykseen hyvin huolella. On väärin, että näin merkittävä laki on kytketty talousarvioesitykseen ja siten sen olisi tultava voimaan jo vuoden 1997 alusta. Tällaista pysyvää lakia pitäisi saada käsitellä rauhassa. Lakivaliokunnassa on kiireellisiä lakeja muitakin, joten hyvä asia saatetaan kiireellä pilata.

Arvoisa puhemies! Koko tämän lain henki ilmenee erityisen hyvin tämän esityksen sivulta 32, joka käsittelee rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 1 a §:n uutta 4 momenttia ja kuuluu seuraavasti: ”Jos täytäntöön pantavana olevan vankeusrangaistuksen ja toisesta rikoksesta tuomittavan vankeusrangaistuksen sijasta tuomitaan yhteinen yhdyskuntapalvelurangaistus, vankeusrangaistuksen täytäntöönpano on lopetettava välittömästi, kun tieto yhteisestä rangaistuksesta on saatu.”

Tämä tarkoittaa sitä, että henkilölle, joka on tuomittu aikaisemmin ehdottomaan vankeusrangaistukseen ja on jopa sitä vankilassa kärsimässä, yhtäkkiä onkin uusista rikoksista tuomittu lievempi rangaistus eli yhdyskuntapalvelurangaistus, johon on yhdistetty aikaisempi ehdoton

vankilatuomio. Eli kun olet tehnyt enemmän rikoksia, pääset pois vankilasta kesken kaiken ja pääset lievemällä rangaistuksella. Tämä on tietenkin vain poikkeuksellinen tapaus, mutta tämä laki antaa tällaisen mahdollisuuden. Ihmettelen oikein suurella kysymysmerkillä.

Ed. Salo: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Myllyniemen tavoin ihmettelen lakiesitystä ja varsinkin sen sisältöä. Meillä ei ole syytä säästötoimien nimissä muuttaa rangaistuskäytäntöä entistä lievemäksi. On tarkoituksenmukaista tarkastella kokonaisvaltaisesti rangaistusasteikkoa ja määrätä kulloinkin sopiva rangaistus, joka on niissä tapauksissa, kuin on mahdollista, vapausrangaistus, koska ainoastaan riittävät pelotteet toimivat myös rikollisuuden ehkäisemiseksi. Siksi tällainen erikoisuus, että pääsee linnasta vapaaksi suorittamaan yhdyskuntapalvelua, ei tunnu mitenkään järkevältä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kyllä yhdyskuntapalvelu on tullut pysyäkseen suomalaisen yhteiskuntaan, niin kuin se on varsin monessa oikeusvaltiossa maailmalla. Siitä on ollut kohtuullisen hyviä kokemuksiakin.

Ed. Myllyniemi kertoi ja myös ed. Salo totesi tapauksen, jossa henkilö joutuessaan jostakin lievemmästä rikkomuksesta oikeuteen tuomitaan yhdyskuntapalveluun ja saa käpytellä vankilasta suorittamaan sitä ja senkin keskeyttää. Kyllähän tämä on tietysti tämän lain hengen ja yleensä yhteiskunnallisen hengen vastaista. Täytyy aikanaan, kun esitys valiokunnassa käsitellään, ottaa nimenomaan tarkkaan syyniin ja korjata tällainen asia, joka on tietyllä tavalla selvä lapsus; sen sanoo aivan keskivertoisen terveen ihmisen järki.

Mutta muuten yhdyskuntapalvelu on varmasti tullut jäädäkseen ja saa lähiaikana nuorisorangaistuksen ohelleen alle 18-vuotiaiden osalta. Nähdään sitten, miten se toimii. Hyvin paljolti se on saman tyyppinen kuin yhdyskuntapalvelukin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 145/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Holopainen: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on varmasti aihe, joka ei kovin isoja intomieliä täällä herätä eikä oikeastaan itsellenikään, mutta jotenkin tuntuu tarpeelliselta, kun siviilivirkani liittyy läheisesti tähän, muutaman sana käyttäen.

Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta on periaatteiltaan todella hyvä. Ulosottohenkilöstö on viime vuosien laman aikana ollut todella tiukoilla käyttäessään pakkotoimenpiteitä velkojen perimiseksi. Suurin osa velallisista on rehellisiä ihmisiä, jotka antavat tietoja varallisuudestaan, työpaikoistaan, tuloistaan jne. ja maksavatkin ulosottoperintään saapuneet velat kykynsä mukaan. Mutta kokemuksesta voin sanoa, että on paljon epärehellisiä velallisia, jotka käyttävät kaiken mahdollisen lain suoman suojan aukkoja etsiessään.

Seurasin varsin läheltä monenlaisia yritysrypeitä, joka ottivat valtavasti lainaa, kierrättivät omaisuutta yritykseltä toiselle, eivätkä ulosottomiehet useimmiten pysyneet kelkassa mukana. Laman aikana näistä väärinkäytöksistä tuli pankkien kautta valtiolle runsaasti vastuita, joita vielä tänäkin päivänä makselemme itse kukin. Alleviivaan, että en missään tapauksessa syyllistä kaikkia yrityksiä. Tämä on minimaalinen, mutta hyvin häiritsevä ja paljon hallaa kansantaloudelle aiheuttanut asia.

Engelmana on useimmiten ollut nimenomaan se, että tiedonsaanti ulosotto-toimenpiteiden suorittamista varten on ollut todella hankalaa. Monesti tiedot ovat laahanneet perässä ja vieläpä niin, että lainsäädäntö on mahdollistanut muutoinkin väärinkäytökset. Hankalaa on ollut selvittää esimerkiksi tilanne, jossa velallinen väittää, ettei omaisuus kuulukaan hänelle. On ollut paljon tapauksia, joissa ajoneuvo esimerkiksi on ollut lapsen nimissä ja ei ole voitu selvittää, onko kauppiaan käytetty missään määrin rahaa. Oikeastaan huippuesimerkkinä omalle kohdalleni sattui eräs yhtiö, joka siirsi omistamaansa omaisuutta englantilaiselle yhtiölle, ja vastapuolella oli asiakirjan allekirjoittajana sama henkilö, joka oli kotimaisessa yhtiössä. Taisi asia kumminkin selvitä, ja väärinkäytöstä ei loppujen lopuksi pystytty toteuttamaan.

Työpaikkatietojen saanti on käytännössä ol-

lut liian usein liian vaikeaa, ja sitten kun tietoja on saatu, ne eivät ole olleet ajan tasalla. Velallisen on myös ollut hyvin helppoa muuttaa yrityksen kotipaikkaa tai omaisuuden sijaintipaikkaa välttääkseen ulosottomiehen ovelle kolkuttamisen. Toisaalta taas varsin monet ovat pitäneet osoitetietonsa vanhoina tai suorastaan virheellisinä, ja sekin on viime aikoina ollut helppoa. En tiedä, onko tänä päivänä, ilmeisesti on.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys helpottaa ainakin osittain tiedonsaantia pakko-toimenpiteiden suorittamiseksi. Käytännössä tietenkä on eri asia lakien soveltaminen. Se voi tuoda hankaluuksia vielä tämän lainsäädännön jälkeenkä. Tiedonsaantivaltuuksien tulee todella olla varsin laajat, mutta luonnollisesti näitä ei saa käyttää muita tarkoituksia kuin ulosotto-toimenpiteitä varten.

Hallituksen lakiesityksen 3 luvun 34 f §:ssä todetaan: ”Täytäntöönpanoa varten ulosottomiehellä on yksittäisessä ulosottoasiassa oikeus sallassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta yhteisöltä 34 e §:ssä säädettyjen tietojen lisäksi —. ”Sitten tässä on luettelo. Tämä on hyvä asia ja myös 4 luvun 10 §:n kohta: ”Sivullisen väite siitä, että hän omistaa velallisen hallinnassa olevaa irtainta omaisuutta, ei estä sanotun omaisuuden ulosmittamista tai muuta täytäntöönpanoa, ellei sivullinen heti voi todistaa omistusoikeuttaan.” Pykä- lä vielä jatkuu.

Käytin tämän puheenvuoron nimenomaan en tietenkään rehelliä velallisia moittiakseni vaan todetakseni, että liian paljon lamavuosina oli sellaisia velallisia, jotka käyttivät lain suomia mahdollisuuksia epärehellisesti hyväkseen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Epärehellistä liikemiestä ei kovinkaan paljon kirpaise se, jos hän kiinni jouduttuaan saa puolen vuoden ehdollisen tai kiinteänkin rangaistuksen, jos hän tietää, että toiminnan kautta kasaan saadut parikymmentä miljoonaa odottavat vapautumista jonkun sivullisen hallussa. Olen tähän asiaan monessa monessa eduskuntakyselyssäkin kiinnittänyt huomiota, ja vaikka en nyt sataprosenttisesti, kun en ole tarkemmin tutkinut tätä lakia, olekaan varma, antaako se vastauksia kaikkiin näihin ongelmiin, olen kuitenkin tyytyväinen, että tähän suuntaan on mentä.

Tämä mahdollistaa nimenomaan sen, että kun rikoksenkin kautta saatu omaisuus on yhtiöryppäästä valutettu sen viimeisen hanikan kautta ulos ja piiloon laillisilta toimenpiteiltä, niin tähän

omaisuuteen saatetaan päästä paremmin kiinni ulosottomiehen toimesta, ja siinä mielessä tämä on hyvin tervetullut toimenpide ja ihan oikean suuntainen.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Kun minäkin olen jo 60-luvulla ulosottosalkkua kantanut, niin tähän on syytä ottaa kantaa. On aivan oikein, että ulosottomiehen tiedonsaantia helpotetaan tällä lailla, mutta tässä yhteydessä tulisi turvata myös velkojan oikeus saada velallisen osoitetiedot. Nyt nämä tiedot voi velallinen kieltää, ja se ei ole varmastikaan ihka oikein. Jos velkominen saataisiin hoidettua jo alkuvaiheessa, ulosottomiestä ei enää tarvittaisi ollenkaan eikä tarvitsisi tätä lakia sinänsä soveltaa.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Voin ensinnä todeta sen, että pelkästään lakeja säätämällä ei koskaan muuteta yhteiskuntaa hyväksi. Tarvitaan aina moraalialia. Mutta kun puhujalistassa ilmeisesti olen ensimmäinen, joka voi tätä asiaa käsitellä täysin maallikkona — siviilivirka ei tuohon aiheeseen liity — herää kysymys, miksi kyseinen lakiesitys tulee vasta nyt.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Rehellinen velallinen on aina joutunut tilille, usein koko omaisuudellaan. Epärehellinen on onnistunut kätkemään eri keinoin ja myös juristien avulla kaiken, ja niin kuin ed. Aittoniemi totesi, pieni ehdollinen tai ehdoton tuomio kirjanpitorikoksesta tai jostain muusta on kuitenkin pieni lunnas kenties monen miljoonan, jopa kymmenien miljoonien markkojen, taloudellisesta hyödystä. Nyt ollaan menossa hyvään suuntaan siinä, että tietosuojaakin raotetaan sen verran, että ulosotomies pääsee jäljille ja kykenee sitä kautta selvittämään omaisuuden virtoja. Kyllä velkoja on tähän asti ollut aivan turvaton, niin matti meikäläinen kuin valtiokin, ja tämä kunnolla toteutuessaan mahdollistaa myös oikeusturvan parnemisen saajapuolella.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Maallikkona tässä ulosottoasiassa, mutta lainsäätäjänä pitää tutustua näihin asioihin.

Totean vain, että tiedonsaanti on hyvä asia. Tässähän todetaan lisäksi, että tiedot pitää saada maksutta, mutta tämä ei koske automaattista tietojenkäsittelyä. Siinä ilmeisesti ulosottomies joutuu vähän maksamaan, kun penkoo joitakin asioita. En tiedä, mitä se maksaa, mutta minun käsitykseni mukaan semmoiset tiedot pitäisi saa-

da virantoimituksessa ihan maksutta, jos kysely liittyy johonkin rikolliseen toimintaan tai siitä epäilyyn, jota selvitetään.

Etusivun tekstin "Esityksen pääasiallinen sisältö" perusteella laki antaa aika kovat valtuudet siinä mielessä, kun ehdotuksen mukaan irtain omaisuus, joka todennäköisesti kuuluu velalliselle, voidaan ulosmitata jne. Siinähan voi, jos pahimmillaan kuvaa, jonkun naapurin ilmianon perusteella kaverilta vähäksi aikaa jäädyttää omaisuuden, kun on epäilty vain, että sattuu olemaan hänen omaisuuttaan, vaikka ei välttämättä olisikaan. Aika kiusalliseen asemaan joutuu epäilty omaisuuden haltijakin siinä tilanteessa, jos se onkin hänen omaa omaisuuttaan.

Mutta minä uskon, että suomalainen viranomaisporukka on kovatasoista ja oppii, ettei hyvin paljon varmaan tämän tyyppisiä tilanteita satu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laiksi kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 146/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Myllyniemi: Rouva puhemies! Jos ei yhdyskuntapalvelun ja uuden nuorisorangastuksen toimeenpanoa annettaisi Kriminaaliyhdistys ry:n tehtäväksi, ei kyseisellä yhdistyksellä olisi enää riittävästi töitä eikä tulevaisuutta. Nuorisorangaistus olisi aivan hyvin voitu antaa lastensuojeluviranomaisten hoidettavaksi. Heilähän on tästä kokemusta merkittävästi enemmän. Yhdyskuntapalvelun voisivat kunnan sosiaaliviranomaiset hoitaa oikeusministeriön ohjauksessa. Olisi todella kiinnostavaa tutkia, mikä vuoksi Kriminaaliyhdistys ry on noussut tai suorastaan itsensä nostonan näin tärkeäksi täytäntöönpanoviranomaiseksi. Tämä taitaa olla todella sitä ns. kriminaalipolitiikkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laeiksi onnettomuuksien tutkimnasta annetun lain ja merilain 18 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys 147/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi

Hallituksen esitys 150/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laiksi ajoneuvoverosta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 151/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esityshän on tuttua asiaa, tosin hie man uudessa paketissa. Kun veroja on varmasti meidän kaikkien vähän vaikea kiitellä, niin totean, että tässä on kuitenkin sillä tavalla myönteinen asia, että näin perittävä ajoneuvovero on tasa-arvoisempi kuin se vaihtoehto, jota julki suudessa paljon esiteltiin ja jossa polttoaineve rolla olisi vastaava rahamäärä kerätty. Tämä on todella tasa-arvoisempi tapa.

Tässä on hyvä yksityiskohta myös se, että hal litus esittää eduskunnan lausuman tahdon mu kaisesti, että vammaiset vapautettaisiin ajoneu voverosta. Tämä on siis eduskunnan toivomus.

Mutta haluaisin verojaoston työskentelyä var ten, jos tätä puhetta kuuntelee joku verojaoston jäsenistä, kiinnittää huomiota kahteen yksityis kohtaan, joihin toivon jaostossa paneuduttavan.

Ensimmäinen on tavallaan kauneusvirhe 8 ja 9 §:n välillä. Näyttää pahalta se, että verovapau det säädetään 8 §:ssä esimerkiksi diplomaateille, Euroopan yhteisöjen toimielinten diplomaatti-

autoille ja EU:n toimielinten autoille sekä museoajoneuvoille ja sitten 9 §:ssä säädetään veron palauttamisesta vammaisille. En pidä oikein tasapuolisena, että tällä tavalla menetellään. Olisi ehkä parempi, että verovapaus olisi säädetty samalla tavalla kuin äsken mainituissa esimerkeissä myös vammaisille.

Vammaisille tapahtuvaan veron palauttamiseen liittyy minusta myös ongelma. Kun täällä pidetään kriteerinä sitä, että on saatu autoveron palautus, niin kunhan ei vain kävisi sillä tavalla, että nyt ajoneuvoverosta vapauttaminen sidotaan autoveron palautukseen. Monilla vammaisilla on käytettyjäkin autoja, joista he eivät ole saaneet autoveron palautusta. Toivon, että tähänkin verojaostossa paneudutaan.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys n:o 151 pikkuisen kiristää ajoneuvoverotusta siinä mielessä, että nyt entistä vanhemmat autot joutuvat maksamaan myös tämän 700 markan maksun. Tämän vuoden käytäntöhän oli niin, että vuosina 95—96 rekisteröidyt autot maksoivat 700 markkaa, ja tämän esityksen mukaan jo vuonna 94 tammikuun alusta rekisteröidyt joutuvat maksun piiriin. Samoin tähän on taitavasti kirjoitettu selkeä verokannan laajennus, koska tämä pitää sisällään määräyksen, että autoveroa on maksettava niistäkin autoista, joiden pitäisi olla rekisteröityjä.

Ed. T a h v a n a i n e n : Arvoisa puhemies! Halusin oikeastaan tässä yhtyä edelliseen puhujan sen osalta, että autoveron periminen ensi vuonna vieläkin on mielestäni epäoikeudenmukaista veron perintää. Kun uudemmista autoista peritään 700 markkaa ja vanhemmista 500 markkaa, ne summat ovat kohtuuttoman suuria etenkin pienituloisille maksaa vuoden alusta. Ottaisin esimerkiksi opiskelijat, jotka joutuvat useaman kuukauden säästämään sitä varten, että saavat autonsa liikkeelle tammikuun jälkeen.

Samoin yhtyisin aiempaan puhujaan siinä, että autonkäyttömaksu täytyisi korvata mieluummin bensaverolla ja samalla voitaisiin, kun bensen hintaa nostettaisiin, antaa syrjäseudun asukkaille tai yleensäkin ihmisille pitkistä työmatkoista verohelpotuksia, jolloin kompensoitaisiin kustannuksia pitkiä työmatkoja tekeville ihmisille.

Samalla ilmaisen myös tyytyväisyyteni siihen, että vammaiset nyt viimeinkin saavat oikeudenmukaisuutta ja heille palautetaan autovero. Olen samaa mieltä kuin täällä aiempi puhuja myös

siitä, että vammaiset olisi täytynyt vapauttaa täysin autonkäyttömaksusta eikä tehdä niin, kuten hallitus esittää, että vero palautetaan myöhemmin.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä invalidien saama palautus tapahtuu ilmeisesti minun kirjallisten kysymysteni vuoksi, joita olen tehnyt. Kaipa se tästä johtuu. Ainakin minä saan itse ajatella tällä tavalla.

Tässä on todella myös yksi ongelma, joka on tullut esille kentältä kansalaisten yhteydenoton perusteella. Vanhat autot eivät välttämättä ole museoajoneuvoja. Museoajoneuvohan on tämän lain ulkopuolella, mutta on sellaisia autoja, joita halutaan pitää rekisterissä ja katsastettuina ja joilla ei ajeta muuta kuin yksi matka autokatsastukseen. Se katsastetaan ja sen jälkeen se ajetaan taas puimalaan maaseudulla tai autovarastoon. Siitä huolimatta tämän lain perusteella joutuu maksamaan tämän autoveron, niin kuin joutui aikanaan maksamaan tarran. Tämän asian kyllä, jos täällä on liikennevaliokunnan jäseniä, ainakin ed. Myllyniemi on, voisi ottaa siellä esille, jos tämä tulee sinne, vai tulee tämä valtiovarainvaliokuntaan, en muista, ei sillä ole mitään merkitystä.

Joka tapauksessa tämä asia pitäisi ottaa huomioon ja täytyy siitä huomauttaa jollekin asianomaisen valiokunnan henkilölle. Ei näitä autoja ole tietysti Suomessa kuin ehkä muutamia kymmeniä, joita tällä tavalla pidetään, mutta kyllä se aika rankkaa on, jos parin tunnin ajosta joutuu maksamaan tämän 700 markan autoveron tai sitten vähän alhaisemman. Se on kohtuutonta ja pitäisi tietyllä tavalla lain säätämisen yhteydessä korjata.

Ed. H o l o p a i n e n : Rouva puhemies! Tein keväällä kirjallisen kysymyksen koskien nimenomaan autoverotarraa ja sen mahdollista poistoa ja korvaamista vaikkapa tietynlaisella bensaverolla. Nyt tarra ollaan poistamassa ja vero peritään verolipuilla. Itse pelkään, että aika paljon noista veroista, koska ne ovat niin vastenmielisiä, jää pakkoperintään. Tosin siihenkin on varauduttu erilaisin toimenpitein.

Jossakin mielessä — ainakin silloin, kun ajoja on vähän — bensen hintaan laitettu vero olisi ollut oikeudenmukaisempi. Tietenkin jos työajaja on, se olisi, kuten ed. Tahvanainen totesi, voitu kompensoida verotuksella.

Olisin nähnyt mielelläni, että jollakin tavalla olisi voitu helpottaa autonomistajia, jotka asuvat

hankalien yhteyksien päässä haja-asutusalueella. Siellä auto on välttämätön, kun haetaan palveluja taajamista. Joillakin on ajoa vain jonkin veran, muutama sata kilometriä tai tuhat kilometriä vuodessa. Siinä mielessä tuo vero on epäoikeudenmukainen.

Aikanaan, oliko se edellisellä hallituskaudella, kun tämä tarravero säädettiin, siitä piti kai tulla väliaikainen, mutta aina tämmöisillä veroilla tahtoo olla se luonne, että ne jäävät lopullisiksi.

Ed. R e h n : Rouva puhemies! Niin kuin tässä osittain on tullut ilmi jo muissakin puheenvuoroissa, niin olen sitä mieltä, että vammaisilta autoveron perimättä jättäminen on aivan hyvä asia. Myöskin perimismenettely ynnä palautus on järkevämpi kuin tarramenetelmä, joka oli aikaisempi tapa periä tämä. Sen sijaan ihmetyttää, että nyt kalliimman verotuksen kohteena on yksi autojen vuosiluokka lisää. Ollaanko tätä laajentamassa edelleenkin kireämmäksi?

Myöskin heikkoutena on nk. kesäautot tai muut pienen osan vuotta käytössä olevat autot, jotka olisi pitänyt saada pienemmän veron piiriin. Auto on kuitenkin monille täysi välttämättömyys harvaanasutussa Suomessa, jossa julkisen liikenne ei kaikkialla pelaa.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Tämän veron tuotoksi arvioidaan ensi vuonna 1 085 miljoonaa markkaa, ja se tärkeä kohta, joka tähän sisältyy, eli vammaisten vapauttaminen tästä verosta hallituksen esityksen perustelujen mukaan merkitsee 9 miljoonan markan määrärahaa vuositasolla. Tämä on erittäin hyvä ja tärkeä asia, että vammaiset ovat nyt saamassa tässä oikeutta, sitähän edellisen eduskunnan aikana jo perättiin.

Ed. Aittoniemi otti esille museoautot tai osan vuotta rekisterissä olevat. Niidenkin osalta pitäisi kyllä löytyä oikeudenmukainen ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Kaikkinensa tähän auto-kysymykseen ja verotukseen sisältyy minusta kuitenkin hyvin periaatteellisenä suurena kysymyksenä se, mihin aiemmin tässä eduskuntasalin keskustelussa lisäbudjetin yhteydessä puututtiin, eli se, että meillä on eriarvoistava ja hyvin erilaisiin edellytyksiin pohjautuva toimintamahdollisuus. Asumisedellytykset vaihtelevat, työmatkat ovat pitkiä, ylipäättänsä liikkuminen on varsin kallista, ja kun yleisiä kulkuneuvoja ei ole, niin kyllä nyt pitäisi tätä oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta löytää myös yksityisautoilun puolelle, kun kaikki tiedämme, että polttoaineiden hinnat kuitenkin ovat nousemassa ja nekin ovat

vielä epäoikeudenmukaisesti kalleimpia siellä, missä auto on kaikkein tärkein.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Kyllä tässä parempaan suuntaan ollaan sillä tavalla menossa, että tämä järkeistyy, ei tarvitse tarroja liimata eikä Englannissa painattaa ja maksaa tarroista vielä sinne isoja kustannuksia. Ilmeisesti tämä raha jää nyt kotimaahan pyörimään, kun ei kerran kokonaan tästä irti näköjään päästä vähällä. Niin kuin jo on edellä todettu, invalidien verovapaus on hyvä puoli. Olisi voitu suoraan todeta, että veroa ei peritä heiltä ollenkaan, mikä olisi ollut ihan järkevä ja hyvä asia.

Sen lisäksi tässä olisi pitänyt ottaa huomioon sellainen asia, jonka aikaisemminkin aloitteessani ja kirjallisessa kysymyksessä olen todennut: auton hintaan kytkeminen. Kenellä on varaa ostaa kallis biili, se maksaa vähän enemmän. Tämä kuuluu sosiaaliseen oikeudenmukaisuuskäsitykseen.

Sitten syrjäseutujen näkökulmasta. Me olemme puhuneet kovasti Itä-Suomesta, ja mitä useammin puhuu, toivon mukaan siitä jotain hyötyä on. Itä-Suomessa keskimäärin autokanta on vähän huonompaa kuin täällä rintamailla. Se tarkoittaa sitä, että ehdotukseni olisi kohdellut myös Itä-Suomea vähän paremmin. Siellä romuautoilla ajellaan ja kun vero olisi hintaan tai vuosimalliin kytketty, se olisi ollut huomattavasti halvempi.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tapahtunut jokin aivan hirtittävä virhe. Nimittäin se, mikä ennen oli käyttömaksu, muutuu tässä omistusveroksi. Tällä muutoksella on tehty aivan ainutlaatuinen pistekohtainen omistusvero. Halutaanko tällä mahdollisesti, että mieluummin kaduilla potkitaan vanhoja mummoja kuin puretaan energiaa kulttuurihistoriamme tallentamiseen? Nimittäin sitähän tämä laki-ehdotus tarkoittaa.

Ajoneuvoveron kanto verolipulla ei missään tapauksessa ole tuulilasitarraveron mukavampi muoto, ei millään muotoa, siitä huolimatta että kaikki mediat, kaikki uutiset televisiosta, radiosta ja lehdistöstä, ovat kertoneet, että tässä nyt tuli tuulilasitarran mukavampi muoto. Näin ei ole suinkaan. (Ed. Aittoniemen välihuuto)

Suurin ero todetaan lakiehdotuksen 2 §:n perustelussa. Siinä sanotaan aivan selvästi: "Nyt ehdotettava laki perustuu kuitenkin veron kantamiseen rekisteröinnin perusteella, kun taas edellä mainittu vanha laki lähtee ajoneuvon käytöstä."

Uuden lain säännöksissä ei ole merkitystä, käytetäänkö rekisteriin merkittyä ajoneuvoa vaiko ei." Sillä ei ole merkitystä. Tämä oli lakiehdotuksen 2 §:n perustelu.

Katsotaan, mitä laissa sanotaan. Lain 2 § sanoo: "Ajoneuvovero suoritetaan myös ajoneuvosta, jonka olisi tullut olla ajoneuvorekisteriin merkittynä." Mitä sillä tarkoitetaan — "ajoneuvosta, jonka olisi tullut olla ajoneuvorekisteriin merkittynä"? Sehän tarkoittaa esimerkiksi va-kioluokan kilpa-autoja, henkilöautoja, joita ei rekisteröidä. Niillä ajetaan ilman rekisteröintiä kilpaa radoilla. (Ed. Aittoniemen välihuuto)

Puhemies! Ed. Aittoniemi häiritsee minua koko ajan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Bremerillä on puheenvuoro.

P u h u j a : Suomessa tämä lakiehdotus tekee saman virheen kuin laki yksityisistä teistä. Ei ole tutkittu riittävän tarkkaan, mitä ja mistä laissa säädetään, mitä seurauksia sillä on. Ei ole edes tutkittu sitä, että Suomessa seisoo seisontavakuutukseen merkittynä noin 100 000—110 000 rekisteröityä ajoneuvoa. Vain 7 000, jopa vähemmän, noin 6 500 on katsastettu museoajoneuvoiksi. Sen lisäksi noin 30 000 muuta autoa on entisöity, mutta syystä tai toisesta ei ole viety kovasta museokatsastuksesta läpi.

Itselläni on Saab Sonett, joka seisoo Uudenkaupungin tehtaan museossa, mutta ei sitä ole katsastettu museoajoneuvoksi. Siitä huolimatta se on niin hieno, että tehdas katsoo, että se edustaa hienolla tavalla tätä vanhaa automerkkiä. Se on kuin pakasta vedetty. Jotta minä voisin pitää siinä vanhat alkuperäiset rekisterikilvet, kun se auto seisoo, minun pitäisi nyt sitten maksaa, jotta se pysyisi rekisterissä, joka vuosi omistusmaksu, omistukseen kohdistuva pistevero. Muussa tapauksessa minä menetän alkuperäisen rekisterinumeron, ja jos haluan sen johonkin paraatiin, näyttökseen tai ajamaan pienen matkan, minun pitää käydä tyypittämässä ja hoitaa koko rekisteröintibyrokraatia alusta loppuun katsastuksi-neen.

Noin 70 000 aihiota on Suomessa rekisterissä: rakenteilla, entisöitävinä tai tekeillä nuorison krusailuautoiksi. Mielestäni todella, vaikka Suomen harrasteautolainsäädäntö on täysin tylsä ja tyly verrattuna esimerkiksi niihin mahdollisuuksiin, mitä Ruotsin vastaava laki antaa mielikuvitukselle ja nuorten energian purkamiselle, Suomessakin on valtava määrä nuorten harraste-

autoja, joita kaiken aikaa rakennetaan, rakennetaan ehkä kaksi kolme vuotta, ennen kuin ne ovat valmiita. Totta vie on parempi, että nuoriso harrastaa sitä kuin lähtee potkimaan mummoja tai spreijaamaan seiniä. (Ed. Aittoniemi: Mistä ne mummot ...)

Puhemies! Ed. Aittoniemi jälleen koettaa häiritä. Haluaisin todella puhua, ed. Aittoniemi, ihan itse tässä.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Välihuudot ovat sallittuja, kunhan ne eivät häiritse puhujaa. Ed. Bremerillä on puheenvuoro!

P u h u j a : Kiitoksia, rouva puhemies!

Laissa vapautetaan ainoastaan museoautot ajoneuvoverosta. Kuitenkin 100 000 autoa on rekisterissä seisontavakuutuksessa eikä kuluta tiestöä, ei yhteiskunnan rahavaroja, ei aiheuta onnettomuuksia, seisoo varastoissa, museoissa. Niistä pitäisi maksaa nyt tämä uusi vero. Tämä johtaa aivan ainutlaatuiseen omistamisen pisteveroon. En usko, jos oikea asianlaita todella tiedettäisiin suuren yleisön joukossa, että yrittäjäpuolue olisi kovinkaan ylpeä siitä yrittäjäpuolueen nimityksestä.

E d. P e l t o m o : Arvoisa puhemies! Kyllä minusta tämä kuitenkin parempi tapa on kerätä ajoneuvovero kuin se, että raaputellaan tarroja talvipakkasella.

Erittäin myönteisenä koen sen, minkä moni muukin täällä, että vammaiset vapautetaan ajoneuvoverosta. Vammaiselle auto on usein ainoa keino päästä liikkumaan harrastusten pariin, kauppa-asioille ja mahdollisesti muihin sosiaali-siin kontakteihin. Tämä on erittäin myönteinen asia.

Sen sijaan toivoisin, että valiokunnassa kiinnitettäisiin vielä huomiota autoihin, jotka ovat vain osan vuotta käytössä. Löytyykö siihen muuta ratkaisua? Minusta tämä ei tällä tavalla, miten se on nyt tänne kirjattuna, ole oikeudenmukainen.

Sen sijaan edelleenkin ihmettelen sitä, että kun autot ovat verolla, miksi eivät huviveneet. Jos ihmisillä on mahdollisuus ostaa kalliita huviveneitä, miksi niihin ei lyödä tarraa ja vielä monin kerroin kalliimpaa verotusta kuin autoille nyt on tulossa? Tämä on asia, jota minä en myöskään ymmärrä, kun puhutaan oikeudenmukaisuudesta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Edellisessä keskustelussa tarraverolain yhteydessä kyseltiin valtiovarainministeriöltä, mikä on edullisin tapa hoitaa veron perintä. Silloin todettiin, että Rautakirja-malli oli edullisin. Nyt kuitenkin selvitysosasta saadaan nähdä, että se maksoi viime vuonna lähes 14 miljoonaa markkaa. Se on suuri kustannuserä. Nyt näyttää siltä, että tässä on päästy askel lähemmäksi totuutta. Mutta sen sijaan, että vielä tehdään monimutkaisuus ja edellytetään, että invalidit hakevat palautuksen tästä verosta, pitäisi voida nyt jo tässä yhteydessä kirjoittaa suoraan pykäliin, ettei veroa heiltä edes peritä. Samoin pitäisi poistaa tämä hirviömyisyys, että vero peritään rekisteröidyistä autoista, joita ei käytetä, elikkä käyttömaksun luonne pitäisi edelleen säilyttää.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Luen suoraan 6 §:n perusteluja: "Erona nykyiseen lakiin on, että uuden lain mukaan ratkaisevana on ajoneuvon ensimmäisen käyttöönoton ajankohta riippumatta siitä, onko ajoneuvo otettu käyttöön Suomessa vai ulkomailla. Nykyisen lain mukaan ratkaisevaa on ensimmäinen käyttöönotto Suomessa." Tämä todella korjaa tämänhetkisen epäoikeudenmukaisen tilan. Esimerkiksi jos opiskelija tuo kymmenen vuotta vanhan auton, niin on saanut maksaa siitä täyden hinnan. Kiinnitin tähän jo huomiota viime vuonna, jotenka näyttäisi, ettei minunkaan vuotei ihan kokonaan hukkaan ole mennyt.

Ed. Peltomo viittasi veneisiin. Minun mielestä demokratia ei ole sitä, että kaikilla on yhtä huono olla, joten välttämättä ei hankita verotettavia kohteita enää lisää. Kyllä Suomessa on verot tarpeeksi korkeat jo muutenkin.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Peltomolle sanoisin, että kyllä jotenkin oli rehellisempi sentään se edellinen tuulilasivero, koska silloin verottajan paljaat kasvat näkyivät tuulilasissa, kaikessa kurjuudessaan näkyivät siinä. Nyt häivytään jotenkin tämän verolipun taakse, joka ei näy. Myöskin näkisin, että oli huomattavasti tehokkaampi se, että kilvet voitiin ottaa kadulla pois. Nythän tästä ei seuraa muuta, kuin että minä ainakin tulen tekemään sen, että minä jätän tämän maksamatta. Tästä seuraa sitten ulosotto-menettelmä, ja ulosotto tulee maksamaan paris-

taa markkaa enemmän. Mutta jos tämä on se protesti, jolla minä voin protestoida tätä veroa vastaan, niin ajattelin, että tällainen kansalaisyhteisö on mahdollista. Nythän ei poisteta kilpiä. Se menee jonkun byrokratian kautta.

Mutta ajatelkaa, jos kaikki satatuhatta tekisivät tämän saman jutun, niin mullin mallinhan koko tämä järjestelmä menisi. Mitä vitsiä on sellaisella lailla, jota a) ei voida valvoa, b) joka saattaa aiheuttaa täydellisen kaaoksen ulosotto-menettelyssä?

Kun ed. Myllyniemi innostui lukemaan lakiehdotuksen perusteluja 6 §:n osalta, niin luen minäkin. Tässä sanotaan näin: "Tässä tapauksessa vero voidaan kantaa rekisteröimättömästäkin tai ulkomaille rekisteröidystäkin ajoneuvosta. Siten ajoneuvovero kannetaan esimerkiksi silloin, jos ulkomailla rekisteröityä autoa käyttää täällä vakinaisesti asuva henkilö, joka tieliikennesääntöjen mukaan ei ole oikeutettu käyttämään Suomessa ulkomailla rekisteröityä autoa." Kuka ihmeessä tämän asian valvoo? On ihan järkyttävää lähteä jotain tällaisia tekemään. Eihän tällaista pysty kukaan valvomaan.

Se on tässä hyvä, että invalideille lopultakin saatiin helpotus.

Verolippukannon alkuperäinen tarkoitus oli, että käytetään Ajoneuvohallintokeskuksen tietokonekapasiteettia sillä tavalla, että voi seison-tailmoituksessa myöskin ilmoittaa, milloin käyttää autoa. Voidaan lyödä verolappu sille jaksolle ja siitä vero päälle, ja se on niin kuin dieselverokuitti mukana sillä tavalla, että se voidaan näyttää tien päällä, että on maksettu, tai käy niin kuin dieselveron tai entisen tuulilasitarran kohdalla, että jos ei löydy hankalonkerosta näyttöä, että vero on maksettu, niin kilvet pois. Se olisi paljon rehellisempi ja selkeämpi.

Tämä on joku suuri erehdys. Tulen tekemään lakialoitteen, jossa, kun laissa on lueteltu poikkeustapauksena museoajoneuvot, ehdotan, että siihen liitetään museoajoneuvot ja autot, jotka on ilmoitettu seisontavakuutukseen.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Täytyy antaa tietysti ed. Bremerille ihan täysi tunnustus. Hän liikenteen asiantuntijana on kyllä varmasti seikkaperäisesti paneutunut tähän asiaan, vaikka kaikilta osiltaan en voi ihan yhtyä hänen ajatukseensa. Mutta hän on miettinyt nähtävästi hyvin paljon tätä kysymystä, ja kyllä kai siinä tietty osa ihan oikeata asiaa oli.

En tiedä, ovatko postitse tulevan maksulapun

pontimena olleet ne runsaat yleisökirjoitukset, jotka näyttivät pitävän kaikkein keskeisimpänä ongelmana verotarrassa vanhan verotarran poistamista. Jotenkin huvittavalta tuntuu, että mukavuuteen olemme oppineet ja oikein kunnolla.

Mutta taputtelin käsiäni selän takana hiljaksen, koska aplodeja ei täällä saa äänekkäästi antaa, kun ed. Peltomo otti esille huvi- tai juppi-veneiden verotarrakysymyksen. Itse olen useissa yhteyksissä tätä asiaa pöyhinyt ja mietiskellyt saaden osakseni yleensä niin omassa ryhmässäni kuin muuallakin vain muutaman osaaottavan hymähdyksen. Ei se näytä olevan missään asialistan kohdassa Ilmoitusasiat, vaan se näyttää olevan erittäin vaikea.

Sen sanon, että sillä ei kyllä varmasti kansantaloutta paranneta lopullisesti, mutta moraaliseen kysymyksenä tänä päivänä, jolloin tavallisen, ei mainosteta mitään automerkkiä, halvankin auton omistaja joutuu pakosta käydäkseen työssä ostamaan tällaisia erilaisia verotarroja valtiolta, se olisi melkoinen kädenojennus, vaikka se ei tietysti hänen tuskaansa ja pussissaan helpota yhtään. Mutta helpottaa ehkä jo tietoisuus siitä, että myös hyväosainen, joka huvikseen ajelee vieläpä verottomalla polttoaineella ja saastuttaa vesiä, joutuu myös osaltaan kantamaan yhteistä kuormaa.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! En pidä tätä veroa tässä enkä edellisessä muodossaan mitenkään onnistuneena. Minusta autoiluun liittyviä veroja olisi ollut muitakin, joita säätelemällä samaan lopputulokseen olisi päästy. Tässä on hyvin raadollinen tapa kerätä valtiolle rahaa, ja siitä syystä en pidä asiallisena enkä oikeana ed. Myllyniemen huomautusta siitä, että muskeliveneiden verottaminen olisi jollakin tavalla toissijainen asia. Jos niitä verotettaisiin samalla tavalla kuin autoja, voitaisiin ilmeisesti jotakin muuta veroa laskea. Olen sitä mieltä, että ed. Peltomo otti erittäin tärkeän asian tässä yhteydessä esille.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys n:o 151 on todella ihmeellinen. Käyttömaksu muuttuu yksikaks omistusveroksi. Näinhän tämä asia on todella tulkittava. Kyllä tarralaki on kokonaisuutena parempi kuin tämä esitys. Esimerkiksi dieselauto joutuu pitämään jo kaksi verolippua mukana tämän esityksen mukaan. Tässä kyllä edistystä, niin kuin on puhuttu, on invalidivähennys ja vain osan vuotta eli kesken vuotta rekisteröitävät autot, ja maksu on

luonnollisesti sen mukaan. Se on edistystä. Tämä esitys olisi kyllä myös minun mielestäni hylättävä ihan heti.

Toisekseen tässä on kyllä se, niin kuin oli vanhassakin tarraissa, että vero on vanhoille autoille kohtuuton. Siis 200 markan ero vain vanhalla ja uudella autolla ei voi olla oikein, koska uusien autojen veronalennuksen takia tämä koko homma on olemassa.

Mitä verotarrahommaan tulee, niin kyllä verotarran voisi panna maksuun lämpöisenä vuodenaikana, jos tämä poistaminen niin ongelmallinen olisi. Mutta eihän sitä ole pakko poistaa. Sallittaisiin, että niitä voisi olla useampi ikkunassa kiinni, näkisi koko sen historian siinä.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ed. Bremer vastustaa esillä olevaa esitystä voimakkaasti, ainakin monia asioita siinä. Ihmetyttää, ettei hänellä hallituspuolueen kansanedustajana ole ollut halua tai mahdollisuutta vaikuttaa ennakkoon esityksen sisältöön. Myöskään ed. Bremer ei näe valiokuntakäsittelyn muutosmahdollisuuksia, mitä suuresti ihmettelen.

Ed. T i i l i k a i n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa väläytelty mahdollista veneveroä ajattelematta lainkaan, että vene on vähän erilainen hyödyke kuin auto. Auton tuntee jokainen hinnaltaan, paljonko se maksaa uutena. Myös jokainen merkki tai kirjain, joka perässä on, on hinnoiteltu, ja hinta on suurin piirtein sama koko maassa.

Mutta veneet tehdään paljon räätälintyönä. Monet tekevät veneen myös itse. Sen hinnoittelu ja verollepano on huomattavasti vaikeampaa, koska ei löydy sellaista arvioijaa, joka arvioisi ensinnäkään edes saman luokan veneiden hintaa. Se on kovin vaikea kysymys, onko kysymys sitten venerekisterissä olevasta veneestä, mikä on sen minkäkin hetkinen arvo, mikä on sen arvo uutena, jos se on itse tehty. Autoja ei tehdä itse, ja niiden hinnoittelu ja verottaminen tässä suhteessa on huomattavasti helpompaa. Hinnaltaan kattavaa venerekisteriä meillä ei myöskään ole.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Tällä verolla valtio kerää kassaansa rahaa. Se on kiistan tosiasia. Mielestäni kuitenkin tällainen verolippu on mukavampi käsitellä kuin tarra, ja se voidaan tehdä Suomessa, ettei sitä tarvitse tehdä ulkomailla, niin kuin joskus tarroja painettiin. Verolippu osataan painaa Suomessa, joten on ainakin kotimaista alkuperää.

Ed. Tiilikaiselle veneverosta. Minun mielestäni juppiveneet pitäisi pistää verolle. Viinanen aikoinaan, kun hän oli valtiovarainministerinä, sanoi, että ei ole sellaista paikkaa, mihin verotarra saataisiin veneissä. Sen verran minäkin olen veneitä katsellut, että niihin mahtuu todella suuri tarra ja se näkyy kauas, jos halutaan. Niissä on niin paljon pinta-alaa.

Sitten arvoon. Eihän autoverossakaan auton arvo ole veron peruste, vaan se, onko se uusi vai vanha. Kyllä opiskelijoilla on sellaisia autoja, että kun he ostavat 500 markan verotarran, auton arvo kaksinkertaistuu. Eihän tässä siitä ole kysymys. Mielestäni, jos vero juppiveneille tulisi, voitaisiin esimerkiksi kalastajien ja saaristolaisen veneet, joita käytetään ammatin harjoittamiseen, ilman muuta vapauttaa tästä. Mutta kun viikonloppuisin ajellaan meren rannikolla tai sisävesillä suurilla nopeuksilla, niin kyllä mukava olisi katsoa, kun siellä menisi verotarra mukana, että valtiokin siitä osansa saisi.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rehn ihmettelee ihmeellisiä asioita. Voin kertoa, että olen ollut hallituspuolueen ryhmän edustajana mukana tässä asiassa viime keväästä joka päivä. Tässä raha-asiavaliokunnalle tulevassa ehdotuksessa, joka nyt on teidän edessänne, on päivämäärä 2.10. Tämä paperi syntyi puolitoista viikkoa sitten perjantaina, ja silloin kun heti reagoitiin siihen, ilmoitettiin, että se on nyt ohi, tämä meni läpihuutojuttuna hallituksessa ja tämä voidaan käsitellä seuraavan kerran täällä istunnossa.

Toiseksi, olen liikennevaliokunnassa, ja siellä tätä asiaa ei käsitellä. Mutta ed. Rehn voi olla ihan varma, että kaiken sen, minkä pystyn, teen, että verovaliokunnassa tätä asiaa käsitellään ja huomataan, mitä vikoja tässä on.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! On aivan totta, mitä ed. Tiilikainen totesi, että veneitä tehdään itse ja joskus niiden arvon määrittäminen saattaa olla vaikeaa. Mutta aivan samalla tavoin kuin 500 markan ruosteränni erotetaan 500 000 markan autosta, on kyllä veneidenkin kohdalla. Kyllä 50 000 markan veneen erottaa vuorenvarmasti 500 000 markan veneestä, oli se itse tehty tai toisen tekemä. Se ei ole minusta mikään ongelma.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoron ed. Tiilikaisen puheenvuoron perusteella todetakseni saman, mitä ed. Kuoppa, että autoilla on tietty kohtelu.

Toinen asia on sitten se, että ehkä oikeudenmukaisuus tässä tapahtuisi, jos autoillakin olisi porrastettu tämän tyyppinen vero.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tulo- ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen sekä veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 152/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 153/1996 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Olin ed. Kuopan kanssa pyhänvaihteessa erässä eläkeläisten paneelissa Tampereella. Siellä puhuttiin Pohjoismaiden ja Suomen välillä tapahtuvasta eläketulojen verotuksesta, joka on täysin kohtuuton. Käsitökseni mukaan tämä hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi jne. käsittelee ainakin sitä sopimusta, jonka perusteella verotus esimerkiksi Ruotsissa työssä olleelta henkilöltä, joka tulee Suomeen eläkepäivinään, tapahtuu.

Niiden kertomusten mukaan, mitä siellä eläkeläiskansalaisilla oli, esimerkiksi Ruotsista tulleilla suomalaisilla verot hipovat nykyisin 70—80 prosentin luokkaa kokonaisuudessaan. Vaikka se ei nyt ihan sellaisenaan pitäisi paikkaansa, mitä siellä kerrottiin, joka tapauksessa näissä on valtavia ongelmia, ja niihin on yritetty

saada korjausta. Poliittiset päättäjät ovat olleet välinpitämättömiä asian suhteen, näin on kerrottu.

Jos näissä asioissa on todella näin suuria ongelmia, että nämä eläkeläiset menettävät melkein koko eläkkeensä tämän lain ja sopimuksen epäoikeudenmukaisuuden perusteella ja kun asia nyt tulee valtiovarainvaliokunnan verojaostossa esille, niin siellä on ed. Sasi, joka oli samassa tilaisuudessa Tampereella puheenjohtajana. Hän ottakoon tämän asian siellä käsittelyyn ja pyrkiin korjaamaan sen, mitä tässä asiassa on korjattavissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksista vuonna 1997

Hallituksen esitys 154/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys laiksi veronkantolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 155/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

22) Hallituksen esitys laiksi ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annettun lain muuttamisesta ja laiksi lukiolain 26 d §:n kumoamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 156/1996 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Kysymys on itse asiassa sellaisesta asiasta, että ns. majoitustuki ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa muuttuisi osaksi opiskelijakohtaista asumistukea eli majoitustuen painopiste siirret-

täisiin ylläpitäjältä oppilaalle tai opiskelijalle asumistuen muodossa.

Vanhan majoitusjärjestelmän piiriin jäisivät vain maatalous-, metsä- ja puutalouden sekä ammatillisten erityisoppilaitosten asuntolat, eli asuminen näissä asuntoloissa olisi edelleenkin maksutonta. Lukiolaissa se puolestaan tarkoittaisi sitä, että kumottaisiin säännös, joka on tarkoittanut, että noin 200 lukiolaista on voinut maksutta asua peruskoulujen oppilasasuntoloissa.

Lakimuutos koskettaisi tässä vaiheessa noin kymmentätuhatta nuorta opiskelijaa. Esityksen pyrkimyksenä on siirtää lukion ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkoihin ja asumiseen kohdistuva valtion rahoitus yleisen opintotuen piiriin.

Myös minä pidän sinänsä järkevänä, että tukimuotoja ja järjestelmiä yhtenäistetään ja pyritään harmonisoimaan. Mutta tässä lakiesityksessä on selviä ongelmakohtia, koska erityisesti nuoriin kohdistuvassa lainsäädännössä tulisi mielestäni ottaa huomioon myös muita seikkoja kuin järjestelmien yhtenäisyys ja harmonisuus. Tarkoitin tällä muun muassa ikätekijöitä sekä myös koulumatkojen pituutta.

Mitä hallituksen esitys tarkoittaisi ja miten se muuttaisi nykytilaa? Nykyisin oppilaitosten omistamat opiskelija-asuntolat muuttuisivat vuokraperiaatteella toimiviksi asuntoloiksi, joihin opiskelijat hakisivat tukea opintososiaalisen tukijärjestelmän kautta. Käytäntö tulisi olemaan sama kuin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoilla, mikä sen ikäisten opiskelijoiden kohdalla sinänsä varmasti toimiikin.

Mutta muutoksessa ei ole otettu huomioon, että toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret voivat olla vasta 15-vuotiaita. Täten asuntoloilla on tähän asti ollut myös näistä nuorista selkeästi vastuu. Tähän mennessä ammatillisten oppilaitosten ylläpitämillä asuntoloilla on ollut myös kasvatuksellisia tehtäviä. Ne ovat toimineet kodin ja koulun yhteistyökanavana koulutyön ulkopuolisena aikana. Asuntolat ovat saaneet nuoret tuntemaan olonsa turvalliseksi kouluajan ulkopuolella vapaa-aikanaan. Käsillä oleva lakiesitys merkitsisi, että oppilaitokset joutuisivat luopumaan asuntolan hoitajien ja ohjaajien toiminnasta. Samoin siivous-, puhtaanapito- ja yleiseen järjestykseen liittyvät palvelut jouduttaisiin todennäköisesti arvioimaan uudestaan. Pahimmassa tapauksessa oppilaitokset joutuisivat luopumaan kokonaan opiskelija-asuntolatoiminnasta.

Lakiesityksen kehnouteen ovat kiinnittäneet huomiota muun muassa Koulutus kuntayhtymien johtajien ja rehtoreiden yhdistys sekä opetusministeriön yhteydessä toimiva opiskelija- ja nuorisotasuntoneuvottelukunta. Molemmat tahot ovat katsoneet, että erityisesti haja-asutusalueilla maksuton ja valvottu opiskelija-asunto paikka on tärkeä opiskelun edellytys. Minun on helppo yhtyä edelliseen. Uskon, että murrosikäisten nuorten vanhemmat pitävät välttämättömänä valvottua ja ohjattua asumismuotoa siinä vaiheessa, jossa usein ensimmäistä kertaa kotoa pois lähtenyt nuori harjoittelee itsenäistä asuamista.

Edellä olevan perusteella toivon, että valio kunkäsitellyssä nähdään järjestelmän muutoksen kehnous ja että lakiesityksen sisältöä ei hyväksytä, vaan pidättäydytään nykyisessä majoitustukijärjestelmässä.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! Ed. Vehviläinen esitti hyvin tarkan selonteon siitä, mitä hallituksen esitys tarkoittaa. Perusteluna esitykselle on nähdäkseni ollut oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus. Kun maksuton asuntolapaikka ei ole oikeus kaikille ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleville, lähtökohta sinänsä on varmasti perusteltu. Kuitenkin mielestäni tässä lakiesityksessä on ongelmia, joihin jo ed. Vehviläinen viittasi.

Lain vaikutus kohdistuu noin 9 000 opiskelijaan, jotka iältään ovat 16—18-vuotiaita, haja-asutusalueilta kotoisin olevia opiskelijoita. Esimerkiksi Kalajokilaakson ammattioppilaitoksen asuntolassa 166 asuntolapaikasta noin 70 prosenttia on alle 18-vuotiailla. Hallituksen esityksen lähtökohtana on, että opiskelijat siirtyisivät opintotuen piiriin ja jatkossa saisivat asumislisää asuessaan asuntoloissa vuokralaisina.

Muistettava kuitenkin on, että alle 17-vuotiaat eivät saa minkäänlaista opintotukea ja ammatillisten oppilaitosten asuntoloissa asuu paljon juuri näitä alle 17-vuotiaita. Kuten ed. Vehviläinen totesi, osa jopa 15-vuotiaita ja kaiken kaikkiaan alle 18-vuotiailla opintotuki on vanhempien tuloihin perustuen tarveharkintainen.

Jos ajatellaan, että tasapuolisuutta estää se, että jotkut saavat ilmaiseksi asua asuntoloissa ja näin tämä asuntolaetus halutaan poistaa kaikilta, tasapuolisuutta ei liene kuitenkaan se, että oppilaitoksen puuttuessa omalta paikkakunnalta hyvinkin nuoret opiskelijat joutuvat viikot asumaan toisella paikkakunnalla halutessaan opiskella, kun suuremmissa asutuskeskuksissa

asuvat, ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret voivat asua kotonaan, koska tarjolla on opiskelupaikka omalla paikkakunnalla. Haja-asutusalueilla välimatkat voivat olla suhteettoman pitkät päivittäisen koulumatkan taittamiseen.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa ei voi olla kysymys pelkästään taloudellisesta tasa-arvosta. Tässä asiassa pitää mielestäni nähdä myös kasvatuksellinen näkökulma. Nuoret, alle 18-vuotiaat ovat vielä alaikäisiä, ja kun he siirtyvät asumaan asuntolamuodosta vuokralle, valvonta asuntolassa vaikeutuu. Asujille tulevat vuokralaisten oikeudet ja toisaalta myös vastuut. Valvonnan mahdollisuuden puuttuminen voi aiheuttaa ongelmia asuntoloissa. Vanhemmat ovat voineet tähän asti luottavaisin mielin lähettää alaikäiset nuoret opiskelemaan kauaksikin kotoa luottaen oppilaitoksen vastuuseen järjestyksen ylläpidossa. Vanhemmat pitävät kaiken palautteen mukaan nykyistä asuntolajärjestelmää sääntöineen ja valvontoineen turvallisena ja luotettavana asumismuotona alaikäisille.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sivistysvaliokunta mietintöä tehdessään tarkastelee lakiesitystä myös kasvatuksellisesta näkökulmasta ja muistaen myös sen, että riippuen asuinpaikasta nuoret ovat hyvin erilaisissa lähtökohdissa valitessaan opiskelupaikkaa.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Edustajat Vehviläinen ja Lindén kiinnittivät huomiota ihan oikeihin ja olennaisiin asioihin. Lakiesitys on rahoittajan kannalta selkeä. Voi sanoa noin karkeasti, että kamreerit pääsevät vähällä. Siihen sisältyy epäloogisuus siinä, että ainakin ylimenokauden aikana osassa oppilaitoksia säilyy vanha käytäntö. Sitä on vaikea ymmärtää ja puolustella.

Keskeinen ongelma on valvonnan häviämistä johtuvat sosiaaliset ja kasvatukselliset pulmat, ja ne näinä syrjäytymisen aikoina ovat tässä suhteessa erittäin vakavia. Ne ovat haja-asutusalue-ongelmia siellä, missä lähdetään omalta paikkakunnalta kauas opiskelupaikkakunnalle, mutta olen ymmärtänyt oppilaitosten huolia kuultuani, että myöskään asutuskeskukset eivät ole tyytyväisiä tähän muutokseen. Minusta sivistysvaliokunnalla on mittava työ edessään yrittäessään sorvata tästä paremman tuloksen.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kaikkinensa tuntuu siltä, että ei tästä sorvaamalla hyvää tule. Jos nykyisestä tilanteesta, että valtionosuus

annetaan majoitettavien oppilaiden ja vahvistettujen yksikkömaksujen perusteella, luovutaan kokonaan, se johtaa nähdäkseni monissa maakunnissa ja monissa kunnissa ja koulutuskuntayhtymissä siihen, että nykyisestä asuntolotoiminnasta kokonaan luovutaan.

Nyhdän tällainen maksuton ja valvottu opiskelija-asuntopaikka on, kuten edellä on todettu, monelle hyvin tärkeä opiskelun onnistumisen edellytys. Se on ollut tärkeä tekijä, että nuorten, sanoisiko, liikkeellelähtö itsenäisessä asumisessa on valvotuissa oloissa ollut mahdollista. Monissa oppilaitoksissa on, kuten Pohjois-Karjalassakin, myös erityisoppilaita, joille tällainen asumisen järjestäminen on ollut erityisen tärkeää.

Tähän liittyvät myös eriarvoisuuskysymykset hyvin voimakkaasti. On arvioitu, että vähintään 300—400 markan omavastuuosuus kuukaudessa tulisi järjestelmällä, johon nyt hallitus on tätä muuttamassa. Minusta nyt pitäisi tarkoin miettiä, onko meillä varaa romuttaa nykyisin hyvin toimivaa, ylläpitäjien järjestämää asuntolotoimintaa. Sehän johtaisi myös näiden asuntoloiden rappeutumiseen ja varmasti vaarantaisi tällaisen tärkeän tasa-arvoisen opiskelumahdollisuuskölkulman, johon meillä Suomessa pitäisi olla varaa myös haja-asutusalueiden oppilaiden kannalta.

Ed. T a h v a n a i n e n : Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä kuin aiemmin puhevuoron käyttäneet ed. Vehviläinen ja ed. Lindén tärkeästä säilyttää laki nykyisellään sen vuoksi, että juuri kasvatukselliset tekijät ja ikätekijät tulisivat huomioituksi. Uskoisin, että sivistysvaliokunta on niin viisas, että siellä huomataan muuttaa hallituksen lakiesitystä oikeaan suuntaan. Ainakin sosialidemokraattisilla edustajilla on ollut halua tässä vaiheessa muuttaa esitystä siten, että entinen lainsäädäntö voitaisiin jättää voimaan.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kyseessä on laki, jota on myös valmisteltu aika pitkään. Edellisen hallituksen aikana on tehty periaatepäätös siitä, että koulumatkojen ja majoituksen korvaaminen siirretään valtion tehtäväksi ja tuki myönnetään osana opintotukea. Edelleen, tämä liittyy Heikki Kosken työn valmisteluun, joka on huomattavasti laajempi asia kuin tämä pelkkä yksi laki. Siinä on sivistysvaliokunnalla kovasti puurtamista, että se tätä muuttaa. Keskeinen asiahan tässä on se, minkälaisena asuntolotoiminta jatkuu ja miten se otetaan huomioon muis-

sa opintososiaalisissa eduissa. Eihän tämä edellytä sitä, että korvaaminen kokonaan loppuu ja asuminen loppuu, vaan toivon mukaan — sitä minäkin toivon — mietitään asian järjestämistä toisella tavalla mutta niin, että oppilaat edelleen voisivat turvallisesti asua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

23) Hallituksen esitys laiksi vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 157/1996 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Vieraskielisten koulujen panos on ollut ja on edelleen hyvin merkittävä maamme kansainvälistymiskehityksessä. Nyt käsillä oleva hallituksen esitys on tervetullut laajennus näiden koulujen verkkoon. Yksityisten koulujen lisäksihän meillä on myös ns. ib-lukiot, jotka myös tulivat kovasti suureen tarpeeseen.

Esityksen johdannossa nykyinen käytäntö on selvitetty hyvin. Erityisesti on ollut syytä kantaa huolta venäjän kielen asemasta maamme koululaitoksessa yleisesti ja erityisesti Itä-Suomessa. Liian harvat koululaiset ja opiskelijat ovat valinneet venäjän kielen opiskelunsa kohteeksi. Siihen on ollut hyvin monia syitä, monesti hyvin asenteellisiakin. Näistä syistä tämä ehdotus on hyvä. Sen mukaisestihan perustetaan Itä-Suomeen kolmelle paikkakunnalle venäjänkielinen koulu ja yhdelle myös lukio.

Toivottavasti tämäkin esitys tulee nyt edustajien Väistö ja Vehviläinen ja muiden kovasti Itä-Suomeen panostuksesta huolta kantavien edustajien mieleen, kun he arvioivat taloudellisia vaikutuksia. Tässä rakennetaan erityisesti sitä henkistä pääomaa, jonka avulla Itä-Suomi nousee ja koko Suomi ja erityisesti lähialueyhteistyö Venäjän kanssa. Tämän lisäksi toivon myös, että venäjän opetus näiden koulujen perustamisen ohella saisi lisää voimaa ja tuulta siipiensä alle kautta maan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tuohon on syytä yhtyä, mitä ed. Kukkonen totesi. Haluaisin ihan esimerkinomaisesti omasta kotikaupungistani Kotkasta todeta, että ensimmäisen kerran tämän vuosisadan aikana vuosina 1994—1995 ei kukaan opiskellut Kotkassa venäjää. Siitä on nyt päästy tämän vuoden aikana, siitä huonosta hetkestä. Mutta venäjän kielen opiskelun laiminlyönti on puute ja erehdys, joka tietysti kostaatuu taloudellisesti Suomessa, jos siitä ei päästä. Siinä mielessä tämä hallituksen esitys, jota nyt käsitellään, on varsin tervetullut lähialueyhteistyön lisäämiseksi. Se on Suomen vahvuus, niin kuin täällä jo ed. Kukkonenkin totesi.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Venäjän kielen opetus on tärkeä asia, mutta tarvitaanko erillisiä kouluja ja uutta hallintoa? Olisiko jatkossa mietittävä niin, että erilaisia englannin ja venäjän kielen luokkasarjoja voidaan perustaa nykyisiin kouluihin, jolloin hallinnolliset kustannukset eivät kohoa niin korkeiksi?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

24) Hallituksen esitys laiksi eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista

Hallituksen esitys 158/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

25) Hallituksen esitys laeiksi peruskoululain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 159/1996 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa rouva puhemies! Joudun pyytämään anteeksi sitä, että käytän perusteellisen puheenvuoron vielä tähän aikaan ilta, mutta puolustaudun sillä, että olen kuun-

nellut kyllä itsekin aika monta puheenvuorona tänä iltana ja monien puhujien useitakin puheenvuoroja. Harmittelen vielä ääneen sitä, että ministeri Linnainmaa joutuu näköjään listan järjestyksen vuoksi odottamaan vielä omaa puheenvuoroansa.

Tämä on periaatteellisesti erittäin iso asia, jota nyt ollaan lähettämässä sivistysvaliokuntaan. Lakiesitys peruskoululain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta tarkoittaa siis sitä, että nyt kaikki suomalaiset lapset viimeinkin pääsevät peruskoulujärjestelmän piiriin, kaikkein vaikeimmin kehitysvammaisetkin lapset integroidaan, niin kuin sanotaan, tämän lain toteutumisen jälkeen normaaliin, jos sitä saana voi käyttää, peruskouluun.

Tämä on hyvin ajankohtainenkin asia sikäli, että eilen vietettiin kansainvälistä lasten päivää eri puolilla maata. Kun kuuntelin tänä aamuna radion aamuhartausta, siellä aamuhartauden pitäjä kertoi ihastuneensa omien kaksospoikiensa päivähoitajan puseroon, jossa oli lukenut tällainen ajankohtainen teksti: "Lapset ensin." Tätä periaatetta ei ole kovin usein voitu eduskuntatyöskentelyssä soveltaa, raha on ollut etusijalla tänäänkin. Toki ymmärrän, että niin on. Mutta eräs perustelu sille, että myös lasten asema ja asiat tulisivat huomion kohteeksi on se, että halusin tällaisen puheenvuoron käyttää.

Niin kuin totesin, tällä lakiesityksellä on pitkä historia. Sitä ei ole kovin tarkasti tämän esityksen perusteluissa selostettu, mitä pidän hieman puutteena. On ihmisiä, jotka eivät tätä historiaa tunne. Ihan lyhyesti joitakin poimintoja siitä.

En ole kovin suuri Amerikan ihailija, mutta tällaisen asian yhteydessä voi Yhdysvaltojakin ihailia. Siellä säädettiin nimittäin vuonna 1975 laki, joka tunnetaan kansainvälisessä lainsäädännössä tunnuksella 94/142. Se on laki, jolla silloin Yhdysvalloissa säädettiin kaikille lapsille mahdollisuus päästä yleiseen normaaliin kouluopetukseen, tällainen public law, jossa myöskin kaikki eri tavalla kehitysvammaiset lapset pääsivät lainsäädännön piiriin.

Meillä tästä asiasta on paljon keskusteltu. Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että tässä on välillä vallinnut eräänlainen jääkausi, vaikka eduskunta teki päätöksiä ponsilausumilla ja budjettikäsittelyjen yhteydessä, että tähän suuntaan pitää liikkua. Kaikki opetusministerit henkilöinä eivät olleet tällaisen lakiesityksen ystävii. Opetusalan Ammattijärjestö on jarruttanut vuosikautia tämän lain säätämistä viitaten edunvalvontatehtäväänsä. Tämähän tuo tietysti

opettajille uusia tehtäviä, aina ei uusia palkkatuloja.

EU:ssa, niin paljon kuin siinä on pahaakin, on hyvää se, että siellä on vammaisten asemaan ja myös kehitysvammaisten asemaan kiinnitetty hyvin paljon huomiota, ja täytyy ehkä sanoa, että osittain EU:n vammaisohjelmien ansiota on se, että meilläkin ollaan näissä asioissa viimein liikkumassa. Minulla on tässä mukana eräs asiakirja, Euroopan komission tiedonanto vammaisten yhtäläisistä mahdollisuuksista, ja siellä on koulutuksesta tällainen kappale, jonka luen: ”Monet lapset jätetään edelleen tavanomaisten koulujen ulkopuolelle vain rajallisen liikkumiskykynsä, aistivamman tai viestintä- tai oppimisvaikeuksien vuoksi ja siksi, etteivät päättäjät riittävästi tunne tai ymmärrä heidän kykyjään ja mahdollisuuksiaan. Vammaiset lapset eristetään kouluvuosiensa ajaksi, jopa sen jälkeenkin, aivan liian usein laitoksiin, jotka, vaikka tarjoavatkin erikoistunutta hoitoa, eristävät heidät eivätkä tarjoa heille mitään tai tarjoavat vain erittäin rajallisia mahdollisuuksia tavanomaiseen sosiaaliseen kanssakäymiseen.”

Meillä Suomessa Kehitysvammaisten Tukiliitto, joka on vanhempainyhdistysten valtakunnallinen järjestö, antoi tänä vuonna elokuussa, kun julkisuuteen tuli eräitä ikäviä yksittäistapauksia kehitysvammaisten opetuksesta ja varsinkin erityisopetuksesta, julkilausuman, jossa Kehitysvammaisten Tukiliiton mielestä keinoja parempaan kehitykseen olisivat muun muassa tällaiset asiat: ”Kehitysvammaisten lasten opetuksen avoimuuden ja integraation lisääminen; vanhemmille oikeus valita, haluavatko he lapsensa erityiskouluun vai integroituna normaalkouluun; kodin ja koulun yhteistyön edistäminen myös lainsäädännön tukemana; säännökset rangaistuksista ja pakkotoimenpiteistä yhteiset ja yhtäläiset kaikille koululaisille; lisää resursseja opetukseen, muun muassa koulunkäyntiavustajien koulutus ja vakinaistaminen, opettajille työnohjausta; vanhempien ja lasten tasa-arvoisen kuuleminen; monet tilanteet ovat kehittyneet pitkälle, koska lasta tai vanhempaa ei ole uskottu tai otettu vakavasti.”

Suomessa pidettiin tänä vuonna heinäkuussa kansainvälinen konferenssi näistä asioista ja siellä annettiin ns. Helsingin julistus, jossa myöskin tuo arvokas foorumi kiinnitti huomiota samoihin periaatteisiin.

Itse haluaisin yhdistää tämän lakiesityksen myöskin meidän perusoikeusuudistukseemme, johonka säädettiin ns. syrjinnän kieltävä pykälä,

ja monien tahojen vastustuksesta huolimatta siihen lopulta komitean ja eduskuntakäsittelyn jälkeen tuli syrjinnän kieltäväksi perusteeksi vammaisuus. Olin itse tuon komitean jäsen ja voisin kertoa pitkään, mitä kaikkea työtä tehtiin, että näin säädettiin. Komiteassahan oli jäsenenä eräs vammaainen henkilö, joka vastusti jyrkästi vammaisuuden mainitsemista perusoikeuslain syrjintäpykälässä. Hän ajatteli niin, että juuri se on tätä syrjintää, että vammaainen henkilö nimetään erikseen lakipykälässä vammaiseksi henkilöksi. Näinkin asian voi tietysti nähdä. Itse ajattelen, että se on rehellistä tosiasioiden huomioon ottamista. Jos joku on vammaainen, hän on vammaainen ja tarvitsee palveluja, mutta mielellään normaalisuusperiaatteen mukaisesti, niin kuin nyt tässä lakiesityksessä sitten tapahtuu, kun pykälät täällä aikanaan uudistetaan.

Pidän puutteena sitä, että hallituksen esityksen perusteluissa ei mainita perusoikeusuudistusta tämän lakiesityksen historiassa. Aivan varmasti on vaikuttanut asiaan ja nopeuttanut tämän lain eduskuntaan tulemistä se, että meillä on voimassa oleva pykälä, joka kieltää kaikenlaisen syrjimisen muun muassa vammaisuuden perusteella.

Valiokuntatyötä varten haluaisin vain lyhyesti todeta, että toivoisin sivistysvaliokunnan kuuntelevan asiantuntijana paitsi tahoja, joita valiokunta varmasti ilman minun mainintaanikin kuuntelee, Kehitysvammaliittoa ja Kehitysvammaisten Tukiliittoa vanhempainjärjestöjen edustajana, myöskin käytännön työssä mukana olevia opettajia ja miksei kehitysvammaisten lasten vanhempiakin. Monet vanhemmat — tiedän sen — ovat taistelleet lapselleen koulunkäyntimahdollisuuden, taistelleet myöskin integraation käyttömahdollisuuden. Siellä on syntynyt sellaista kokemusta ja asiantuntemusta, jota toivoisi eduskunnan sivistysvaliokunnassa kuunneltavan.

Suomessa on myöskin kansainvälistä arvostusta nauttiva erityispedagogiikan asiantuntija, dosentti Timo Salovirta Jyväskylän yliopistossa. Hän on meillä tämän integraatioajattelun eräänlainen isä ja esilläpitäjä. Pitäisin puutteena, ellei eduskunta tätä lakia säätäessään hänen asiantuntemustaan tarvitsisi.

Arvoisa puhemies! Ruukkilainen emäntä Eeva Heilala on todennut eräässä runossaan näin: ”Vammaiset me olemme valmiit siivoamaan syrjään ja vanhukset, muistamatta lainkaan, että metsä on myös vaivaiskoivun koti ja kaatuneiden kelojen.” — Siis vaivaiskoivukin on

koivu, jolla on oma paikkansa Jumalan maailmassa. Se ei tietysti ole yhtä kaunis koivu kuin se valkorunkoinen, ylväs koivu, joka kasvaa kotipihalla tai metsässä, mutta vaivaiskoivu on silti koivu, erilainen koivu. — Toivottavasti muistamme tämän, kun tuomme nyt nämä lapset ihmisten ilmoille, perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien piiriin, yhteiskunnan takapihalta yhteiskunnan etupihalle.

Ed. V i l j a m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääpiirteissään varsin samaa mieltä olen ed. Alarannan kanssa kehitysvammaisten oikeudesta saada opetusta. Joitakin näkökulmia kuitenkin vähän painottaisin eri lailla.

Ensinnäkin USA:n ihannoiti, että heillä jo vuonna 75 kehitysvammaiset tulivat perusopetuksen piiriin, antaa aiheen huomauttaa, että se johtui myös heidän erilaisesta käytännöstään. Heillä ei sosiaalitoimen piirissä ollut niin laadukasta toimintaa, mitä meillä on sentään ollut jo 50-luvulta lähtien. Itse asiassahan meillä syvästi kehitysvammaisten opetus on monissa erityis- huoltopiireissä varsin monitahoista, juuri heidän tasolleen sopivaa. Siinä mielessä meillä tätä toimintaa on toki ollut.

On hyvä, että se tulee nyt oman kotikunnan piiriin, kunkin vammaisen lähettyville. Kannan kuitenkin jossain määrin huolta siitä, ymmärtääkö koululaitos kehitysvammaisten opetuksen kaikki näkökulmat. Se ei ole missään tapauksessa pulpettiopetusta, koska useat heistä eivät pysty välttämättä istumaankaan. Onneksi tämä lakiesitys kyllä takaa sen mahdollisuuden, että edelleen kuntoutus ja muu henkilökohtainen ohjaus ja tukipalvelut tulevatkin sosiaalitoimen kautta. Monimuotoisuus ja erityisnäkökulmien huomioon ottaminen on hyvin keskeistä.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Alaranta aivan turhaan pyysi anteeksi puheenvuoroaan. Minusta hän on hyvin sinnikkäästi ja kauniilla tavalla usein tuonut esille nimenomaan lasten asiaa ja nyt tällä kertaa kehitysvammaisten lasten asiaa. On hyvä, että vihdoin ja viimeinen tuodaan tällainen muutos eduskuntaan. Tämä on vuosien toive, että kehitysvammaiset lapset tuotaisiin perusopetuksen piiriin. On erityisen hyvä myös ns. normaaleille lapsille, että he oppivat pienestä pitäen kohtamaan myös vammaisen ihmisen luonnollisella tavalla.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä mahdollisuudesta. En voinut käsitellä puheenvuorossani kovin laajasti näitä käytännön asioita, joihin vastauspuheenvuoroissa huomiota kiinnitettiin, kun pelkään eduskunnan naispuhemiehiä, jotka ovat tarkkoja aikarajoista nykyään.

Olen aivan samaa mieltä siitä, että tässä on kysymys periaatteellisesti tärkeästä uudistuksesta, jonka käytännön toteuttamiseen täytyy sitten kunnissa, erityis- huoltopiireissä tai erityiskouluissa löytää sellaiset mahdollisuudet, jotka palvelevat parhaiten vammaista nuorta. Olen hyvin perillä siitä, että läheskään kaikkia kehitysvammaisia lapsia ja nuoria ei voida opettaa normaalissa luokkamutoisessa opetuksessa. Se on päivänselvä asia. Mutta pidän kaikkein tärkeimpänä nyt tässä lakiesityksessä sitä periaatteellista puolta, että vihdoin päästään syrjivästä ja eriarvoistavasta järjestelmästä, jolla yhteiskunnassa jotkut ihmiset ovat voineet luokitella toisia kansalaisia arvokkaampiin ja vähemmän arvokkaisiin kansalaisiin. Tämä tärkeysjärjestys olisi voinut olla aivan toinenkin.

Mitä tulee siihen, pystyvätkö opettajat tai kunnat antamaan näille lapsille ja nuorille sellaista opetusta, mitä he tarvitsevat, minä en sitä epäile. Tästä viime aikojen julkisesta keskustelussa on ollut varmaan se hyöty, että vanhemmat ovat rohkaistuneet tuomaan näitä tippa ja kastike -tapauksia enemmän julkisuuteen kuin aikaisemmin ja myöskin kunnissa kiinnitetään entistä enemmän huomiota siihen, että kohtelu siellä, missä opetusta sitten annetaan, on inhimillistä ja oikeaa.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Vaikeasti kehitysvammaisten opetustoimen piiriin kuuluva toiminta määritellään tarkemmin opetusta varten hyväksyttävissä opetussuunnitelmissa sekä yksittäistä oppilasta varten hyväksyttävässä henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa. Henkilökohtainen opetussuunnitelma tulee laatia yhteistyössä oppilaan vanhempien ja muiden oppilaan kasvatuksesta, opetuksesta ja kuntoutuksesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.

Vaikeavammaisten avustajat palkataan nykyisin pääsääntöisesti valtion työllistämistuella eli avustajat eivät ole koulutettuja ja vaihtuvat puolen vuoden välein. Vaikeasti kehitysvammaisten integrointi peruskouluihin on hyvä, kannatettava ja tasa-arvoa lisäävä esitys. Muutos on vammaisille suuri, joten toivon, että opetussuun-

nitelmissä määritellessään, että avustajat ovat koulutettuja ja pysyvässä työsuhteissa. Vaikeavammaisella on oikeus pysyvään ihmissuhteeseen kouluavustajan kanssa. Keinotekoisista työllistämistoimista on päästävä irti.

Juuri äsken keskustellessani ed. J. Kukkosen kanssa kuulin, että tämän päivän uutisissa on nostettu esille tieto, että terveystoimen puolella ollaan vakinaistamassa tilapäisiä työsuhteita ja perustamassa uusia virkoja ja vakinaisia työsuhteita. Toivon, että tämä vammaisten avustuksia on myös semmoinen tärkeä asia, johon kunnissa panostetaan ja etsitään koulutettuja ja pysyviä avustajia.

Ed. T a h v a n a i n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu vaikeasti kehitysvammaisten opetuksen siirtämisestä koulutoimen ja ope-
tushallinnon alaisuuteen. Mielestäni tämä laki on erittäin kannatettava. Itse tulen toimimaan erityisopettajana ja olen toiminut alalla, työskennellyt muun muassa koulunkäyntiavustajana, ja tiedän, että tätä asiaa on vatvottu hyvin pitkään. Nyt vihdoin viimein saamme kaikki lapset tasavertaisesti saman lainsäädännön piiriin ja saman hallinnon alaisuuteen.

Tulemme tänä talvena käsittelemään koululainsäädännön kokonaisuudistusta, jossa tämä laki on osana. Se on tuotu nyt jo hieman ennakkoon. Vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksen siirtäminen nyt sosiaali- ja terveysministeriöstä opetustoimen alaisuuteen kuuluu tähän lakipakettiin. Nykyisin vaikeimmin kehitysvammaisten opetusta järjestävät sairaanhoitopiirit tai sairaanhoidon erityisluottopiirit, niin kuin tiedämme, ja niitten tulisi järjestää opetus peruskouluopetukseen rinnastettuna sekä sisällöllisesti että määrällisesti.

Näin ei kuitenkaan aivan kaikkialla ole kuolupuheiden mukaan ollut, vaan joissakin erityisluottopiireissä ja kouluissa sovelletaan harkinnanvaraisuutta, joka tähän alueeseen kuuluu, ja lapsille on myönnetty opetusta hyvinkin pieniä tuntimääriä nimenomaan säästösyistä. Tämä ei ole ollut oikeudenmukaista, ja tämä on yksi syy, minkä vuoksi kaikki lapset täytyy saada saman koululainsäädännön piiriin. Tämän mukana muuttuvat myöskin rahoitussäädökset ja rahoitussäädösten mukana kunnat tai muut opetuksen järjestäjät tulevat saamaan oppilaskohtaiset maksut, jolloinka rahat menevät tai niiden pitäisi ainakin mennä tosiasiallisten kulujen mukaan ja nimenomaan kouluille ja näille lapsille heidän hyödykseen.

Arvoisa puhemies! Kunnat saavat nyt vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksen järjestämisestä vastuun ja kunnassa työskentelevät viranomaiset joutuvat miettimään oppilaan sijoituspaikan ja ratkaisemaan, miten vaikeimmin kehitysvammaisia opetetaan. Jos kunnat aikovat järjestää opetuksen itse eivätkä lähetä lapsia kouluihin muualle, on opetuksen järjestelyt hoidettava hyvin ammattitaitoisesti nimenomaan siten, että opettajina ovat pätevät erityisopettajat tai laaja-alaisemman koulutuksen saaneet luokanopettajat, jotka kykenevät opettamaan vaikeimmin kehitysvammaisia.

Samoin täällä ed. Tuija Pohjolan esille ottama koulunkäyntiavustajakysymys täytyy ratkaista ja saada pikkuhiljaa kuntoon siltä osin, että koulunkäyntiavustajista tulisi vakainainen ammattikunta, arvostettu ammattikunta. Näin kouluun saadaan lapsille turvallinen työyhteisö ja jatkuvasti vaihtuvien ihmissuhteiden sijaan luottamuksellisia ihmissuhteita.

Nyt siirrettävän koulutuksen osalta myös tällä hetkellä sosiaalitoimen puolella työskentelevien henkilöiden etuisuuksiin tulee ehkä muutoksia tämän lain myötä muun muassa avustajakysymykseen liittyen. Myös kehitysvamma-alalla työskentelevien työntekijöitten työsuhte saattaa jollain tavalla muuttua. Olen sitä mieltä, että tässä ratkaisussa täytyy katsoa oikeudenmukaisesti, että sekä koulutoimen että sosiaalitoimen puolella työskentelevät kokevat olevansa tasavertaisessa asemassa keskenään tämän lain voimaan tullessa ja niin, että molemmilla osapuolilla sekä palkkaus että muut työehdot ovat yhdenmukaiset.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Olen järkevästi toteutetun integraation kannattaja tässä asiassa ja siksi voin sanoa sillä perehtymisellä, mikä tässä on ollut mahdollista, että tämä lakiesitys on ainakin hyvää tarkoittava.

Mutta kuitenkin pitää sanoa, että esimerkiksi lakiesityksen kannen tekstin "Esityksen pääasiallinen sisältö" oikean reunan keskimäinen kappale, jota en lue tässä lukutaitoisten ihmisten joukossa, antaa mahdollisuuden joko symboliseen siirtoon tai asialliseen muutokseen. Minusta tässä jää ratkaisemaan sitten muun muassa resurssien kohdentaminen. Minä toivon, että tässä lakiesityksessä säästäminen ei ole ollut motiivina, vaan kehitysvammaisen lapsen ja oppilaan paras.

Minä sanoisin, että tämä laki onnistuakseen edellyttää resurssien täysimääräistä siirtämistä,

ja se täysimääräinen siinä ainakin ylimenokauden aikana edellyttää lisärahoitusta nykyiseen käytäntöön verrattuna.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron, kun en ehtinyt ed. Alarannan varsinaisen puheenvuoron yhteydessä pyytää vastauspuheenvuoroa. Kun kuuntelin ed. Viljamaan ja myöskin ed. Alarannan vastauspuheenvuorot, voin todeta, että tämä puheenvuoro jää pikkuisen tarpeettomaksi, siinä nimittäin, kun kiinnitettiin huomiota käytännön järjestykseen.

Tämähän on periaatteiltaan erittäin hyvä laki, joka pistää kaikki lapset samaan asemaan. Käytännössähän tässä välttämättä ei kaikilla alueilla tapahdu yhtään mitään. Minusta on tärkeätä kuitenkin, siirtyä tämä sitten koulupuolelle tai ei, että jaksetaan jatkuvasti miettiä, mikä on sen kehitysvammaisen lapsen etu, pidetään se koko ajan mielessä silloin, kun opetusta mietitään ja suunnitellaan, eikä väkivalloin missään mennä uuteen systeemiin vain lain takia. Jos vanha systeemi on hyvä ja toimii, siirrettäköön vain hallinnollisesti, mutta välttämättä ei pidä huonompaan suuntaan mennä, jota sitäkin kovasti pelkään ainakin joissakin tapauksissa.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotus todella nyt alkaa toteuttaa sitä periaatetta, että vammaisia kohdeltaisiin tasavertaisuusperiaatteen mukaan ja heidät saataisiin osaksi yhteiskuntaa. Tavoitteena tässä tietysti on myös se, että näiden lasten koulunkäynti saataisiin saman lainsäädännön piiriin kuin muidenkin, ja kun on kyse koululainsäädännöstä, niin saman ministeriön alaisuuteen.

Edellä todettiin vähän huolta siitä, ettei toivottavasti vain ole kyse säästölaista. Varmasti pitää jokaisen mieltä ja erityisesti kunnissa hyvin tarkoin harkita, miten tämä käytännön toimina toteutuu. Me kaikki tiedämme, että monissa kunnissa taloudellisesti on ollut ahdasta ja tulee varmasti tulevina vuosinakin olemaan, kun valtionosuuksia edelleen on leikattu. Mutta pitää asettaa siellä arvot kohdalleen. Kyllä näiden lasten, jos kenen, pitää saada kaikki tarvittava apu ja tuki siihen, että he voisivat saada sen koulutuksen, mihin muutkin ovat oikeutettuja, ja ne tarvittavat henkilöt tuekseen ja avukseen, joita tässä lainsäädännössä myös mahdollistetaan.

Joissakin kunnissa jo nyt, esityksen perustelujen mukaan noin 300 oppilaan osalta, ollaan jo nyt siinä tilanteessa, jota tämä laki tavoittelee.

Toivottavasti eduskunnan käsittelyn jälkeen tämä saa vielä sellaisen mietinnön peräänsä, että tämmöinen syrjivä ja eriarvoistava kehitys ja järjestelmä todella saadaan lakkautumaan.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä lakiesitystä hyvin perusteltuna, ja erityisen arvokasta on se, että syvästi kehitysvammaiset lapset tulevat tasavertaisesti kohdelluiksi.

Itse syvästi kehitysvammaisen lapsen isänä haluan kuitenkin tuoda esille sen näkökulman, että kun viime aikoina on ollut aika paljon keskustelua siitä, millä tavalla vammaishoidossa on epäkohtia, millä tavalla kehitysvammaisia lapsia kohdellaan, olen näkemässä sen hieman toisella tavalla. Vaikka varmasti tällaista eriarvoisuutta on ylläpidetty ja ylläpidetään edelleenkin, niin on kuitenkin esimerkkejä siitä, millä tavalla vaikeastikin kehitysvammaisten lasten hoitoon ja koulutukseen on syvällisesti paneuduttu. Haluan ihan erityisesti tuoda esiin ihailuni niitä ihmisiä kohtaan, jotka jaksavat tehdä sitä erittäin vaativaa työtä vaikeasti vammaisten lasten piirissä. Ajattelenkin näin, että on hyvä, että tämä lakiesitys on tuotu eduskunnalle ja tämä voidaan viedä lävitse. Mutta kuitenkin viime kädessä on kysymys siitä, millä tavalla me yksittäisinä ihmisinä suhtaudumme vammaisiin lapsiin ja pidämme heistä huolta.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! On ollut todella mielenkiintoista ja hyvä kuunnella keskustelua asiasta, jossa meidän ihmisyytemme ja inhimillisyytemme ja elämän kunnioituksemme kaikissa muodoissaan tulee kerrankin tässä salissa esille. Tässä mielessä periaatteelliselta kannalta tämä lakiesitys on todella suuriarvoinen asia, sellainen asia, jossa varmasti monet kehitysvamma-alalla työskennelleet ja sen omista perheissään kokeneet tuntevat nyt saavansa tämän lakiesityksen kautta myös arvostusta.

Ainoa asia, josta minäkin kannan pientä huolta, on se, että toivottavasti ns. kuntapuolue ei tässä asiassa näytä kynsiään kielteisessä mielessä sitten, kun näitä asioita toteutetaan. Ajattelen erityisesti sitä, itsekin Vaalijalan kuntayhtymän toiminnan kanssa paljon tekemisissä olleena, että myös näiden kuntayhtymien erityisosaamisen piirissä tällä alueella nyt, kun ne ovat kehittyneet monella tavalla kehitys- ja kuntoutusyksiköiksi samalla, voidaan lisätä voimavaroja niin, että tästä asiasta ei tulisi kiistakapulaa kuntien ja näiden yhteisöjen välillä, vaan että juuri siinä tilanteessa muistettaisiin, että tämä on uusi ja

hyvä mahdollisuus kehittää tätä toimintaa ja sitä kautta viedä tältä osin suomalaisen oppimisen ja kehityksen kulkua eteenpäin.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Yhdyn noihin ajatuksiin, mitä täällä on esitetty, ed. J. Kukkonen viimeksi, ja toteaisin, että taloudellinen tilanne on kyllä kohdannut jo aikaisemmin varsin ikävällä tavalla paikka paikoin maassamme vaikeasti kehitysvammaisia, ei vain lapsia, vaan yleensä niitä, jotka ovat erityishuoltopiirin hoidossa keskuslaitoksissa. Viime vuosien säästövaiheen yhteydessä myös erityishuoltopiireissä kunnat ovat varsin paljon säästäneet. Toivoo sopii, että olisi ikään kuin uusi vaihe päällä ja nyt lähettäisiin todella sosiaali- ja terveydenhoidon puolella katsomaan uudella tavalla eli sillä tavalla, kuin täällä mainittiin, että perustetaan uusia virkoja, vakinaistetaan, otetaan sijaisia jälleen työhön. Tämä uhka juuri tässä on tietysti muistettava pitemmällä tähtäimellä, jotta lasten, joiden opetus nyt siirtyy kuntien tehtäväksi, tulevaisuus olisi vielä parempi ja tämä laki olisi todella onnistunut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

26) Hallituksen esitys laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta

Hallituksen esitys 160/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

27) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 161/1996 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Opintotuen ja muiden toimeentuloturvajärjestelmien yhteensovittamiseksi ja koulutuspoliittisin

perustein ehdotetaan, että 19 vuotta täyttäneiden, muualla kuin vanhempiensa luona asuvien opiskelijoiden opintoraha nostetaan 1.8.1997 20 vuotta täyttäneiden tasolle ja elokuussa 1998 vastaava korotus toteutetaan 18-vuotiaiden opintotukeen.

Nämä ovat oikeudenmukaisia ja kannatettavia uudistuksia ja tasa-arvoon perustuvia. Ongelmaksi kuitenkin jäävät muualla kuin vanhempiensa luona asuvat 17-vuotiaat. Osa 17-vuotiaista joutuu muuttamaan kotipaikkakunnan ulkopuolelle opiskelun perässä. 17-vuotiaista tulee väliinpuotoajaryhmä, sillä he eivät ole oikeutettuja edes lapsilisään. Toivon, että uudistus laajenee ja 17-vuotiaat saavat tasa-arvoisen opintotuen viimeistään vuonna 1999.

Ed. V e h v i l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan ottaa esille hallituksen linjan yleisemminkin opintotuen suhteen. Kuten muistamme, Lipposen hallitus leikkasi heti aloitettuaan vuonna 1995 opintotuen tasoa 125 miljoonalla markalla. Mielestäni ensisijainen korjaus olisi, että opintotuen taso palautettaisiin ennalleen.

Nyt hallituksen esityksessä esitetään, että 19-vuotiaat laitettaisiin kaksikymppisten ja vanhempien kanssa samalle viivalle. Miksi ei voida laittaa myös samalla kertaa 18-vuotiaita, koska se ei kustannuksina merkittäisi ensi vuonna kuin noin 20 miljoonaa markkaa? Tässä viitataan siihen, että hallitus oli toisaalta valmis budjettiriihen yhteydessä tekemään 5,5 miljardin markan verohelpotukset työssä käyville. Oikeudenmukaisuusnäkökulmasta olisi nyt pitänyt tehdä uudistus, joka koskisi myös 18-vuotiaita.

Ed. L i n d é n : Arvoisa puhemies! Vihdoinkin saamme hallituksen esityksen, jossa puututaan opintotuessa oleviin oleellisiin ongelmiin, mutta ei vielä riittävästi. Haluan kiinnittää huomiota opintotuen 55 kuukauden määrään. Nyt esitetään, että erityisille opintoaloille, muun muassa lääketieteeseen, olisi mahdollisuus saada pidempi opintotuki. Tämä on aivan oikea suunta. Lääketieteen opiskelijat ovat olleet huutavassa pulassa 55 kuukauden kanssa. Valitettavasti on myös muita sellaisia opiskelijoita, esimerkiksi arkkitehtiopiskelijat, jotka hyvin harvoin 55 kuukaudessa suorittavat tutkinnon. Laissa kyllä puhutaan erityisistä syistä, mutta käsittääkseni tämä ei koske tällaisia opintoaloja, vaan terveydellisistä tai muista syistä on mahdollisuus saada pitempi aika kuin 55 kuukautta.

Toisaalta kesäopiskelu on tuonut ongelmia myös tähän 55 kuukauteen. Koska tänä päivänä kesätöitä on vaikea saada, moni opiskelija opiskelee kesäyliopistossa, mutta ei välttämättä niitä aloja tai kursseja, jotka on mahdollisuus hyväksyttää omaan tutkintoonsa, jolloin tämä on lisäopiskelua, mutta hän käyttää näitä 55:tä kuukautta rahoittaakseen opintonsa, mikä sitten loppujen lopuksi kostaantuu siinä, että yhtäkkiä loppuvaiheessa opiskelija huomaa, että 55 kuukautta on täynnä. Tämä on tässä myös ongelmallinen kysymys, johon pitäisi varmasti tulevaisuudessa puuttua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

28) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 162/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

29) Hallituksen esitys telemarkkinalaiksi ja laiksi telehallinnosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 163/1996 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikenevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Liikenneministeri L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Myöhäisestä ajankohdasta huolimatta tarkoitukseni on pitää vähän laajempi esittelypuheenvuoro kyseessä olevasta telemarkkinalakiesityksestä, koska tämä on alan varsin keskeistä ja merkittävää lainsäädäntöä.

Tietoyhteiskunnan palveluthan jaetaan kansalaisille televerkkojen kautta, ja julkisen vallan vastuulla on luoda teleyrityksille suotuisa toimintaympäristö, tarjota korkeatasoisia palveluja. Jo vuosikymmenen ajan Suomessa on harjoitettu edistyksellistä telepolitiikkaa erittäin hyvin tuloksin. Rohkaisemalla teleyritykset kilpailuun

Suomi on nostettu telepalveluiden edullisuus- ja laatuvertailuissa maailman kärkeen. Se on konkreettisinta tietoyhteiskunnan rakennustyötä, jota julkisen vallan keinoin voi tehdä.

Teletoimintalaki on vasta yhdeksän vuotias. Sitä on muutettu neljä kertaa. Viimeinen muutos, joka tuli voimaan vasta viime elokuussa, oli periaatteellisesti kaikkein suurin. Tärkein muutos oli, että telelaitokset velvoitettiin vuokraamaan kilpailijoilleen yhteyksiä. Tällä uskotaan olevan ajan oloon suuri vaikutus erityisesti kilpailuun paikallisissa televerkkoissa.

Nyt annettu hallituksen esitys sisältää telelain-säädännön kokonaisuudistuksen. Telemarkkinalailla ajanmukaistettaisiin teletoimintalaki, joka on markkinoiden nopean kehityksen takia käymässä vanhentuneeksi. Lakiin tehtäisiin myös ne muutokset, joita Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö edellyttää. Mutta lain tärkein tavoite on edelleen edistää kilpailua varsinkin paikallisissa televerkkoissa.

Kilpailulle ei ole vuosikausiin ollut lainsäädännöllisiä eikä hallinnollisia esteitä. Kilpailu onkin johtanut nopeisiin markkinaosuuksien muutoksiin. Tärkeä poikkeus tästä pääsäännöstä ovat paikalliset televerkot. Niissä uudet alalle tulijat ovat onnistuneet saamaan vasta muutama prosentti entisten paikallismonopoliin markkinoista. Vaikka suuret yritykset ovat jo kauan kilpailuttaneet paikallispalvelunsaakin, jokainen tavallinen puhelimen käyttäjä tietää, että paikallista telelaitosta on vaikea vaihtaa. Kilpailun ulkopuolelle jääneitä käyttäjiä ovat kotitaloudet ja pienet ja keskisuuret yritykset.

Kysymys paikalliskilpailusta ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen kuin markkinaosuustarkastelusta voisi päätellä. Matkaviestintä kilpaillee koko ajan näkyvämmiin paikallisen teletoiminnan kanssa. Paikallisverkkojen liittymämäärä ei enää juuri kasva, kun matkaviestinnän kasvu vastaavasti on 30—40 prosenttia vuodessa. Meillä on jo nyt yli 25 matkapuhelinta 100:aa asukasta kohti. Tulevaisuus on kiistatta matkaviestinnän. Vuosituhannen vaihteessa sen liikevaihto ohittaa jo paikallisteleminnän liikevaihdon.

Toinen huomionarvoinen seikka on, että suomalaiset paikallismaksut kuuluvat puutteellisesta kilpailusta huolimatta maailman edullisimpien joukkoon. Tietoyhteiskunnan palveluiden käytön lisääntyessä tilanne voi kuitenkin muuttua. Pienkäyttäjään asti ulottuvaa kilpailua ei ole onnistuttu tehokkaasti synnyttämään paikallisverkkoihin vielä missään maailmassa, vaikka sen

esteitä tutkitaan kovasti kaikkialla, missä kilpailua kaivataan.

Jo edellisellä teletoimintalain muutoksella Suomen lainsäädäntö vietiin tässä kenties pidemmälle kuin missään muualla. Niin selkeätä ja tiukkaa televerkon luovutusvelvollisuutta kuin Suomessa ei muualla maailmassa tunneta. Telelaitokset neuvottelevat parhaillaan tilaajayhteysien luovutusehdoista. Toiveita markkinatouuden toiminnasta telealalla herättää, että liikenneministeriötä ei ole vielä pyydetty erotuomariksi, vaikka kaikilla olisi siihen oikeus.

Tärkeä paikalliskilpailun hidaste poistui, kun liikenneministeriö teki toukokuussa 1996 päätökset tilaajanumeroiden siirrettävyydestä, mitä myös eduskunta edellytti teletoimintalain muutosesitystä käsitellessään. Suomessa käyttäjä voi säilyttää puhelinnumeronsa teleyritystä vaihtaessaan vuosia aikaisemmin kuin Euroopassa yleisesti. EU:n lainsäädäntö tulee edellyttämään, että numeron siirrettävyys on toteutettava ainakin rajoitetusti suurissa väestökeskuksissa vuoteen 2003 mennessä.

Telemarkkinalain tavoitteena on niiden kilpailulle haitallisten vaikutusten vähentäminen, joita teleyritysten yhteisörakenteella ja voitonjakopolitiikalla on. Kun teleyritys on asiakkaidensa keskinäisesti omistama, se jakaa toimintansa tuloksen omistajille alennuksina telemaksuista. Peräti 80 prosenttia liittymistä on teleyrityksen omistajilla. On ymmärrettävää, että alalle tuleva kilpailija ei voi tasaveroisesti kilpailla asiakkaita, jotka menettäisivät sijoittamansa pääoman tuoton, jos valitsisivat kilpailijan palvelut. Omistaja ei voi saada telelaitoksen toiminnan tuottamaa voittoa osinkona niin kuin tavallisessa yrityksessä.

Lähes vuoden ajan liikenneministeriö on selvittänyt erilaisia vaihtoehtoja, joilla käyttäjäomistuksen kilpailua ehkäisevät vaikutukset voitaisiin lopettaa. Eri malleilla on se yhteinen piire, että ne kajoavat poikkeuksellisen syvästi telelaitoksen ja asiakkaan väliseen lailliseen sopimussuhteeseen. Hyvästä yrityksestä huolimatta ei ole voitu löytää selkeätä ja yksinkertaista keinoa, joka olisi kohtuullinen kaikille.

Finnet-yhtiöt, johon kaikki keskinäisesti omistetut telelaitokset kuuluvat, on omista lähtökohdistaan käynnistänyt yhteisörakenteensa kehittämisen. Siellä on huomattu, että vuosisatainen osuuskuntamalli voi aiheuttaa ongelmia nykyaikaisessa teletoiminnassa. Uuden teknologian vaatiman pääoman tarve ja kiristynvä kansainvälinen kilpailu pakottavat yritykset tiivistä-

mään rivejään ja etsimään uusia ratkaisuja. Olen täysin vakuuttunut, että Finnet-yhtiöiden pyrkimys kehittyä on aito. Suunnitelluilla toimilla on hyvät mahdollisuudet tuottaa hyviä tuloksia yhtiöiden itsensä ja erityisesti käyttäjien parhaaksi. Tätä työtä lainsäätäjä voi parhaiten tukea antamalla sen tekijöille nyt työrauhan.

Tarkoituksena on kuitenkin seurata tarkoin teleyritysten yhteisörakenteen kehitystä. Jos uusi lainsäädäntö ja teleyritysten omaehtoinen kehitys eivät johda paikalliskilpailun selkeään avautumiseen, on tutkittava myös toistaiseksi syrjään pannut suoraan teleyrityksen ja käyttäjän sopimussuhteeseen kajoavat keinot. Liikenneministeriö varautuu tarvittaessa nopeisiinkin lainsäädäntötoimiin. Teleyrityksille annetaan nyt etsikkoaika, jota ne oman etunsa nimissä eivät saa hukata. Ensi vuoden loppuun mennessä liikenneministeriö julkaisee selvityksen telemarkkinoiden paikalliskilpailusta ja uuden lainsäädännön vaikutusarvion. Selvityksen perusteella käydään kaikkien osapuolten kesken keskustelu ja päätetään tarvittavista mahdollisista jatkotoimista.

Telemarkkinalailla edistetään monin tavoin kilpailua, vaikka teleyritysten yhteisörakenteeseen ei suoranaisesti ja rajuin keinoin puututaan. Teleyritysten toiminnan taloudellinen eriyttäminen televerkkojen ja telepalveluiden tarjontaan on tässä keskeinen keino. Markkina-voimaltaan huomattava teleyritys joutuisi merkitsemään verkon vuokran oman telepalvelutoimintansa kuluksi samojen perusteiden mukaan kuin perii verkkovuokraa kilpailijaltaan. Se johtaisi siihen, että kilpailutilanteessa verkkotoiminnan taloutta voidaan tarkastella erillään palvelutoiminnoista ja siten valvoo myös kilpailijalta perittyjen verkkovuokrien määrää. Hinnoittelu tulee näin läpinäkyväksi. Lainmuutos edistää kilpailijansa verkossa toimivan yrityksen mahdollisuuksia todelliseen palvelukilpailuun. Johdovuokra on telepalvelun hinnan suurin kustannuserä.

Teleyritysten jako eri ryhmiin niiden markkinavoiman perusteella antaa mahdollisuuden ohjata ja valvoo vahvojen teleyritysten toimintaa ja samalla tukea alalle tulijoiden liiketoimintaa. Huomattavan markkinavoiman käsite on sukua kilpailulainsäädännön määräävän markkina-aseman käsitteelle. Tällä instrumentilla viranomaiset ovat pystyneet puuttumaan markkinoiden toimintaan silloin, kun yritys käyttää väärin asemaansa. Telemarkkinalakiesityksen mukaan myös televiranomaiset voisivat antaa markkinavoimille enemmän tilaa silloin, kun minkään yri-

tyksen huomattavan markkinavoiman väärinkäyttö ei edellytä asioihin puuttumista. Esitys merkitsee säätelyn olennaista purkamista niihin yrityksiin nähden, joiden markkinavoima ei ole huomattava.

Jotta eri televerkkoja voidaan käyttää viestintään, ne on liitettävä yhteen. Kilpailuissa oloissa televerkkojen yhdysliikennejärjestelyiden merkitys kasvaa. Myös tätä koskevat säännökset on esityksessä kirjoitettu mahdollisimman paljon kilpailua ja alalle tulevia yrityksiä suosiviksi. Teleyritykset, joiden markkinavoima on huomattava, joutuvat muita ankarampien velvollisuuksien alaisiksi. Säännökset helpottaisivat kilpailevien yritysten pääsyä erityisesti paikallisverkkoihin.

Joissakin maissa vaihtoehtoisina paikallisverkkoina käytetään kaapelitelevisioverkkoja. Kaapelitelevisiokassa voidaan välittää myös puheluja, jos verkko varustetaan teknisesti sitä varten. Verkko tarjoaa puhelinverkolle rinnakkaisen pääsyn kotitalouksiin. Isossa-Britanniasa tästä on saatu hyviä telekilpailua edistäviä tuloksia.

Suomessa noin 43 prosenttia kotitalouksista on kytketty kaapelitelevisioverkkoon. Toisin kuin monessa muussa maassa Suomessa kaapelitelevisiokot ovat kuitenkin pääosin teleyritysten omistamia. On luonnollista, että ne eivät suosi niiden käyttöä omien puhelinverkkojensa kanssa kilpailevaan toimintaan. Lakiesityksellä pyritään edistämään verkkojen kilpailevaa käyttöä. Muun muassa kaapelitelevisioverkon omistaja tai haltija, joka sallii verkon käytön telepalveluiden tarjontaan, tulisi velvolliseksi vuokraamaan sitä kaikille yhtäläisin tasapuolisin ehdoin.

Lakiesityksessä jatketaan alalle pääsyn helpottamista. Teletoinnin toimiluvista luovutaisiin lähes kokonaan. Oikeusharkintaisen luvan varaista olisi enää vain matkaviestinverkkojen tarjonta. Lupamenettelyn säilyttäminen tällä alalla on tarpeen, koska matkaviestintään on käytettävissä vain rajallinen määrä taajuuksia.

Jos pyrkimykset edistää paikalliskilpailua toteutuvat, käyttäjien kilpailusta saama hyöty on tuntuva: Hinnat halpenevat ja palvelutaso parantuu. Nyt tavoitellaan hyötyjä nimenomaan pienille käyttäjille. Suurkäyttäjät ovat jo aikaisemmin päässeet nauttimaan kilpailun hedelmistä.

Lakiesitys jättää liikenneministeriölle myös riittävät keinot puuttua kehitykseen, jos korkea-laatuinen palvelutarjonta tai maksujen tasapuolisuus ja kohtuullisuus eri käyttäjäryhmien kesken vaarantuvat.

Arvoisa puhemies! Toteutuessaan telemarkkinalaki merkitsee sitä, että Suomi säilyy maailman johtavien telemaiden joukossa myös vuoden 1998 jälkeen, jolloin telekilpailun on määrä laajasti avautua Euroopan unionissa. Kansalaiset ja elinkeinoelämä voivat käyttää hyväkseen tietoyhteiskunnan uusia palveluita palvelutasoltaan korkeiden televerkkojen kautta ja edulliseen hintaan. Telemarkkinalaki edistää merkittäväällä tavalla Suomen tietä tietoyhteiskuntaan maailman ensimmäisen maiden joukossa.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Linnainmaa totesi, Suomi on ollut edelläkävijämaa telemarkkinoiden vapauttamisessa, ja tämä lakiesitys jatkaa sitä linjaa. Olen todella iloinen, että vihdoin ja viimein liikennevaliokunta saa tämän asian käsiteltäväkseen.

Viime keväänä, kun näitä ensimmäisiä versioita esiteltiin, se aiheutti aika hurjistuneita tunteita paikallisten puhelinyhtiöitten keskuudessa. Olen todella iloinen, että liikenneministeri on löytänyt kompromissiratkaisun, jolla tätä asiaa nyt voidaan viedä eteenpäin ja paikallispuhelinyhtiöille annetaan aikalisä yhteisöarakenteensa kehittämiseksi ja omistusmuotojen selvittämiseksi. Tästä kaikki kunnia liikenneministeri Linnainmaalle.

Kansalaiset ovat todenneet kaukopuheluhinnoissa sen, mitä on tarkoittanut telemarkkinoiden vapauttaminen. Nyt on vuorossa paikallispuhelukilpailun vapauttaminen, ja se on kuluttajien kannalta hyvin merkittävä esitys.

Alkuperäisessä esityksessä oli hyvitysmaksu, joka olisi siis tarkoittanut sitä, että paikallinen puhelinyhtiö olisi joutunut maksamaan puhelimen käyttäjälle tämän siirtyessä kilpailevan yhtiön asiakkaaksi. Tämä aiheutti kovasti murhetta, mutta hyvitysmaksusta on luovuttu tässä esityksessä.

Toinen seikka varmasti, mikä on puhuttanut ja tulee puhuttamaan lakiesityksessä, on huomattavan markkinavoiman käsite, jota ministeri Linnainmaakin esitteli, mutta tätä varmasti liikennevaliokunta mietinnössään pohtii omalta osaltaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Kukaan ei voi kiistää, että todella Suomi on ikään kuin yksinäisenä kentällä. Kentän nimi on vapautuminen ja kilpailuttaminen teletoinnin alueella ja yleensä oikeastaan kaiken sen toiminnan alueella, jota ministeri Linnainmaa nyt liikenneministeriön päällikkönä hallinnoi. Tämä-

hän on aivan selvä tilanne Euroopassa. Suomi on eturivissä, hyvä tai huono, kyllä siihen varmasti molempia puolia liittyy.

Hintakysymys on tietysti hyvin mielenkiintoinen. Aivan totta, kaukopuhelujen hinnat ovat pudonneet. Paikallispuhelut varsin monella alueella Suomea ovat hyvin kohtuulliset. Niitä yritetään vielä kilpailuttaa. Hyvä näin, kunhan ei tapahdu samalla tavalla kuin sähkön hinnan muodostumisessa pitemmällä juoksulla, että suurkuluttajat saavat puheluysikkönsä matalalla tariffilla ja pienkäyttäjät eli tavalliset puhelimeen puhujat, yksityishenkilöt, maksavat vastaavasti enemmän. Tällainenkin uhkakuva on aistittavissa tässä tilanteessa.

Haluaisin todeta, arvoisa puhemies, lopuksi, että pakonomainen kilpailuttaminen ei varmasti ole kansallinen eikä yleensäkään minkään edun mukaista. Tässä nyt välttämättä tästä ei ole kysymys, ehkä jossain muualla on ollut.

Liikenneministeri **L i n n a i n m a a** : Arvoisa puhemies! Totean ed. Tiusaselle, että jo nykyäänkin on suurilla yrityksillä ollut mahdollisuus, aivan kuten puheenvuorossani totesin, kilpailuttaa paikallispuhelutoimittajiaan, mutta vasta tämä lainsäädäntö tuo mukanaan sen, että myöskin yksityisillä ihmisillä ja pienyrityksillä tulee olemaan tähän mahdollisuudet, ja se on nähdäkseni positiivista kehitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

30) Hallituksen esitys laiksi julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasausyhtiöstä

Hallituksen esitys 164/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

31) Hallituksen esitys laiksi julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasauksesta

Hallituksen esitys 165/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

32) Hallituksen esitys laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 166/1996 vp

Toinen varapuhemies : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Kuoppa : Arvoisa puhemies! Tänään lisäbudjetin lähetekeskustelun yhteydessä eduskunta hyvin laajalla yksimielisyydellä oli kannattamassa telakkatukea ja edustajat eri perustein perustelivat sitä, miten välttämätöntä ja miten hyvä asia telakkatuki on. Nyt käsittelyssä on toimeentulotukea koskeva lakiesitys. Toimeentulotukeahan Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan tänä vuonna saa Suomessa yli 660 000 henkilöä ja yli 400 000 kotitaloutta, eli telakkatukeen verrattuna toimeentulotuen saajien määrä on huomattavasti suurempi. Uskon, että sillä myöskin on aika suuri merkitys, vaikka toisaalta tällä hallituksen esityksellä ei ole taas kovin suurta taloudellista merkitystä valtiovalle, mutta periaatteellisesti tämä on erittäin suuri asia. En tiedä, kiinnostaako tämä asia yhtä paljon eduskuntaa ja kansanedustajia ja tiedotusvälineitä, mutta periaatteellisesti tällä on erittäin suuri merkitys.

Hallitus on antanut eduskunnalle lakiesityksen, jolla nuorten oikeutta saada toimeentulotukea rajoitetaan. Toimeentulotukihan on se viimeinen tukimuoto silloin, kun ihminen on hädässä eikä hänellä ole muuta toimeentuloa sosiaaliturvana tai palkkatulona. Kun tähän asti 18 vuotta täyttäneillä on ollut itsenäinen oikeus toimeentulotukeen, esityksen mukaan oikeus rajattaisiin 21 vuotta täyttäneisiin. 18-, 19- ja 20-vuotiaiden oikeus toimeentulotukeen riippuisi ensi vuoden alusta lähtien siitä, miten heidän vanhempansa voivat osallistua toimeentulon turvaamiseen. Vanhempien huoltovelvollisuus koskisi siten myös täysi-ikäisiä lapsia, jotka ovat muuttaneet vanhempien kodista pois. Muutos ei koskisi kuitenkaan niitä nuoria, joilla on omia lapsia ja jotka ovat tai ovat olleet avioliitossa. Hallituksen esityksessä avioliittoa ei rinnasteta avioliittoon, kuten nykyisessä sosiaalilainsäädännössä muuten tehdään.

Itse lakiesityksessä ei määritellä tarkkoja markkamääriä, joiden mukaan vanhempien elä-

tusvelvollisuutta arvioidaan. Lakiesityksessä puhutaan ainoastaan kohtuudesta, jonka arvioiminen olisi paljolti paikallisten sosiaaliviranomaisten vallassa. Lakiesityksessä ei ole tulorajoja, joiden mukaan vanhempien huoltovelvollisuus lasketaan. Toisaalta lakiesityksen mukaan vanhempien avustusvastuu voisi kohota toimeentulotuen perusosaan eli 2 021 markkaan sekä tarpeellisen suuruisina huomioon otettaviin muihin menoihin. Vanhempien voitaisiin siten edellyttää maksavan toimeentulotuen perusosan lisäksi myös nuoren asumiskustannukset, joiden korvaamiseen toimeentulotuen perusosa ei ole tarkoitettu.

Vanhemmilta voidaan siten edellyttää nuorelle tukea yhtä paljon kuin nuori muuten saisi itsenäisenä kansalaisena toimeentulotukea. Ilmeisesti tällaista tukea voidaan edellyttää vanhemmilta edellyttäen, että vanhemman omat tulot ylittävät toimeentulotuen normit.

Toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa ei oteta yleensä huomioon velkoja. Lakiesitys jättää epäselväksi sen, otetaanko nuorelle toimeentulotukea myönnettäessä huomioon vanhempien velat. Periaatteessa näyttää olevan mahdollista, että nuori pakotetaan velkaisten vanhempien elätettäväksi siitä riippumatta, miten paljon vanhemmilla on tuloja velkojen lyhennysten ja korkojen maksamisen jälkeen.

Keskimääräiseksi vanhempien avustustarpeeksi arvioidaan 700 markkaa kuukaudessa. Lakiesityksessä arvioidaan, että vuosittain on selvitettävä noin 30 000 nuoren vanhempien tulot toimeentulotukea haettaessa ja että noin 7 000 nuoren toimeentulotukea tullaan leikkaamaan. Sosiaalihuoltolain muutos tulee siten lisäämään työmäärää kuntien sosiaalivirastoissa, kun myös kymmenientuhansien täysi-ikäisten tuenhakijoiden vanhempien tulot on selvitettävä.

Lakiesitykseen liittyvän muistion mukaan esityksellä ei pyritä julkistalouden säästöihin millään tavalla ja siis tunnustetaan, että kyse on hyvin pitkälle ideologisesta ja periaatteellisesta muutoksesta sosiaaliturvaan. Lakiesitys perustuu ministeri Alhon johtaman tuloloukkutyöryhmän esitykseen. Hallituksen esityksen perusteluissa arvioidaan syntyvän säästöä 19 miljoonaa markkaa, josta valtion osuus on 5 miljoonaa markkaa, eliikkä itse asiassa valtion rahoissa todella pienistä rahoista on kysymys. Kysymys on nimenomaan ideologisesta valinnasta.

On myöskin kysyttävä, onko tämä hallituksen esitys perustuslain vastainen. Hallitusmuodon 5 § toteaa: ”Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain

edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.”

Samoin hallitusmuodon 15 a § toteaa: ”Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.”

Nyt voidaan kysyä, kun toimeentulotuki tehdään harkinnanvaraiseksi ja kuntakohtaisesti voidaan päättää kriteereistä, miten se myönnetään, täyttääkö se perustuslain tai hallitusmuodon mukaiset edellytykset. Mielestäni näin ei tapahdu, vaan tässä jälleen tehdään ideologinen valinta. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta otetaan pois. Näin ollen hallitus jatkaa varsin kovaa oikeistolaista linjaa. Tästähän on esimerkkinä muun muassa se, että työttömien verotusta kiristetään, ja tietojeni mukaan tulevassa uudessa päivähoitolaissa pienituloisten lapsiperheiden päivähoitomaksuja kiristetään ja suurituloisille annetaan helpotuksia, sillä siinähan pelataan nollasummapeliä: Kun suurituloisimmat saavat helpotuksia, jostainhan se raha täytyy ottaa silloin pois.

Myös on syytä huomioida se, onko tässä käymässä nyt niin kuin työmarkkinatuen suhteen. Siinähan tehtiin ensin myös niin, että alle 20-vuotiailta otettiin oikeus työmarkkinatukeen, ja sitten ikäraja nostettiin 25 vuoteen, jos ei ole ammatillista koulutusta tai ei ole muuten työvoimaviranomaisten toimenpiteiden kohteena. Ollaanko tässä tekemässä sitä, että lasten ikäraja aikuiseksi nostetaan 18 vuodesta ensin 21 vuoteen käytännössä ja sen jälkeen 25 vuoteen?

Tässä näyttää olevan sellainen kehityssuunta, että Suomen sosiaaliturvaa yhdenmukaistetaan Keski-Euroopassa olevan järjestelmän kanssa eliikkä perheille asetetaan entistä enemmän vastuuta, oli sitten perheillä vastuunkantokykyä tai ei.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää sosiaalihuoltolakiin muutosta, jolla toimeentulotukea koskevia säännöksiä muutetaan niin, että vanhemmille asetetaan velvollisuus avustaa 18—20-vuotiasta lasta tarpeen mukaan, jos se harkitaan kohtuulliseksi. Tällä hetkellä vanhemmat ovat velvollisia avustamaan

opiskelevia 18—20-vuotiaita. Tässä mielessä uudistus yhdenmukaistaa nuorten asemaa. Toimeentulotuki on vanhempien avustusvelvollisuuteen nähdenkin viimesijainen tuki.

Muutos on osa kannustinloukkuhanketta, jolla pyritään kannustamaan toimeentulotuen sijasta opiskeluun, työhön tai työharjoitteluun. Mielestäni tämä on hyvä tavoite. Ei ole oikeudenmukaista eikä kannustavaa, että kotona oleva nuori saa helpommin toimeentulotukea kuin opiskeleva tai työharjoittelussa oleva kaveri.

Kesäaikana kymmenten toimeentulotukimienot ovat räjähdysmäisesti nousseet, kun nuoret hakevat toimeentulotukea. Esimerkiksi Oulussa keskimäärin toimeentulotukikustannukset ovat kuukaudessa noin 4,5 miljoonaa, mutta kesäkuussa 8,3 ja heinäkuussa 8,6 miljoonaa. Onko tämä passivoiva toimenpide oikea?

Lakiesityksen jatkokäsittelyä haluaisin kuitenkin evästä seuraavalla vanhempien avustusvelvollisuuteen liittyvällä näkökohdalla:

Hallituksen esityksen perustelutekstissä sanotaan: ”Vanhempien avustusvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa ehdotetaan erityisesti otettavaksi huomioon vastaavat seikat kuin vanhempien alaikäistä lasta koskevan elatusvastuun määrittelyssä.” Mitä tämä tarkoittaa?

Lapsen elatuksesta annetussa laissa sanotaan ensiksi, että ”lapsella on oikeus riittävään elatukseen, josta vanhemmat vastaavat kykynsä mukaan”. Lisäksi todetaan, että ”lapsen oikeus saada elatusta vanhemmilta päättyy, kun hän täyttää 18 vuotta”. Tämä on selkeä, ja tämän lainkohdan nyt esitetty muutos varmasti tulee ottamaan huomioon. Mutta lapsen elatuksesta annetussa laissa määritellään myös elatusvelvollisuuden päättyminen, kas näin: ”Velvollisuus suoritaa elatusapua päättyy, kun lapsi täyttää 18 vuotta.” Mikäli laki vanhempien velvollisuudesta avustaa 18—20-vuotiaita lapsia tarpeen mukaan saa lainvoiman, on huolehdittava myös siitä, että myös elatusvelvolliset ovat tarpeen mukaan, ja jos se kohtuulliseksi harkitaan, velvollisia avustamaan 18—20-vuotiaita lapsiaan.

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Edellä ed. Kuoppa jo toi aika tavalla seikkaperäisesti esille sen, mitä tämä hallituksen esitys pitää sisällään. Itse haluan myös sanoa muutaman kriittisen sanan hallituksen esityksestä.

Ensinnäkin minusta näyttää siltä, että tämä nuoriin, alle kaksikymppisiin jälleen kohdistuva heikennys on loogista jatkoa hallituksen aiemille esityksille. Tällä viittaan muun muassa työ-

markkinatuen heikennyksiin ensin alle 20-vuotiaiden osalta ja sittemmin alle 25-vuotiaiden osalta. Kun hallituksen kyseisiä esityksiä katsoo, voi kysyä, onko 18-vuotias enää täysi-ikäinen. Eli onko 18 vuoden iästä tullut käytännössä mitään merkitsemätön ikäraja? Pitäisikö hallituksen rehellisyyden nimissä tuoda esitys eduskuntaan täysi-ikäisyysikärajan nostamisesta vähintään 21 ikävuoteen?

Mitä hallituksen esitys merkitsisi käytännössä? Vanhempien taloudellinen asema jouduttaisiin selvittämään vuosittain arviolta noin 30 000 tuenhakijan osalta. Esityksen mukaan vanhempien avustusvelvollisuus koskisi ehkä noin 7 000 nuoren vanhempia. Esityksen tarkoituksena on taata nuorelle saman tasoinen toimeentulo kuin toimeentulotuki nykyisellään antaa. Luonnollisesti tämän kolikon toinen puoli olisi, että vanhempien käytettävissä olevat tulot saattaisivat avustamistilanteissa vähentyä jopa yli 2 000 markkaa kuukaudessa nuorta kohten.

Lakiesityksen mukaan toimeentulotukea myönnettäisiin, mikäli henkilö tosiasiallisesti jää vaille tarpeen mukaista vanhempien avustusta. Sanatarkasti esityksessä sanotaan: ”Jos nuori siis käytännössä ei saisikaan avustusta vanhemmiltaan, kunnan tulisi tästä selvityksen saatuaan myöntää tuki.” Eikö tässä olla kasvattamassa selvittelybyrokratiaa? Ensinnäkin selvittellään vanhempien tulot. Sitten selvittellään, onko avustusta todella annettu vai eikö sitä ole annettu.

Tämä esitys, kuten täällä on esille tuotu, oli kannustinloukkutyöryhmän esityksiä. Ymmärsin myös tämän työryhmän työn niin, että halutaan yhteensovittaa nuorten tukijärjestelmiä ja verojärjestelmiä niin, että nuoret etsiytyisivät aktiiviseen toimintaan, koulutukseen, työharjoitteluun tai muuhun, jotta ei olisi helpompaa olla passiivisesti työttömänä ja mahdollisesti siten myös toimeentuloluukulla kunnassa.

Mutta tässä haluaisin muistuttaa teitä, kollegat, siitä, että kaikki nuorisobarometrit ovat osoittaneet viimeisenkin vuoden aikana, että nuoret henkilöt, joita on haastateltu ja joilta on kysytty mielipidettä, ovat kaikki nähneet koulutuksen ensisijaisena vaihtoehtona. Minun on vaikea uskoa, että näissä aivan nuorimmissa täysi-ikäisissä ikäluokissa, 18-, 19-, 20-vuotiaat, olisi suurin väärinkäyttäjien joukko, jos ajatellaan sosiaaliturvaa. Näkisin ja uskoisin mieluumminkin niin, että suurimmat ja räikeimmät väärinkäytökset löytyvät heitä vanhemmista ikäluokista.

Mitä tulee toimeentulotukeen, varmaan kaikki muistamme sen, että tohtori Heikki Kosken esitykseen sisältyi toimeentulotuen normitetun osan siirtäminen Kelan hoidettavaksi. Mutta hallitus suurena viisauudessaan ei tätä halunnut ottaa omaksi esitykseksen, vaan lykkäsi tämän asian hamaan tulevaisuuteen. Ainakin minä näen niin, että jos toimeentulotuki olisi siirretty Kelan hoitoon, silloin olisi myös paljon helpompi tehdä ehkä tällaisia kannustavuuteen liittyviä ratkaisuja, myös järjestelmäratkaisuja. Mutta nyt näillä eväillä, mitä tässä on, epäilen, että hallituksen esitys tietäisi huomattavan paljon lisäbyrokratiaa. Toisaalta tässä on myös se periaatteellinen puoli, että taas, kun jotakin ruvetaan tekemään, se kohdistetaan erityisesti nuoriin ikäluokkiin.

Ed. Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Vehviläinen hieman dramatisoi hallituksen esitystä sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Uskon kyllä, että jos nuorilta kysytään, haluavatko he täysi-ikäisyysmääritelmää muuttaa 21 ikävuodeksi sen vuoksi, että nyt tämä toimeentulotukisäädös muutetaan, niin tuskinpa kukaan heistä on valmis esimerkiksi äänioikeuttaan sen vuoksi menettämään. Täysi-ikäisyysmääritelmään liittyy mielestäni hyvin paljon muitakin asioita kuin ne perusteet, millä toimeentulotukea myönnetään.

Jo tähän asti kunnissa on ollut mahdollisuus käyttää ja on jouduttu käyttämään harkintaa siinä, milloin toimeentulotukea nuorille myönnetään. Kuten ed. T. Pohjola totesi, opiskelevien nuorten osalta on aina arvioitu vanhempien tulo-taso ja heidän mahdollisuutensa tukea nuoria opiskelussa. Siinä mielessä tämä esitys yhdenmu-kaistaa tätä käytäntöä.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehviläinen siteerasi hallituksen esityksen perusteluista menettelyä, miten toimeentulotukijärjestelmän periaatteiden mukaan tulitaiisiin jatkossa toimimaan. Hän totesi, että jos henkilö tosiasiallisesti jää vaille tarpeen mukaista elatusta, silloin subjektiivinen oikeus tuen saantiin toteutuisi. Kaikkienensa tämä tuntuu erittäin pulmalliselta menettelyltä, kun otetaan huomioon vielä se, mihin ed. Vehviläinen ei kiinnittänyt huomiota, että erikseen säädettäisiin, että nuorelle maksettu tuki voidaan periä takaisin myös avustamaan velvolliselta vanhemmalta, ja tästä sitten olisi tietysti sosiaalihuoltolain mukainen muutoksenhakuoikeus.

Arvoisa puhemies! Edelleen todetaan, että vanhempien taloudellisen aseman selvittämisen vuoksi on tarpeen säätää vanhempia koskevasta tietojenantovelvollisuudesta sosiaalihuollon viranomaisille. Tässä tulee monenlaista uutta monin tavoin pulmallista asiaa. Eikö nyt kaikkienensa pitäisi hyvin huolella miettiä, onko tämä se tie, johon suuntaan meidän pitää edetä, vai eikö sitenkin olisi oikeampi tie se, että jokaisella kansalaisella iästä ja elämän olosuhteista riippumatta olisi sellainen oma perusturva ja oikeus perusturvaan, joka antaisi hänelle itsenäisen elämisen mahdollisuudet?

Ed. Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lindén syytti minua dramatisoinnista, ja minä en todellakaan halua dramatisoida, mutta minun suuri ihmetykseni kohdistuu siihen, että hallitus on ottanut erityiseksi ”suosikikseen” kannustavuudessa nimenomaan ihan nuorimmat ikäluokat, ikään kuin 18-, 19- ja 20-vuotiaissa olisivat suurimmat väärinkäytökset. Mielestäni pitäisi käydä tiheällä kammalla läpi kaikki ikäluokat, miten he käyttävät sosiaaliturvaetuksia.

Ed. Tahvanainen: Arvoisa puhemies! Olemme keskustelemassa 18–20-vuotiaiden nuorten mahdollisuudesta saada toimeentulotukea. Kuten on käynyt ilmi, tätä aiotaan rajoittaa niin, että vanhemmille annetaan velvollisuus elättää jopa täysi-ikäistä lastaan. Tämä liittyy tuloloukkutyöryhmän selvitykseen, niin kuin tiedämme, ja aiemmin eduskunnassa tehtiin ratkaisuihin työmarkkinatuesta. Tämä on siinä mielessä hallitukselta hyvin johdonmukainen linja, että täytyy leikata toimeentulotukea seuraavana, että nuoret eivät menisi epäaktiivisten tukitoimien piiriin. Mutta mielestäni hallitus on vähän väärin päin alkanut kannustaa siinä mielessä, että nuorten etuuksia leikataan eikä niinkään positiivisemmilla tekijöillä ohjata nuorten elämää.

Nyt eduskunnalle annettu nuorten toimeentulotuen saantia rajoittava lakiesitys on mielestäni melko heikko sisällöllisesti ja liian moniselitteinen sekä kunnan sosiaalityöntekijöille että kaikille ihmisille. Ehdotuksessa vanhempien avustusvelvollisuus ulotetaan kolme vuotta kestäväksi nykyisen elatusvelvollisuuden päättymisestä alkaen niiden nuorten kohdalla, jotka eivät opiskele eivätkä kykene itse hankkimaan omaa toimeentuloaan työllään, yrittäjätöiminnallaan tai yhteiskunnan ensisijaisen toimeentuloturvan

avulla. Avustusvelvollisuuden piiriin eivät kuitenkaan kuulu naimisissa olevat tai olleet eivätkä perheelliset nuoret, ja tämä on positiivinen osuus tietenkin tässä esityksessä.

Koska avustusvelvollisuudesta päättävät kunnalliset sosiaaliviranomaiset valtioneuvoston ohjeiden mukaan, uskon, että uusi laki tulee nykyisestääänkin lisäämään kuntien eroja toimeentulotuen myöntämisessä. Kunnat myöntävät jo nyt toimeentulotukea hyvin eri tavalla riippuen muun muassa kunnan koosta tai varallisuudesta ja myös sosiaaliviranomaisten mielenlaadusta ja hyvästä tahdosta. Esimerkiksi omassa kunnassani opiskelijoille on myönnetty kesäajan toimeentulotukea alle toimeentulotukiminimien, vain opintorahan suuruinen summa, ja mikäli nuori ei ole älynnyt asiasta valittaa, hän ei ole saanut suurempaa summaa sieltä käteensä.

Mielestäni tuleva laki on harkinnanvaraisuudessaan epävarma ja häilyvä. Nuoren tulee toimeentulotukea hakiessaan esittää tiedot vanhempiensa tuloista, ja vanhemmilla on vastavuoeroisesti lakiehdotuksen mukaan oikeus saada tietoa toimeentulotukitarpeen ystistä. Tämä on mielestäni melko merkittävä kysymys myös ihmisten perusoikeuksien kannalta, sillä meillä on muun muassa intimizeettisuojalaki voimassa, ja tämä koskee nimenomaan myös täysi-ikäisiä nuoria. Heidän tietosuojaansa omalla tavallaan käsittääkseni loukataan tässä, sillä nuorella saattaa olla hyvinkin arkoja tai intiimejä asioita, mikä takia toimeentulotukea haetaan. Mikäli nämä tulevat vanhempien tietoisuuteen ilman lapsen halua, mielestäni täytyy selvittää valiokunnassa hyvin tarkkaan, millä tasolla ja miten tietoja tullaan antamaan vanhemmille ja muille henkilöille.

Aiemmin on tullut esille, että nuoria toimeentulotuen saajia on 35 000 suurin piirtein ja noin 7 000:ta henkilöä tämä laki tulisi koskemaan, joten laki on myös tältä osin melko epävarmalla pohjalla, miten suurta joukkoa tämä loppujen lopuksi tulisi koskemaan.

Arvoisa puhemies! Lain harkinnanvaraisuus tulee tuottamaan ongelmia monille nuorille sekä sosiaaliviranomaisille toimeentulotukea myönnettäessä. Totean myös ed. Vehviläisen esille tuoman asian, näkökohdan siitä, että hallituksen esityksen perusteluissa kerrotaan, kuinka vanhemmilla on viime kädessä mahdollisuus kieltäytyä antamasta avustusta lapselleen. Se omalla tavallaan vesittää tämän lain, mikäli sitä tullaan käyttämään huomattavassa määrin. Meillä on esimerkkejä siitä, että tällä hetkellä asunnottomat nuoret pyytävät muun muassa vanhemmil-

taan nimellisen hädän. Luulenpa, että tässä tapauksessa nämä nuoret tulevat pyytämään vanhemmilta nimellisen lapun, jossa kieltäydytään maksamasta avustusta, jolloin tämä laki kiertetään ja sen seurauksena toimeentulotukea on pakko myöntää näille nuorille.

Haluaisin, että näitä näkökohtia valiokunnan työssä otetaan esille ja tarkastellaan suurennuslasilla ja tarpeen mukaan mielellään muutetaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Hallituksen esitys on vähän samanlainen kuin loukkutyöryhmän mietintö, jota lukiessani totesin itskseni, etten enää ihmettele, että hävisimme viime sodan. Siinä ei ole oikein mitään muuta kuin sanojen pyörittelyä edestakaisin.

Minun piti vastata ed. Tahvanaisen puheenvuoroon. Hän näki asiassa sekä positiivisia että negatiivisia puolia. Positiivisena hän näki sen tarkoituksen, että lailla estetään 18—20-vuotiaita passivoitumasta. Näkisin näin, että tässä asiassa on sikäli virheellinen suuntaus, että tässä lyödään tietyllä tavalla väärän koivun kautta. Toisin sanoen 18—20-vuotiaan nuoren vanhempiä rangaistaan siitä, että henkilö on ehkä sellainen, että ei halua lähteä opiskelemaan eikä mitään tuollaista, vaan on passivoitunut.

Minä näen, että asia menee vähän liian pitkälle, jos 18—20-vuotiaan passiivisesta elämäntyylistä rangaistaan monta kertaa hyvinkin vähävaraisia vanhempia. Kun ed. Kuoppa laskeskeli ehkä vähän tarkoitushakuisestikin sitä tai joka tapauksessa joku on laskeskellut, millaisilla tuloilla voi joutua avustusvelvolliseksi, ei kovin kaksisia tuloja tarvita, kun vanhemmat joutuvat maksamaan ehkä puoletkin omista tuloistaan tälle nuorelle yhteiskunnan sijasta vain sen takia, etteivät saa tätä lähemmään opiskeluun tai muuhun sellaiseen. Mielestäni se on kohtuutonta. Ei tällaisia lakeja pitäisi tehdä. Nämä ovat byrokrattisia ja vievät kustannuksina paljon enemmän kuin valtiolle varoja säästetään.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pariin asiaan haluan kiinnittää huomiota.

Ed. Tahvanainen totesi, että jos on avioliitossa, silloin ei tarvitse vanhempien huoltovelvollisuutta enää 18 ikävuoden jälkeen hoitaa eli mak-
saa. Mutta jos olen lain oikein ymmärtänyt, jos asuu esimerkiksi avioliitossa tällainen kaksikymppinen avopari, siinä tapauksessa vanhemmat olisivat huoltovelvollisia. Tämä poikkeaa

nyt muusta sosiaalilainsäädännön käytännöstä, jolloin avoparit rinnastetaan hyvin usein avioliitossa oleviin. Näin ollen asia on siinäkin suhteessa mielestäni epäjohdonmukainen.

Toinen asia on se, että mielestäni parasta aktiivimista olisi se, että velvoitettaisiin valtiovalta tarjoamaan työtä näille nuorille eikä näinpäin, että otetaan viime kädessä oleva toimeentuloturva pois ja asetetaan vanhemmat vastuuseen elättämään aikuisia lapsiaan.

Ehkä seuraava vaihe on se, että hallitus katsoo, että keski-ikäisillä on velvollisuus elättää eläkkeellä olevia vanhempiaan. Näinpäinhän tämä sitten menee, jos sosiaaliturvaa yhdenmuikaistetaan Keski-Euroopan maiden kanssa. Mielestäni tämä kehityssuunta, johon nyt mennään, ei ole oikea eikä lisää nuorten oikeuksia.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. T a h v a n a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin vielä ed. Aittoniemen minulle esittämään vastauspuheenvuoroon esittää korjauksen. En suinkaan sanonut sitä, että mielestäni tämä aktivoi nuoria, vaan päinvastoin hallituksella on ollut perusteena se, että toimeentulotuen rajoittaminen tulee siirtämään nuoria aktiivisempien tukijärjestelmien piiriin.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Kaikkia hallituksen esityksiä ei ole helppo kannattaa. Tätä esitystä minä kannatan, tosin sillä varauksella, että valiokuntakäsittelyssä muun muassa kohtuullisen varakkuuden taso määritellään oikealle kohdalle. Kannatan esitystä parista syystä:

Ensinnäkin esitys tuo jarrun sille kehitykselle, jossa toimeentulotuki on muuttumassa viimesijaisesta tukimuodosta kansalaispalkaksi. Toiseksi esitys panee varakkaat vanhemmat näinä niukkuuden aikoina varattomiin vanhempiin verrattuna paremmin vastuuseen. Tässä on kysymys muuten siitä hyväosaisten rokottamisesta, jota me tässä salissa ilmeisesti keskustan kanssa monesti olemme vaatineet.

Ei ole hirveän harvinainen ilmiö tukijärjestelmän käytössä se, että varakkaat vanhemmat sijoitusmielessä ostavat asunnon, johon lapsi muuttaa ja maksattaa asumistuen, ja jos se ei riitä, toimeentulotuen kautta nämä kustannuk-

set yhteiskunnalla. Kysymys on siitä, onko muiden tarpeen maksaa varakkaitten perintöosuuksia.

Sitten on kipeä kysymys itsenäistymisestä. En pidä aitona itsenäistymisenä sitä, että varakkaan kodin lapsi vapauttaa varakkaan kotinsa velvollisuudesta elättää ja siirtyy varattomien naapurien, veronmaksajien, elätettäväksi.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Mielestäni lakiesitys tekee kyseenalaiseksi täysi-ikäisyyden rajan. Kysymys on lähinnä siitä, onko itsenäisesti asuvilla nuorilla oikeus omaan elämään ja onko yleensä nuorilla oikeus itsenäistymiseen.

Jo nykyisen lain puitteissa voisi enemmän suorittaa harkintaa. Kun esimerkiksi nuori tulee hakemaan ensimmäistä kertaa toimeentulotukea, hänen aina tulisi ensin keskustella asiasta sosiaalityöntekijän kanssa, jolloin tämä voi tarkastella todellista tilannetta. Käsittääkseni hän voi nykyisen lain perusteella tutkia myös vanhempien tulotason. Ei pitäisi mennä siihen, että nuorilla on vain velvollisuuksia, heillä tulisi olla myös oikeuksia, juuri niin kuin ed. Kuoppa sanoi, että nuorilla, alle 20-vuotiailla, tulisi olla oikeus opiskelu- tai työpaikkaan. Sitä kautta se olisi tietysti myös velvollisuus, mutta ennen kaikkea heillä olisi oltava oikeus.

Luulen, että tämän lakiesityksen perusteella fikset nykyajan nuoret huomaavat, että kannattaa mennä avioliittoon myös lyhyemmän harkinnan jälkeen kuin tähän saakka. Mitä tästä seuraa? Jokainen tiedämme, että välttämättä ei ole hyvä ratkaisu, että esimerkiksi kahden viikon seurustelun jälkeen päätetään muuttaa yhteen ja mennä avioliittoon, jos se on edellytys sille, että voi aloittaa itsenäisen elämän ja siirtyä pois kodista.

Samalla tämä avopariproblematiikka lisääntyy, kun esimerkiksi työmarkkinatuella oleviin avopuolisoiden tulot vaikuttavat siten, että työmarkkinatuella oleva ei saa välttämättä enää työmarkkinatukea ollenkaan eli hänestä tulee tuloton henkilö jo silloin, jos puolisolalla on 8 500 markan tulot. Monissa näissä tapauksissa tällä pienperheellä on myös oikeus toimeentulotukeen. Tämä tuo kyllä monenlaisia ongelmia tullessaan, ja niin kuin alussa sanoin, minusta niitä voisi nykyisin, jos sosiaalityöntekijöillä olisi riittävästi aikaa näiden nuorten kanssa keskustella, järjestää muullakin tavoin kuin tällaista keppiä käyttäen.

Ed. Tahvanainen mainitsi nuorten henkilö-

kohtaisista, intiimeistä asioista, joita ei tulisi kertoa muille. Mietinkin, miten tietosuojavaltuutettu nämä asiat tulkitsee, kun tällä hetkellä tietosuojavaltuutettu estää sellaisenkin tietojen saannin, joka olisi kaikkien kannalta järkevää. On sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa tullut hyvin monta kertaa esille, että viranomaisena ei uskalla antaa välttämättömiäkään tietoja toiselle viranomaiselle tai lääkäri ei uskalla antaa, ja syy on se, että pelätään tämän rikkovan tietosuojalakea. Eli miten tapahtuu näissä nuorten tilanteissa?

Ed. Tahvanainen sanoi myös, että tämä on looginen seuraus siitä, että työmarkkinatuen leikkaus tehtiin alle 20-vuotiaille. Voi kysyä, mitä tapahtuu, kun ensi vuoden alusta leikataan työmarkkinatuki alle 25-vuotiailta. Siirretäänkö tämän logiikan mukaan myös toimeentulotuen ikäraja alle 25-vuotiaisiin nuoriin?

Eri kaupungeissa on ollut hyvin erilaisia toimintatapoja esimerkiksi nuorten ja opiskelijoidenkin toimeentulotuessa. Muun muassa omassa kaupungissani kesäaikana, jos opiskelija on ollut oikeutettu toimeentulotukeen, hänelle on annettu työpaikka ja otettu myös se työpanos eikä pelkästään jaettu ilmaista ja passiivista rahaa. Eli keinoja on kyllä olemassa muunkinlaisia, mutta ilmeisesti tämä on se keino, jolla yritetään kepin kautta löytää ratkaisuja, vaikka porkkanakin olisi käytettävissä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Se, että tämä lakiesitys on tuotu tai jouduttu tuomaan eduskunnan käsittelyyn, osoittaa tietysti sitä, että meidän sosiaaliturvamme on varsin isossa kriisissä. Se on pala palalta tehty ja sisältää valtavasti epäloogisuutta. Sitä on jouduttu epäoikeudenmukaisesti purkamaan, ja jälleen, kun yksi etu on otettu pois, niin toinenkin pitäisi jotenkin ottaa jne.

Täällä todettiin keinotteluun liittyvänä näkökulmana aikaisemmassa puheenvuorossa se, miten jotkut varakkaat pystyvät käyttämään näitä järjestelmiä hyväkseen. Tämä on jälleen yksi esimerkki siitä, miten ristiriitainen meidän sosiaaliturvamme todella on. Näinhän tapahtuu, ja yksi tällainen hyväksikäytön kohde on asumistuki. Sen kautta yhteiskunnalla maksatetaan tällä hetkellä yksioitaita ja kaksioitaita Suomessa. Tiedän asiaa tuntevien kommentin, että jos kymmenkunta yksioitaita omistat, niin työtä ei enää tarvitse tehdä. Eli tällöin tulevat pääomat ja voitto vielä päälle ja näin voidaan pyörittää bisnestä.

Tässä meidän sosiaaliturvassamme on valtava monta ongelmaa, mutta tässä, mitä nyt esite-

tään, näen myös, niin kuin ed. Huotari ja moni muu, enemmän ongelmia ja nimenomaan pieni- ja keskituloisten vanhempien kohdalla. Tämä on se musta piste tässä koko jutussa, miten tämä tulotaso määritellään, koska sitä ilmeisesti lakiesitys ei kuitenkaan tee.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä kuuluu siihen samaan sarjaan, mistä aikaisemmin on keskusteltu, vaikka lapsilisäleikkauksen yhteydessä. Silloin minä itse olin esittämässä monissa yhteyksissä sellaista ajatusta, joka sitten ei mennyt läpi, että pitäisi katsoa, tarvitsevatko rikkaat ihmiset sosiaalietuuksia. Silloin tuntui, ettei siihen ollut valmiutta, ja kyllä minä tämän näen saman tyyppisenä asiana. Kun tulorajat laitetaan oikein, minusta vastuuta pitää olla myös vanhemmilla. Eihän siinä ole mitään järkeä, että me keräämme tasaiseen köyhiltä ja kaikilta nämä rahat ja sitten annetaan sosiaalista tarvetta katsomatta myös rikkaille.

Tärkeää valiokuntatyössä ja myöhemmin ohjeistuksessa on se, että tehdään normitukset sellaisiksi, että onpa sitten pääomatuloa tai työtuloa tai mitä tuloa hyvänsä, varallisuus huomioon ottaen, että se ei jätä niitä ihmisiä pulaan, joiden lapsista tässä on kysymys.

Toinen juttu tässä on vielä lisäksi tämä harkinnanvaraisuus sillä tavalla, jos vanhempi kieltäytyy. Kieltämättä siinä on ongelmia, ja keinotekoisesti voidaan kieltäytyä pitämästä lapsesta huolta. Mutta kyllä minä luulen ja kuvittelin ja toivon, että suurin osa on kuitenkin sen verran omantunnon ihmisiä Suomessakin, että eivät kaikki tähän lähde; nyt kuvitellaan, että kaikki lähtevät heti huijaamaan tätä systeemiä. Valitettavasti sitäkin on aika paljon vallalla.

Yksi juttu, mikä tähän kytkeytyy, on tämä tietosuojajohdanto. Kohta meillä ei ole näköjään tietosuojaa ollenkaan. Kaikki tiedot on kenen hyvänsä saatavilla, kun katsoo tätä ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, ed. Lahtela! Jos haluatte jatkaa, pitää siirtyä puhujakrokkeelle.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Tämä laki saattaa muuttaa toimeentulotuen maksamisen käytäntöä entistä epäoikeudenmukaisemmaksi ja epätasaisemmaksi. Tällä hetkellä esimerkiksi joissakin kunnissa maksetaan asepalveluksessa oleville nuorille miehille, jotka saavat loma-ajaltaan vain tuon 19 markkaa päivära-

haa, toimeentulotukea, kun ei sillä 19 markalla pärjää paitsi, jos kotona saa ruokaa ja saa kotona olla, niin kuin tietysti useissa tapauksissa on. Valtaosassa kunnista ei makseta toimeentulotukea. Mitään valittamisen mahdollisuutta ei ole, koska valitukset ovat tulleet aina bumerangina takaisin, koska tämä ei perustu lakiin.

Minä uskon, että tässäkin tapauksessa tätä eri kunnissa toteutetaan täysin eri tavalla. Tässä tulee sellainen sillisalaatti koko touhusta, että tietyllä tavalla muodostuu epäoikeudenmukaiseksi tämä järjestelmä. Kyllä tämä on sellainen Alhon työryhmän työ, josta pitäisi nyt hallitusryhmienkin ajatella vähän toisella tavalla. Ei ole mitään järkeä koko touhussa, pitäisi hiljaisuudessa haudata koko systeemi. Siellä sosialidemokraattien eduskuntaryhmässä, kun kokoonnutte torstaina vai koska kokoonnuttekaan, pistäkää vihreän veran alle koko homma.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Toisin kuin ed. Aittoniemi minä näen kyllä jotain järkeä tässä lakiesityksessä. Mutta kuinka paljon näitä ongelmia tulee, niin se on sitten toinen juttu.

Tämä tietosuoja on yksi iso ongelma. Mutta ainakin semmoiseen kohtaan tulee tulkintaongelmia, jos vähävaraisten vanhempien lapsi esimerkiksi tekee velkaa. Täällä sanotaan, että ”enintään vastaavalla määrällä kuin tätä tukea hänen omaa tarvettaan varten muutoin annettaisiin”. Jos lapsi syö ja asuu kotona vanhempien kustannuksella, saattaa olla, että hän sen lisäksi käy ostelemassa velaksi kaikenlaista, mitä mieleen juolahtaa, jos kauppiaat semmoiseen menevät, ja varmasti semmoistakin kaupantekoa löytyy. Siinä onkin sitten tietäminen, miten pitkälle tämä velkavastuu on vanhemmilla.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Tässä on noussut esille kysymys tietosuojasta. Minusta kaikkien meillä lainsäädäntö on aika pulmallinen näissä asioissa. Tuntuu siltä, ollaanko nyt hyvistä periaatteista huolimatta avaamassa tämän tyyppisissä asioissa tietosuojan lainsäädäntöä tai menettelyä niin, että joudutaan kohta tilanteeseen, niin kuin täällä joku totesi, että ei ole loppujen lopuksi lainkaan tietosuojan piirissä tai menetetään ne hyvät tavoitteet ja periaatteet, joita on oltu rakentamassa. Voi sanoa, että tietysti tietosuojan osalta on vähän ylikorostustakin joissakin asioissa. Mutta tämän tyyppisissä henkilökohtaisissa asioissa mennään taas toiseen suuntaan ehkä pidemmälle, liiankin pitkälle.

Kaikkien voi tietysti sanoa, että voihan

tähän sisältyä hyvää, kaunista periaatetta ja ajatusta siitä, että vähän vastuuta jaettaisiin. Mutta eikö sitä pitäisi tehdä vähän muun tyyppisellä, myönteisemmällä tavalla, niin kuin ed. Huotari totesi? Hän toivoo enemmän porkkanaa kuin keppiä. Siis onko tässä nyt mietitty, mihin tämän tyyppinen järjestelmä johtaa pidemmän päälle? Tuleeko lisää säännöksiä, lisää byrokratiaa, lisää työtä ja huolta sosiaalitoimen ihmisille kuntiin, niin että he eivät sitä varsinaista ennalta estävää työtä pääse tekemään lainkaan? Nyt vain korjataan jälkikäteen ongelmia. Siihenkö johtaa tämän tyyppinen lainsäädäntö?

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Olen hieman yllättyneenä seurannut tätä keskustelua ja sen takia ajattelin lyhyesti oman näkemykseni tästä kertoa. Nimittäin täällähän on moni hallituspuolueen edustaja aikonut vastustaa tätä lakia. Jotta pääministeri voisi nukkua rauhassa ensi yön, minä ilmoitan kyllä kannattavani opposition penkiltä tätä lakiesitystä. Ajattelen aivan samalla tavalla kuin ed. Karjalainen puheenvuorossaan. Tätä voi tietysti tarkastella monesta näkökulmasta.

Mutta tiedän itsekin tapauksia, joissa hyvin toimeentulevat vanhemmat todella niillä perusteilla, mitä ed. Karjalainen kertoi, eräällä tavalla lypsävät yhteiskuntaa tässä tilanteessa, missä nyt eletään. Jos jostakin voidaan säästää, kyllä mielestäni tästä päästä, edellyttäen tietenkin, että valioikunnassa tutkitaan ja määritellään, mikä hyvin toimeentulevien vanhempien toimeentulotason pitää olla.

Luottaisin myös siihen, että on tarkoitus pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto tähän asiaan. Perusteluissahan viitataan hallitusmuodon 15 a §:ään, jota perustuslakivaliokunta on ennemminkin tutkinut, ja ainakin se puoli tässä eduskuntakäsittelyssä tulee varmasti selvitelyä.

Mitä tulee tietosuojaan, minä en oikein ymmärrä, mikä ongelma siinä on, kun on kysymys lapsen ja hänen omien vanhempiensa välisestä tiedosta. Mikä voi olla sellaista, mistä ei tämän ikäisten nuorten ja heidän vanhempiensa välillä voitaisi luottamuksellisesti keskustella, mikä voisi olla tässä esteenä? Mutta ehkä minä ymmärrän tämän asian kapeasti.

En tiedä, mikä tulee olemaan oman eduskuntaryhmäni kanta. Kun ryhmän varapuheenjohtaja ed. Vehviläinen täällä sanoi tätä vastustavansa, saattaa olla, että minäkin joudun aikanaan oppositioryhmän niin vaatiessa tätä vastustamaan. Mutta kun itse luin viikonvaihteessa

tätä esitystä, niin ajattelin, että onpa kerrankin hyvä ja järkevä esitys tältä hallitukselta.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Ed. Alaranta oikeastaan lyhensi minun puheenvuoroni. Minä haluan korostaa sitä, että tietenkin nämä onnettomat olosuhteet nykyisin korostavat näitä vaikeuksia, ja toimeentulotuen hakemisen kynnyks on madaltunut. Se on iso periaatteellinen asia.

Toisekseen niille, jotka epäilevät, että kaikki vanhemmat joutuvat tässä liriin ja tiukoille, totean, että minä luen kyllä tämän esityksen hengen niin, että tässä on kysymys varakkaista vanhemmista, joita otetaan enemmän vastuuseen. Siinä mielessä tulee ”kohtuullisen varakkuuden” määrittelyminen minusta eteen jo valiokuntavaiheessa, ja sitä voi edellyttää, että se on samanlainen käsitteenä sitten koko maassa.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että en riittävästi asiaan ole perehtynyt, mutta tuntuu muutaman puheenvuoron kuultua, että ei tämä ihan välttämättä niin huono asia ole. Olen hyvin läheltä seurannut yhtä perhettä, jolla on parisataa neliötä asuntoa, 18-vuotias tytär. Mitä järkeä siinä on, että tämä tytär välttämättä haluaa lähteä esimerkiksi kaupungille asumaan? Pitäisi maksaa asumistukea ja toimeentulotukea, kun hän varsin hyvin tulisi toimeen siellä kotioiloissa. 18—19-vuotias on vielä kuitenkin lapsi, vaikka — vastoin omaa käsitystäni — äänestysoikeus on turhan päiten näin alhainen ja esimerkiksi täysi-ikäisyys. En tätä lakiesitystä liioin pitäisi ihan mahdollottoman huonona ja yhtyisin ed. Alarannan kantaan tässä aika pitkälle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

33) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 167/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

34) Hallituksen esitys kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien sosiaalivakuutustoimikuntaa koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys 168/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 22.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

